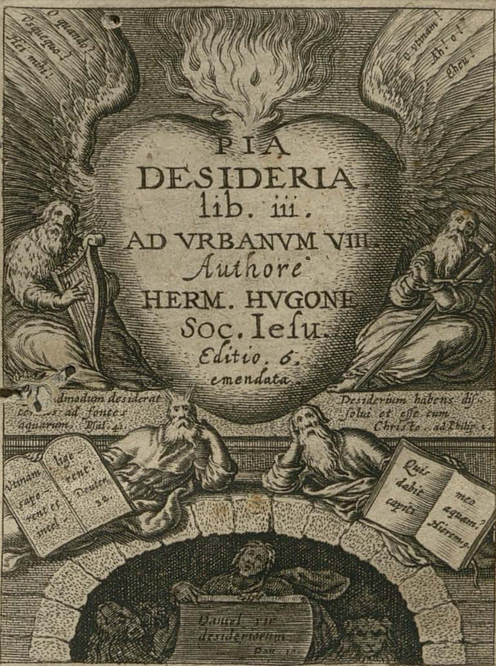
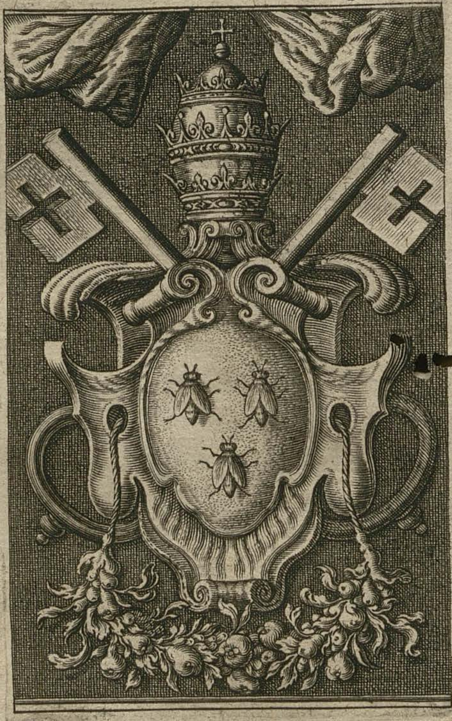

ANTVERPIÆ
Apud Henricum Aertssens
M. DC. XXXII.
Cum gratia et priuilegio.

Eremitar. Camaldulen. Mont. Regij
propè Varsav.m

Pascat illi Deus si vult
Co wÿdar piętnascie obrazkow

SANCTISSIMO
D. NOSTRO
VRBANO
OCTAVO
PONTIFICI
MAXIMO.

CVi secundùm Deum, PIA DESIDERIA, nisi Desiderio orbis Christiani, Tibi, inquam, BEATISSIME PATER, dedicarem? Certê videntur Diuinâ quâdam designatione destinata, quæ iam dudum Tibi olim Cardinali, maximo literatorum Patrono, à me fuerant tacitâ

cogitatione conſecrata.

Iam quidem Sacra Tua Pontificis Majeſtas tantùm deterrebat quantum nuper MAPHÆI CARDINALIS BARBERINI notiſſima humanitas inuitabat: ambitioſus tamen hic libellus meus, omnibus DESIDERIIS ſuis, ampliùs etiam Pontificis quàm Cardinalis patrocinio vindicari expetebat.

Venit ergo ſuo ſibi argumento, cultuque diffidens, Tuarum verò Virtutum inuitatu audax, ne dicam inuerecundus. Vt optaret, Tuus in literas meliores

amor

amor impulit; vt auderet, VRBANI nomen ſuaſit; vt timeret, ſua infantia, Tuaq́; ſumma eruditio fecit. Vrbanitatem, cùm BARBERINVS eſſes, expertum ſe prolixiſſimè indicabat Carolus Scribani noſter, oblato nuper Prodigo ſuo. Amorem in literatos omnes & publica fama loquebatur, & confirmabat teſtimonium Tarquinij Gallutij, qui inſcriptâ Tibi ſuarum Orationum præfatione narrat: *Ita Te ſolitum eos excipere, qui muſis hiſce manſuetioribus delectantur, vt exterorum prope nemo Romam ingrediatur, qui Te non conueniat,*

conuentumq́ue sic admiretur, vt palàm pronunciare non dubitet, vnum Te esse, cui, si facultas daretur, voluntas etiam esset, fugientes literas à situ atque ab interitu vindicandi.

Eruditionem denique etiamnum testantur politissimorum poëmatum Tuorum immortalia monimenta.

Etenim VRBANE PONTIFEX MAXIME, (quod sine adulationis notâ depraedicant omnes)

Seu per audaces noua dithyrambos
Verba deuoluis, numerisq́ue ferris
Lege solutis;

Seu Deum, Regesq́ue ——
Concinis majore .... plectro,
Multa te Cœlo leuat aura Cycnum.

Et

Et quid ego, ad aras Tuas, ſemipaganus afferam, quæ

—— *Apis Matinæ*
More modoque
—— *operoſa paruus*
Carmina finxi?

Hic metus, ne Marſiæ calamitate multarer, ad rudiores aures trepidantem relegabat, cùm denuò blandiſſimi nominis Tui venit in mentem, pluſque ab VRBANO ſperare iuſſit, quàm Marſyæ licuit ab inurbano Apolline.

Cogitabam præterea excuſari me quoque temeritatis poſſe; ſi veniſſem, non quaſi interpellaturas ſacratiſsimas *Tuæ Beatitudinis*

 curas,

curas, reuocatione ſtudiorum iam pridem depoſitorum, ſed valedicturus tantùm. Sic enim intelligebam, ad ſacrum Conclaue (cùm in eo degeres Pontifex deſignandus) aduolaſſe apes (Muſis olim ſacras) cellaſque ſuas, haud procul feneſtrâ Muſæi Tui conſtruxiſſe, non alio, vt ego quidem auguror portento, quàm quaſi valedicerent Phœbo ſuo; prædicerentque Maiorum tuorum ceras, inſigniaque abs ſe expreſſa, deinceps Pontificiæ Tiaræ velut ſacro alueari ſupponenda.

O vaticinium cœleſti omi-

ne

ne designatum, euentu certissimo approbatum! Quamquam non apibus modò natura sua diuinantibus, verùm etiā cuiuis vel crassissimo auguri, longè facillimum fuerit præsentire, Pontificem Te Maximum futurum, priùs quàm factus esse renunciareris. Certè enim maxima virtutum Tuarum decora, eroditionis, rerumque abs Te gestarum fama, ita orbem peruaserat vniuersum, vt priûs Pontifex Maximus, omnium esses acclamatione factus, quàm Purpuratorum Patrum sententijs dictus. Nimirum, iam Pontifex eras,

sed

ſed Oraculo tantùm ſanctiſ-
ſimi illius Senatus deſignan-
dus. Et ne meritis teſtimo-
nium deeſſet, calculis quin-
quagenis; quaternis præterea
reliquis (qui ſoli deſidera-
bantur) eligendus, niſi hu-
mana potius quàm Diuina
conſpiratione id factum cre-
di potuiſſet.

Permitte igitur, BEATIS-
SIME PATER, vt qualem
Te per omnem retro vitam
præſtitiſti, qualemq́ue admi-
rati ſunt plurimi, Omnes ali-
quando orbe toto noſcant,
venerenturq́ue. Non equi-
dem par Maieſtati Tuæ pi-
ctor ſum, ſed (quod Mode-
ſtiæ

ſtiæ Tuæ ſcio gratius fore) anguſtâ tabellâ Magnitudinem Tuam (vt ille olim ſolo pollice Cyclopem) aliquatenus adumbrabo.

Ignoſce noſtri læſus obſequio ſtyli,
Amoris hoc crimen tui eſt.

Sacra Hebraicæ linguæ adyta ſtudioſus indagator penetraſti. Attici ſermonis peritiſſimus, mella loqueris;

—— Dulcius illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis.

Inter Latinos, ita chorum ducis, vt ſanctiſſimos Pontifices, Damaſum, Nazianzenum, Oriẽtium, Ennodium, Ambroſium, Paulinũ, Proſperum,

ſperum, Sidonium imitatus, ſermonem elegantiſſimis, ne dicam prope diuinis, numeris alligaris.

Venio ad honorum gradus, per quos Tua Te virtus duxit. Anno ætatis decimo nono Te Sixtus Quintus ad prælaturam euexit; nempe iam tum orbis principatui maturum, ſi id ætatis Tibi Pontificatum adoleſcentia, vt Auguſto Imperium, permiſiſſet.

Iam tunc canities animi, iam dulce loquendi
Pondus & ingenium venerat ante diem,
Ingenium cœleſte ſuis velocius annis.

Pro-

Protonotarius deinde Apoſtolicus, Abbreuiator Parci maioris, Referendarius vtriuſque ſignaturæ, Clericus cameræ factus es.

Anno vigeſimo primo, Clemens VIII. maritimum Tibi Vmbriæ oppidum, Fanum Fortunæ, pro ſe gubernandum dedit; auguratus nimirum quòd fortunam ipſam deinceps arbitratu tuo recturus eſſes.

Et quæ, quantaq́ue deinde à Te munera, domi, foriſq́ue (fortunâ ſemper veluti morigerante) adminiſtrata ſunt?

Redeunte in Pontificios cenſus, Ferrarienſi dominatu,

tu, instrumento extincti feudi scribundo præfuisti.

Beneuentanis finibus regundis, vnà cum *Alexandro Ludoisio* Cardinali, (qui Pōtifex postea Gregorij XV. nomē accepit) arbiter datus es.

Iudex æstimandæ litis de Perusino lacu, fundisque Vmbriæ constitutus, Perusiam triginta sex scutorum millibus æris alieni liberasti.

A Clemente VIII. Ferrariam ductus, celebrati abs se matrimonij inter Serenissimum Archiducem Albertum, duodecim Austriacorum Imperatorum sanguinem, & Elisabetham, Cla-

ram,

ram, Eugeniam Philippi II. Maximi illius Hiſpaniarum Regis filiam, nuptiales tabulas conſcripſiſti.

Fortunatiſſimorum Sponſalium conditiones, inter Catholicum Hiſpaniarum Regem Philippum III. & Margaretã Auſtriacam eiuſdem Pontificis authoritate abs te ſcriptæ, latæq́ue, tam auſpicatas fecêre nuptias, vt meritò Tibi Hiſpania debeat potentiſſimum ſuum Regem Philippum IV. Gallia Reginam Annam Auſtriacam; Roma Cardinalem Ferdinandum; cætera Regna ſpes maximas ſuo-

rum coniugiorum.

Denique ab eodem Clemente VIII. in Galliam legatus, eius verbis Henrico Magno gratulatū iuisti, natâ sibi prole Ludouico XIII. Rege iustissimo, quem brachijs sublatum, Pontificis Maximi nomine, à sacro Baptismatis fonte suscepisti. O præclaram Pontificatus Tui arrham; Ecquis enim non intelligeret Te Cœlo aliquando ferendo successurum, qui Regium illud Christianissimi Regni sidus Athlãtis instar manibus sustineres? Ita nempe naturâ comparatus eras, vt ad maxima

ma quæque gerenda, perficiendaque natus videreris.

Igitur in Vmbriâ Commissarium Apostolicum; in Galliâ Nuncium, Bononiæ Legatum Pontificium gessisti. Quid amplius?

Ductus per omnes dignitatum formulas,
Meritusque plura quàm gerens.

Primùm Archiepiscopus Nazarenus, Cardinalis deinde, tum Episcopus Spoletinus, Præfectus signaturæ Iusticiæ, Scotorum Protector, Congregationis de propagandâ fide à Gregorio XV. (vt olim à Clemente VIII. Congregationis de Princi-

pum debitis exigendis) Denique PONTIFEX MAXIMVS factus es.

Liceat igitur nunc, BEATISSIME PATER, illud quoque aliquousque in Te conferre, quod in CHRISTVM Pontificem immortalem Apostolus dixit:

Heb. 7. *Talis enim decebat vt nobis esset Pontifex.*

Etenim hæc ætas nostra Tali Pontifice indigebat; & Tu Talis, ætate nostrâ, solus Pontifex esse merebaris.

Adeoque; ne vlli fas esset dubitare (quod olim Sanctiss. Pontifici Fabiano euenisse,

niſſe, accepimus) cùm in Conclaui eſſes, candidiſſimæ columbæ ad feneſtram tuam aduolantis indicio (Diuinitùs haud dubiè) es deſignatus. Id quod ego, nemini ambiguum eſſe poſſe, tum certò mihi perſuaſi, cùm intellexi, Te iam recens Pontificem omnium admurmuratione dictum, nondum ſolenni ritu è throno ſalutatum, genibus humi nixis, manibus, oculiſque ſublatis; Deum his verbis publicè compellaſſe.

Domine, ſi hæc electio, non eſt aut è gloriâ tuâ, aut è bono Eccleſiæ, aut ſalute meâ, priùs hinc efferar

è Conclaui mortuus, quàm viuus.

O vocem Vrbano Pontifice dignam! vocem aris, templisque omnibus consecrandam! vocem, quæ quàm dignus Pontificatu esses, quo instinctu ad eum prouectus, facilè indicaret.

Sic viue diu Ecclesiæ Tuæ VRBANE OPTIME MAXIME, cui Princeps iubente cœlo præfectus es; & cùm hoc meum qualecumque munusculum aspicies, neque Pontificem te esse, neque eum cuius tanta sit Maiestas, sed VRBANVM recordare. Cætera Tua, vtpo-

te maxima omnia, plus nimio deterrent; VRBANI solus pedes audeo submississimo osculo venerari.

Sanctitatis Tuæ

Seruus minimus

HERMANNVS HVGO
Soc. IESV.

LVSVS
IN
GENTILITIAS
SVÆ SANCTITATIS
APES.

VRBANE *terris* OPTIME MAXIME
Bene ominato nomine PONTIFEX,
Frustrà repugnas; quando Cœli
Auspicijs agitatur vrna.

HONOR *fugacem persequitur virum;*
Fugit sequacem: si fugis, occupat
Vt vmbra, venanteśq; ludit
Niliacâ Crocodilus algâ.

Quisquis pudendæ miles adoreæ
Tinctam rubenti murice purpuram
Cretatus ambit, pestilente
Virus atrox bibit ille gemmâ.

Frustrà repugnas; difficilem sequi
Te Te prehensat gloria, Te rapit:

APESq;

APESq́; de Cælo propinant
Lethifero sine felle mella.

Frustrà repugnas; scilicet obuiâ
Ceruice mortem Prodigus inuocans,
Sta pertinax non ferre plexam
Mellifluis APIBVS *tiaram.*

Frustrà repugnas; nunc APIBVS BONIS
Iubente Cœlo subijce verticem,
Sacriq́; signent BARBERINVM
Astragalo meliore fasti.

Fasti auspicatas indigitent APES,
Fauosq́; faustos, dicite barbita;
Nutrice lactatus Camœnâ
Pindarico bibit ore nectar.

APVM *rigatæ munere fasciæ,*
Fauisq́; cunæ dulcibus augures,
Nomenq́; & omen melle plenum
Nectaris AMBROSIO *dederũt.*

AEtas metalli diuitis aurea,
Regnata quondam falcigero seni,
Sudare, Portentum! cauatis
Ilicibus sua mella vidit.

Non vidit auri fulgure splendidas
APES *Hymetti lambere verticem;*

Damnosa quid Midæ vetustas
Vota canit pereuntis auro?

O Roma gemmis Ambrosiam bibe
Secura; dulci miscuit vtile
Aurumq́ melli BARBERINVS,
Delicias opibus maritans.

Aurata nunc sunt sæcula! mellea,
Nunc viuit ætas! aurea, mellea,
Exundat vbertas, beato
Roma fauos sociat metallo.

MAXIMILIANI HABBEQVII
S. I.

VRBA-

LIBER PRIMVS

GEMITVS ANIMÆ POENITENTIS.

Anima mea desiderauit te in nocte . Jsaiæ 26.

1.

DESIDERIO
COLLIVM ÆTERNORVM
CHRISTO IESV
IN QVEM
Desiderant Angeli proſpicere
AMORI ET DESIDERIO SVO
Vir Deſideriorum.

Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. *Pſal.* 37.

QVot mihi clàm tacitis mens æſtuet anxia votis,
Indicio potuit diſcere nemo meo.
Nemo, niſi arcani qui pectoris intima luſtrat,
Quem fugit humani nulla latebra ſinus.
Ille, meos gemitus, mea ſcit ſuſpiria ſolus,
Ille, oculis etiam perſecat ima ſuis.
Ecquis in alterius ſua ſenſa profuderit aurem,
Sit niſi ſecreti proditor ipſe ſui?
Si tamen vlla foret ſperanda hâc arte medela,
Ars deſiderijs hæc foret vna meis.
Sed neque depoſitas leuat auris amica querelas,
Nec deſiderijs hâc fit ab arte modus.

Cœpe-

Cœperat, heu! natos Rachel vlulare peremptos;
  Mox, vbi nil flendo pro fuit, abstinuit.
Scilicet ipse suas facit ignis, editq́ꝫ fauillas,
  Quasq́ꝫ pluit, nubes, ipsa resorbet aquas:
Sic meliùs, proprios quos fudi, combibo fletus,
  Inq́ꝫ suum recidit tutiùs vnda sinum.
Quæ mea sint igitur, dum tristè gemo, lamenta,
  Non nisi nos soli nouimus, ille, & ego.
Quid voueam, tacitis dum compleo littora votis,
  Non nisi nos soli nouimus, ille, & ego.
Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt,
  Non nisi, non nisi nos nouimus, ille, & ego.
O quoties fictas animus gerit histrio partes,
  Et pugnant animo fronsq́ꝫ colorq́ꝫ suo!
Dum patitur tragicos mens personata cothurnos,
  Sæpiùs in mimo Roscius ore salit.
Nulla fides lacrymis, lacrymæ simulare docentur;
  Nec, nisi vis falli, risibus vlla fides.
Soluor vt in fletus, putat omina tristia vulgus;
  Soluor vt in risus, omnia læta putat:
Fallitur ah! nostri neque scit mendacia vultus,
  Cùm lætor, lacrymor; rideo, cùm doleo.
Vix tibi tot, Protheu, quot sunt simulantibus ora,
  Vota quibus laruam dant, adimuntq́ꝫ suam.
Nemo meos Gemitus, Vota aut Suspiria nouit;
  Nemo, duo nisi nos, & duo sufficimus.

I.

Anima mea desiderauit te in nocte.
Isaiæ 26.

HEi mihi quã densis nox incubat atra tenebris!
Talis erat, Pharios quæ tremefecit agros,
Nubila, lurida, squallida, tetrica, terribilis nox;
Nocturno in censu perdere digna locum.
Non ego tam tristes Scythico, puto cardine lunas,
Tardat vbi lentas Parrhasis Vrsa rotas:
Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,
Vnde suos Phœbus vertere iussus equos:
Nec reor inuisi magis atra palatia Ditis,
Fertur vbi nigrâ nox habitare casâ.
Nam licet hic oculis nullam dent sidera lucem,
Non tamen est omni mens viduata die:
Nocte, suam noctem populus videt ille silentûm,
Et se, Cimmerij, Sole carere vident:
Arctica cùm senos regnauit Cynthia menses,
Dat fratri reduci septima luna vices.
Ast me perpetuis damnat sors dira tenebris;
Nullaq; vel minimo sidere flamma micat.
Et neque (quod cæcis vnum solet esse leuamen)
Ipsa suam noctem mens miseranda videt.
Quin tenebras amat ipsa suas; lucemq; perosa,
Vertit in obscœnæ noctis opaca diem.
Nempe suas animo furata Superbia flammas,
Nubilat obscuro lumina cæca peplo.

Nec sinit Ambitio nitidum clarescere solem,
Fuscat & ingenuas Idalis igne faces.
Heu, quoties subit illius mihi noctis imago,
Nox animo toties ingruit atra meo!
Sors oculis nostris melior, quibus ordine certo,
Alternas reparant lunáque sólque vices!
Nam quid agat ratio, quid agat studiosa voluntas,
Quas habet, vt geminos mens peregrina duces?
Maior, habere oculos, dolor est, vbi non datur vti,
Quàm, quibus vtaris, non habuisse oculos.
Qui dolet oppressus lapsis velocius vmbris
Lætior aggreditur manè viator iter.
Sed nimis hæc longas tenebris nox prorogat horas,
Quæ tibi manè negat cedere, Phœbe, diem.
Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,
Exultat reducis quisque videre iubar.
Scilicet Auroræ gens vertitur omnis in ortus,
Quisque parat primus dicere, Phœbus adest.
Sic ego, sæpè oculos tenui sublimis Olympo,
Aspiciens, gemino qui iacet orbe, Polum.
Et dixi tam sæpè; Nitesce, nitesce meus Sol!
Sol mihi tam longos obtenebrate dies!
Exorere, exorere, & medios saltem exere vultus,
Vel scintilla tui sola sat esse potest.
Quin etiam tanti si luminis abnuis vsum,
Sufficiet radios expetiisse tuos.

Anima mea desiderauit te in nocte.
Isaiæ. 26.

ERAT enim tempus quando non cognoscebam te. Væ tempori illi quando non cognoscebam te! Væ cæcitati illi quando non videbam te? Illuminasti me lux mundi, & vidi te. Augustin. Soliloq. cap. 31.

Serò te cognoui lumen verum, serò te cognoui. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ: ità vt videre non possem solem iustitiæ, & lumen veritatis. Inuoluebar in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? vbi eram homo cæcus sedens in tenebris & vmbrâ mortis? Quis accepit manum meam vt inde me educeret? Quis est ille illuminator meus? Non eum quærebam, & ipse quæsiuit me. Non vocabam eum, & ipse vocauit me. Vocasti enim me nomine tuo, intonasti de super voce grandi in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux, & facta est lux: & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa quæ operuerat oculos meos, & vidi lucem tuam, & cognoui vocem tuam, & dixi. Verè Domine tu es Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & vmbâ mortis Ibid. cap. 38.

& vocasti me in admirabile lumen tuum; & ecce video. Gratias tibi illuminator meus, & conuersus sum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tenebrosam in quâ iacueram, & contremui, & expaui, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus iacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminasti me, & cognoui te. Serò cognoui te veritas antiqua. Serò te cognoui veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

Aug. Soliloq. cap. 17. Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum, in quâ ambulant filij tui sine offensione, & sine quâ omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

D. Gregor. in Iob. cap. 22. Nox quippe est vita præsens, in quâ quamdiu, per hoc, quod interna conspicimus sub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desiderauit te in nocte.* Ac si apertè diceret: In hâc obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

Facile

Facile enim homini eſt, quidlibet deſiderare à Domino, & ipſum Dominum non deſiderare. Auguſt. in Pſalm.76.

Habet namque mundus iſte noctes ſuas, & non paucas. Quid dico, quia noctes habet mundus, cùm pænè totus ipſe ſit nox, & totus ſemper verſetur in tenebris. Nox eſt, Iudaica perfidia; nox, ignorantia Paganorum; nox, hæretica prauitas; nox, etiam Catholicorum carnalis animaliſúe cõuerſatio. An non nox, vbi non percipiuntur ea quæ ſunt ſpiritus Dei? Fruſtrà per has noctes, iuſtitiæ ſolem & lumen quæritis veritatis, id eſt ſponſum; quia nulla ſocietas luci ad tenebras. Bern. in Cant. ſerm.75.

Nobis ergo vnde in his tenebris veritas? Vnde charitas, in hoc ſæculo nequam, in mundo, qui totus poſitus eſt in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit vtique ſi conuertamur ad Chriſtum, vt velamen de cordibus auferatur: hic eſt enim de quo ſcriptum eſt: *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis.* Bern. de Aſcenſ. Domini ſerm. 6.

Gratias illi, qui me quæſiuit fugitiuum, qui me vocando ab interitu reuocauit, qui fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim eſt quamdiu iſta vita agitur. Quomodo eſt nox illuminata? Quia Chriſtus deſcendit in noctem. Accepit Chriſtus carnem de iſto Auguſt. in Pſal.138.

ſæculo, & illuminauit nobis noctem; perdiderat enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam*. Sapientia Dei perdiderat drachmam. Quid eſt drachma? Numus: in quo numo imago erat ipſius Imperatoris noſtri. (Factus eſt enim homo ad imaginem Dei, & perierat) Et quid facit mulier ſapiens? *Accendit lucernam*. Lucerna de luto eſt, ſed habet lucem quâ inueniatur drachma. Lucerna ergo ſapientiæ, caro Chriſti eſt. De luto facta eſt, ſed verbo ſuo lucet, & inuenit perditos; *& nox illuminatio in delicijs meis*. Facta eſt mihi nox in delicijs. Deliciæ noſtræ Chriſtus.

August. lib 7. Confeſs. cap. 10.

O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas! Tu es Deus meus, tibi ſuſpiro die ac nocte. Et cùm te primùm cognoui, tu aſſumpſiſti me, vt viderem eſſe, quod viderem, & nondum me eſſe qui viderem. Et rareuerberaſti infirmitatem aſpectus mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inueni longè me eſſe à te in regione diſſimilitudinis.

II.

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. *Pſalm. 68.*

SI tibi ſtultitiæ nulla eſt patientia noſtræ,
Omnia conſilio qui ſapiente regis;
Nullus ab offenſo veniam ſibi Numine ſperet,
Nullus enim culpâ, ſtultitiaq; vacat.
Hæc etiam excelſas afflat contagio mentes,
Et ſua ſtultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid ſimulaſſe iuuat? ſemel inſaniuimus omnes,
Ingenua humani ſtemmatis illa nota eſt:
Et pater & mater, generis primordia noſtri,
Maxima ſtultitiæ ſigna dedêre ſuæ.
Credite poſteritas, fatali vendita pomo es;
Stultiùs hâc aliquid venditione fuit?
Nec minùs inſanus, magni patrimonia cenſus
Perdidit eſuriens, munere pultis, Eſau.
Et Salomon tactam ſenſit vertigine mentem,
Dum caſtam inſana vertit amore domum.
Non igitur magni fallunt oracula regis,
Stultorum innumerum qui docet eſſe gregem.
Legiferi neque vana canunt præſagia vatis,
Queis defleta hominum tanta ruina fuit.
O ſaperent, ait, & cauti ventura viderent!
Non adeò in vitium cerea turba foret.
Quis (niſi deſiperent) quoſdam dixiſſe putaret,
Nullum, qui terris imperet, eſſe Deum?

Quilibet vt peccet (aliàs peccare timeret)
Esse sibi nullum fingit in orbe Deum.
Ipsa igitur nostros auertunt crimina sensus,
Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
Sed neque iam gliscens stat in hoc dementia passu;
Præcipiti in peius truditur acta pede.
Extruimusq́; domos, cœlóque educimus arces,
Ceu data perpetuò terra colenda foret:
Crastina lux coget vitæ statione moueri;
Quis neget insanas nos fabricasse domos?
Conserimus platanos, disponimus ordine lauros.
Areolas hortis diuidimusq́; suas:
Quæ stolidi serimus, vix tertius aspicit hæres,
Quo tibi qui carpet tum tua poma nepos?
Sic, puto, dat senibus puerilis natio risum,
Cùm fabricat luteas, paruula turba, casas:
Ludicra sollicitis feruet respublica curis,
Hic fœnum, hic paleas conuehit, ille trabes;
Aggerit hic grauido plumas & stramina plaustro,
Huius erat testâ quærere munus aquam.
Et sibi tum structæ gratantur mœnibus vrbis,
Magnaq́; se pueri regna locasse putant.
Hæc videt, ac ridet quæ transit grandior ætas,
Vixq́; graues sese virq́; senexq́; tenent.
Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
Regnaq́; pro nidis, quæ fabricamus, habent.
Hæc quoq́; sub stolido sapientia nata cucullo,
Tam varijs nullum vestibus esse modum:
Pauca vel hoc studio, peregrinus ad oppida currat,
Inueniet vestes per loca quæque nouas.

Si ſedeant vno ſemel omnes fortè theatro,
Quos ſua diſsimiles palla chlamyſq; facit,
Ridiculis videat pleniſsima pulpita mimũs,
Rideat & ſocij pallia quiſque ſui.
Iam ſtudium gemmarũ & habendi quis furor auri?
Sudat in hoc hominum nocte, dieq; labor.
Quid tamen eſt aurum, fuluæ niſi puluis arenæ?
Gemmaq; quàm vitrei gutta gelata maris?
Ambit & has tantâ gens ſtulta cupidine gazas,
Seu foret hinc miſeris vna petenda ſalus.
Ecce tibi minimo cœlum venale labore,
Et cœlum hoc pretio, quantula turba petit?
Heu genus inſanum! terras præponitis aſtris,
Ignotis nimiùm dona caduca bonis!
Quis pueros (luſu ſi vel tam turpiter errent)
Orbilij meritos aſpera ſceptra neget?
Nempe ſciunt leuibus quid diſtent æra lupinis,
Vt ſemel abiectas deſeruêre nuces.
Nos mage deſipimus, cùm parua crepundia, cælo,
Prô pudor! & fluxas pluris habemus opes.
O medici mediam ſtolidis pertundite venam!
Stultitiæ queat hic proximus eſſe furor.
Sed videt hec magnus qui temperat arbiter orbem,
Noſtraq; ſtultitiæ nomine, multa tegit.
Et mea propitius deliria plurima tranſit,
Multaq; ſcit cæcâ diſsimulanda manu.
Et qui ius adimat, nouit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi ſeruet opes.
Ergo adeat ſanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ cuſtos eſto vel ipſe meæ.

Deus

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.
Psalm. 68.

Prou. 30. STVLTISSIMVS *sum virorum, & sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, & non noui scientiam sanctorum.*

2. ad Cor. 11. *Vtinam sustineretis modicũ quid insipientiæ meæ.*

Prou 22. *Stultitia [enim] colligata est in corde pueri.*

Tomo 9. August. in spec. pec. cap. 8. [Sed] vis noscere quis sit insipiens, & quis stultus? Respondeo; insipiens est qui se à Paradisi gaudijs peregrinum esse non considerat, & se exulem in hoc exilio non attendit: stultus est, qui licet ista cognouerit, liberari tamen à mundi miseriâ per vitæ meritum non intendit.

August. serm. 8. de Temp. cap. 5. Dic ergo te stultum, & sapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia sic est vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram Deo non dicere. Prorsus quod ad te ipsum pertinet, quod ad tua; tenebrosus es. Quid est enim aliud, esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde?

August. epist. 119. Quis est stultus ille qui tamquam luna mutatur, nisi Adam in quo omnes peccauerunt?

Basilius hom. 1. Psalm. 37. Insipientiam quoque [David] stultum suum factum nominat, ab insipientiâ procedens. Omne enim peccatum per stul-

titiam

titiam fit. Qui igitur in peccatis perseuerant, inque eis consistentes gaudent, & se oblectant ac deliciantur, nihilo dissimiles porcis sunt sese in volutabro luti prouoluentibus. Docet autem in quibus fuerit, cùm incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum*: tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam sustinebat perturbationem prauo confusa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulsor, obducta; adeò vt in *insipientiam* inciderit, ideò dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ*. Conturbatum itaque cor eius, quoniam in *insipientiâ* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat:

Rectè [autẽ] peccatũ *insipientiam* vocauit, nemo enim sapiens id aliquãdo committit. Orig. in Psalm. 37.

Nihil peccato peius; insipientes facit eos, qui anteà intellectu, & sapientiâ multâ præditi fuerant. Chrysost. hom. 17. in Genes. 24.

[Et certè] malitia omnis ex *stultitiâ* oritur; siquidem superbus & iracundus (quoniam sapientiâ carent) his affectibus absumũtur. ideò inquit Propheta: *Non est sanitas in carne meâ à facie insipiẽtiæ meæ*: vt omne peccatũ è *stultitiâ* ortum habere demõstret: nam qui virtuti studet, qui Deum timet, is sapiẽtissimus est. *Initium*, inquit, *sapientiæ timor* Chrysost. hom. 41. in cap. 6. Ioan.

Domini

Domini. Quod si ita est, malus, qui Dei timorem non habet, sine dubio non est sapiens. Qui hac verâ caret sapientiâ; stultissimus est.

Chrysost. hom. 4. in Ioan. Nihil enim ab insanientibus differunt, qui terrenas res, & breui duraturas tamquam in somnis suspicantur. Videntur diuitijs affluere, cùm nullis affluant, in delicijs esse, cùm non sint: neque ante se deceptos intelligunt, quàm ab insania liberentur.

Aug. in Psal. 38. Delirare tibi videor, cùm hæcce loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni consilij magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura fortassis & de eloquio, de iuris consultatione, de militiâ; addis, & de fœnore. primò hoc à te quæro: scis eum possessurum cui seruas? aut si nondum natus est, scis nasciturum? seruas filijs; incertum est, an futuris, an possessuris?

Chrys. in Psalm. 48. Sed quid est, dic quæso, stultius homine qui laborat, & se excruciat, & tantas opes congregat, vt ex eius laboribus alij se voluptate expleant? Quid est autẽ; *simul insipiens, & stultus peribũt*? Hic mihi videtur verba facere de impijs, qui toti rebus præsentibus affixi sunt, easq; suspiciũt; de futuris autẽ nihil philosophãtur, ea de causa vocans eos *insipientes*.

Ibid. *Vocauerunt nomina sua in terris suis*. Ecce aliud genus amentiæ; ædificijs, agris, & bal-

neis

neis ſua nomina inſcribere, & putare ſe magnam conſolationem ex eo accipere, & vmbram pro rei veritate conſequi.

A gloriâ ſuâ exturbati ſunt. Quidnam poteſt cum hâc conferri ſtultitiâ, quando ea faciunt de quibus puniuntur; pro quibus ignominiâ afficiuntur? Ibid.

Lignum quidẽ quod plantaſti, manet; domus quam ædificas, & ipſa manet; faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cùm hæc fiant, tamquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat: *Aedificaui mihi domos*, inquit, *plantaui hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarum.* Sed quid ait poſt hęc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non ſimpliciter vanitas, ſed per excellentiam. Et quæſo credamus, & res apprehendamus in quibus non eſt vanitas: ſi ſplendida reſpicias ædificia, & horum te fallit aſpectus, ſtatim in cœlũ reſpice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum ſint & culicũ opera.* contẽplare ſpectaculum; aſcende ad cæleſtia, illinc ædificiorum diſce ſplendorẽ, & hęc nihil eſſe inuenies, ſed *paruulorũ ludibria puerorum*, verùm nõ fuerũt pueri, vt de re vllâ vtili curã gerãt. Chryſoſt. hom. 55. ad pop. Antioch.

Ita etiam quidam ſemper volunt ludere, humique ſemper iacent & humi ſerpunt ac reptant, & quæ humi ſunt, nempe Chryſoſt. hom. 4. in 1. ad Corinth. cap. 1.

pe terrena, affectant. Pueri autem sæpè, cùm nos loquamur de rebus necessariis, eorum quæ dicuntur, nihil sentiunt, sed semper rident: ita etiam quidam, quando de regno loquimur, rident. Pueri rursus, quando latronem viderint, & quæ sunt intus auferentem, non solùm non prohibent, sed etiam arrident insidiatori. Sin autem calathulum aut sistra abstuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, se dilacerant & solum pulsant. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia auferentem, rident, ad eum tamquam ad amicum accurrentes: si quisquam autem aut possessiones, aut diuitias, aut puerile aliquid abstulerit, se discerpunt. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Nolite pueri effici sensibus.* Parui enim pueri, parua quidem hianti ore stupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici*; hoc est, *insipientes*, vbi oportet esse sapientes.

Psalm. 93. 1. ad Cor. 14. Chrysost. hom. 36. in hunc locum.

Pueris quidem ijs, qui sunt adhuc paulo minores, patres præbent eiusmodi: calceos, vestes, aureas quasdam bracteas & armillas. Postquam autem creuerint; illis eis ablatis dant alia maiora. Ita etiam fecit Deus: nos à paruis illis & puerilibus abducens, ea quæ sunt in cœlis pollicitus est. Ne hæc ergo quæ

Chrysost. hom. in Psalm. 4.

quæ fluunt & prætercurrunt, admireris, nec sis pusilli & abiecti animi.

Sed maiorum nugæ negotia vocantur; puerorum autem talia cùm sint, puniuntur à maioribus. Aug. Conf. 1. cap. 9.

Beatus vir cui nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates, & insanias falsas. Qui non respicit hæc beatus est, qui autem respicit, *insanus* atque *furiosus est.* & ideò resipiscat vnusquisque à furore sæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animamque perturbant, *vt compos esse non poßit.* Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.

Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris [Domine.] Psalm. 24.

Ipsos namque fatuos videmus (quos vulgò moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æstimatione, preciosiores esse cordatis. Et suum paruulum filium, à quo garriente talia pater lætus exspectat, prouocat; sed dum spes subest incrementorum, & ingenij lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit vt conuicia paruulorum, etiam in parentes, non solùm iniuriosa non sint, verùm etiam grata atque iucunda. [Quid] quòd in hæc etiam concitentur studio ridendi, & vanitate maiorum? nam plerumque illa ætas, iam patrem, matremque agnoscens, neutri eorum audet maledicere, nisi ab altero eorum, aut ab vtroque, vel permissa vel iussa. August. l. 1. de peccat. mer. ca. 35.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum; sana me Domine, quoniam conturbata sunt oßa mea! Psal. 6. 3.

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. *Psalm. 6.*

Conquerar! an silẽ? iustas habet ira querelas,
Heu sine Pœoniâ sola relinquor ope!
Non ego, iussa licet iuratis credere verbis,
Sperassem, cordi non magis esse tibi.
Siccine tardus ades, neque nostra pericula tangunt?
Quæ potuit tantæ caussa fuisse moræ?
O mea spes! Numen quo non præsentius ægris,
Sic potis es nostri non memor esse mali?
Nunc aderant pariter Podalyrius, atque Melampus,
Phillyrides Chiron, Pœoniusq; senex.
Multaq; præterea comitata Machaone turba;
Quiq; aliquod medicâ nomen ab arte gerunt:
Tu solus deeras morborum publica cura,
Postq; tot Hippocrates vltimus ecce venis.
O mea spes! numen quo non præsentius ægris,
Sic potis es nostri non memor esse mali?
Omnibus est oris visus color indice linguâ,
Omnibus admotâ vena notata manu:
Nil, aiunt, vitale rubet, neque languida certas
Vena notat, pulsu præmoriente, moras.
Idq; ego plus ipsis deprendo medentibus ægra.
Destituit medicos ars sua, meq; salus.

Quidnam igitur ſperem fugientibus orba Magiſtris,
Morbus vbi vincit ſæuior artis opem?
Cœca per infectas ſerpunt contagia venas,
Imaq; ſubſidit lapſus in oſſa dolor;
Et caput & cubiti ſe ſuſtentare recuſant,
Tinctaq; vix Baccho vena medente redit.
Et iam vix animæ supereſt pars vltima noſtræ,
Heu paror inferiis proxima pompa meis!
Denique qui morbos cupit omnes diſcere noſtros,
Copia quod fieri non ſinit, ille cupit.
Hic ſtatus, hæc rerum facies miſeranda mearum eſt,
Nec iuuor vllius, qui medeatur, ope.
Aſpice vix noſtram poteris dignoſcere formam;
Vultus abeſt vultu, ſeq; nec ipſe refert.
Lumina ſuffoßis retrò fugêre cauernis,
Magnaq; purpureis facta ruina genis:
Nec quiſquam hanc ferro potuit compeſcere noxam,
Quin caput & faciem carperet atra lues.
Tetrica quid memorem vigilis faſtidia lecti?
Quæq; manu tangi vulnera cruda timent?
Vulnera prôh nullis mulcenda Machaonis herbis?
Qualia, quæ ſecuit barbarus enſis, hiant:
Vulnera, ſecretas animi populantia fibras,
Quæ nullus medicâ claudat hiulca manu.
Nempe graues, mea ſunt, quæ feci, vulnera noxæ,
Vulnera, trux animæ carnificina meæ.
Adde, quod intus, apum dirus mihi turgeat hydrops,
Lentaq; quod meditor nauſea tardet opus.
Tenſaq; ventoſi propè rumpant ilia faſtus,
Et Veneris tacitus pectora cancer edat.

Hæc ego ſæpè dedi varijs tractanda Magiſtris,
Semper at oblatæ cura fefellit opis.
Scilicet ipſe ſuas, hic tentet inaniter artes,
Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.
Quiq́; poteſtates ſuccorum norat & vſum,
Vna ſalus ægris ſpeſq́;, Epidaure; tuis.
Nec iuuet hic Chiron, operoſæ viribus herbæ,
Nec ſummum medici numen Apollo chori.
Officium tanto cedit minus omne dolori,
Non habet hic vllum ſuccus, odórve locum.
Quas igitur ſpectem, veſtri niſi Numinis, aras,
Funeribus nullis quas Libitina notat?
O mea ſpes! Numen quo non præſentius vllum!
Ecce tuam veneror, mortua penè, manum.
Sanus Apollineâ non indiget arte vel herbâ,
Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.
Mens mihi læſa dolet plus ſimplice vulneris ictu;
Ne doleat, vires experiare tuas.
Illa ego ſum, Solymis quam prædo cruentus arenis
Strauit, & immiti diffidit enſe latus.
Tu Samarita, mero; Tu vulnera mitis oliuo
Obline, barbaricâ vulnera facta manu;
Quoſq́; Leuita negat, medicos inuerge liquores,
Creſcet ab infuſo rore, meroq́; ſalus.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam cõturbata sunt ossa mea. Psal. 6. vers. 3.

Aug. soliloq c. 2. ÆGROTVS sum, ad medicum clamo; cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, IESV NAZARENE; miserere mei fili Dauid; miserere mei fons misericordiæ. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ transis, exspecta cæcum; præbe ei manum vt ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

Aug medit. cap. 36. Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serua, istam sana. *Sana me Domine & sanabor: saluum me fac & saluus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conseruas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

Guilb. Abb. serm. 46. in Cant. Vtinam tibi Domine, aliquæ filiæ Hierusalem nuncient lãguores meos; si qui sunt in me qui cõmendari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigẽtes curari. O me felicem si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: *Domine puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur!* vtinam Domine statim respõdeas,

Ego

Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & sanabor. Verbo enim ades, quia verbum es.

Medicinas de terrâ, propter singulas quasque suas corruptelas creasti. Singula solatia singulis malis obuiantia præparasti; quoniam es misericors & miserator. August. soliloq. cap. 20.

Hei mihi, Domine, miserere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum. Aug. libr. 10. conf. cap. 28.

Nunquid non potens est manus tua Deus omnipotens sanare omnes languores animę meæ? Idem ibid. cap. 30.

Multas infirmitates habet anima nostra. Quot peccata, tot infirmitates. Hieron. in Psalm. 162.

Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, sed peccatis. Aug. serm. 59. de verbis Domini, cap. 11.

Non modò enim paralysi dissolui, verùm etiam peccare, languor est, & longè illo languore deterior, ac tanto vtique, quanto est corpore anima præstantior. Chrysost. hom. 14. in cap. 4. Matth.

Præsta mihi Domine medicinam, vnde mea possint curari vulnera: visita me infirmum, cura me ægrum, sana me languentem, & suscita me mortuum. Aug. med. cap. 40.

Varios siquidem languores habemus animarum, & hi sunt quibus [Christus] principaliter vult mederi. Chrys. in c. 4. Mar. hom. 14.

Propterea enim illas ægritudines sanat, vt istas scilicet de nostris animabus expellat.

Ambrof. tract. de 42. manfionibus.

Animæ languor peccatum eſt, vnde dixit Propheta: *Sāna animam meam, quia peccaui tibi,* languor animæ noſtræ ſuperbia eſt, auaritia eſt.

Amb. lib. 4. in cap. 4. Luc.

Etiam in typo mulieris illius, ſocrus Simonis & Andreę, variis criminum febribus, caro noſtra languebat, & diuerſarum cupiditatum immodicis ęſtuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris eſſe dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat: febris enim noſtra auaritia eſt: febris noſtra, libido eſt, eò quòd ignitæ ſint cupiditates: febris noſtra, iracundia eſt: febre libido flagrantior eſt, grauiuſque præcipitat & inflammat.

Chryſ. in cap. 3. ad Philip. ſer. 11. digreſſione morali.

Vexabat enim nos morbus grauis ac febris vehemens, decumbebamuſque, non in lecto, ſed in ipſamet vitioſitate, perinde ac in ſtercore. In improbitate voluptabamur, ſcatentes vlceribus, fœtorē ſpirantes, ſqualidi, incurui, vmbræ potiùs quàm homines.

Aug. ſerm. 59. de verbis Domini, c. 11.

Quin iacet toto orbe, ab Oriente vſque ad Occidentem, grandis ægrotus; ſed ad ſanandum grandem ægrotum deſcendit omnipotens medicus. Humiliauit ſe vſque ad mortalem carnem, tanquam vſque ad lectum ægrotantis.

Chryſoſt. in cap. 3. ad Philip. ſerm. 11.

Vidit in ſtercore iacentem, à vermibus exvlceratum, à febri & fame oppreſſum, nullo non morbi genere laborantem. Nam & febris

bris vexabat[hoc enim est improba cupiditas]& inflammationes vrgebant [hoc enim arrogantia] & quædam insatiabilis fames occupabat [hoc enim auaritia] & sanies vndiq; [hoc enim scortatio]& cæcitas oculorum [hoc enim idololatria] & surditas & stupor[hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui] & multa deformitas [hoc enim vitiositas] triste nimirum quiddam & morbus grauissimus. Vidit, absurdiùs (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non auersatus est, non odio prosecutus; Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosâ Pharmaca;

Et quia ipse est & verbum Dei, ægris suis non herbarum succis, sed verborum sacramentis medicinam conquirit. Orig. hom. 1. in Leuit. cap. 12, & 13.

Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem. Orig. hom. 1. in Ps. 37.

Nouerat, venâ inspectâ, quid intùs ageretur in ægroto. Aug. in Psal. 43.

Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus & sanctus ægrotæ animæ incantator. *Saluum*, inquit, *fac seruum tuum Deus meus sperãtem in te. Miserere mei Domine, quia clamaui* Clem. Alex. lib. 1. Pædagog. cap. 2.

ad te totâ die. Bonus autem Pædagogus, qui est ſapientia(qui verbum Patris, qui fabricatus eſt cœlum) vniuerſi figmenti curam gerit, eiuſque corpori & animæ medetur: qui eſt omni ex parte ſufficiens medicus, humanæ naturæ ſeruator: *Surge*, inquit Paralytico, & ſublato, in quo iaces, grabato, *vade domum*; & qui priùs erat infirmus, extemplò ſanus & firmus euaſit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex ſepulcro exijt, qualis erat antequam moreretur, meditatus reſurrectionem.

Aug. vel quis alius lib. de verà & falsà. Pœn. cap. 5.

Ideò autem tot ſaluauit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne deſperet de ſe peccator: medicum ſe vocat, & non ſanis ſed malè habentibus opportunum.

Auguſt. de doctrina Chriſt. lib. 1. cap. 14.

Et ſicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; ſicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam ſimilia: ſic Dei ſapientia hominem curans, ſeipſam exhibuit ad ſanandum; ipſa medicus, ipſa medicina. Quia ergo per ſuperbiam homo lapſus eſt, humilitatem adhibuit ad ſanandum. Serpentis ſapientiâ decepti ſumus, Dei ſtultitiâ liberamur. Iam verò ſimilia, quaſi ligamenta membris & vulneribus noſtris adhibita, illa ſunt; quod per feminam deceptos, per feminam natus; homo homines; mortalis mortales; morte, mortuos liberauit.

Quod

Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prædo & tyrannus, vel à Hierusalem in Hiericho descendentem, vel alibi vspiam inermem & imparatum nactus, vsque adeò sauciauit. Nazian. orat. 16.

Clama; *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccaui tibi*: sanat te Deus, confitere tantum vulnus tuum. Iaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fouet, vrit, secat; æquanimiter tolera, tantum noli attendere nisi vt saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est. Augu∫t. hom. 12.

Vulnus, medicum quærit; Medicus, confessionem exigit. Amb. in Psalm. 40.

Conuertere ad me, ait Dominus, *Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filiæ populi mei?* grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ. Ambr. ad Virgini. lapsam cap. 8.

Totum enim genus humanum, est ille homo, qui iacebat in viâ semiviuus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens Sacerdos & Leuites; & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster IESVS CHRISTVS. Aug. ser. 37. de verbis Dom.

Ideò vnusquisque nostrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum Ambr. de 42. mans. mans. 3.

ſtrum IESVM CHRISTVM(*qui ſanat omnes infirmitates noſtras*) Et cum Prophetâ dicat: *Sana me Domine & ſanabor, ſalua me, & ſaluabor.* dicat & cum Dauid: *Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.*

Chryſ. in Pſalm. 26. Omnis enim qui medicum non agnoſcit, phræneticus eſt. Nam quoties phræneticos videmus medicis contumeliam facere, reſiſtere ſanitati, nolle curari, deridere veram curam?

Ibid. Currite ad medicum dum poteſtis; ne, cùm velitis, non poſſitis.

Auguſt. in Pſal. 102. Si adhuc quibuſdam perturbationibus anima quatitur poſt remiſſionem peccatorum, lãguor eſt; *ſanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni ſunt, inquies; ſed maior eſt medicus. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit; tantùm tu curari te ſine; manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantùm delecteris cùm fouet, ſed etiam toleres, cùm ſecat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans ſanitatem: ferto ergo manus eius, ô anima, quæ benedicis eum, non obliuiſcens omnes retributiones eius, *ſanat enim omnes languores tuos.*

Auguſt in Pſalm. 40. Planè committamus nos medici manui, non enim errat, vt ſanum pro putri ſecet. Nouit quod inſpicit, nouit vitium quia ipſe facit naturam: quid ipſe condidit, quid de

noſtrâ

nostrâ cupiditate accessit, discernit. scit se sano homini præceptum dedisse, ne languorem incurreret; dixisse in Paradyso, hoc manduca, & hoc noli. Non audiuit sanus medici præceptum, vt non caderet; audiat vel ægrotus vt surgat.

Quisquis ergo es, ô Christiane, qui sanitatem iactas, & te vulneratum fuisse dissimulas, qui integritate gaudes, & te ægrotum fuisse non meres, qui te destitutum iacuisse non respicis, sed erectum in Ecclesia gloriaris; ama CHRISTVM qui te â prædonibus liberauit, dilige Dominum qui te prostratum iacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum qui te in Ecclesiæ stabulum, per semetipsum, inuexit; qui rectori stabulario commendauit; qui duos denarios, hoc est, legem & Euangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: *Ecce sanus es.* Dominus enim caram tuam salutem habet, qui propter te in sæculum venit, & te à nefandis latronibus liberauit.

Chrys. in cap. 10. Luc. hom. de Samar.

Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte uniuersa delicta mea! Psal. 24. 4.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea. *Psalm.* 24.

ASpicis, heu sæuus! nostris neque tangere curis?
Aspicis, & credi vis tibi, me quòd ames?
Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;
Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.
Aspicis & pateris; neque cura est vlla iuuandi;
Verus amor promptam non ita tardat opem.
Aspice, quàm turpi subigar damnata labore,
Aspice, cui tandem colla præmenda iugo.
Si foret ingenuâ saltem labor indole dignus,
Nec nimis abiectæ vilius artis opus.
Multa meos casus magnorum exempla leuarent,
Et faceret propriam, sors aliena, leuem.
Sæpè Ducum proauos, Regesq́ue nouerca coegit
Augustas operi sors adhibere manus:
Protæa frenantem septemplicis ostia Nili,
Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.
Dextra Syracosij sceptris assueta Tiranni
Sic ferulas, pueris sceptra verenda, tulit.
Flēda exempla quidē, tamen haud ducenda pudori,
(Non etenim miseris sunt sua fata probro)
Ast mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est,
Quæ roto seruiles sponté subacta, molas.
Qualis ab infidâ Sampson detonsus amicâ,
Circuit indignas, hoste iocante rotas.

Atque vtinam famulas tantùm damnarer ad artes!
  Explerem ingenuâ sordida pensa manu:
Turpibus at seruum vitijs addicere pectus,
  Exulis asperius mancipijq; iugo est.
Ah pudet! & (duplicis noua quæ mihi causa ruboris)
  Ipsa meum damnans execror author opus.
Vix benè pertæsum est, rursumq; reuoluitur error,
  Crescit & attextis nexa catena malis.
Scilicet illa manet plectendas vltio noxas,
  Admissum sequitur culpa secunda scelus.
O quàm sæpè meo sensi hæc discrimina damno!
  Nec tamen est damni mens reuocata metu.
Nempe trahor vario studia in diuersa duello,
  Vt ratis ambiguis iam pila facta Notis.
Et trahit hinc (vitij quæ lena comesq;) voluptas?
  Quiq; subit vitium, retrahit inde dolor.
Sæpiùs illa tamen redit è certamine victrix,
  Aßiduus vitio sit licet ille comes.
Sic habet alternos virtus, vitiumq; triumphos,
  Et meus æterno vertitur orbe, labor.
Tu super hæc etiam loris seruilibus instas,
  Addis & in pœnas verbera dura meas;
Pœnaq; cùm culpæ sit culpa, secunda peractæ
  Supplicijs pœnas adijcis vsque nouas.
Nempe Ixionius non est modò fabula gyrus,
  Vincta sed æternæ vertor in orbe molæ.
Aspicis hæc durus nostro neq; tangere fato?
  Aspice, & in pœnas mitior esto meas.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea. *Psalm. 24.*

IN *quantam tribulationem deueni! in quos fluctus tristitiæ, in quâ nunc sum; qui iucundus eram & dilectus in potestate meâ! nunc verò reminiscor malorum quæ feci.* Mach. 6.

Vide humilitatem meam, attende deiectionem infirmitatis meæ. Beda in. Psalm. 24.

Contrarietas culpę facta est homini pondus pœnæ; vt corruptioni suæ malè liber seruiat, qui benè seruus de incorruptionis libertate gaudebat. Greg. cap. 22. in cap. 7. Iob.

Nunc etenim menti cedit caro, nuncq; vicißim
Mens carnem sequitur. ———
Namq; bonũ cupiens, facit id tamen ipsa quod odit;
Seruitium lachrymis persequiturq; graue.

Nazianz. carm. de animæ calamitatibus.

Quamuis[enim]quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abiectos abiectissimus, cùm à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum seruus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato viuit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil enim tam præter rationem est, quàm peccatum; vnde ait Propheta, *Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus.* Chrysost. hom. 9. in epist. 1. ad Cor. to. 4.

Orig.hom. 16.in cap. 67. Genes. Sanè si intelligamus spiritualiter, quæ sit Ægyptiorum seruitus; agnoscimus, quia seruire Ægyptijs, nō aliud est, quàm obnoxium fieri carnalibus vitijs, in quod vtique vnumquemque non extrinsecus illata necessitas cogit, sed segnities animi & libido ac voluptas corporis subegit, cui se animus per concordiam subdit. Denique & Saluator de libertate & seruitute in Euangelio differens, ita loquitur: *Omnis*, inquit, *qui peccat seruus est peccati.*

Hom. 8. in cap. 15. Exod. Sicut ergo Ægyptus (ita terrena prouincia) filijs Israël, domus dicitur seruitutis, ad comparationem Iudeæ & Ierusalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ita ad comparationem cœlestis Hierusalem (quæ vt ita dicam; mater est libertatis) totus hic mundus, & omnia quæ in hoc mundo sunt, domus est seruitutis.

Aug. serm. 12. de verbis Domini. Quid ergo mirum si mundus multa vapulat? seruus est, sciens voluntatem Domini sui & faciens digna plagis; non ergo recuset vapulare multis, quoniam si non vult audire præceptorem iniustè, iustè patietur vltorem; vel non murmuret contra castigatorem, cùm videat se plagis dignum, vt misericordiam mereatur.

Prou. 26. v. 3. *Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.*

Bern. Ergóne bestiæ sumus nos? bestiæ prorsus.

Homo

Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus. ferm. 3. super Qui habitat in adiutorio.

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cùm ieiunare consentis vrget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?*

Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ [Sampson] carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis, vt illi hostis illudet, *& vertendis molis velut asinos* deputabit. Vnde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum iugo Christi dignum faciamus *asinariâ molâ*) admonet per Prophetam: *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Homo enim, vt alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur iumentis & similis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus euidenter expletum, qui stolidatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus & in iustitiâ relapsus, iustè vt Sampson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cæcitate punitur & *molâ*; quia dignus est *opere iumentario*, qui semetipsum lumine rationis orbauerit, & in similitudinē belluarum, corporis seruus, abiecerit. Considera huiusmodi mortalium vitam, & tota tibi species *iumenti molentis* occurrat. Vt ille pannis oculos corporis sic iste

Bern. ferm. 5. de Ascens.

Paulin. epist 4. ad Seuerum.

ſordibus vitæ ſuæ oculos mentis obſutus, per errores ſuorum ſenſuum, quaſi circa *ambages molarum* laborioſa miſer ſtatione verſatur, vſui ſuo vacuus, laborioſus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum ſuarum, & ipſe ſibi carcer eſt obſeſſus tenebris erroris ſui, & conſcientiæ ſqualore concretus in ſemetipſo *piſtrini ergaſtulum* patitur, ſaxum cordis ſui pertinaciâ iniquitatis induratum quaſi *molam verſat*, farinam hoſtibus ſuis, de corruptâ animæ ſuæ fruge, conficiens; quia ſicut ſcriptum eſt: *peccator de animâ ſuâ currit.* Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ ſuæ, hoſtile triticum molit vt Zabulum paſcat, cui panis eſt anima, quæ ſibi fames eſt.

Orig. tract. 5 in Matt. cap. 18.

Sunt autem & *molarum differentiæ*, vt ſint quædam earm humanæ, aliæ aſinariæ. Et humana quidem eſt illa de qua ſcriptum eſt: *Duæ erunt molentes ad vnam molam, vna aſſumetur & altera relinquetur.*

Ambr. in c. 17. Luc.

Diſcutiamus ergo quæ molant, quid molant quídue piſtrinum ſit: & fortaſſe mundus iſte piſtrinum eſt, & quod in eo humani corporis forma referatur, in quo anima noſtra velut quodam carcere includitur, panem ſi conſulat boni, operatura cœleſtem. In hoc ergo piſtrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & graui humore corruptum, non poteſt interiora ab

exte-

exterioribus ſeparare, & ideò relinquitur, quia eius ſimilago diſplicuit.

Aſinaria autem mola non irrationabiliter dici poteſt grauiſſimum hominis malum, quod ſemper deorſum trahit. Orig. tract. 5. in Mat. cap. 8.

Nam quid per *molam aſinariam*, niſi actio terrena ſignatur, quæ dum colla mentis per ſtulta deſideria conſtringit, hanc *in laboris circuitum* mittit. Greg. lib. 6. mor. c. 26. in cap. 3. Iob.

Molendinum enim labor eſt huius ſæculi; Auguſt. ſer. 107. de temp.

Et molendinum puto dictum mundum iſtum, quia rotâ quâdam temporum voluitur, & amatores ſuos conterit. Auguſt. in Pſalm. 36.

Teſtatur Sampſon Allophylis captus, qui poſtquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus eſt; quia nimirum maligni ſpiritus poſtquam tentationum ſtimulis intùs aciem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt*. Gregor. 7. mor. 16. in cap. 6. Iob.

Et quare in *molendino?* quia in iſto mundo verſantur: vbi *molendinum* intelligitur, quia *ſic vertitur mundus iſte, quo modo mola*. Auguſt. in Pſalm. 132.

Quare in *molendino?* quia defuncti in ſæculo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam *molâ* detinentur. In Pſalm. 99.

Et trahebat me poſt ſe, *in circuitu*, de vitio in vitium, & de luto in lutum. Aug. ſoliloq. c. 6.

Vnde bene quoque per Pſalmiſtam dicitur, *Deus meus, pone illos vt rotam*. vt rota po- Greg. lib. 16. mor. c.

30. in cap. 24. nuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris missi*, dum ea quæ antè sunt negligunt, & ea quæ deserenda sunt sequuntur, ex posterioribus eleuantur, & in anterioribus cadunt.

Greg. lib. 2. mor. c. 4. in 1. c. Iob. Hinc est enim quod per Psalmistam dicitur: *in circuitu impij ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

Bernard. hom. 81. in Can. Miser ego homo! quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia homo, miser quia seruus, & pro seruitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se, cùm esset libera, seruam fecit peccati, peccato assentiendo, quia qui facit peccatum seruus est peccati.

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. *Iob.* 10.

ERgóne cœlituûm iam nata obliuia regnis?
Quis Ganymedæo miscuit illa scypho?
Quid facit immemores ad nostra negotia Diuos?
Lethæas Superi fortè bibistis aquas?
Oblita es mea lux, aut vis oblita videri,
Cùm dubitas proprium quale creâris opus.
Si nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?
Me Tua de luteâ dextera fecit humo.
Quæris vbi? toto locus est notissimus orbe:
Primus vbi pater est conditus, hortus erat.
Fons vbi de riguis argenteus exilit herbis,
Quadruplicíq; suas flumine findit aquas.
Scire lubet tempus? minimo post tempore, salsas
Cum maris aggeribus terra coegit aquas.
Addo, (quod historiæ facit, hâc quoque parte, probandæ)
Puniceo rubuit Dædala gleba solo.
Hinc tribus es modicam digitis admensâs arenam,
Primaq; massa mei corporis illa fuit.
Nec primis erit his natalibus exitus impar,
Nil nisi puluis eram, nil nisi puluis ero.
Sic faber argillam samijs dum repperit agris,
Ædificat facili pocula ficta luto.

Principiò, terræ segmenta ligonibus vrget,
Indè leui madidam flumine mollit humum;
Denique materiem pernix rota versat in orbem,
Amphoraq; admotæ nascitur arte manus;
Nascitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,
Frangitur, inq; suam fracta recurrit humum.
Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,
Et leuis extremos finiet vmbra dies.
Cur igitur, veluti fuga non satis incitet annos,
Præcipites glomerat mobile tempus equos?
Sponte, meus puluis, nimis heu cito, sponte fatiscit,
Et mea, non vllo, vita premente fugit!
Si mihi, seu vitreâ concreuit Olympus ab vndâ.
Cælite crystallo membra gelata forent!
Aut quales memorant, cœlestia lumina, stellas,
Quas suus è liquidis condidit author aquis:
Aut foret Angelicæ munus, sine corpore, vita,
Elisiis qualem mentibus esse ferunt!
Sperarem Angelicis æqualia sæcula lustris,
Cœlestesq; annos, sideriosq; dies.
Sed data squammigeræ magè fortia corpora turmæ
Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
Quin etiam volucres cunis melioribus ortæ,
Plumea queis nitidæ membra dedistis aquæ.
O vtinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
Aut durent neruos firma metalla meos!
Felices Scythiæ fato meliore sorores,
Fama quibus fuluo finxit ab ære manus,
Cuiq; fuit solo corpus penetrabile talo,
AErea nam reliquum lamina corpus erat:

Sed quid ago, damnoq́; mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vasa suo faciunt conuicia fabro,
Nec faber ipse suum iure refutat opus.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Iob. 10.

SVRGE, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, dißipatum est vas, quod ipse faciebat è luto, manibus suis: conuersusq́; fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis eius, vt faceret. & factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel, ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos, in manu mea. Hieremiæ 18.

Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest aduersus Deum, sicut nec lutum aduersus figulũ; vnde Rom. 9. dicitur: *numquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere, Quid me fecisti sic?* & Isaiæ 45. *Væ, qui cõtradicit fictori suo, testa de samiis terræ. Numquid dicet lutum figulo suo, Quid facis?* & Isaiæ 64. *Et nunc Domine Pater noster tu es; nos verò lutum; & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.* igitur in domum Hugo Card. in hunc locum.

domum figuli descendere, est considerare fragilitatem carnis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem siue thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum ad imaginem Dei creatum. 2 Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Deus autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur super rotam; vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem, secundum illud Genesis 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

Greg lib. 10 mor c. 36. in cap. 10. Iob.

Vt lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod sanctus vir benè pietati iudicis obijcit, cùm postulans dicit: *Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: Infirmitatem carnis considera, & reatum iniquitatis laxa. Vbi aptè quoque mors eius carnis adiungitur, cùm protinus sub infertur: *& in puluerem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: Memento quæso, quòd per carnem à terrâ venio, & per eius interitum ad terram tendo.

Greg ibid, cap. 37.

Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet vt breuiter replicando monstremus. *Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noster interior existit: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, vt ad intellectum

sui

ſui conditoris erigatur; humana namque cogitatio, quæ peccati ſui ſterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quaſi irrigata terra, virideſcit. Sed ſæpè, dum præceptis ſuperni doni virtutibus, ſine interruptione vtimur, ad priuatam fiduciam, vſu continuæ proſperitatis eleuamur: vnde fit plerumque, vt idem qui ſubleuauerat, parumper ſpiritus deſerat, quatenus ipſum ſibi homines oſtendat. Quod ſanctus vir protinùs exprimit, cùm ſubiungit, *& in puluerem deduces me.*

Quia, cùm per ſubtractionem ſpiritus mens aliquantulum in tentatione deſeritur, quaſi ab humore priſtino, terra ſiccatur; vt infirmitatem ſuam derelictus ſentiat, & ſine infuſione ſupernæ gratiæ, quantum homo aruit, agnoſcat: qui aptè quoque reduci ad puluerem dicitur, quia dimiſſus ſibi, cuiuslibet aura tentationis raptatur.

Hoc ergo (ſicut dignum erat) perpendentes homines ſancti, pulchra plaſmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipſum Creatorem, ſuum plaſten; ſeipſos autem lutum appellauerunt; eleganti confeſſione, lacrymosâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit Iſaias, *Tu pater noſter es & nos lutum; & fictor noſter, & opera manuum noſtrarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plaſtes noſter Deus. *Nunquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſraël? ecce ſicut lutum in manu*

Rupertus lib. 2. c. 20. in Gen.

manu figuli, ita vos, in manu mea, domus Israel. Ostenderat enim illi figulum facientem opus suum super rotam: *Et dißipatum est*, inquit, *vas quod ipse faciebat è luto manibus suis, conuersusq; fecit illud, vas alterum, sicut placuerat in oculis eius, vt faceret.* Hinc idem qui suprà dicit Isaias: *Væ qui contradicit fictori suo, testa de samiis terræ.* Hæc & illis similia sciens ille Iurisperitus cœlestis Paulus ait: *O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nunquid potest figmentum dicere ei qui se finxit; Quare me fecisti sic? Aut nunquid non habet potestatem figulus; facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Rupertus lib. 1. in Ieremiam cap. 10.

Magnum reuerentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continētis linguæ instrumētum. Deus plastes noster est, nos autem lutum. Monet hoc vehementi increpatione Apostolus vas electionis, placitumque ęterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, vt eum Prophetâ isto, præsens diuinæ potestatis exemplar videamus. Cùm enim abiectionem fratrum suorum Israelitarum congemuisset; *Quid ergo, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? absit.* nimirum vt hæc diceret, ipse quoque mente humili; in isto Prophetâ, descenderat in domum figuli, & viderat quod domus Israel lutum esset, æquè vt omne cœnum gentium; & quia non pro debito, sed

pro solâ gratiâ *Deus figulus omnium*, sumpsit Abraham, cùm esset lutum Chaldaicum, & ex illo, & ex seminis eius massâ luteâ, fecit quæ voluit vasa misericordiæ, vasa honoris & gratiæ. Quid amplius illi debebat, quàm vniuerso luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ideò verè sapiens, quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Iustitiam, rebelle lutum in manu eius dissipatum fuerat. Porrò vt ad spectandam similitudinem figuli reuertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognouit figmentum nostrum, suscipiendo puluerem nostrum, tunc ipse faciebat opus è luto manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritus Sancti, vt perfecta iam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris. Sed ausum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirùm figulo iustissimè digitos suos foris contrahente, & cum totâ manu feriente, dissipatum est vas, dissipatione validâ.

Num quæram igitur quis fecit me? Tu Domine fecisti me, sine quo factum est nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago Domine Deus meus, per quem viuo ego, & per quem omnia viuunt, quoniam Aug. soliloq. c. 31.

niam fecisti me. Gratias tibi plasmator mei, quia manus tuæ fecerunt me & plasmauerunt me.

Aug. Soliloq. cap. 20.

Nouisti figmentum nostrum figulus noster, & omnes quasi lutum in manu tuâ.

Aug. lib. 5. de ciu. cap. 3.

Nempe figmentum fragilius, quàm vasa quæ illâ rotatione finguntur.

Rupertus lib. 2. c. 21. in Gen.

Igitur quia sic voluit, & sic sapientia dictauit, vnum de quo cæteri propagarentur, formauit hominem de limo terræ. de limo, inquam terræ. Manifestum est hoc, quia secundùm corpus, homo terra est. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

August. in Psal. 102.

Nouit, quid fecerit, quomodo lapsum sit; quomodo reficiendum sit, quomodo adoptandum sit, quomodo ditandum sit. Ecce facti sumus de limo. Primus homo de terrâ, terrenus; secundus homo de cœlo, cœlestis.

Ambr. in Psalm. 118.

Nosce tamen teipsum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Cāticorum: *Ni cognoueris te formosa in mulieribus.* Cognosce te anima quia non de terrâ, non de luto es, quia insufflauit in te Deus animam viuentem. Attende tibi, vt lex dicit. tibi, id est, Animæ tuę: sæcularia te & mundana non teneant; terrestria non morentur; ad illum totâ intentione festina, ex cuius inspiratione constitis.

Ambr.

Cognosce te anima, quia non de terrâ,

non

non de luto es, quia insufflauit in te Deus, & ibid. oct.
fecit te in animam viuentem. Opus magnifi- 10.
cum est homo, Dei inspiratione formatum. Disce homo, vbi grandis, vbi pretiosus sis, vilem de terra demonstrat, sed gloriosum virtus facit, fides rarum, imago pretiosum. An quicquam tam pretiosum, quàm imago Dei est?

Peccaui. Quid faciam tibi, O custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

6.

V I.

Peccaui: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? *Iob. 7.*

ET iuuat & merui: pleno scelus ore fatendum est,
Culpa mea est nullo digna patrocinio.
Peccaui, *fateor, nec quæ malè crimina feci,*
Vllo fucari posse colore, puto.
Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,
Publica flagitiis debita pœna meis.
Ecce manus vltrò supplex tibi porrigo victas,
Quæ mihi sit, tantùm pœna luenda rogo.
Quid tibi vis faciam? *vis trudam pectus in enses,*
Aut cladi statuam mœsta trophæa meæ;
Vis tua centenis cumulari altaria libis?
Aut pia fumosis tura micare focis?
Aut meus ipse tuas mauis, cruor imbuat aras,
Hostia criminibus substituenda meis?
Ah, foret illa meæ vix par quoque victima noxæ!
Namq́; meo est omnis crimine pœna minor.
Non tamen est sæuas tantus tibi feruor in iras,
Quas lenire cruor solus & ara queant:
Sæpè tuus parti superatæ mucro pepercit,
Et conseruato nomen ab hoste tulit.
Non sinit ingenium tantos tibi surgere motus,
Quantis pro merito culpa pianda foret.

O bone terrigenûm custos, *tutelaq́ue mundi*
Publica suspendi tot cui vota salus!
En tua se mediâ clementia monstrat in irâ,
Quaq́ue manu gladios hâc quoq́ue tendis opem.
Si pateris (quamuis summo mea causa patroni
Eloquio, melior nullius esse queat)
Pauca tamen pro me, vel pro te: (quòd magis, optem)
Ne tua fors etiam sit mala causa, loquar,
Non nego, peccaui; *communis at hic fuit error:*
Damnáne communis criminis vna luam?
Cùm ruerent alij, malè quo suus impètus illos
Impulit, in flammas Bacche Venusq́ue tuas?
Dextra suum fulmen, quamuis vibrata, remisit,
Tensaq́ue pro gladio leuis oliua fuit.
Cur mihi perpetuo contra aduersâre duello,
Ceu gladiator ego, tuq́ue lanista fores?
Non satis est, culpam fassas tibi tendere palmas,
Criminibusq́ue iram promeruisse tuam?
Quid? quod & egregij dederim tibi muneris ansam;
Materies laudis, dum mea culpa, tua est.
Nã nisi peccassem, quid tu cõcedere posses?
Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccaui

Peccaui: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

FAmosa lucta & totius ore Ecclesiæ per orbem celebrata, quâ homo cum Deo luctatus est. Rupertus in Gen. l. 8. cap. 6.

Sicut enim sunt quædam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica Iustitiæ & gladius Spiritus, & scutum Fidei; ita etiam sunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator. A contrarijs igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; vnum militem Dei, alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet loricam iustitiæ, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit iniustitiæ loricam. Et si miles Dei in galeâ coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc euaginare dicuntur peccatores. Orig. in Psal. 36. hom. 2.

Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritus Sancti? Amb. in Psal. 36.

Quomodo autem putandi sunt peccatores euanigare gladium? dum iam impuden- Orig. hom. 2. in Ps. 36.

ter, & absque vllo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reuerentur, nec tamquam in vaginâ nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quemdam denudant.

Ambr. in 17. Apoc.

Cum agno pugnauerunt qui Ecclesiam Dei persecuti sunt.

Hugo Card. in eundem locum Iob 13.

Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

Tetendit [impius] aduersus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.

Greg in hunc locum.

Sunt namque nonnulli, qui etsi quâ aliquando agere contra Omnipotentis Dei iudicium nituntur, ipsa impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad eum, quem contemnere voluerant, conuertuntur; & qui discedere longè poterant, si quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando saluantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; vnde ad se reducti, cuius sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

Aug. lib. 22. cont. Faustum cap. 70.

Sic Saulum Ecclesiam prosequentem Deus de cœlo vocauit, prostrauit, tamquam percussit.

Basil. hom. 13. in Psalm. 48.

Nam qui omnia nostra moderatur, ac dispensat Deus, nobis per malitię viam incedentibus occurrit, offendicula obijciens, quæ

quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

Sed & nonnulli sunt, qui hoc quod peruersè contra Deum appetunt, iusto Dei iudicio implere nequiùs permittũtur, & cùm eos malitia accendit, potentia roborat, tanto iam semetipsos in errore cognoscere nequeunt, quanto in rebus affluentibus extra se semper per potentiam trahuntur; de quorum intentione dicitur: *Tetendit aduersus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.* Greg. loco iam citat.

[Sed] contra Deum pugnare non est facilè. Eccles. 46.

Tu [igitur anima mea] ne existimes tibi impunè futurum, quod contra Deum pugnare tentaueris. Mach. 2. c. 7.

Iob, cuius rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra erat proposita; sermonem ad iudicem vertit, animæque oculum ad alta dirigit, non blasphemans sed orans cum lacrymis; *Vt quid me posuisti contrarium tibi?* Chrysost. hom. 4. de patientiâ Iob.

Tunc autem sibi contrarium Deus hominem posuit, cùm homo Deum peccando dereliquit. Iustus verò conditor hunc sibi contrarium posuit, quia inimicum ex elatione deputauit. Greg. in cap. 7. Iob. l. 8. c. 22.

Et ecce fatetur [Iob] malum quod fecit, sed bonum, quod Deo in recompensationẽ debeat offerre, non inuenit; quia ad ab- Greg. in cap. 7. Iob. lib. 8. c. 21. & 22.

luendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foueat. Cur [ergo] quasi contrarium tibi hominem despicis, qui certus scio, quia perire ipsum, quem despicere crederis, non vis?

Aug. manual. cap. 23. Peccaui peccatum grande, & multorum sum mihi conscius delictorum; nec sic despero, quoniam vbi abundauerunt delicta, superabundauit & gratia.

Bern. ser. 81. in Cant. Miser ego homo? quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia similis Deo, miser quia contrarius Deo. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi? posuisti cùm non prohibuisti: Alioquin ipse me posui, & factus sum mihimet grauis. Iustissimè quidem vt hostis tuus, sit hostis meus; & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipsi contrarius sum.

VII.

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? *Iob* 13.

ERgo meus tantæ cauſam tibi præbuit iræ
Qui condonandus leniter error erat?
Credideram toruos tantùm te fingere vultus,
Nec niſi compoſitis os ſimulare minis.
Scilicet vt flenti genitrix negat vbera nato,
Sed negat, vt lacrymis ſæpiùs illa petat.
Aut qualis puero fugiens negat oſcula nutrix,
Oſcula, quæ toties, dum ſugit ille, dedit.
Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
Vtq; magis ſequerer, fingere velle fugam.
At geritur video, dicto res ſeria bello,
Falſa, nec, vt rebar larua, ſed ira fuit.
Auertiſq; oculos, dedignariſq; videri,
Pax veluti numquam concilianda foret.
Et fugis, vt viſo fugit eminus hoſtis ab hoſte,
Aut quem fulmineo dente laceſſit Aper.
Seu timeaſq; oculis viſus ſaxeſſere noſtris
Occulis oppoſitâ lumina cauta manu.
Quo precor hanc tanto merui pro crimine pœnam,
Vt velut indignans ora videnda neges?
An quia peccaui, vultu fruſtraris amantem?
Ah! vultu numquam qui mihi toruus erat.
Aut mea ne magicas iaculentur lumina flammas,
Sibilet aut noſtro Regulus ore, times?

Ante-

Anteueni tutis Cyrceos visibus orbes,
Vibratamq́; oculo pelle nocente necem.
Donec enim verso me dedignabere vultu,
Te, dolor, irato viuere, maior erit.
Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
Luminibus possum Phœbe carere tuis:
Pulchra tuos oculos contemnere Cynthia possum,
Qui pascunt reliquas igne nitente faces;
Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor
Viuere, non aliter quàm sine corde, queo.
Cense igitur reliquas quibus obruor anxia curæ;
Si tam dura oculis pœna carere tuis?
O quanto! ô quanto mihi grandius hoc tormentũ est,
Te quod amem mea lux, me tamẽ haud redames!

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13.

Aug. soliloq. cap. 1. QVare faciem tuam auertis, gaudium meum per quod gaudeo? vbi es absconditus, pulcer, quem desidero? odorem tuum haurio, viuo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & reuiuisco; sed *cur faciem tuam abscondis?* fortè dicis; *Non videbit me homo & viuet.* Eia Domine, moriar, vt te videam; videam, vt hîc moriar. Nolo viuere, volo mori; dissolui cupio, & esse cum CHRISTO; mori desidero vt videam CHRISTVM; viuere renuo, vt viuã cum CHRISTO.

Lumen

——— Lumen persæpè tuenti,
Numinis æterni, nubes densissima, sese
Protinùs iniecit mediam, seq; abdidit ingens
Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem,
Vt mihi iam propiùs posito se præpete cursu
Eripuit, cæpitq; fugam. Cur istud? Amari
An quod à me semper cupiat, cupidæq; requiri?
Namque ita moris habent homines quoque.

Nazianz. de virtute humanâ.

Si quis enim offenderit seruulorum, auertere ab eo vultus solemus. Si apud homines hoc graue dicitur, quanto magis apud Deum? vides enim quòd faciem suam Deus à Cain muneribus auertit. Ideò Dauid orat vt flagelletur potiùs quàm *proijciatur à facie Dei*. Ideò iustus ait: *Vultum tuum Domine requiram*, grande ergo supplicium, proijci à facie Dei. Proiectus est Adam de Paradyso; neque immeritò, ipse enim antè *se absconderat à facie Dei*. Exiuit & Cain à facie Dei, quia putauit Deum esse fallendum, vt crimen negaret. Quomodo proijciat Deus à facie suâ, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

Ambr. Apolog. pro Dauid.

Igitur quæ Anima semel à Deo didicit in intimis suis Dei præsentiâ suspirare, & *quærere faciem eius semper*, talis anima, nescio, an vel ipsam gehennã ad tempus experiri horribiliùs pœnaliúsve ducat, quàm post spiritualis studij huius, gustatam semel suauitatem, exire denuò ad illecebras, vel potiùs

Bern. ser. 35. in Cant.

molestias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es*, inquit, *Domine sperantibus in te, animæ quærenti te.* audi & alium similem huic: *Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam, Domine requiram.* Ab hoc bono, si quis auertere sanctam illam animam conaretur, puto, haud secus accepisset, quàm si de Paradyso, & ab ipso introitu gloriæ, conspiceret deturbari.

Amb. in Psalm. 43. Est enim [CHRISTVS] fulgor æternus animorum, quem ideò Pater misit in terras, vt eius illuminati vultu, æterna & cœlestia sperare possimus, qui antè terrenâ caligine tenebamur inclusi.

Ambr. in Psalm. 118. Desiste [ergo anima] hominis habere peccata, & videbis faciem meam; qui enim faciem meam videt, debet esse sine peccato. Esto Angelus, hoc est diuini minister imperij; obsequere mandatis Domini: cùm fueris Angelus, videbis faciem Domini. ipse Dominus IESVS ait: *Beati mundo corde, ipsi enim Deum videbunt*: aduertis quid à te exigatur vt videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

Ambr. in Psalm. 43. [Sed] auertere à nobis Deum faciem suam putamus, quando sumus in aliquibus afflictionibus constituti.

Bern. in scala. Ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit Sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur tibi in bonum, & de accessu & re-

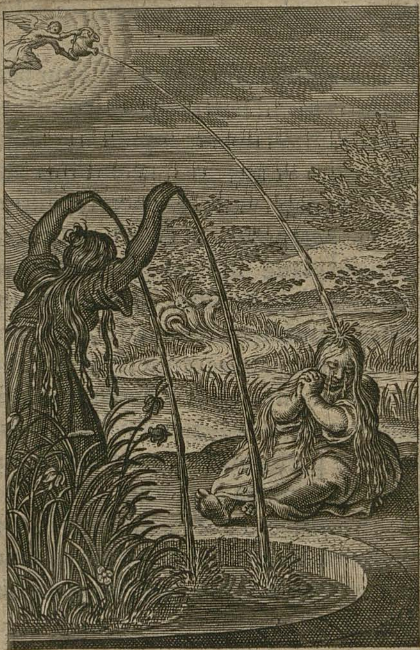
cessu

cessu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam.

O bona absconsio, quæ efficitur perfectio! Gloria mea, Deus meus, abscondis thesaurum tuum, vt incites cupidum; recondis margaritam, vt augeas quærentibus amorem; differs dare, vt doceas petere; dissimulas audire petentem, vt facias perseuerantem. quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in sepulchro natum CHRISTVM, inter mortuos, quærebat viuum, durantibus adhuc tenebris; quam accenderas vt quæreret, sed quærenti disparebas vt perseueraret: perseuerauit sperans, & sperauit perseuerans; & quia in spe perseuerauit, videre te meruit. Beata visio & plena exultatio. B. Anselmi medit. cap. 5.

Placare, obsecro, & miserere mei, & *non auertas faciem tuam à me*, qui pro me redimendo *non auertisti faciem tuam ab increpantibus & conspuentibus in te.* Aug. med. cap. 39.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrymarum? Hierem. 9. 8.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? *Hierem. 9.*

QVis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in vndas,
Totáq; fluat guttis, quot stetit antè, comis?
Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,
Ripa nec, vt fluctus exspatientur, obest.
O mea, si subitò, duo flumina, lumina fiant!
Sat capiet geminas alueus aptus aquas.
Ille meis totus lacrymis non sufficit imber,
Perpetuò flentis, qui rigat ora senis.
Capta nec Andromache, quâ lumina proluit vndâ,
Illa meis lacrymis vnda sat esse potest.
Nec tua, Iesside, lacrymati balnea lecti,
Balnea nocturnis humida semper aquis.
Nec quibus es solitus ieiunia pascere, guttæ,
Nocte, dieq; tuus quæ tibi panis erant:
Illa nec illuuies plorabilium lacrymarum
Quam pluit in Domini Magdala mœsta pedes:
Nec (tibi, qui geminis inarauerat humida sulcis
Lumina) fons mœstæ, Petre perennis aquæ.
Sed tua, Nile, velim septemplice flumina riuo,
Cùm vagus Isiacos obruis amnis agros.

Aut qualis madidum cùm mergit Aquarius annum,
Totaq; in hybernas astra liquantur aquas;
Aut potiùs trepidas qualis ruit imber in vrbes,
Omnia cùm pluuio claustra reclusa Ioui.
Culminaq; & turres & acuta cacumina, cautes,
Et nemora, & montes, nil nisi pontus erant.
Hos oculis voueam grauidis mihi currere nimbos,
Et caput hoc, totus fiat vt Oceanus.
Aut saltem in geminos tabescere lumina riuos,
Perpetuóve meas amne natare genas.
Nec siccari oculos, nisi cùm stupor obstitit illis,
Finiat vt lacrymas vltima gutta meas.
Felices nimiùm, vitreæ, gens cærula, nymphæ,
Membra quibus fluido sunt liquefacta vitro!
Vosq; paludosis mutatæ fontibus artus,
Quas vetus est quondam fama professa nurus.
Cur mihi non liquidis stillant quoque brachia riuis,
Glaucaq; muscosis fluctuat vnda comis?
Illa ego sum, fontem quæ non admittor in vllum,
Illa ego sum frustrà quæ liquor esse velim.
O vtinam! celerem vertar, nouus Acis, in amnem,
Qui, Galatæa, tuo flumen amore fuit.
Aut aliquod, fieri iubeat me Biblida, Numen,
Quod fieri iussit Biblida, fontis aquam!
Aut, Acheloë, tuâ liceat mihi ludere formâ,
Hercule decepto, cùm leue flumen eras!
Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,
Taurus, vt exuto fluminis ore, puter.
Et licet obscuri fuerim nisi nominis amnis,
Non ego me nomen vile fuisse, querar.

Iugis aquæ largus tantùm mihi ſuppetat imber,
Cætera, ſæcurum nomen honoris erit.
Tum mea inexhauſtos deducent lumina riuos,
Pindus vt æſtiuâ de niue, voluit aquas.
Perq́; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina, vultum,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec niſi flere, meis oculis erit vlla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina merſa meis.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

Hieron. in c. 9. Hierem.

SI totus vertar in fletum, & ne quaquam guttæ sint lachrymarum, sed abundantia fluminis, non satis dignè fleuero.

Bern. ser. 16. in Cant.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? vt præueniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula; & pōdus catenarum prementium, stringentium, vrentium, nec consumentium. Heu me mater mea, vt quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

Amb. in Psal. 118.

Nescit flere qui flenda committit; & cùm sit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas suæ.

Greg. lib. 3. dial. c. 34. & l. 6. registri.

Axa suspirans, à patre terram irriguam petit, quia à creatore nostro, cum magno desiderio, quærenda est lacrymarum gratia. Hinc irriguum superius accipit anima, cùm sese in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferius accipit, cùm inferni supplicia flendo, pertimescit.

Aug. med. cap. 36.

Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtutum magister, docuisti nos verbo & exemplo, gemere ac flere, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Tu fleuisti defun-

ctum

ctum amicum, & lacrymatus es valdè super perituram ciuitatẽ. Rogo te, bone IESV, per illas preciosissimas lacrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quàm multùm desiderat & appetit anima mea; quia sine dono tuo, non possum habere eam: sed per Spiritum sanctum tuum qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti Patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, vt plangam me in omni vitâ meâ, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum superius & irriguum inferius, vt *sint mihi lacrymæ panes die ac nocte.* Da mihi, dulcissime fontẽ irriguum fontemque perspicuum, in quo lauetur assiduè istud iniquitatum holocaustum. Da mihi gratiam lacrymarum benedicte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione misericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, vt iste calix tuus inebrians & præclarus satiet sitim meam.

Lacrymæ siquidem sunt peccati diluuium & mundi piamentum. Nazian. orat. 3.

Et sicut torrens, diuersa obstacula diruit, sic lacryma feruẽtis desiderij, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & cursum suum ad Deum peragit, vsque dum perueniat ad aspectum Dei. Ecclesiastici c. 35. Hugo Card. in cap. 9. Hier.

v. 16. *Nónne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt?*
Vers. 19. *A maxillâ enim ascendunt, vsque ad cœlum.*

Aug. med. cap. 37. Percute Domine, percute, obsecro hanc durissimam mẽtem meam, piâ & validâ cuspide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima penetra potenti virtute; & sic *de capite meo educ aquam immensam, & de oculis meis verum fontem lachrymarum* iugiter manantem ex nimio affectu, desiderio visionis pulchritudinis tuæ: vt lugeam die ac nocte, nullam in præsenti vitâ recipiens consolationem.

Aug. med. cap. 36. Da mihi, quæso, lacrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorem meorum possint soluere vincula, & cœlesti iucunditate semper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris deuotio mira, quę in sepulcro iacentem, præ amore quærebat, quæ recedentibus discipulis de sepulcro non recedebat, quia sedebat ibi tristis ac mærens. Si ergo ita fleuit, & in fletu perseuerauit mulier, quæ viuentem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebat; quomodo me plangere & in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem suum iam cœlo præsidentem, & vbique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, teque toto desiderio videre concupiscit?

IX.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. *Psalm.* 17.

Ergo iterum Actæon aliquis noua fabula fiet,
Infelix canibus præda voranda suis?
En, mihi mens nemorum studijs iuuenilibus arsit,
Et perit studijs mens propte capta suis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;
Non tamen in syluis, pulchra Diana, tuis.
Sylua mihi rapidis non est latrata molossis,
Lustra nec infestâ sollicitata cane.
Nec iuga Taygeti neque Mænala territa cornu,
Nec fuluus volucri cuspide stratus aper.
Nec mea Parthenijs cricumdata retia syluis,
Nec meditata feris callida lina dolos.
Numquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel arcus,
Vlláve Spartanæ Virginis arma tuli.
O vtinam mens ista mihi, Dictynna, fuisset!
Non ego nunc prædæ cingerer arte meæ.
Heu quibus imprudens studijs mihi torpuit ætas!
Quin potiùs, nemorum crura notata rubis?
Cur quæsita tuis mihi præmia, Bacche, trapetis?
Aut agitata tuis præda, Cupido, iugis?
Non tantùm pharetram neque tantùm tela Cupido,
Cauta sed, vt fallas, fila, plagasq; geris.

Pampineos tantùm neque concutis Euie thyrsos,
Sunt quoque, queîs capias ebria crura, doli.
Cùm surgit Dalilæ Sampson malè tonsus ab vlnis,
Vincta Philisthæo brachia fune tulit.
Cùm iacet ignoto Noe superatus Iaccho,
Compede succiduos stringis Iacche pedes.
Idalis, ecce, suis iam me quoque caßibus ambit,
Quæ toties votis præda petita meis.
Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cingor!
Seu fera venantûm præpete septa globo.
Scilicet illa fuit spectri feralis imago,
Antonio; celsi vertice visa iugi:
Cùm patuêre, oculi collecta sub vnius ictum
Omnia, quæ mundo didita regna iacent;
Omnia, ceu paruâ tellusq;, polusq; tabellâ,
Pictaq; stant minimo corpora tota vitro:
Omniaq; hæc ingens obsepserat vndique rete,
Multaq; furtiuis stamina sparsa viis.
Quisque suas fraudes, sensit sua vincula quisque;
Hic caput, ille pedes vinctus, & ille manus.
Sic sua deceptum laquearat quemq; voluptas
Vt visco stolidæ decipiuntur aues.
Ah! sua nexilibus tendit mors vndique tramis
Retia, Arachnæo callidiora dolo.
Vtq; sedet nigro venator araneus antro,
Insidians pennis, stridula musca, tuis:
Sensit vbi motâ trepidare, cubilia, tela,
Emicat, & trepidam raptat in antra feram:
Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,
Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.

Linige-

Linigeros abdit vicino gramine vallos,
Spargit & in nitido plurima grana solo.
Et circum inclusas secretâ crate volucres,
Quæq; canant vinctæ compede, ponit aues.
Hæ, saltu, & cantu; leuis ille foramine buxi;
Hæ socias; prædam, decipit ille suam.
Venantûm haud aliter scelerum comitatâ coronâ
Implicat insidiis mors sua quemque suis,
Quiq; super laqueos nisus dare corpora saltu,
Heu miser, in stygias præcipitatur aquas!

Dolores

Dolores inferni circumdederũt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Pſ. 17.

Aug. ſoliloq. c. 12.

ECce Domine Deus meus, mundus totus plenus eſt concupiſcentiarum laqueis, quos parauerunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

Venatione ceperũt me quaſi auẽ inimici mei gratis.

Hierem. Thren. 3. Ambr. de bono mortis c. 5.

Auis enim quæ deſcendit ex alto, vel quæ in altum ſe extollere non poteſt, frequenter aut laqueis cupitur, aut viſco fallitur, aut quibuſcumque irretitur inſidijs: ſic quoque & anima noſtra. Laqueus, in auro; viſcus in argento; nexus, in prædio; clauus eſt in amore. Dum aurum petimus, ſtrangulamur; dum argentum quærimus, in viſco eius hęremus; dum prædium inuadimus, alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, aſtringit.

Bernard. ſerm. 3. ſuper *Qui habitat in adiutorio.*

Sed qui ſunt venatores iſti? venatores vtique peſſimi & nequiſſimi, callidiſſimi & crudeliſſimi. Venatores qui cornu non ſonant vt audiantur, ſed ſagittant in occultis immaculatum. Ipſi Rectores ſunt tenebrarũ harum, aſtutiſſimi verſutiâ & malitiâ diabolicæ fraudis; ita vt, ſicut eſt ante venatorem beſtia; ſic ad eorum comparationem ſit quilibet aſtutiſſimus hominum.

Bonauent. cap. 1. ſoliloq.

O anima fragilis ad reſiſtendum, facilis ad cadendum, difficilis ad ſurgendum! qualiter iſtius aduerſarij laqueos euadere poteris, quem

quem tantis subtilitatibus præditũ agnoscis?

Intellige quia in medio loqueorum ambulas, & subtus machinas transeas imminẽtes. Omnia retibus plena sunt; Diabolus laqueo cuncta compleuit. Orig.hom. 2.in Cant.

Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras varijs impleuit decipulis, ad capiendas animas nostras, & quis effugiet? laqueos posuit in diuitijs, laqueos posuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ; laqueos posuit in verbo, & in opere, & in omni viâ nostrâ. Aug. soliloq. ca. 16.

Abscondita est in terrâ pedica eius, & decipula illius super semitam. In terrâ pedica absconditur cùm culpa sub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe insidians ostendit humanę menti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum, vt eius animã stringat, quatenus videat quid est quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione huius mũdi, quam mens appetit, peccati laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, si videri potuisset; sic quippe decipula ponitur, vt dum esca ostenditur, nequaquam ipsa à transeunte videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpâ honores, diuitię, salus, Greg. lib. 14. mor. c. 6. in c. 18. Iob.

& vita

& vita temporalis, quæ mens infirma, dum quaſi eſcam videt, & decipulam non videt, per eſcam quam videns appetit, in culpâ conſtringitur, quæ non videtur.

Baſil. de non adhærendo rebus ſæcularibus.

Et quemadmodum peruerſi quidam & ſubdoli homines, quorũ ſtudium eſt & propoſitum ex aliorum bonis diteſcere, (eam tamen potentiam non habent, & apertâ violentiâ vtãtur) vias inſidiosè obſidere ſolent; & ſi locum aliquem circa illas aut conuallibus profundis interruptum, aut dumorum denſitate obſcurum viderint, in illum ſeſe abdunt; & huiuſmodi velamento, viatorum circumquaque conſpectum, ne præuideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur; ne quiſquam eorum laqueos periculoſos videre priùs queat, quàm in illos incidat: ita & Satan infenſus nobis, & antiquus hoſtis, mundanarum oblectationum vmbris ſeſe inſinuãs (quæ periculoſæ circa vitæ huius viam, latronem occulere ſolent, & latibula prębere inſidiatori) indè improuiſos nobis perditionis laqueos ſubſternit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuò vigiles circumquaque diducere, & quidquid iucundum apparet, mox ſuſpectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiamſi aurum copiosè propoſitum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiamſi quaſcumque delicias terra

proferat

proferat, & preciosa tabernacula ostentet: etiamsi choreas, comessationes, ebrietates, & mēsas concentuum modulatione iucundas videamus; etiamsi offeratur venustas corporum. Sub his namque omnibus ita iucundis, latebras habet communis noster hostis, expectans num per obiectorum spectacula illecti, relictâ Regiâ viâ, ad ipsius aliquando insidias ipsi vltrò declinemus. Et plurimùm sanè timendum est, ne quo pacto illis incautè accurrētes, & oblectationem illam, quam vsurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo statim gustu, dolosè abditum hamum voremus, atque illo postea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem*, scilicet, per huiusmodi illecebras imprudenter trahamur.

Attolle [ô homo] animam tuam, ne eam illiciat esca laqueorum. Voluptates sæculi, escæ quædam sunt, & (quod peius est) escæ malorum, escæ tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculus enim meretricis laqueus amatoris est; oculus ergo meretricis, est laqueus. Laqueus est etiam sermo meretricis, qui obdulcat ad tempus, fauces tuas, & postea exasperat eas amaritudine conscientiæ peccatricis. Laqueus est aliena possessio plena amœnitatis. Omne iter istius vitæ plenum laqueorum est. Vnde iustus dicit: *In viâ hâc quâ ambulabam,*

Ambr. lib. de bono mortis cap. 6.

bam, absconderunt laqueos mihi.

Ibid. Quoties inimicus cordi nostro conatur inserere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito & pijs votis? Quoties corporeos inflammat ardores? Quoties occursare facit oculos meretricios, quibus castum sustentet affectũ vt improuiso amoris spiculo feriat imparatũ? Quoties inserit animo tuo verbũ iniquum, & cogitationes cordis absconditas? His anima, quæ cupit euolare, deponitur. Sed tu obluctare quasi bonus miles CHRISTI IESV.

Ibid. Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cauendi in hoc ipso corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt quos debemus vitare.

Ambr. lib. 4. in c. 4. Lucæ. Honorum gratia, sublimitas potestatum, epularum suauitas, forma meretricis, laqueus est Diaboli.

Ambr. de bono mortis cap. 9. Ergo non laqueis nos credamus, & retibus ijs quæ decipiunt & illudunt; non sequamur illecebrosa & seductoria.

Aug. in Psal. 68. Sed tantum valet animi præsumptio, vt & coram ipsis muscipula sit, & incidant in eam; obscurentur oculi eorum ne videant.

Aug. soliloq. c. 16. Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aspero, vt confiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

X.

Non intres in iudicium cum seruo tuo. *Psalm.* 142.

QVod Domino decus est in ius arcessere seruum,
Palmaq́; quæ serui, iure vadantis Herum?
Et seruilis hero vertit victoria probro,
Et reus offensæ seruus herilis abit.
Crede mihi, pudor est, mecum tibi texere rixas,
Iurgia nec tecum conuenit esse mihi.
Non ego sum, tantæ cui sit fiducia pugnæ,
Non ego materies litibus apta tuis.
Nempe tuis scribi vis bella forensia fastis.
Aut mea, fortè, tuam vincere, caussa potest:
Cuius erit felix adeò facundia linguæ.
Quæ sperare sibi tanta tropæa queat?
Iuridici nulla est ita vox exercita rixis,
Quo tua debilior caussa, loquente, cadat.
Heu nimis austeram dispensas cognitor vrnam,
Nec tuus inflecti se rigor ille sinit!
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;
Blandaq́; & in pœnas est tibi lenta manus:
Mæstaq́; cùm statuis, tristi tibi mœror in ore est,
Tamq́; rei damno, quàm reus ipse, doles.
Parq; tibi dolor est de crimine sumere pœnam,
Ac sua de plexo crimine pœna reo est.
Nec sibi decretam velit vllus demere multam,
Arbiter vt proprij criminis ipse foret.
At licet ingenuas habeant hæc carmina laudes,
Iudicij cupiam puncta subire tui:

Nam quamuis miseris bonus es, veniæq; paratus,
Attamen insontes iure seuerus agis;
Et tibi tam iustâ pendet lanx vtraque librâ,
Par sit vt ex æquo gratia, parq; rigor.
Nec sinis affectus, captiuaq; pectora duci,
Nec subigunt animum lenia verba tuum.
Nec, si caußidici vox incantauerit aures,
Facundâ minimum diluat arte nefas.
Perdidit hic cassas facundiâ, Suadaq; vires,
Et silet hoc omnis gratia muta loco.
Nec prece, nec precio; nec fraude, nec arte, nec astu
Prostitit hoc vnquam vendita causa foro.
Quis secet intrepidus tam duro Iudice lites,
Aut tantùm impauidus pareat ante Deum?
Non ego si sæui vocer inter ouilia Martis,
Dura tui metuam septa, Gradiue, fori.
Nec trepidem (licet ipsa decem citet hasta virorũ)
Ne mea, centeno iudice, caussa labet.
Nec tua, (causarum scopulos) infamia, Caßi,
Pulpita, si iubet Prætor, iniqua querar.
Nec Rhadamantææ verear subsellia rixæ,
Scamnaq; Dyctæi litigiosa senis.
Nec, quibus inclusas tenet arbiter AEacus vmbras,
Infernis dubitem iura subire plagis.
Quilibet in caput hoc dictet suffragia iudex,
Et ferat imites quælibet vrna notas:
Causarum mihi tot lingua est inflata tropæis,
Se putet vt nullo cedere posse foro.
Vnius at timuit solummodo Iudicis vrnam,
Iudicis & testis qui vice solus agit.

Qui,

Qui, ſemel vt ſæuâ ſententia lata tabella eſt,
Nec prece, nec lacrymis, triſte retractat opus.
O durum, ô fatale reis, miſeriſq; tribunal,
Quo Iudex rigido tam grauis ore ſedet!
Dicitur attonitis & ternâ luce ſupinis
Hunc oculis Agathon extimuiſſe diem.
Vtq; ſibi noxæ Paulus non conſcius eſſet,
Hoc tamen eſt veritus iudice ſtare nocens.
Quiq; ſui Salomon doctiſsimus audijt æui,
Mens pura eſt, quemquam dicere poſſe, negat.
Quin ſacer hâc etiam trepidus formidine Pſaltes;
Iudice te, tutus quis reus, inquit, erit?
Quiq; tot aduerſos tulit æquo pectore caſus,
Vix fore clara ſatis ſydera; Iobus ait.
Si trepidant igitur, tanto cenſore, columnæ,
Quod ſtabunt tabulæ, ligna caduca, pede?
Siq; tremunt pauidæ nutante cacumine cedri,
Quâ ſpe parua ſuam ſylua tenebit humum?
Frigidus, heu! refugit mihi toto corpore ſanguis,
Aſpectus quoties hæc ſubit vrna meos.
Non ſecus ac viſâ cùm victima fortè ſecuri,
Decepto refugit verbere tunſa caput.
Parce precor, neque ius mihi dic hâc cognitor vrnâ
Sancta Themis cauſsâ qua cadat ipſa ſuâ.

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo. Pſalm. 142.

NOn litigemus; nolo tecũ habere cauſſam, vt ego proponã iuſtitiam meam, Auſt. in Pſalm. 142.

tu conuincas iniquitatem meam. Indignum est tibi, cum seruo tuo intrare in iudicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in iudicium Domine Deus meus. Quamtumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & prauus inuenior; *ne intres in iudicium cum seruo tuo*: misericordiâ indigeo, fugitiuus redeo, pacem quæro.

Iob. 14. *Dignum ducis, super huiuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?*

Ambr. in Psalm. 36. Vocat te: in iudicium venies. Quid responsurus es ei, qui nisi iterum tibi donec, peristi? ideò S. Dauid iudicium refugit, misericordiam poscit, dicens: *& ne intres in iudicium cum seruo tuo.*

Bern. ser. 8. super *Beati qui habitant.* Quid enim tam pauendum, quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm iudicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam. *Horrendum est*, ait Apostolus, *incidere in manus Dei viuentis.*

Ambr. in orationib. Ipse est autem testis & Iudex, Iudex & testis, quem nulla conscientia peccatrix effugere potest. Omnia enim nuda & aperta sunt oculis eius.

Chrysost. c. 4. Mat. hom. 1. Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, vnâ cum ipsis catenis ad iudicium protrahuntur, sic omnes animę, cùm hinc emigra-

uerint,

uerint, varijs peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.

[Et ecce ego] iam iam præſentabor ante districtum iudicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi miſero cùm venerit dies illa iudicij, & aperti fuerint libri, in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino præſentandæ recitabuntur. Tunc demiſſo capite præ confuſione malæ conſcientiæ in iudicio, coram Domino, ſtabo trepidus & anxius, vt pote commemorans ſcelerum commiſſa meorum. Tunc anima inueniens oculos clauſos, & os, alioſq; corporis ſenſus per quos ſolemus egredi & delectari in his exterioribus, reuertetur ad ſe, & cadet ſub ſe: & quia amore mundi & carnis voluptate, Dei amorem dereliquerat, derelinquetur à Deo miſera in horâ tantæ neceſſitatis, atque dęmonibus tradetur in inferno crucianda. [Anima mea] ingenti horrore concutitur, & multiplicibus cogitationum æſtibus agitatur, cùm vrgente ſolutione carnis, & ſubductis è medio omnibus, ſe & illum terminum cõſiderat, cui appropinquat; & poſt paululum hoc inuenit quod in perpetuum mutari non poterit. Bern. med. cap. 2.

Neque enim tunc immeritò cuiuſlibet anima terretur, quando poſt puſillum hoc inuenit quod in æternum mutare non poſſit. Conſideramus quippe quod viam vitæ Greg. lib. 24. mor. c. 2.

præſentis nequaquam ſine culpâ tranſire potuimus. Conſideramus etiam, quia nec hoc quidem, ſine aliquo reatu noſtro eſt, quod laudabiliter geſſimus, ſi remotâ pietate iudicemur. Quis enim noſtrûm vitam præcedentium Patrum valeat vel ſuperare vel aſſequi. Et tamen Dauid dicit, *Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo; quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* Paulus cùm diceret, *Nihil mihi conſcius ſum*; cautè ſubiunxit: *Sed non in hoc iuſtificatus ſum.* Ioannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſubducimus, & veritas in nobis non eſt.* Iacobus ait: *In multis offendimus omnes.* Quid ergo facient tabulæ, ſi tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia ſtabunt, ſi huius pauoris turbine etiam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam iuſti anima turbatur.

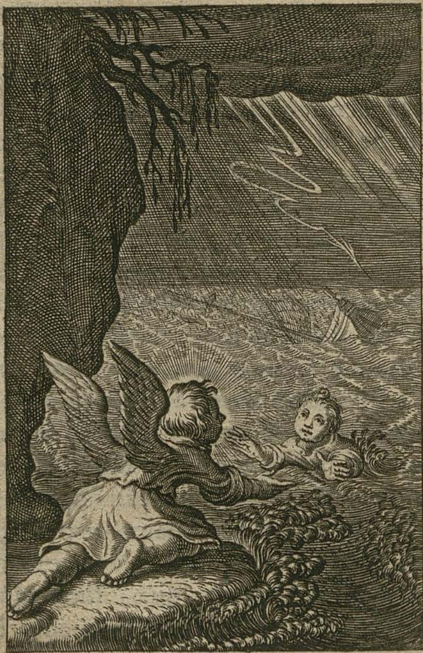
Greg. cap. 23. in c. 7. Iob.

Quantâlibet enim iuſtitiâ polleant, nequaquam ſibi ad innocentiam vel electi ſufficiunt, ſi in iudicio diſtrictè requirantur: ſed hoc tunc ad ſolatium ſuæ ereptionis inueniunt, quod nequaquam ſe poſſe ſufficere humiliter ſciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio ſe tantæ animaduerſionis abſcondunt, & quo terrorem venturi Iudicis præſtolantes continuo timore trepidant, eo indeſinenter agitur vt paratiores fiant.

Noli

Noli, quæſo, pijſſime Domine, ſcribere aduerſum me amaritudines meas, vt *intres in iudicium cum ſeruo tuo, ſed ſecundùm multitudinem miſerationũ tuarum dele iniquitatem meam.* Væ mihi miſero, cùm venerit dies Iudicij, & aperti fuerint libri conſcientiarum, cùm dicetur de me: *ecce homo & opera eius.* quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cœli reuelabunt iniquitatem meam, & aduerſum me terra conſurget? Ecce nihil reſpondere potero, ſed demiſſo capite, præ confuſione, coram te ſtabo trepidus & confuſus. Heu me miſerum, quid dicem! clamabo ad te Domine Deus meus, *quare iacens conſumor?* Plange anima mea, ſicut vidua ſuper virum pubertatis ſuæ; vlula miſera & plora, quoniam dimiſit te ſponſus tuus? Miſerere, ne deſperem, ſed te ſpirando reſpirem; & ſi ego commiſi vnde me damnare potes, tu non amiſiſti vnde ſaluare ſoles, ne memineris dulciſſime IESV, quæ iuſtitiæ aduerſus peccatorem tuum, ſed eſto memor benignitatis tuæ aduerſus creaturam tuam; ne memineris ire aduerſus reum, ſed memor eſto miſerationis tuæ aduerſus miſerum, obliuiſcere ſuperbum prouocantem, & reſpice miſerum inuocantem. Quid enim eſt IESVS niſi Saluator?

Aug. med. cap. 39.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum! Psal. 68.

11.

XI.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. *Psalm. 68.*

O Nimis instabilis dubij inconstantia Ponti,
Qui tot pellicibus carbasa fallis aquis!
Nempe fluis vitreis refluisq; argenteus vndis,
Mentiturq; tuus dura metalla liquor.
Nonnunquam placidus, tacitæ stas more paludis,
Nec magis vlla lacu stagna modesta iacent.
Sæpè tibi horrificat vix summum fluctibus æquor,
Cùm leuis exiguo stringitur vnda Noto.
Mobilibusq; salit circum caua ligna choreis
Subsiliuntq; leui vela petulca rate.
Quin sinis æratis findi freta mollia rostris,
Vtq; tibi canas tonsa flagellet aquas:
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
Tot tereris remis, terra quot ipsa rotis.
Et tua, ne quâ parte, fides suspecta laboret,
Marmora perspicuo pandis aperta sinu:
Ceu crystallineo nequeat fraus esse profundo,
Aut lateat vitreo nullus in amne dolus.
Ecce vbi discinctam iam non tenet anchora puppem,
Auraq; remigio prona secundat iter;
Quàm citò deserto discessit littore pinus,
Et iam nulla domus, nulla videtur humus;
Improuisa ratem medico circum æquore cingunt,
Hippotadæ laxis agmina missa cauis.
Non secus ac sæuâ seruus damnatus arenâ
Opprimitur Lybicis præda voranda feris.

Aut nemorum latebris deprensus fortè viator,
Prædonum subitò cingitur orbe latus.
Tum surgit tumidis præsagum fluctibus æquor,
Venturoq; tremit discolor vnda metu:
Mox vbi decertant simul Africus simul & Eurus,
Et Notus & Boreas incubuêre salo;
Finditur abruptus varia in diuortia pontus,
Distrahit vt fluctus quæque procella suos.
Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu
Mersurus pelago circumeunte ratem,
Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxia fluctu,
Et perit, vndecimâ si prior vnda venit.
Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
Tam citò de placido sæua fit vnda mari.
Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto,
Non ego de vestris, Tethy, querebar aquis.
Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,
Nec mihi de regnis, AEole, verba tuis.
Nec mihi, de leuibus, temerarie Typhi, carinis
Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
A patrio numquam soluit mea littora puppis,
Nec vidi virides, Numina salsa, Deos.
Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.
Quem cecini pontus, mea vita, simillima ponto est,
Quæq; tulit puppis, illa ego, puppis eram.
AEolidæ magno flantes circum agmine fratres,
Sunt animi motus, gens violenta, mei.
His ventis, hâc naue, per hæc ego cærula currens,
Tot sensi humanis rebus inesse vices.

O fal-

O fallax nimiùm mendaci vita sereno,
Quæ nigra de lætis tam citò regna facis?
Nulla deest Venerum tibi copia, nulla lepôrum,
Omnia blanditiis, lætitijsq́ fluunt.
Dum furit intus amor, venisq́ agitata libido,
Triste nihil, fraudem fraude tegente, patet.
Ast modò, cùm stygio vitiorum erumpere fluctu,
Hisq́ animum ventis asseruisse lubet;
Tunc videt, heu! quãto fuerit mens hausta profundo,
Quoq́ gemit, scelerum quàm graue sentit onus.
Atque vtinã! vt, liquidis Pelagi qui mergitur vndis,
Exerit Oceano terq́ quaterq́ caput;
Sic imo scelerum mersus semel æquore mentem,
Submersas superis tandet ab amne manus!
Sed velut in tetrum lapsus tulleris hiatum,
Quem simul & putei tracta ruina tegit;
Aut gelidas fracto subijt qui marmore crustas,
Nequicquam obstructo flumine tentat iter:
Non aliter, prono scelerum qui vortice raptus
Vix tulit à superis, vnus & alter, opem.
Aspicis, vt certem pugnantibus, vna, duobus;
Bella mouente Noto, bella mouente salo?
Aspicis, vt caput hoc prope mergat & Auster & vnda,
Iamq́ necaturas ducere cogar aquas?
Aspicis hanc animam gemino succumbere fato?
Nec tua sunt velis astra secunda meis?
Aspice nec rabido luctantem desere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potiùs miseræ, Palinure, natanti,
Et mento digitos subde vocate tuos.

Non

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. Psal. 68.

Aug. soliloq. c. 35. QVAM diu miser iactabor in fluctibus mortalitatis meę, clamans ad te, Domine, & non audies? Audi clamantem Domine *de hoc mari magno*, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo *maris huius* educti, ad te *Deum, portum tutissimum* peruenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *littus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium peruenerunt, optatâ iam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris huius magni fluctus procellosasq; voragines nauim trahimus* ignorantes an ad portum salutis peruenire valeamus!

Aug. soliloq c. 37. Pater misericordiarum, audi eiulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optimam adiutricem, vt retrahat me *de profundis aquarum, & de lacu miseriæ & de luto fæcis*, ne pereâ vidente misericordiâ oculorum tuorum, aspiciente clementiâ viscerum tuorum, sed euadam ad te, Dominum Deum meum.

Chrysost. hom. 82. in Matth. *Pelagus* enim longè lateque protensum *hæc vita*; & quemadmodum in mari vniuerso sinus diuersi, alijs atque alijs tempestatibus cōmouentur præcipuè: velut Ægæum ventis exasperatur; Thyrrenū verò fretum propter angustias; Charybdis autem quæ est Libyen versus, propter stagna Syrtis & breuia

Pontus magnitudine fluctuum atque impetu; Hispanicus Oceanus, quia inuius, carentiâ portuum & locorum ignorantiâ intricatus difficilis nauigantibus est; similiter alia Pelagi pars, alijs de caussis: sic & in vitâ nostrâ fieri videmus.

Nauium quoque nomine *vita hominũ transitoria* designatur: quemadmodum & in Iob: *Dies mei*, inquit, *transierunt sicut naues, poma portantes.* Rupertus lib. 5. in c. 8. Apoc.

Et huc, illucque *mentis nostræ nauis* impellitur, quia & Paradysi celsitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus. Greg. lib. 9. mor. c. 24. in c. 9. Iob.

Quod autem mare abruptiùs quàm sæculum? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum spirituum flatibus procellosum? Ambr. præf. in 4. libr. super Euang. Lucæ.

Quod à diuersis peccatis & varijs tentationibus, velut quibusdam fluctibus æstuat, de quo scriptum legimus: *Hoc mare magnum & spatiosum.* Chrysost. hom. 33.

Nolite credere, nolite esse securi; licet in modum stagni fusum æquor arrideat; licet vix summa iacentis elemẽti spiritu terga crispentur; magnos hic campus montes habet. Intus inclusum est periculum, intus est hostis. In illo æstu, charybdis luxuriæ salutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia scylla seu renidens libido blanditur. Hieron. epist. 1. ad Heliod.

Hic

Hîc barbarum littus, hic Diabolus pirata, cum socijs portat vincula capiendis.

Amb. in orationib. In hoc magno sæculi huius diluuio, vbi circumflantibus procellis non inuenitur fida statio, & locus eminentior vbi pes columbæ aliquatenus valeat requiescere.

Ambr. Apolog. poster. pro Dauid cap. 3. Magnam faciunt tempestatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis nauigantem hinc atque indè perturbat, vt gubernator sui esse animus non possit.

Greg. lib. 11. mor. c. 23. in cap. 13. Iob. Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus mouetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cùm recedit ira, succedit inepta lætitia; luxuriæ stimulis vrgetur; æstu auaritiæ longè latéque ad ambienda, quæ terrena sunt, tenditur aliquando hanc superbia eleuat, aliquando verò inordinatus timor in infimis deponit.

Aug. med. cap. 39. [Ecce Domine] *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me.* & nisi tu (cui proprium est misereri semper & parcere) dexteram tuæ maiestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.

Psalm. 88. *Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.*

August. in Psal. 68. Magnus est puteus, profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quisque si ceciderit in altum cadet: metuenda ista res est vehemen-

ter

ter. Si videris hominem fecisse iniquitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit: verè peccaui, fateor non super eum clausit puteus os suum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui; clausit super eum puteus os suum, quâ eruatur non habet.

Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium nostrum & virtus, cuius lumen à longè, inter caliginosas nebulas, super maris procellas, quasi stellæ maris radius, oculos nostros irradiat, vt dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, nauim nostram, tuâ dexterâ, clauo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempestas aquæ, ne absorbeat nos profundum*; sed vnco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te solamen vnicum nostrum, quem à longè (quasi stellam matutinam, & solem Iustitię) vix lacrymantibus oculis in littore cœlestis Patriæ, nos exspectantem videmus: exaudi nos *Deus salutis noster, spes omnium finium terræ, & in mari longè*. In mari turbulento versamur; tu in littore stans, aspicis pericula nostra: *Saluos nos fac, propter nomen tuum*. Da nobis Domine, inter Scyllam & Charybdim ita tendere & tenere medium, vt vtroque periculo euitato, securi perueniamus ad portum.

Aug. Soliloq. ca. 35.

Quis mihi hoc tribuat vt in inferno protegas me, et abſcondas me donec pertranſeat furor tuus? Iob. 14. 12.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? *Iob*. 14.

QVis mihi ſecuris dabit hoſpita tecta latebris?
Tecta, quibus dextræ ſeruer ab igne tuæ?
Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recurſat,
Nulla mihi toties fida ſat antra reor.
Tunc ego ſecretas, vmbracula frondea, ſyluas;
Luſtraq; ſoliuagis opto relicta feris.
Tunc ego vel mediјs timidum caput abdere terris,
Aut maris exesâ condere rupe velim.
Tunc voueam abſtrusâ montis latuiſſe cauernâ,
Viua ſepulcrales aut ſubiјſſe domos.
Aut numquam aſpectos Phœbo, Phœbæq; penates,
Aut habitaſſe tuos, nox tenebroſa, ſpecus.
Dum quatit aſtriferos flammatus Iuppiter orbes
Et iacit accensâ tela triſulca manu;
Triſtia, ne noceant, metuendâ fulmina flammâ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.
Tu rubra cùm torques furibundâ ſpicula dextrâ,
Nulla iuuant foliјs laurea ſerta ſuis.
Nulla iuuant tacitis frondoſa cubilia ſyluis.
Sylua tuis oculis omnis & vmbra patet.
Clauſerat obſcuræ denſis ſe frondibus vmbræ,
Carpſerat arboreas qui malè primus opes;
Aſt vbi vicino veſtigia Numine ſenſit,
Erubuit, luco proditus ipſe ſuo.

Nulla iuuat refugo ſpelunca immanis hiatu,
Hoſpita montiuagis luſtra nec vlla feris.
Mitia quæ ſenſit Medus puer antra leonum,
Effera Chaldæos antra dedêre neci.
Nulla iuuant clauſis ſpelæa obſcura latebris
Fida nec vmbrarum, ſenta ſepulchra, domus.
Auius occultâ deprendere, Lothe, cauernâ,
Et Cain è tumulo frater humate vocas.
Quid memorem vt tumidâ Ionas ſe merſerit vndâ,
Nec merſum ſtabili texerit vnda fide?
Hauſerat immani Ionam quæ bellua ventre,
Innocuo Ionam bellua ventre vomit.
Nulla fides vitreo pelagi, niſi vitrea, fundo;
Peruia perſpicuo quid tegat vnda freto?
Nulla fides clauſis, Libitinæ longa ſepulcris;
Produntur tumulis oſſa ſepulta ſuis.
Nulla fides tacitis, quas vallant ſaxa, latebris;
Tecta cauerna ſuo ſæpè retecta ſono eſt:
Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus vmbræ,
Ambo caduca pars fronſq́, nemuſq́ fide.
Nec mare, nec tellus, neq́ luſtra, nec antra, nec aſtra.
Tuta nec illa mihi, quæ ſuper aſtra, via.
Tu potes hoc tutis ſolus caput abdere clauſtris,
Dum tua depoſito fulmine dextra vacet.

Quis

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Iob. 14.

QVò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiã? Quis est locus recepturus fugitiuum Dei? homines qui suscipiunt fugitiuos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm seruum inuenerint alicuius Domini minùs potentis tum sine vllo timore suscipiunt, dicentes in corde suo; non habet iste talem Dominum, à quo possit inuestigari; cùm autem audierint Dominum potẽtem, aut non suscipiunt, aut cum magno timore suscipiunt, quia homo potens falli nõ potest. Vbi non est *Deus?* qui fallit Deum? quem non videt Deus? à quo fugitiuum suum non repetit Deus? quò ergo ibit fugitiuus iste à facie Dei? vertit se huc atque illuc, quasi quærens locum fugæ suæ: *si ascendero in Cœlum, tu ibi es, si descendero in infernum ades?* Si me extulero, te inuenio repressorem; si me abscondero, te inuenio inquisitorem. Quò ergo iturus sum, vt à facie tuâ fugiam, id est, iratum te non sentiam? Hoc consilium: sic fugiam à facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo; ab vltore spiritu, à vindice facie, sic fugiam. Quomodo? si *recipiam pennas meas in directũ, & habitauero in extremis maris.* Sic possum fugere à facie tuâ. Mirum si

Psalm. 138. August. in hunc locum.

in extremis maris non eſt, qui nec apud inferos deeſt:

Hieron. lib. 9. in c. 29. Iſaiæ.

Væ qui profundi eſtis corde vt à Domino abſcondatis conſilium, quorum ſunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis nouit nos? Idcircò arbitrantur Deum ſua neſcire conſilia, quia in tenebris ſunt opera eorum, & dicunt, *Quis videt nos? & quis nouit nos?* non recordantes eius quod ad Deum dicitur: *Tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur, & ſicut tenebræ eius ita & lux eius.*

Ambr. lib. 1. de interpell. Iob cap. 3.

Conſidera illum de quo ait in Eccleſiaſtico Syrah: *homo tranſgrediens in lecto ſuo, dicens in animâ ſuâ: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui ſe exiſtimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commiſſa ſua poſſe celari, vmbram prætendit, ſed fruſtrâ latere ſe credit, cùm oculus Domini lucidior ſole, occulta omnia deprehendat, tenebroſa illuminet & intimi cordis penetret conſcientiam, atque in alta & profunda deſcendat. Vanus ergo, qui putat tenebris eſſe ſe tutum, cùm lucem vitare non poſſis, quæ *lucet in tenebris; & tenebræ eam non comprehendunt*: quaſi fugitiuus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam ſe occultat agnoſcitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita ſunt, non ſolùm quæ facta; ſed etiam quæ futura ſunt.

Hoc errore decepti Adam & Eua, audiẽtes sonitum peditum deambulantis in Paradyso Dei, absconderunt se sub arbore. Hieron. lib. 9. in c. 29. Isaiæ.

Primus [itaque] homo post culpam, inter arbores Paradysi, absconsus inuenitur. Greg. lib. 33. mor. cap. 3.

Sic habes Adam abscondentem se, vbi Deum cognouit esse præsentem, & quæsitum latere voluisse, & vocatum à Domino eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc est, *Adam vbi es?* hoc est; cur te abscondis? cur lates? cur fugis eum quem videre desiderabas? Ita grauis culpa est pœnitentiæ, vt sine iudice, ipsa se puniat, & velare se cupiat, & tamen apud Deum nuda sit. Ambr. lib. 2. de pœn. cap. vlt.

Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, vt fugias Deum tuum, quem ante quærebas? Timor iste culpam fatetur, latebra præuaricationem. Ambr. lib. de Paradyso cap. 14.

Cain quoque dicens: *si eijcis me hodie, à facie tuâ abscondar*, simili stultitiâ Deum arbitratus est ignorare. Et per Amos de impijs & peccatoribus dicitur: si *absconderint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo draconi; & mordebit eos.* Hieron. lib. 9. in c. 20. Isaiæ.

[Et tu] quò fugis Propheta [Iona?] non audisti quod Dauid ait: *quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam?* In terram? sed Domini est terra & plenitudo eius. Ad inferos? & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum? ibi quoque te esse cognosco. In mare? & eò tendit Chrysost. hom. de Ionat.

dextera tua. Cùm nauim fuiſſet ingreſſus turbantur maria, fluctus eleuantur, & profundi pelagi arena monſtratur; & ſicut fidele mancipium, cùm ſeruum fugâ lapſum, (nonnullis etiam communi Domino precioſis ablatis) omni animoſitate, contra eius retentores inſiſtit, nec antè derelinquit, niſi eum præſentauerit Domino; ſic & mare, conſeruum agnitum, non alieno patrocinio, nullius poſtulato ſubſidio, ſed propriâ virtute commotum, vt ſibi redderetur, expoſcit.

Pauli. car. ad Cytherium.

Nam qui putârat per mare euadi Deum
Et naui celari, Deo,
Nunc iſte & intra belluam merſam mari,
Adeſſe ſenſit arbitrum.
O digna ſancto clauſtra fugitiuo Dei!
Capitur mari quo fugerat;
Altumq; vaſtæ miſſus in ventrem feræ,
Viuo tenetur carcere.
De naue iactus perit & vndis nauigat
Exul ſoli & hoſpes ſali.
Spatiatur antro belluini corporis,
Captiuus & liber reus.

Iſaiæ 2.

Ingredere in petram, abſcondere in foſſâ humo, à facie timoris Domini, & à gloria maieſtatis eius.

Tomo 9. Hier. ep. ad Amic. In ſcientiâ diuinæ legis.

Si [enim] vmbrato repentè Cœlo ſolis claritas noſtris aſpectibus denegetur, & productis in noſtram humilitatem nubibus, pluuiæ terris immineant; ſi commotis, vt aſſo-

assolet, elementis, in rotam sui currus tonitrua concitentur, & hinc, indè fulgurum iacula, palpebris terribiliter obiecta corruscent, (quamquam & consuetudine illâ contingant) pauemus, contremiscimus, & proni ad terram, depositâ superbiâ, ceruices submittimus: quid faciemus in illâ die miseri, quando reuoluto Cœlo, cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus aduenietʔ quando cadentibus desuper stellis, sol in tenebras, & in sanguinem luna mutabitur? quando montes sicut cera liquescent, quando terra ardebit, & arescent flumina, & maria siccabuntur, & contra rerum naturam consumptio diuinitus humore, ariditatem in aquis ignis operabitur? Quando peccatores *dicent montibus, Cadite super nos, & collibus, Tegite nos*: quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando discrimina vertentur in vota, & quod semper oderunt homines, concupiscent?

Esto mihi [Domine] *in Deum protectorem & in domum refugij* domus refugij, tu mihi esto, Deus protector, domus refugij. Quò fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam speluncam? ad quæ tecta munita? quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocumque iero, sequor me, Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præter conscientiam tuam. Tu mihi eris domus refu- Aug. in Psalm. 30.

refugij, ad te confugio, nam à te, quò fugiam? Quocumque iero, ibi te inueniam; & si irasceris, vltorem te inuenio; si placatus es, adiutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te fugere, & non à te. Vt euadas hominem Dominum, quicumque seruus es, fugis in ea loca, vbi non est Dominus tuus, vt euadas Deum, fuge ad Dominum; nam non est quò fugias Deum; præstò sunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paululùm dolorem meum. *Iob.* 10.

SCilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro,
Addita quod vitæ pars quotacumque meæ.
Si numerata forent aliquot mihi lustra, vel anni,
Muneris hic poterat nomen habere fauor:
Stamina sed breuibus iunxisse fugacia filis;
Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies?
Nempe ita, qui vitam modò ducere cœperit infans,
Dicetur moriens, occubuisse senex,
Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,
Vna quibus breuis est, integra vita, dies.
Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas.
Natali tumulant quem sua fata die.
Flosculemane puer, mediâ vir, flosculе, luce;
Flosculе, sub noctem, Sole cadente, senex.
Sic oreris, vno moreris, ô flosculе, Phœbo;
Vno fisq; puer, virq;, senexq; die.
Staret adhuc volucrum saltem rota lenta dierum,
Hora nec admißis qualibet iret equis;
Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;
Flosculus, & totidem, diceret, herba fui.
Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
Fluminis inq; modum, lubricus annus abit.

Men-

Menstruus impulsis rapitur quoque solibus orbis,
  Et fugiunt, nullo fræna tenente, dies.
Denique præcipitis rota concita vertitur horæ,
  Nec remeare potest, quæ semel hora fuit.
Inuida res, tempus; sua se per puncta trucidat;
  Se pariter fugiens, se pariterq; sequens.
Qualis teda suo se flammea funerat igne,
  Quæ sibi fatalem congerit ipsa rogum.
Sic redit in proprium sæclorum circulus orbem,
  Flectitur inq; suas annua meta rotas.
Non fuit antiquis malè prodita fabula chartis,
  Qua genitor sobolem commolit ore suam:
Nempe vorax annos mensesq; interficit æuum;
  Seq;, fluendo parit; seq; fluendo necat.
Hora diem, mensemq; dies depascit eundo,
  Bis-senisq; senex mensibus annus obit.
Annus obit, mensesq;, diesq;, horæq;, recedunt,
  Et suus in se iterum tempora gyrus agit.
Ergo meo exiguum spatium concede dolori,
  Non nisi concesso tempore fata querar.
Non ego supremis tempus mihi risibus oro,
  Non facit ad risus résve, locúsve meos.
Pro lacrymis spatium, spatium pro planctibus opto,
  Hæc mihi tantillæ, quam peto, caussa moræ est.
Ite igitur magnis, lacrymæ, mea flumina riuis;
  Ite, ferite truces ora sinumq; manus.
Ite per os lacrymæ, sæuite in pectora palmæ;
  Pars bona, dum statis, temporis, ecce fugit.
Sentio, eunt lacrymæ; repetuntur, sentio, planctus;
  Iam fleui & planxi, sistite; iam satis est.

Num-

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum. Iob. 10.

QVID in hoc mundo ſtabile, quid perenne? Audi cuiuſdam venerabilis viri vocem: *Tempus, inquit, vitæ meæ leuius curſoribus fuit.* Chryſ. ep. ad Theodor. Mon. tom. 5.

Cùm enim primùm homo peccauit, æternitas mortalitate mutata eſt, in nongentos & ampliùs annos; exinde paulatim recrudeſcente peccato, in breue tempus, hominum vita contracta eſt. Hieron. ep. 21. ad Paulam.

Breuis dies hominis ſunt; numerus menſium eius apud te eſt: conſtituiſti terminos, qui præteriri non poterunt. Iob. 14.

Quare cautum ſe ac ſollicitum viuere oſtendit, qui breuitatem præſentis vitæ conſiderans, non eius vſum ſed, terminum conſpicit; vt ex fine colligat nihil eſſe quod tranſiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorum; qui cùm venerint, vanitatis arguētur præterita.* Igitur cùm culpa animum tentat, mens neceſſe eſt, vt breuitatem ſuæ delectationis aſpiciat; ne Greg. lib. 9 mor. c. 44. in cap. Iob.

ad

ad viuacem mortem iniquitas rapiat, cùm constet quòd ad terminum citiùs mortalis vita percurrat.

Greg. lib. 7. mor. cap. 20. in cap. 6. Iob.

Sępè etenim dum præsentis vitæ breuitas, quasi diu perseueratura diligitur, ab æternâ spe animus frangitur, & delectatus præsentibus, desperationis suæ caligine reuerberatur.

[Sed] sancti viri, quia breuitatem vitæ indesinenter aspiciunt, quasi quotidie morientes viuunt, & tantò se solidiùs mansuris præparant, quantò & nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens; ait: *Pusillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, sicut fœnum, dies eius.* Hinc Isaias ait. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, sicut flos agri.*

Aug. in Psal. 102.

Attendat quid sit homo; non superbiat: *homo tamquam fœnum dies eius.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arescens? Quid superbit fœnum ad tempus vigens, & hoc ad paruum tempus donec sol candescat? *Sicut flos agri ita efflorebit.* Quàm exiguo tempore transeunt flores? & hoc est pulcrum in herbis. Hoc quod valde pulcrum est, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis vt flos fœni: fœnum aruit & flos decidit.

Quasi flos egreditur & conteritur.

Quid

Quid enim sunt nati homines mundo, nisi quidam flores in campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præsentis; & ecce quasi tot floribus, quot hominibus plenus est: vita itaque in carne, flos in fœno est. Homo etenim more floris procedit ex occulto, & subitò apparet in publico; qui statim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit, sed ariditas pulueris ab aspectibus retrahit, quasi flos apparuimus, qui non eramus; quasi flos arescimus, qui temporaliter apparebamus. In idem cap. 14. Iob. Gregor.

[Imò] quid ab his bestiolis distamus, quas ferunt apud Hypanim fluuium (qui ab Europæ parte in pontum influit) nasci atque vnum diem viuere? sicut ergo ex his ea quæ octauâ horâ mortua sit, prouectâ esset ætate mortua, quæ verò occidente sole, decrepita, eò magis si etiam solstitiali die, sic si longissima ætas, cuiusvis hominis conferatur cum æternitate, in multo minore breuitate, quàm illæ bestiolæ reperiemur. Isidor. Clarius orat. 10. de morte.

—— Quid enim, mihi dicito, longum
Hæc mortalis habet fatoq; obnoxiâ vita? Nazianz. in præcept. ad Virgines.

Tenes diem istum? si renuisti hersternum, tenes & hodiernum: sed hesternum inquis, non teneo, quia iam nõ est, istum autem teneo in quo sum, & qui mecum est. Itáne? de isto excidit tibi iam quantum à primâ luce August. in Psalm. 38.

transſierit. Nònne iſte dies à primâ horâ cœpit? Da mihi primam horam eius: Da mihi & ſecundam eius, quia & fortè ipſa tranſuolauit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc ſumus: Certè ergo ſunt iſti dies, & eſt tertia dies; & ſi tertiam dabis, nō diem ſed horam dabis. Verumtamen ne hoc quidem tibi concedo, ſi mecum vtcumque iſta tranſiliſti. Da mihi vel horam tertiam, ipſam mihi da in quâ es. Si enim aliquid eius iam præterijt: & aliquid eius adhuc reſtat; nec quod pręterijt aliquid mihi potes dare, quia iam non eſt; nec quod reſtat, quia nondum eſt. Quid mihi de horâ iſtâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? Cui committam hoc verbum, vt dicam, eſt. Cùm dicis ipſum eſt; certè vna ſyllaba eſt, & momentum vnum eſt, & tres litteras habes in ipſo ictu. Ad ſecundam huius verbi litteram non peruenis, niſi prima finita fuerit. Tertia non ſonabit, niſi & cum ipſa ſecunda tranſierit. Quid mihi de hâc vnâ ſyllabâ dabis, & tenes dies, qui vnam ſyllabam non tenes? momentis tranſuolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fluit. Iſti ergo dies non ſunt, antè abeunt penè quàm veniunt, & cùm veniunt, ſtare non poſſunt. Iungunt ſe, ſequuntur ſe, & non ſe tenent.

Iob. 7. *Parce mihi Domine, nihil enim ſunt dies mei.*

Greg. lib. 8. mor. c. [Hinc] ſancti viri, præſentis vitæ dies, nihil

hil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt. 20. in Iob.

Per horarum [namque] momenta crescimus atque decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoque quod loquimur, dictamus & scribimus, de vitæ nostræ parte præteruolat. qui dudum infans, subitò puer; qui puer, repentè iuuenis; & vsque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & antè, se senem intelligit, quàm iuuenem non esse miretur. Hieron. lib. 11. in cap. 40. Isaiæ.

[Denique] quicquid temporis viuitur, de spatio viuendi demitur, & quotidie fit minus, minusque quod restat; vt omninò nihil aliud sit tempus vitæ huius, quàm cursus ad mortem, in quo nemo vel paululùm stare, nec aliquando tardiùs ire permittitur, sed omnes vrgentur pari motu, nec diuerso impelluntur accessu: neque enim cui vita breuior fuit, celeriùs diem duxit, quàm ille cui longior. Vnde ex quo homo cœpit esse in hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud, diebus, horis, momentisque singulis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat iam tempus post mortem, quod cum vita detraheretur, erat in morte. Aug. lib. 7. de ciuitat. Dei, c. 10.

Benè itaque dicitur, *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* Quia nisi à rea- Greg. lib. 17. mor. cap. 45.

tu culpæ, quo nos ligauimus, misericorditer dimittemur, perfectè flere non possumus, hoc quod in nobis ipsis, contra nosmetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cùm tenebrosa illa inferni retributio, intento timore præuidetur.

Greg. lib. 9. mor. cap. 44. in cap. 10. Iob.

Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata subducit; quâ mœror ipse quasi sine mœrore fit, qui afflicti mentem deuorans, sensum doloris tollit;

Ibid.

Sæpè namque peccator iniquitatis suæ vinculis ita constringitur, vt pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quia tolerat, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, vt hunc in se mente liberâ, & conuersatione integrâ persequatur. *Flere ergo dolorem suum* non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem suum* non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desiderijs carnis grauatur. Huius doloris præsentia Prophetæ mentem cruciauerat, cùm dicebat, *Dolor meus contra me est semper, quoniam iniquitatem meam ego pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad *plangendum dolorem* nos Dominus *dimittit*, cùm & mala nobis, quæ

feci-

fecimus demonſtrat, atque adhæc eadem flenda quæ cognoſcimus, adiuuat.

Hoc ſolùm ergo Domine, præſta, quod deprecor: Dimitte me, vt duobus menſibus circumeam montes, & plangam cum ſodalibus meis. Iudic. 11.

Sexaginta dies plangere nobis demonſtrat planctum præſentis vitæ, dicente Domino: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Deſertum ergo plangimus huius mundi (deſertum enim dicitur res vbi non manetur) quia ergo hîc non permanetur, deſertum dicitur. Plangendum eſt ergo in vitâ iſtâ caducâ, ruinis plenâ, caſibus obuolutâ; vt cùm plangimus, ſuſcipiat Dominus immolationem animæ noſtræ. Chryſoſt. hom. de Iephte.

Vtinam saperent et intelligerent ac nouissima prouiderent! Deuteron. 32.

14.

XIV.

Vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent! *Deut.* 32.

PRô pudor! vſque adeò eſt homini mens cœca futuri;
Vt niſi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc ſapere eſt, tantùm præſentibus angi,
Nec procul aſpectis conſuluiſſe malis!
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cùm ſonuêre tubæ, ſeriùs arma parat:
Nauita, quas captat, præſagus proſpicit auras,
Anchora veliuolum nec remoratur iter:
Quas veniente metet ſegetes æſtate colonus,
Credidit excultis, antè, colonus agris.
Prouida quin etiam metuens formica ſenectæ,
Vectat in annonam paucula farra ſuam.
O quid agis, gens euentus, ignara futuri?
Tempora, quæ veniunt poſtuma, nulla times?
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
Aut ceſſant triplices voluere penſa colus?
Falleris; ah! nulli datur has placaſſe ſorores;
Vna licet parcat, de tribus, vna ſecat.
Fœdera fors pacto ſanxêre perennia clauo,
Concordes ſtabili vitaq; morſq; fide?
Falleris, ah! nimiùm tibi pacta fauentia fingis;
Non ſeruant vllam vitaq; morſq; fidem.

Antè, niuem fidis lambent incendia flammis
 Iuraq; fœdifragis sanciet Auster aquis.
Antè, dies nocti pacem nox antè, diei
 Seruet, & infestis accubet agna lupis.
Omnia letifero latè Mors subiugat arcu,
 Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne necat.
Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum,
 Omnis ab hâc ceruix, cuspide, vulnus habet.
Hîc teneros Matrum capit inter brachia, natos,
 Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.
Hîc pueros, alibi configit arundo puellas;
 Hîc iuuenes; illic funerat illa senes.
Stataq; iam nullo discrimine, funera miscet
 Militis atque Ducis corpora mixta iacent.
Nec micat auratâ tibi Crœse cadauer arenâ
 Pulcrior aut tuus est, pulcra Rebecca, cinis,
Aspice, quid cineres sit Cæsaris inter & Iri?
 Omnibus en color est vnus, & vnus odor.
Quid iuuat his igitur tantùm confidere rebus,
 Ceu lethi imperio vita soluta foret?
Stat sua cuique dies, depleto ferrea fuso,
 Seriùs aut citiùs quemlibet vrna vocat.
Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo,
 Ibimus, emenso tempore quisque suo.
Ac tum si vacuas animus simul iret in auras,
 Vt vapor in nebulas extenuandus abit!
Morsq; foret nostræ quoque meta nouissima vitæ,
 Mors simul amborum corporis atque animi?
Quàm bona mors esset posituris morte dolores,
 Quos noua post vitam, vitáve mórsve daret?

Qui-

Quilibet extremam lætus properaret ad horam,
Et puto, viuendi vix superesset amor.
Sed dolor, heu! non est mors vltima linea rerum,
Non necat hic animum qui cremat ossa rogus.
At postquam è terris animo exhalata recessit,
Iudicis extemplò sistitur ante pedes.
Ille sedet iustumq; & inexorabile Numen,
Flammaq; sunt oculi flammaq; fulua caput.
Illa (tremens, metuensq; oculos attollere Cœlo:)
Dura catenatâ vincula mente gerit.
Ille sinus animi, fibrasq; introspicit omnes,
Quodq; latet tacitum nocte fauente nefas.
Illa scelus; conuicta, suum pudibunda fatetur.
Nec videt, effugio, quem petat, esse locum.
Ille simul Iudex, testis simul, & simul actor,
Comperti statuit criminis esse ream.
Illa memor nullis hanc flecti questibus aulam,
Heu! frustrà effusis se sepelit lacrymis.
O, quis tunc animæ sensus, quæ cura relictæ,
Nullus vbi pro se, iure patronus agit!
Nempe vocat montes & inhospita culmina, cautes,
Antraq; queis trepidum condat operta caput.
O Anima! ô Iudex! ô non placabilis vrna!
Quis secum hæc meminit, nec citò diriguit?
Sed nondum hoc tanti clauduntur fine dolores;
Altera adhuc restant, vitaq;, morsq; super:
Vita perennanti quæ sæcula protrahet æuo,
Mors longa extremum non habitura diem.
Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
O quibus, ô quantis affluet illa bonis!

Illa, suas pascit Diuino nectare mentes;
Hæc, miscet liquidâ pocula plena pice.
Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;
Hæc, gemit horrendis exululata sonis.
Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;
Hæc, salit ad colubros sæua Megera, tuos.
Illa, nec æstiuis, gelidis nec aduritur astris;
Hæc furit immitis igne geluq; vadi.
Illa, per ætherios agit otia mollia campos;
Hæc, agit æterni triste laboris opus.
Illa dolorum expers, mala nulla, nec aspera sentit;
Hæc, patitur dirum quidquid Auernus habet.
O felix opibus, felix tot vita triumphis!
O grauis, ô tantis mors metuenda malis?
Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea iactu;
Alea, non aliâ proijcienda vice.
Ah subeant vestri geminæ sic pectora curæ,
Vt semel alterius sors obeunda cadet!

Vtinam

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Deut. 32.

O GENS sine consilio & sine prudentiâ! *Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent!* Bonau. opusc. de contempt. sæculi.

Saperent, damnatorum multitudinem; saluandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria; scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

Prouiderent, tria; scilicet mortis periculum, extremum iudicium, & æternum supplicium.

Sed oculos non vis habere nisi in præsentia. August. in Psal. 48.

Peruersa quippe anima rebus pręsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia præuidere futura refugit, quæ præsentem lætitiam perturbant; dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quàm clausis oculis, ad ignem vadit, & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudētes sint*; quia etsi qua est præsentis temporis, ita est agenda lætitia, vt numquam amaritudo sequentis iudicij recedat à memoriâ; quatenus dum mens pauida extremæ vltionis timore D. Greg. hom 39. in Euang.

transfi-

transfigitur, quantum tunc præsens lætitia, tantum pòst, ira subsequens temperetur: si extrema mala nostra formidolosè & indesinenter aspicimus; iuxta hoc quod per quemdam sapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare nouißima tua, & in æternum non peccabis.*

Speculo pec. cap. 5. Tom. 9. Aug.

Sed quæ sunt nouissima tua, quæ prouidere sollicitè debes? summa totius prouidētiæ est, vtique illa terribilis horâ, in quâ, misera anima tua, ex hoc corpusculo corruptibili timēs est egressura, in illâ nimis metuenda extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladijs & armis auxilium ferre? Non enim erit tūc, qui consoletur te ex omnibus charis tuis, respicientibus etiam ad auxilium & adiutorium hominum; sed refugium tuum tantummodo est apud Deum. Reduc ergo fili mi, sedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam misera anima tua, de carcere carnis exeat, prouideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc est quando ægrescit; ægrotando ægritudo crescit; peccator expauescit; cor contremiscit; caput obstupescit; sēsus euanescit; virtus exarescit; vultus pallescit; facies nigrescit; oculus tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit? lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcessit. Tunc carnis pulcritudo

do fœtor efficitur, & putredo tunc ſoluitur in cinerem, & vertitur in vermem.

Poſt hominem vermis, poſt vermem fœtor & horror:

Sic in non hominem vertitur omnis homo.

Age iam, cùm ad illud vltimum Iudicium venerimus, ab eo Iudice iudicandi, qui nec falli occultatione criminum poteſt, nec ad impunitatem promerendam muneris alicuius oblatione corrumpi, cùm cœperint omnium ſecreta reuelari, & non ſolùm actus ac verba, ſed etiam ipſæ cogitationes oſtendi; quid faciemus ſub tanti Iudicis maieſtate? quid excuſationis obtẽdere poterimus, quâ nos defenſionis arte purgabimus? quæ nobis ſubuentura eſt pœnitentia, quam in hâc carne cõtempſimus? quæ nos defenſura sũt opera bona, quę in hâc vitâ non fecimus? ad quos Apoſtolos, aut ad quos alios Sanctos confugituri ſumus, quorum exempla ſimul ac verba deſpexerimus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excuſabit? ſed excuſationi eorum reclamabunt omnia ſanctorũ exempla, qui cum fragilitate carnis, in carne vincentes, quod fecerunt, vtique fieri poſſe, docuerunt. Quid ergo reſpõſuri ſunt, ſi eis Dominus dicat; ſi potuiſtis, quare non reſtitiſtis deſiderijs peccatorum? ſi non potuiſtis, quare meum, contra peccata, non quæſiſtis auxilium? Nonne ad hæc obmuteſcentibus &

Proſper lib. 3 de vitâ contemplat.

quid

quid excuſationis referant non habentibus, dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentium, vbi vermis eorũ non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hęc & his ſimilia libenter audire vel legere, iugiter ante oculos mẽtis adducere; cogitare, quale malũ ſit, ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi; beatiſſimâ Sanctorum omnium ſocietate priuari; fieri patriæ cœleſtis extorrem; mori vitę beatæ; morti viuere ſempiternæ; in æternum ignẽ, cum diabolo & angelis eius expelli, vbi ſit mors ſecunda, damnatis exilium, vita ſupplicium; non ſentire in illo igne quod illuminat, ſentire quod cruciat; exundantis incendij terribiles crepitus pati? barathri fumantis amarâ caligine oculos obcęcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edaciſſimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa ſimilia cogitare, nihil eſt aliud, quàm vitijs omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

Cap. 7. Speculi peccat. tom. 9. Aug. Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, miſera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox miniſtri, maligni illi ſcilicet diaboli, illa verè tartarea monſtra velut leones rugientes vt rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorum, miſeriæ & tribulationis;

tremor, timor angustię & confusionis; dolor horrendæ visionis; tremor tremendæ mansionis; locus flentium, vbi stridor dentium, vbi morsus vermium, vbi clamor dolētium, vbi luctus gementium, vbi est vox clamantium peccatorum & dicentium; *Væ, væ nobis filij Euæ?* quid tunc proderit scientiæ iactantia, sæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

Dic mihi, vbi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? ex eis remansit nisi cineres & vermes. Attende diligenter, quid sunt, quid fuerunt? homines fuerunt sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, *duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.* Bern. lib. med. c. 2.

[Imò] moliùs educata corpora grauiùs fœtent post mortem. Petrus Dam. epist. ad Blancam. cap. 30.

Aspera non Cyris, non Crœsis Parca pepercit,
Hisq; etiam, nuper sub quibus orbis erat.
Te quoque, Alexander, victor grassate per orbem,
Perdidit immodici copia sumpta meri.
Inter defunctos, quidnam est discriminis? Ossa
Et cineres Iri, tantalidisq;, pares.
Par Constantino famulus meus (hic ego tantùm
Excipio tumulum) diues, inopsq;, pares.
Atque hic ista quidem. Ast alio quæ condit in æuo,
Vltima lux prauis, quis memorare queat?
Horrida flamma, grauis caligo à luce remotis,
Vermis, qui memores criminis esse facit.

Nazian. de externi hominis vtilitate.

Non natum esse, tibi melius, scelerate, fuisset,
Aut natum, prorsus more perire feræ,
Quàm mala tot passum in terris, sæuosq; dolores;
Post grauiora iterum, tempus in omne pati.
Atque vtinam matris memors rapuisset in aluo!
Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

Aug. Soliloq. cap. 3.

Ergo, ô anima, siue vigiles, siue dormias, semper in auribus tuis illa horribilis tuba resonet: *Surgite mortui, Venite ad iudicium.* O anima nunquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite maledicti in ignem æternum: Venite benedicti, percipite Regnum.* O quid potest lamentabilius & terribilius cogitari quàm *Ite*? & quid delectabilius exprimi quàm *Venite?* duæ sunt voces, quarum nihil horribilius vnâ, & nihil iucundius alterâ poterit audiri.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Psal. 30.*

HOc erat ergo meis dominans Natalibus astrũ,
Vt mihi lux faustâ nulla rediret aue!
Quàm leuis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Crastinus albus erit.
Nec tamen albus adhuc mihi crastinus ille reluxit;
Quin, qui præterijt proximus, ater erat.
Credideram alternos vitæ succedere casus.
Inq; vices lætis cedere mœsta locum.
Vtq; serenato detergis nubila cœlo,
Cùm reuehis clarum Cynthie pure diem;
Vtq; maris reparas fugitiuos, Cynthia, fluctus,
Cùm tingis refluo littora sicca salo;
Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
At mea, quàm dispar, quantoq; seuerior illis,
Quas dat nupta viro, tristitia est lacrymis!
Coniuge defuncto, bis denis mensibus, vxor
Sola domi queritur, coniugis orba, necem.
Post decimum finitur lugubria ponere mensem,
Et peplum niueâ vertere triste togâ.
Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?
Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?
Nulla meis lex dat finémve, modúmve querelis;
Sed parit aßiduus se, velut Hydra, dolor.

Et planctu & lacrymis, gemituq́ absumitur omnis,
Ipsaq́ pars minima est vita caduca, sui.
Sæpè quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,
Sed breuis est, quoties magna procella furit:
Quasq́ rapit syluis brumæ inclementia frondes,
Compensant viridi tempora verna comâ:
Et Notus obscuris quotiès tegit æthera nimbis,
Lætior innubi mox redit ore dies:
Ast mihi perpetuos contexunt funera luctus,
Dempta nec est vllo synthesis atra die.
Mœstaq́ nec festo cessauit tibia cornu,
Pectus, ebur, pugni, plectra; querela, fides:
Hâc cytharâ, soles; hoc transigo pectine, noctes;
His fidibus, vitæ tempora fallo meæ.
O quoties vecto suspiria pectore rupi,
Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!
O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis.
Lunaq́ quanta fuit, planctibus acta fuit!
Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,
Multaq́ ne gemerem credite, facta mihi.
Libera lætitiæ suasistis frena remitti,
Illi: ò lætitiæ libera frena dedi.
Ast vbi singultum compescere risibus opto,
Risibus, heu, gemitus obstrepuêre meis!
Sæpè, volens placidas somno traducere noctes,
Perpetuò vigiles obruor imbre genas;
Dumq́ diu nimiùm violentos comprimo fletus,
Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
Flumina, vos testes, vos nota cubilia, syluæ,
Vosq́ cauæ valles, conscia vosq́ iuga;

Vos

Vos testes, quoties suspiria vincere tentans,
Victa, reluctanti murmura cordi dedi.
Quin etiam auditis permota vlulatibus Echo;
Questibus audita est aggemuisse meis.
Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
Fleuimus inq; vices, planximus inq; vices.
Vt Pandioniæ sibi dant responsa sorores,
Cùm cæsum, thalami labe queruntur Itym;
Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
Et sedet indè suum flens Philomela nefas:
Alteraq; alterius sequitur suspiria questu,
Admissum lacrymans, vtraque crimen auis.
Talis & Alcyone cùm naufraga vela mariti
Nequicquam scopulis littoribusq; canit;
Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
Comparis æterno murmure fata gemens.
Sic mihi fatidicæ nerunt quoque stamina Diuæ,
Iret vt optato sidere nulla dies.
Vtq; adimant nullos, lamenta perennia luctus,
Aut cesset, caussâ deficiente, dolor.
Sed fuit vt primæ, gemitus, vox prima loquelæ;
Sit gemitus vitæ vox quoque summa meæ.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30.

Hieron. in Psalm. 30.

QVAMDIV est hîc in pręsenti vitâ, habet gemitũ & fletum vnusquisque homo.

Aug. lib. 21. de ciu. cap. 14.

Homo non à risu orditur hanc lucem, quid malorum ingressus sit nesciens, prophetat quodammodo: solùm, quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstrosus ille risus portendit. Prorsus quod scriptum est *graue iugum super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ in matrem omnium.*

Ibid.

Aug. serm. 28. de verb. Apost.

Vnde interrogemus pueros qui nascuntur, quare â ploratu incipiant: nascitur & statim plorat, & post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascens, Propheta suæ calamitatis erat, lacrymæ enim testes sunt miseriæ.

Nazianz. carm. de humana natura.

Hoc homini tantùm firmum est expersq; senectæ,
Inde ex quo nascens fletibus ora rigat;
Per lacrymas testans, quas vitæ in limine fundit
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Est Regio (vt quondam Cretæa) ignara ferarum;
Est alia, hybernæ nescia terra niuis:
At, vacua aduersis quod vitæ tempora rebus
Clauserit, haud quisquam dicere iure potest.

Author. spec. pec. Tom. 9. Aug.

In huius vitæ miseriam intrasti lugens, dies tuos in dolore & ærumnâ pertransisti;

cum

cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quãtum sit ingressus tuus flebilis progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

Risum reputaui errorem, & gaudio dixi: Quid frustrà deciperis? Eccl. 2.

Domini vox est ad suos dicentis, *Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro deuotione mœstitia. Chrysost. serm. de martyrib. imitandis.

Lætitiæ enim tantum nomen habent, cùm omnia sint in tristitiâ. Chrysost. hom. 54.

Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati. 2 Cor. 5.

An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione alienâ, & in Coloniam procul à patriâ positam amandati? Chrysost. hom. in Psalm. 115.

In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lacrymam. Hierem. 13.

Asseuerant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita vt si quando euenerit, eius masculum ab Aquilâ siue Aucupe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari aduentum, & in amoris eius exspectatione pendere. Huius turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox turturis audita est in terra nostra.* O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ô gemitus cœlestem sponsum CHRISTVM ad semetipsum adducens! Chrysost. tom. 5. hom. de virtute.

Hugo de S. Victor serm. de assumpt. Mar. to. 2.

Vox turturis, amori canit & dilectioni; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præsenti gaudium, vel absenti affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non nouit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis? quam significationẽ habet vox turturis? quid dicit? Vnum est quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit vmquam. Numquam turtur vocem suam variat, numquam canticum suum mutat, semper idem canit qui semper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox eius, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt; qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

Bernard. ser. 59. in Cant.

Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedẽ tantùm in terrâ, & tantùm terram acceperunt, minimè se cognouerunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. ita tamdiu non est vox turturis audita in terrâ nostrâ. Vbi ergo Regni Cœlorum promissio facta est, tunc primùm manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque iam Anima CHRISTI præsentiam, suspi-

rarer,

taret, Regni dilationem molestè ferret, desideratam patriam gemitibus & suspirijs à lōgè salutaret, nónne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcumque anima in terris ita fecisset? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita est in terrâ nostrâ. Quid ni moueat mihi crebras lacrymas *& gemitus quotidianos* CHRISTI absentia? *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est abscōditus. Laboraui in gemitu meo*, tu scis, sed beatus qui dicere potuit; *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Non solùm autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt aduentum eius, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse aiebat. *numquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc lugebunt*, ac si diceret; & tunc vox turturis audietur. Ita est, IESV bone, venerunt dies illi; *nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc, reuelationem filiorum Dei exspectans*: non solùm autem illa, *sed & nos ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei exspectantes Redemptionem corporis nostri.* Neque *vacui gemitus*, quibus è cœlo tam misericorditer respondetur. *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.* Fuit & in tempore Patrum, *vox ista gementium*: sed rara, & penes quemque *suus gemitus*. Vnde &

dicebat quis: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi?* At vbi palam clamatum est, *Quæ sursum sunt quærite, vbi* CHRISTVS *est in dexterâ Dei sedens* ad omnes iam cœpit pertinere *gemitus ille turtureus*, & vna omnibus esse *gemendi ratio.*

I.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas. *Psalm.* 118.

COElestem dubitans,terrenumq́; inter Amorē,
Nescio quo statuam sub duce signa sequi.
Ille sub imperium, vocat hic ad pilea:pugnant
Dissimili nimiùm conditione duces:
Hinc vocor, hinc reuocor, rursusq́; inuitor vtrimq́;
Non secus ac resluo quassa carina salo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediuntq́; suo sistere vota loco.
Sit satis, ah! tandem mala tot fastigia passæ,
Et sinar ad portus spem reuocare suos!
O Deus! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ!
Non nego;quod lubeat, magna est,optare,voluptas,
Et modò posse Volo dicere; Nolo,modò!
Frena nihil patitur minùs, atque libido vouendi,
Nec se lege sinunt libera vota premi,
Vt vagus exultim lorisq́;, lupisq́; solutus
Quoslibet in pastus currere gestit equus:
Aut stabulo ruit & viridi mox sternitur herbâ,
Deposito nimiùm bucula læta iugo:
Ast vbi mox reuocat consueta ad arata colonus,
Excutit ille lupos, illa recusat onus.
Scilicet expetitur libertas vna vouendi,
Quæ satis est, quamuis vtilitate vacet.

Sic Phaëton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,
  Appetis ignotos flectere rector equos.
Sic quoque non solitis dum niteris altiùs alis
  Icare, subiectis labere mersus aquis.
Quàm varia Superum lassas prece tundimus aures!
  Cœlitibus. puto nos sæpè mouere iocum.
Ille vouet nuptam, nuptæ vouet ille sepulcrum;
  Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;
  Hic fieri iuuenis supplicat, ille senex.
Vix, puto, consentit centum de millibus vnus;
  Quin aliquis voto dissidet ipse suo.
Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
  Tam noua quisque sibi vota, precesq; facit.
Sic vbi iam grauidas stimulant fastidia Matres;
  Obscenam satiant fercla pudenda famem:
Scilicet expetitur modò calx, modò creta palato,
  Et modò, quæ stomacho displicuêre, placent.
Quid desiderijs vltra tot inanibus vror?
  Quid iaculor nullo votaq;, spesq; scopo?
Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,
  Sollicitæq; preces, votaq;, spesq; procul.
O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
  Aut solo caleat legis amore tuæ.

Con-

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas! Psalm. 118.

Aug. in Psalm. 118.

MIRVM est, quomodo concupiscatur desiderium; nec sit in nobis, cuius concupiscentia iam sit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, vt habeatur, quasi forinsecus inferatur? aut quomodo haberi eius concupiscentia, sine ipso potest, cùm non sit & ipsum quid aliud, quàm concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubiò concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen est; nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit vtique desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est; concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit. Desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei iustificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando

quando ſciuntur, & non fiunt, abſentes habendæ ſunt? ſæpè enim quid agendum ſit, videmus; nec agimus, quia non delectat vt agamus, & concupimus vt delectet. Præuolat intellectus; & tardè ſequitur, & aliquando non ſequitur, humanus atque infirmus affectus. Ideò ergo deſiderare concupiſcebat, quæ bona eſſe cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

Aug. in Pſal. 118.

Non dixit [autem] concupiui iudicia; ſed, concupiui deſiderare: ſicut enim vitâ viuere, plus eſt, quàm viuere (viuere namque commune etiam huius eſt vitæ; vita autem viuere, Beatorum eſt) ſic concupiſcere vt deſideremus iudicia Dei, plus eſt, quàm deſiderare iudicia; concupiſcimus enim deſiderare, quaſi non ſit poteſtatis noſtræ deſiderium, ſed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate deſiderij iudiciorum ſuorum, ſobrium auget affectum; cùm autem peccamus non concupiſcimus deſiderare iudicia Dei. Vnde etiam Dominus non otioſè ait; *Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum*; non ſolùm deſiderans, ſed etiam geminato deſiderio concupiſcens remiſſionem tribuere peccatorum. Concupiſcamus ergo & nos deſiderare iudicia Dei.

Orig.

Nam ſicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem

quem & Cupidinem appellauerunt Poëtæ, prolog. in
ſecundùm quem qui amat, in carne ſemi- Cant.
nat: ita eſt & quidem ſpiritualis Amor, ſe-
cundùm quem & ille interior homo amans
in ſpiritu ſeminat.

[Iam] diſcerne petitionem cordis tui, à Aug. in Pſal. 36.
petitionibus carnis; diſcerne quantum po-
tes. Verbi gratia: cœcus eſt, corpore; rogat
vt illuminetur: Petitio hæc carnis. Infirma-
tur, rogat ſe ſaluum fieri; ſaluus fit moritu-
rus; & iſta petitio carnis eſt, & ſi quæ ſunt
talia. Petitio cordis quæ eſt? ſicut petitio
carnis eſt, velle ſibi præparari oculos, vtique
ad videndam iſtam lucem (quæ talibus o-
culis videri poteſt) ita petitio cordis, ad il-
lam lucem pertinet; *Beati mundi corde, quo-
niam ipſi Deum videbunt.*

Sed homo, quaſi pullum onagri ſe libe- Greg. cap. 15. in c. 12. Iob.
rum natum putat; nam qui implere cuncta
quæ deſiderat per effrenatam libertatem
quærit, quid aliud, quàm pullo onagri eſſe
ſimilis concupiſcit; vt diſciplinæ hunc lora
non teneant, ſed audenter inter vagos per
ſyluam deſideriorum currat?

Mens quoque noſtra rebus mutabilibus Greg. cap. 22. in c. 7. Iob.
ſubdita, & à ſemetipsâ variatur. Nam quæ-
rens quod non habet, anxia percipit; cùm-
que habere cœperit, tædet hanc percepiſſe,
quod quęſiuit. Amat ſępè quod deſpexerat,
deſpicit quod amauerat. Diu quærit, vt pa-

rùm in his quæ inuenerit, perseuerat.

D. Greg. hom. 36. in Euang.

Nos enim, nati in huius peregrinationis ærumnâ, huc fastidiosi iam venimus; nescimus quid desiderare debeamus.

Aug. de orando Deo. Epist. 21. ad Probã. cap 5.

Ac planè quid oremus, sicut oportet, nescimus. Alius vult coniugari; alius coniugio viduatus deinceps continenter eligit viuere; alius nullum concubitum nec in ipsis nuptijs experiri:

Aug. Confess. 6. cap. 6.

Et ego inhiabam honoribus, lucris, coniugio, & tu irridebas.

Aug. de orando Deo. c. 12. epist. 121. ad Probã.

Certè, qui dicit in oratione, verbi gratia: Domine multiplica diuitias meas; aut, da mihi tantas, quantas illi vel illi dedisti; aut honores meos auge; aut fac me in hoc sæculo præpotẽtem atque clarentem, vel si quid huiusmodi est; & hæc dicit, eorum habens concupiscentiam, non id attendens, vt ex his, secundùm Deum prosit hominibus, puto eum non inuenire in oratione Dominicâ, quo possit hæc vota coaptare: Quamobrem pudeat saltem petere, quæ non pudet cupere; aut si & hoc pudet, sed cupiditas vincit; quanto meliùs hoc petitur, vt etiam ab isto cupiditatis malo liberet, cui dicimus; *libera nos à malo.*

Chrysost. in Epist. ad Rom. c. 1 hom. 4.

Vides [ergo] auiditate omne malum exortum, cùm ipsum desiderium videlicet, non sustineat intra proprios terminos consistere?

Quidquid enim terminos à Deo status trans‑

tranſgreditur, id abſurdarum ac minimè legitimarum rerum appetens eſt. Quemadmodum enim fieri ſæpè videmus, vt qui ciborum appetitionem, quique impotenti ſiti correpti fuerint, ij & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant;

Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile dum ſuo ducitur arbitrio, & diuino caret conſilio, in ſeipſo non poteſt conſiſtere, ſed omni mobili mobilius, per infinita diſtrahitur, & hac atque illac, per innumera diſcurrit; & dum per diuerſa requiem quærit, non inuenit, ſed in labore miſerum, à requie vacuum manet: ſibi non concordat, à ſe diſſonat, à ſe reſilit, voluntates alternat, conſilia mutat, ædificat noua, deſtruit vetera, deſtructa reædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat; quia vult & non vult, & numquam in eodem ſtatu permanet. Breu. cap. 9. medit.

Sed allide Domine concupiſcentiam meam dulcedine tuâ, quam abſcondiſti timentibus te, vt concupiſcam te concupiſcentijs ſempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior guſtus ponat amarum dulce & dulce amarum. Aug. ſoliloq cap. 12.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas! Psal. 118. 17.

II.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas, iustificationes tuas! *Psalm.* 118.

QVò ferar in tanto deprensa errore viarum.
Scetum vbi tam vario tramite fallit iter?
Hæc abit in dextram, tenet altera semita læuam,
Illa tumet in cliuos, vallibus ista iacet:
Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Et quos illa tegit, detegit illa dolos.
Quoq; vel hæc tendat, vel quò se porrigat illa,
Exitus implexo fine videre vetat.
Non ita, quæ partes via se findebat in ambas,
Herculis ambiguum fecit euntis iter,
Nec totidem refluis Meander flectitur vndis,
Ipse suis quamuis obuius erret aquis.
Nec labyrinthæi tanta est fallacia tecti,
Curua licet varijs flexibus antra tegat.
Heu grauiora meos cohibent discrimina gressus!
En geminâ dubiam parte pericla premunt:
Non ego quæ metuam diuortia mille viarum)
(Solus Dædaleâ, qui fuit æde labor)
Sed præter varios curuis ambagibus orbes,
Nox etiam cæcas celat opaca vias;
Nullàque se presso monstrant vestigia signo,
Quâ populus trito calle, notârit iter.
Et licet explorem prætensis obuia palmis,
Et vitem obstantes, tubera dura, petras;

Vix ſatis inceptos auſim producere curſus,
Sed retinent timidum noxq́ue doluſq́ue gradum.
Laſſus vt ignotâ cùm ſors regione viator
Opprimitur nebulâ præcipitante diem:
Nullaq́ue iam toto collucent ſidera Cœlo,
Nec propè ſunt vllæ, ruſtica tecta, caſæ;
Nullaq́ue ſignato callem notat orbita ſulco,
Vlla nec humano ſemita trita pede;
Nec ſcit, an in ſyluas, an eat ruiturus in vndas,
Longiùs inceptam ſi paret ire viam,
Tum validis mutos compellat vocibus agros
Si quis aberranti præſtet arator opem.
Vtq́ue vel è ſtabulis tacitisq́ue quis audiat antris,
Ingeminant longos, terq́ue quaterq́ue ſonos.
Omnis at in ſurdas clamor volat irritus auras,
Nullaq́ue Paſtoris verba remiſſa ſonant.
O quis in his tendat mihi ſtamina fida periclis!
Quis Deus, in tantâ, ſit mihi nocte Pharos?
Iſacidas quondam per inhoſpita regna vagantes,
Inſolitas docuit clara columna vias:
Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
Paruaq́ue Bethlemiæ duxit in antra domus.
Quin recreant trepidos, fratrum duo ſidera, nautas:
Tu quoq́ue mi gemini Caſtoris ede facem.
Gnoſis aberrantem reuocauit Theſea filo,
Seſtaq́ue Leandro fixit amica facem.
Ecce ego ſum Theſeus, vice tu mihi ſis Ariadnes,
Cumq́ue ero Leander ſis vice Seſtiados.
Aſpicis vt multi, vaga turba, per auia currant,
Et ſuus huc, illuc, quemlibet error agat?

Hic

Hic cadit ignotâ præceps Regione viarum,
Ille vago cæcum tramite versat iter:
Hic celerat cursus; hic passu deside lentat;
Sæpiùs ille suos fertq́, refertq́, gradus:
Hic diuersus abit, lateri comes ille propinquat;
Hic comitis ductu fallitur, ille suo:
Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbes,
Alter in obliquas voluitur vsque vias:
Hic ratus ad certam cursu se tendere metam,
Decepto repetit limina prima pede:
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
Quodq́, tenere decet, vix tenet vllus iter.
O vtinam, recto tendat mea semita ductu,
Nec fraus decipiat tramitis vlla gradum?
Qualis at excusso fugit irreuocabilis arcu,
Dum volat ad certum missa sagitta locum;
Talis in offenso festinet limite cursus,
Quâ tua nempe mouent tendere iussa, viâ.
Esto igitur mea lux, quoties iaculabere, neruus;
Quemq́, petis iaculis lex tua sancta, scopus;
Quaq́, scopum cupies certus tetigisse sagitta,
Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiẽdas iustificationes tuas. Psal. 118.

Aug. l. 2. de oper. merit.

HIEREMIAS dicit: *Scio Domine, quia non est in homine via eius; nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis cùm quidam dixisset Deo: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis,* continuò, non de se præsumpsit, sed optauit vt faceret. *Vtinam,* inquit, *dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas.*

Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.

Miles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à signis; sed itinerarium ab Imperatore accipit & custodit illud; præscripto incedit ordine, rectâque viâ conficit iter, vt inueniat commeatum, parata sibi subsidia. Hanc legem viandi esse præscriptam, Christo ducente, sanctis commeantibus, recognoscas velim. Profecti sunt enim & Patres nostri de terrâ Ægypti, per longa spatia terrarum, quorum statiuæ omnes, mansionesque descripta sunt. Aduertimus ergo quis has ordinauerit mansiones, quomodo ambulare oporteret filios Israel. Præibat enim illos, per diem; Deus in columnâ nubis; noctu autẽ in columnâ ignis, vt viam ostenderet ambulantibus & tenebras dimoueret,

lex

lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

Multæ enim ſunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occurſu, errabit in viâ ſuâ, qui viarum diſcretione caruerit? Scrutemur proinde vias noſtras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum ſpirituum, & vias Domini inueſtigemus. Bern. ser. 11. ſuper *Qui habitat in adiutorio.*

[Si enim] viam ingreſſus cùm veneris ad compitum aliquod:(& neſcias quod iter ingredi debeas) ſtas & cogitas ipſe tecum, vtrùm primam, aut ſecundam, aut tertiam viam eligas quam ſequaris, nec putas priùs adoriendum iter quàm animo deficiens; quanto magis animo debes ac mente conſiſtere quid ad regnum cæleſte tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illò ducit, non omnis eò dirigit ad Hieruſalem illam quæ in cælo eſt. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ ſunt viæ de quibus legiſti: *Quia ſunt viæ quæ videntur viro rectæ eſſe, vltima autem eius aſpiciunt in profundum inferni.* Ambr. in Pſalm. 118. octon. 8.

Viæ igitur filiorum Adam in neceſſitate & cupiditate verſantur. Ab vtraque ſiquidem ducimur, & ab vtraque trahimur, niſi quod videmur magis vrgeri neceſſitate, trahi cupiditate. Et neceſſitas quidem ſpecialiter corpori tribuenda videtur, nec ſimplex illa eſt, *ſed anfractus habens plurimos* plurimaque diſpendia; nam compendia pauca ad- Bern. serm. 11. ſuper *Qui habitat.*

modum, si qua tamen. In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominum, non de necessitate, sed de *necessitatibus meis erue me.* Non modò ab hâc viâ necessitatis, sed ab eâ quoque quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis auertere*, & item: *post concupiscentias tuas non eas.* Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi cùm demergunt in profundum.

Ibid. Si inuenisti vias hominum, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit: *Contritio & infelicitas in vijs eorum*: vt sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caueamus; videamus, & fugiamus eas; siquidem via illorũ. Pręsumptio & Obstinatio. Quàm peruerso & euerso sũt corde filij hominum! quicumque sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias. Hæc enim tota aduersum nos spiritualium collu ctatio nequitiarum est, vt nos seducant, vt nos inducant in vias suas, vt deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est eis. Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illę, quas vnigenitus enarrauit dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descẽtes super filium hominis.* Ascensio igitur & descensio viæ illorum. Ascensio propter se, descen-

descensio vel potiùs condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cùm aperuit labia Prophetæ vt diceret: *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas.* Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in misericordiâ scilicet & veritate. *Ab his itineribus incuruati sunt colles mundi*; superbi, Dæmones, Principes.

Iste ordo est, alij præcedunt, alij sequuntur. Qui præcedunt exemplum se præbent sequentibus; numquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTVM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicẽtem. *Imitatores estote sicut & ego* CHRISTI. Iusti attendẽdo eos qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequuntur? *Videbunt iusti & timebunt.* Videbunt & timebũt sequi vias malas. cùm vident quosque meliores, iam elegisse vias meliores, & dicunt in animo suo, quemadmodũ solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes in viâ, ipsi adhuc incerti vię, & quasi fluctuãtes quò eant, dicunt sibi: Non frustrâ illi hâc eunt, quando illò eunt, quò nos ire volumus. Et quare cum magnâ fiduciâ hàc eunt, nisi quia illàc ire perniciosum est. Videbunt ergo iusti & timebunt. Angustám viam vident illàc; hàc vident paucos, illàc multos; sed si iustus Aug. in Psalm.

es,

es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi ſunt; pauci autem per viam anguſtam.

Greg cap. 17. lib. 7. mor. in 6, 6. Iob.

Reproborum [ſiquidem] *ſemitæ* ſemper *inuolutæ* ſunt, vt prauis concupiſcentjs dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo deſiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos greſſus* tendant. Rectâ enim aut non incipiunt, aut in ipſo fracti itinere, adhæc minimè pertingunt, vnde fit plerumque, vt ad morem ſuum, laſſati redeant, ſeſeque ab intentione animi in carnis voluptatibus ſternant; ſola quæ tranſeunt, cogitent; nulla quæ ſecum permaneant, curent.

Auguſt in Pſal. 139.

Caput circuitus eorum? quid eſt circuitus ipſorum? vt circumeant & non ſtent, in gyrum eant erroris, vbi iter eſt ſine fine: qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it, nuſquam finit. Ipſe eſt labor impiorum, qui demonſtratur in alio Pſalmo euidentiùs: *in circuitu impij ambulant.*

Greg. lib. 7. mor. c. 24. in cap. 6. Iob.

Benè ergo de reprobis dicitur: *Inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum*, quia recta quidem deliberando appetunt, ſed ad conſueta ſemper mala replicantur, & quaſi exrra ſe tenſi, ad ſemetipſos per circuitum redeunt, qui bona quidem cupiunt, ſed à malis nequicquam recedunt.

Bonau in Pſalm. 36.

Et quidem cadunt extra viam; vt ille qui num-

numquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt à viâ; vnde hoc: *Melius est viam iustitiæ non agnoscere, quàm post agnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, vnde dicitur; *iustus septies cadit in die.*

Sed est multa differentia inter casum Iusti & iniusti: *Iustus*, Inquit, *cùm ceciderit, non prosternitur.* Iniustus, & qui spem non habet in Deo positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccauerit non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit. Orig. hom. 4. in Psalm. 36.

O tortuosas vias! væ animæ audaci, quæ sperauit, si à te recessisset, se aliquid meliùs habituram! Versa & reuersa; in tergum & in latera, & in ventrē, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in viâ tuâ, & consolaris & dicis; *Currite ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.* Aug. confess. 6, c. 16.

Meliùs *dirigebantur à Domino gressus eorum*, quibus per noctem, ignis columna lucebat; per diem, nubis. Et tu merere factis, votisque deposce, vt *gressus tui à Domino dirigantur, ne moueantur pedes tui.* Cauendum est quoque ne rectam semitam derelinquas, & *diuerticula te viarum tortuosarum* decipiant. Ideò dicit: *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Rectas faciamus animorum semitas, ne labamur, ne effundantur gressus nostri sicut vxoris Loth, quæ post se respexit, & gressus Amb. in Psalm. 36.

tene-

tenere non potuit, ſed effuſi ſunt. Non eſ-ſundantur ſicut Ægyptiorum, quorum greſ-ſum maris fluctus effudit. Nónne de his pulcrè dixeris; *Effuſi ſunt greſſus eorum*, quos benè vixiſſe pœnituit?

August. in Psal. 38. O qui dereliquiſti ſemitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ô qui lætamini in malis, & gaudetis in euerſione malâ, quorum ſe-mitæ prauæ, & *flexuoſi curſus eorum* ſicut lu-bricus & fluxuoſus author ipſorum, cur odiſſe cœpiſtis viam rectam! Non vos di-rexit Dominus.

Aug. ſoliloq. cap. 4. O Domine qui lux es, qui es via, veritas & vita, in quo non ſunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux ſine quâ tenebræ; via ſine quâ error; veritas, ſine quâ vanitas, vita ſine quâ mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, vt videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem inuium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam, & vitem mortem. *Illuminare*, inquam, *illuminare* huic cœco, *qui in tenebris & in vmbrâ mortis ſedet, & dirige pedes eius in viam pacis!*

Nyſſen. orat. 4. in Cant. [Fac] vt anima [mea] telum ſit in manu potentis ad ſcopum ſupernum directum, [ſcio] eſſe eumdem & ſponſum noſtrum & ſagittarium; [fac] eamdem item animam eſ-ſe ſponſam & telum, quâ ille tamquam telo vtatur, dum eam bonum ad ſcopum dirigit.

III.

Perfice gressus meos in semitis tuis: vt non moueantur vestigia mea. *Psal. 16.*

ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallet,
Sternet & in planâ pes vitiosus humo?
Aspice, qui Cœlis hominum vestigia spectas,
Firmaq; fac presso stet mea planta solo.
Instruit implumes pennata Ciconia pullos,
Et docet aërias præpes inire vias.
Exemplo volucrem sequitur modò filia Matrem,
Tutaq; iam peragit, quod metuebat, iter.
Prouocat expansis sobolem Iouis armiger alis,
Et iubet insuetas sollicitare plagas.
Mox prait, & pleno se iactat in aëra lapsu,
Remigio soboles subsequiturq; patrem.
Dum primùm ignotas tentat puer inscius vndas,
Corporis indoctum subere fulcit onus:
Mox opis oblitus, flumen sine cortice tranat,
Flumen inexperto sæpè sed ore bibit:
Sæpiùs at doctis vbi plauserit æquora palmis,
Ducit in immenso brachia tuta salo.
Aspice, qui in Cœlis hominum vestigia spectas,
Aspice, quâ nobis arte leuetur iter:
Sustineor fragili puerilia membra curuli,
Quaq; vehunt socias ipsa propello rotas.
Nempe tripes baculi sic stipite nititur ætas,
Quiq; senem vectat à sene fertur equus.

Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
De pedibus, tecum nulla querela meis:
Nec vitio plantæ, vitio neque crura laborant;
Saxa per & salebras tibia nostra salit.
Non ego pennipedi dubitem certare Camillæ,
Ipse per intactas quæ pede, fertur, aquas.
Quod queror, est animi vitium lacrymabile nostri,
Qui, quibus incedat, languidus est pedibus.
Heu iacet afflictis, affectibus omnibus æger!
(Hi, quibus incessit, nempe fuêre pedes)
Si quod iter, quamuis breue sit, virtutis eundum est,
Mens mihi sit minimæ lassa labore viæ;
Crura forent fragilis veluti tu, Nile, papyrus,
Quæq; ruit motâ canna palustris aquâ.
Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardor,
Et pede fulmineo stringere cogit iter:
Sed bene vix cœptum, currendi extinguitur ardor,
Lampadis vt magno flammula parua Noto.
Ne tamen ignauis videar segnescere plantis,
Promoueo tardos pigra subinde gradus.
Ast mea tunc, caueam quisquam vestigia seruet,
Ne puter immodicis ebria facta scyphis:
Scilicet in partes ita tibi claudicat ambas,
Semipedis claudi pes vt hiulcat iter.
Hunc volo, nunc nolo, nunc æstuo, nunc languesco,
Nunc stupet vt rigido mens religata gelu.
Impatiens igitur, cœpti sine fruge laboris,
Sæpè viæ medio, lassa retento gradum.
Sed neque, quâ languens statione resistere tento,
Instabilem valeo figere firma pedem.

Auferor aduerso velut incita puppis ab æstu,
Quam neque vis remi nec sua vela iuuant;
Damnaq́ sunt iterum vano redimenda recursu,
Irritus æterno sic redit orbe labor.
Nempe catenati, sic publica corpora, serui
Circumeunt toties, pendula tecta molæ.
It mola, perq́ suos rapitur circumvaga gyros,
Sed perit his, quicquid conficit illa viæ.]
Heu quid agã! neque sueta vehi neq́ currere docta,
Nec pedibus minimas vtilis ire vias!
Magnum iter est Cœlo, magnis huc paßibus itur;
Quid faciet lentis nostra quadriga rotis?
Tu spatia ingenti perlaberis ardua saltu,
Vastaq́ tergemini crura gigantis habes.
Eoum passu, Hesperiumq́ amplectere mundum,
Sub femur vt Rhodius vela Colossus agit:
Ast testudineo reptat mihi tibia gressu,
Aut chelis referor, Cancer adunce, tuis.
Quid positas igitur sperem contingere metas,
Quæ metas refugo perdita sector equo?
O Deus, ambiguos trepidantis perfice greßus,
Vincat & applausis nostra quadriga rotis!

Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea.
Psalm. 16.

IN *quo corrigit adolescentior viam suam?* Psal. 118.

Sæpè etenim egregiâ dum spe subnixus, in altum Nazian. de vit. huma.

Efferor, ac mediæ virtutis septa volatu
Transilio, dirus resupinum mentis ad ima
Præcipitem fundit Satanas; mihiq; accidit illud,
Quod solet huic, qui littoreâ dum incedit arenâ,
Haud certa elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum, rúrsusq; in terga relabor,
Infelix magè, quàm prius; incedensq; labore
Perpetuo, trepidumq; fouens in corde pauorem
Vix gradior, citus at labens figo oscula terræ.

Psal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

Psal. 85. *Deduc me in viâ tuâ.*

Psal. 142. *Fac mihi viam in quâ ambulem.*

Ambr. de fugâ sæculi, cap. 1. Nam quis inter tot passiones huius corporis, inter tantas illecebras huius sæculi, tutum atque intemeratum seruare potest *Vestigium*? Respexit oculus, & sensum mẽtis auertit, audiuit auris, & intentionem inflexit; inhalauit odor, & cogitationem impediuit; os libauit, & crimen retulit; tactus contigit, & ignem adoleuit.

Orig. hom. 4. in Psal. 36. [Quare] qui iter agit ad virtutem, multa sunt quæ digredi habet & transire. Ergo & tu, quia ad CHRISTVM tendis (qui est Dei virtus) digredere luxuriam, scorta, adulterium; digredere furta, falsa testimonia; tum deinde digredere & auaritiam, & omnem pecuniæ cæterarumque malarum rerum concupiscentiam; digredere mendacium, digredere stultitiam sæculi.

Bonum

Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ est, sed voluntatis: leuem hãc reddamus, ne celeritati pedum reliquum pondus officiat. Doce pedes esse cautos; pauimentum enim multis locis est lubricum; ac si cadas, multa perdidisti: attamen & si cecideris, surge; licet enim & hoc pacto vincere. Nunquam lubricis rebus te committas, & non cades: super solidas ac stabiles curre. Chrys. in 3 c. ad Phil.

In eo namque ostendimus quantâ ad Dominum cupiditate flagramus, si non solùm ad eum per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Hinc namque Propheta ait: *Qui perfecit pedes meos, quasi cerui.* Ceruus enim cùm montium iuga conscendit, quæque aspicit aspera, quæque se obijciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque vllo cursus sui obstaculo, in superioribus eleuatur; ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obsistere atque obuiare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more ceruorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se euehunt. Greg. l. 26. mor. c. 10. in cap. 35. Iob.

Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus: quomodo dicit homo interior. *Non veniat mihi pes superbiæ?* si non scalis; quid sunt quas Aug. in Psal 38.

vidit Iacob? si non pennis, quis est qui dicit; *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

Bern. serm. 25. in Cant.

Stat [anima] manu verbi leuata velut super duos pedes, deuotionem & agnitionem. Stat inquam, sed sibi putet dictum, *qui se existimat stare, videat ne cadat.* Putásne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terrâ, *Confirma me*, inquiens, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Eius ipsius illa vox fuit: *Impulsus, euersus sum vt caderem, & Dominus suscepit me.* Quæris, quis ille impulsor? non est vnus. Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris? quisque sui. Noli mirari, vsque adeò homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, vt non sit quod ab altero & impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus; manus tua, consensus tuus. Cùm igitur tres sint stanti imminentes stratores; horum, Diabolus liuore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo, semetipsum pondere suæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, sed non euertit, si quidem tuum tu illi negaueris assensum. Est & mundus impulsor; quia in ma-

in maligno positus est; impellit omnes, sed solos euertit amicos suos. Ex quo satis claret, quàm sit Homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu, cadere potest; alieno, absque suo, cadere non potest. Sed innixum verbo & indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit vel stantem deijcere, vel subijcere dominantem. Vis non timere impulsorem? *Non veniat tibi pes superbiæ*, & manus impellentis non moueat te. *ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique *in veritate non stetit* qui non innixus est verbo: & ideò fortassis sedere voluit, qui stare non valuit; dicebat enim: *sedebo in monte testamenti*. Ceterùm Deo aliter iudicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit, dicente Domino, *Videbam Sathanam sicut fulgur de cælo cadentem*: ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cuius manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis.

Via nostra, ambulantes quærit; sed tria sunt hominum genera quæ odit: Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adiuuante vindicetur, & defendatur gressus noster. Iam verò cùm ambulantes sumus, alius tardiùs ambulat, alius celeriùs, ambo tamen ambulant; excitandi sunt ergo

Aug. tract. de Cant. nouo c. 7.

Remanentes; Retro-redeuntes reuocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in viâ; qui fortè à meliore proposito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reuersus est retrò, qui fidem deserit, à viâ errauit. Cùm tardis sit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulantibus tamen. Quis est qui non proficit? qui se putauerit esse sapientem, qui dixerit, Sufficit mihi, quod sum: qui non attenderit eum, qui dicit: *quæ retrò oblitus in ea quæ ante sunt extentus secundùm intentionem, sequor ad palmam vocationis Dei in* CHRISTO IESV. Currentem se dixit, sequentem se dixit, non remansit, non retrospexit: absit vt errauerit, quia viam ipse docebat, qui & tenebat, & ostendebat.

Paul. epist. ad Cælan. in fine inter epist. Hier. to. 1.

Beati sunt qui non de præteritâ sibi iustitiâ blandientes, secundùm Apostolum, per dies singulos in virtute renouantur. Iustitia enim Iusti non proderit ei, à quo die iustus esse desierit. Sanctus ergo securus esse non debet, quamdiu in huius vitæ agone versatur, sed totum quo tenditur spatiũ, vitæ tuæ est, vt peragere possis iustitiã, nec de prçteritâ iustitiâ confidens remissior efficiaris.

Aug. ser. 13 de verbis Apostol.

Quare semper tibi displiceat quod es, si vis peruenire ad id quod nondum es; nam vbi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem

rem dixeris, sufficit; & peristi, semper adde, semper ambula, semper profice, noli in viâ remanere, noli retroredire, noli deuiare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia reuoluitur vnde iam abcesserat; deuiat, qui apostatat. Meliùs it claudus in viâ, quàm cursor præter viam.

Et quid claudicatis in duas partes? dixit Elias populo. Si Deus est, ite post illum; si mundus est, ite post illum; si Deus eligitur, seruiatur illi, secundùm ipsius voluntatem; si mundus eligitur, vt quid fictum cor quasi Deo accommodatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde, teneri vis pergens, quid faceres si remaneres? quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris? Aug. lib. 4. de symb. ad Catech.

Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorum. Habacuc. 3

Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ tamen non erat virtus; & sic volui currere, vbi magis stare credebam, ibi magis cecidi, factusque sum magis retrò, & non antè, & quod credebam consequi, magis elongatum est à me. Aug. Soliloq. c. 25.

Cogitaui [ergo] *vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua.* Psal. 118.

Adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in viâ sum, adhuc me extendo, nondum perueni. Aug. ser. 15 de ver. Domini.

Configge timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timuj. Psal. 118.

19.

IV.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. *Psal.* 118.

Littera prima rudi quondã inculcata iuuentæ,
Fertur ab antiquis, Numinis esse Timor:
Certaq; non aliâ Sapientia discitur arte
Si quâ fides verbis, Nate Dauide, tuis.
Hoc quoque nostra fuit formata puertia ludo,
Doctaq; sidereas mens trepidare minas.
Semper at heu! tantis stupuit mens cæca tenebris,
Vt neque, quod toties audijt, Alpha sciat.
Tristibus Orbilij plectenda ignauia sceptris,
Post malè tot positos, nil didicisse, dies.
Et pueri ferulis segnes Elementa docentur,
Quæ leuis assequitur sedulitate labor;
Aspiciunt nigras Cadmi bis, térue, puellas,
Aspectasq; vocant, nomine quamque suo:
Et licet atrato sit par color omnibus ore,
Signa tamen faciem propria quamque notant.
Cur ego quod teneris Infantia combibit annis,
Discere non etiam tempore posse putem?
Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro.
Cur disci nequeat, arte iuuante, Timor?
Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;
Non timeo, iustos quæ meruere metus.
Flagitium, minimo timeo committere teste,
Non timeo facinus, teste patrare Deo.
Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,
Nil metuens Animæ certa pericla meæ.

Nempe fugit pictæ sic passer imagine laruæ,
Illita cui visco virga timenda fuit.
Sic tremit aspectæ ceruus formidine pennæ,
Nec tremit obstantes, agmina rauca, canes.
Sic quoque, Marmaricæ trepidat leo terror arenæ,
Et cadit in tensas, territus igne plagas.
Heu! premit humanas furor hic caligine mentes,
Fulgetras metuunt fulmina, nulla pauent:
Subijcitur pedibus nigri metus omnis Auerni,
Creduntur stygij fabula ficta foci.
Scilicet, abiecto leue fit scelus omne Timore,
Sed grauis insequitur pœna Timore, scelus.
Flagitijs demum incipiunt trepidare peractis,
Ante scelus, nullus pectora terror habet.
Tum pauor heu madidis mentem sudoribus angit,
Et læsi ante oculos Numinis ara redit!
Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,
Propria tum vacuos terret imago thoros.
Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,
Creditur è syluis exiluisse leo:
Nocte leuis, quassâ si murmuret arbore ventus,
Horrescunt rigidæ, fronde sonante, comæ.
Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,
Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu,
Et flammâ metuant dissiliente peti.
Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet vmbræ,
Augurioq; notant omnia signa necem.
Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
Ipsaq; se sontem mens furiata timet.

En quantum miseris pœnæ, mens conscia donat;
Ipse in sese animus verbera tortor agit.
Heu quoties stygij, turbato in Cæsare, manes;
Pharsali quoties emicuistis agri!
Sæue Patris vindex, furiis agitaris, Oreste,
Vmbra trucidatæ viua Parentis erat.
Mœste colubriferâ Pentheu laniaris Erynni,
Vindicat hoc læsos verbere Diua Deos.
Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,
Quàm testem assiduè pectore ferre suum.
O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
Ne peccem. furor hâc cuspide noster eget.
Vtilis ante scelus Timor est qui frena gubernet,
Qui timet, admisso crimine, serò timet.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Psalm. 18.

NIsi timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta iaciat, impossibile fuerit sanctimoniam legitimè obseruari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clauis transfixa, ad actionem quamlibet immobilia ea retinet, sic ij quorum animam occupauit *Dei timor*, omnē prorsus importunam peccati & obstreperam occasionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem desit facultas, cùm per *Timorem* ab indecorâ omni & absurdâ actione reuocatur & impeditur. Basil. hom. in Psal. 33.

Chryſ. hom.53. in Ioan.

Nam quemadmodum quercus altiùs demiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ita animam *Diuino timore confixam* nullus tentationum ventus euellet.

Ambr. in Pſal. 118. Octon. 15.

Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & iudiciorum eius.*

Baſil. hom. in Pſal. 33.

Eiuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam ab arce, & inhibe animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem.

Bern. ſerm. 29. in Cant.

Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter poſtulat Sanctus cùm dicit in oratione, *Confige timore tuo carnes meas*; optima *Timor* iſte *ſagitta*, qui configit & interficit carnis deſideria, vt ſpiritus ſaluus ſit.

Bern. lib. de interiore domo, ca. 36. Bern. ſer. 54. in Cāt.

Teneat ergo & terreat timor Iudicij, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, ſulphur fœtens, flamma tartarea & omnia mala.

In veritate enim didici, nihil ęquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam; quàm ſi omni tempore, coram Deo, inueniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus es ſi cor tuum triplici amore repleueris; vt timeas quidem pro acceptâ gratiâ, ampliùs pro amiſsâ, longè plus pro recuperatâ.

Auguſt. in Pſal. 52.

[Sed multi] *trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* numquid enim timor eſt ſi quis perdat

perdat diuitias? non est ibi timor, & ibi timetur. si quis autem perdat sapientiam, ibi verè timor, & ibi non timetur. Stultitia, dicens in corde suo, non est Deus; timuisti perdere terram & perdidisti cœlum!

[Sed] ita se habet peccatum, vt priusquã fiat & ad opus perueniat, obtenebret & decipiat mentem; postquam autem consummatur, manifestè nobis suam absurditatem proferat & ostendat. Vnde breuis illa & absurda voluptas continuum menti dolorem inserit, conscientiæque fiduciam aufert, cõfusione captam perfundẽs. Misericors enim Deus eiuscemodi accusatorem nobis assistere voluit, vt nunquam soli relinquamur, sed indesinenter ille cõgrediens clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamsi omnium obliuisci queat, numquam tamen sic in solitudine versatur, quin habens acrem illum accusatorem, suspiciones timeat, vmbras tremiscat, & eos qui conscij sunt, & qui non sunt; perpetuaque in animo eius potestas est, ac reciprocantes, & contrarij fluctus. Insuper neque somnus ei suauis, sed terrore & formidine plenus; neq; cibus voluptatẽ præbet, neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab vrgente anxietate possunt: sed quasi *Carnificem gestaret se lancinantem & flagellantem continuò*, ita post admissum faci- Chrys. hom. 20. in Genes.

nus

nus obambulat;nullo conſcio,ſuſtinens intolerabiles pœnas illas, & iudex ſui ipſius factus & accuſator.

Iob 15. *Sonitus terroris ſemper in auribus illius:& cùm pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur.*

Chryſoſt. concl. 1. de Lazaro, in c. 16. Luc. Explica mihi [improbi] conſcientiam, & videbis intùs grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempeſtatem turbationum videbis, velut in curiâ, mentem ad thronum conſcientiæ conſcēdiſſe regalem, & tamquam Iudicem quempiam ſedentem & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo ſuſpendentem, lateraque conſcientiæ radentē vngulis; pro commiſſis vehementer inclamantem, cùm nemo ſciat, niſi quòd ſolùs Deus hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit diues, etiamſi nullum habeat accuſatorem, non deſinit tamen intùs ſe accuſare. Et voluptas quidem temporaria eſt, dolor verò perpetuus; timor vndique ac tremor, ſuſpicio & anxietas: angulos metuit, vmbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, inſcios; illam ipſam quam corrupit, & virum quem affecit contumeliâ. Obambulat, amarum accuſatorem circumferens, conſcientiam, cùm ſit ſuo ipſius iudicio damnatus, nec poſſit vel ad breue tempus reſpirare. Nam & in lecto, & in menſâ, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu,

& in

&in ipsis frequēter somnijs, hæc iniquitatis simulacra videt, ipsiusque Cain vitam viuit, gemens ac tremens super terram, cùm nemo sciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebriosi, & in summâ quotquot in peccatis viuunt. Neque enim vllâ ratione iudicium illud potest corrumpi muneribus.

Externi Iudices & pecunijs corrumpuntur, & assentationibus delinquuntur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ rectum illorum iudicium deprauant: At conscientiæ tribunal, nulli hominum nouit cedere, sed quamuis dederis pecunias, quamuis mineris, quamuis aliud quidlibet feceris, iustam feret sententiam aduersus peccatorum cogitationes, adeò vt ipse quoque qui peccatum admisit seipsum condemnet etiamsi alius nullus accuset. Chrysost. conc. 4. de Lazar.

Incorruptus iudex, conscientia, cùm aduersus hominem exurgit, clarâ voce clamat & accusat, & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem. Chrysost. hom. 17. in Gen.

Confige [ergo Domine] *timore tuo carnes meas*; lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Vtinam te sic timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum!* Aug. medit. cap. 34.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psal. 118.

20

V.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm.* 118.

PEruigilant geminæ celso mihi vertice stellæ,
Queis est perpetuis munus in excubijs.
Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
Sed meritò, duplex vtraque nomen habet.
Errat ab officio vaga sæpiùs vtraque iusso,
Vtraque docta suum fixa tenere locum.
Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,
Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?
Vos, oculi; vos, conspicuæ duo lumina frontis,
Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.
Vos, quibus in celsâ statio data peruigil arce,
Excubat vt summâ lucida flamma Pharo.
Aut qualis speculâ seruans spectator ab altâ,
Quæque propinqua, videt; quæque remota, videt.
Non tamen, vt trepidis qui lucent nauibus ignes,
Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:
Flāma regit nautas, dum flammam teda ministrat,
Aut flammam retrahant quæ posuêre manus;
Vos (velut excußis rapidus ruit axis habenis,
Frenaq; qui rupit durior oris equus)
Quò lubet, indomitum differtis in auia cursum,
Iam nullâ Domini lora regente manu.
O oculi scopuli titulo meliore vocandi!
Heu quibus allisæ tot periêre rates!

Dina peregrinas virgo visura puellas;
Mater, depositâ virginitate, redit.
Rex videt Vriaden nitido semel amne lauantem;
Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
Pulcra Duci Assyrio dum comit Iuditha formam,
Assyrium truncat Iuditha compta Ducem.
Fortè senes niueam semel aspexêre Susannam,
Ambo senes oculis interiêre suis.
Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
Hypotadæ laceras contudit ira rates.
Non tot, inexpletis fera faucibus vnda Maleæ.
Scyllaq; veliferas hausit auara trabes.
Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,
Quæ cum luminibus sanxerat ille suis?
O oculi! ô quanto vos tutius illa revulsit,
Democriti, proprijs dextera magna cauis!
Quàm benè, Christiadûm quoque nobile, Lucia, [nomen,
Extudit intrepidâ lumina bina manu!
O oculi! ô scopuli! crudelia, barbara saxa!
Saxa, quibus magnæ tot cecidêre Animæ!
Quàm malè commisso geritis pro munere curam;
Ad mala quos toties sensimus esse Duces!
Scilicet hâc vobis, capitis custodia lege,
Præcipuæq; arcis credita cura fuit.
Vt rectos hominum vultus, sublimiaq; ora
Digna Polo, brutâ deprimeretis humo.
Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
Hasq; super terras, Oceanumq; super?
Stellarumq; super, mundiq; volubilis orbes,
Denique quicquid habet, lunaq; solq; super?

Illius, ô oculi! spectacula pulcra theatri,
Materies, vestris lusibus apta foret.
Putre sed æternis cœnum præponitis Astris,
Omnis & in terras pronior iuit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,
Iam frenum indociles imperiumq́ pati.
Obde, Deus piceas oculis erronibus vmbras,
Aut superiniectâ lumina claude manu!

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psalm. 118.

VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caligantibus oculis, qui te videre non possunt! *væ auertentibus oculis vt non videant veritatem! væ non auertentibus vt videant vanitatem.* August. soliloq. cap. 4.

Numquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati subiecta est.* An iste fortassis, hoc orat, vt non sit eius vita sub sole, vbi omnia vanitas? Aug. in Psalm. 118.

Qui in viâ est Dei, vanitates non aspicit: via perfecta CHRISTVS est; qui igitur in CHRISTO est, quomodo potest vanitates aspicere, cùm CHRISTVS in carne suâ omnes huius mundi crucifixerit vanitates? *Auertamus igitur oculos nostros à vanitatibus*, ne quod oculus viderit, animus concupiscat. Pantomimum aspicis, vanitas est: luctatores aspicis, vanitas est: equos currentes aspicis, va- Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.

nitas est, Ante nos est CHRISTVS; ante nos brauium eius, ad hunc dirige oculos tuos, auerte à spectaculis, auerte ab omni sæculari pompâ; serua eos, vt erigas melioribus. Erige ad Cœlum; vel nocte, stellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice. Specta mare; terram circumspice, vt opera facta diuino omnis creatura te pascat. Quæ formarum gratia in ipsis bestijs? quantus decor in hominibus? quanta in auibus pulcritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam; intrauit mors per fenestram: si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam; intrauit mors per fenestras: si videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris vt extorqueas; intrauit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram, cùm videris alienæ mulieris pluchritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ huius. In vanitate currit, qui sibi successibus videtur affluêre sæcularibus, qui tamquam vmbra prætereunt; *Auerte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem*; Sed non satis est vt tu auertas, ne fortè velis & non possis; si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiua inferat voluptatum; pete vt Dominus auertat oculos tuos.

[Etenim]

[Etenim]pulcras formas & varios,nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneāt hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui hęc fecit bona quidem valde,sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum,ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te inuisibiles oculos, vt tu euellas de laqueo pedes meos Tu subinde euellis eos,nam illaqueātur. Quàm innumerabilia varijs artibus & opificijs,in vestibus, calceamētis,vasis & huiusmodi fabricationibus, picturis etiam diuersisque figmentis,atque his vsum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum,foràs sequentes quod faciunt, intùs relinquentes à quo facti sunt, & exterminantes quod facti sūt! At ego, Deus meus,& decus meū, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrifico laudē sanctificatori meo,quoniam pulcra, traiecta per animas, in manus artificiosas, ab illâ pulcritudine veniunt,quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atq; discernens.etiam istis pulcris gressum innecto, sed tu euellis Domine; euellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu euellis misericorditer, aliquādo non sentientem; quia

Aug.lib. 10.Confessio. cap.34.

ſuſpenſiùs incideram, aliquando cum dolore, quia iam inhæſeram.

Baſil. hom. 11. in Hexæmeron. Vt Deum contemplere, factus es; non vt humi irrepat vita tua, non vt pecudum ritu, voluptate perfruaris; veriùs vt ad normam & inſtitutum cœleſtis vitę, tuam ipſius componas: & hâc gratiâ non inſcité dixit ſapiens Eccleſiaſtes, *ſapientis oculi in capite eius*. Cuiuſnam oculi non ſunt in capite? atque hic, *in capite*, hoc eſt, vt ea contemplentur quæ in ſublimi ſunt; nam qui non ad bona quæ in ſublimi ſunt, ſed quæ in terrâ eſpectat, is vtique defigit detrahítue oculos in terram.

Bernard. ſerm. 25. in Cant. Peruerſa res eſt & fœdâ, luteum vas (quod eſt corpus de terrâ) oculos habere ſurſum, cœlos liberè ſuſcipere, cœlorumque luminaribus oblectare aſpectum; ſpiritualem verò cœleſtemq; creaturam, ſuos è contrario, oculos trahere in terram deorſum; & quæ debuit *nutriri in croceis*, hęrere luto tamquam vnam de ſuibus, *amplexariq́; ſtercora*. Erubeſce anima mea diuinam in pecorinam commutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce volutari in cœno, quæ de cœlo es.

Aug. in Pſalm. 39. Qui fecit omnia, melior eſt omnibus, pulcrior eſt omnibus; qui fortia, fortior eſt; qui magna, maior eſt. Quicquid amaueris, ille tibi erit. Diſce amare in creaturâ Creatorem, & in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab illo factum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe

factus

factus es. Ergo *beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.* Fortè nobis dicturus est, qui versu isto percussus corrigi voluerit, & cœperit ambulare angustam viam; ambulare nō durabo, si nihil spectabo; quid ergo facimus, fratres? dimissuri vos sumus, sine spectaculo. Demus pro spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua*, hæc respiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & sine lapsu atq; offensione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriā, regat ignauiam, regat iniustitiam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi, & teneat habenas. Nunc specta histrionē (didicit enim homo magno studio in fune ambulare, & pendens, te suspendit) illum attende editorem maiorum spectaculorū: Didicit iste in fune ambulare: numquid fecit in mari ambulare? obliuiscere theatrū tuum; attende Petrum nostrum, nō funambulum, sed vt ita dicam, mariambulum. Ambula & tu (non in illis aquis, vbi Petrus aliquid significans ambulauit, sed in alijs, quia hoc seculum mare est) hîc ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum. hęc miracula Dei sunt, hæ cogitationes Dei sunt, qui-

bus nemo est similis, vt spectator ille abducatur à curiositate, & quærat ista & meliora, fructuosiora, de quibus inuentis gaudebit.

Clem. lib. 3. in pædag. cap. 11.

Porrò autem oculis maximè parcendum est, quoniam melius est labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, exscinde eum.* Lasciui autem aspectus & versatilibus, ac tanquam conniuentibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cũ per eos cupiditas prima ineat pugnæ præludia. Nam ante totũ corpus, corrumpũtur oculi.

Ambr. de fugâ sæculi cap. 1.

Pulcrè igitur Dauid, qui periculosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in Dei nomine est. hic enim non *respicit in vanitates & insanias falsas.* vnde iterum ad ipsum conuersus ait: *Auerte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus est, quia nihil prodest, vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast. *quæ in hoc sæculo sunt.*

D. Bern. de modo bene viuen. serm. 23.

Quàm multos scio per visũ esse deceptos, & in laqueum diaboli missos! Dina filia Iacob, egressa est vt videret mulieres Regionis, & adamauit eam Sichem atque rapuit, & virginitatẽ illius turpiter corrupit. Et sic misera puella, quia carne vidit quod videre nõ debuit, honestatem ac virginitatẽ perdidit. Dauid etiam stãs quâdam die in solario do-

mus suæ, vidit mulierem & adamauit eam; pro cuius amore committit adulterium & homicidium; & sic deceptus factus est legis Dei reus. Fortissimus Samson descendit in Regionem Philistinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamauit, & in gremio illius dormiuit.

(Vtinam tam prudens ad cauendam mulierem, quàm fortis ad strangulandum leonem!) Paulin. ep. 4. ad Seuer.

Illa verò crines capitis eius rasit, & tradidit eum in manibus inimicorum eius, qui statim oculos eius eruerunt. Moneo ergo vt *facias pactum cum oculis tuis*, ne incautè videas, quod videre non debes. Bern. de modo bene viuendi, ser. 23.

Videtur enim super omnia esse aduersandus mulierum aspectus; non solùm enim si tangantur, sed etiam si spectentur, potest peccari, quas maximè vitare oportet eos qui rectè & syncerè constituuntur. *Oculi enim tui recta videant.* etsi enim fieri potest, vt qui viderit, se fortiter gerat, veruntamen cauendum est ne cadat: fieri enim potest, vt qui viderit, labatur; sed fieri non potest, vt qui non viderit, concupiscat. Clem. lib. 3. pædag. cap. 21.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar! Psal. 118.

21.

VI.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar! *Psalm.* 118.

SI tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,
Nulla mihi prior hoc cura labore foret.
Primaq; de nitidis cautela coloribus esset,
Altera, deformes ore fugare notas;
Nullaq; deficerent medicandis vultibus arma,
Multa sed omnigenas pixis haberet aquas;
Multaq; compositos celaret capsa colores,
Quæq; nouant vetulam picta venena cutem;
Lanaq; purpurei madefacta rubedine fuci,
Cretaq; montanas vincere nata niues.
Et nitri rubra spuma & pinguia poppæana,
Quæq; cutis maculas, Halcyonæa, necant.
Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puellæ,
Ah nimiùm formæ gens studiosa tuæ!
Tunc quoque corrigerem speculo censore lituras,
Ore nec in toto menda notanda foret.
Siq; supercilij pilus vnus abesset ab arcu,
Vnicus ecce pilus, vociferarer, abest.
Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
Luminibus color hic, vociferarer, obest.
Si nimis adductam conuolueret area frontem,
Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?

Nempe

Nempe vel exiguo metuam te lædere næuo
Vlla foret formæ si tibi cura meæ.
Vnaq́; quæ tumidum faceret verrucula cliuum,
Hæc foret offensæ causa putata tuæ.
Atque ita de minimis audirer dicere mendis
Displicet hæc sponso fortè litura meo.
Nostro igitur reliquus si quis decor absforet ori,
Eximeret vitium factus ab arte decor;
Cæsariemq́; alto struerent tabulata capillo,
Staret & in volucri plurima gemma comâ:
Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi,
Iret Erythræus colla per alba lapis.
Tumq́; ego sic faciem, rutilos ita compta capillos,
Auderem ternas vincere quarta Deas.
Sed memini; neque te facies, neque forma lacessit,
Spes capit hæc cæcos inuidiosa procos;
Qui, quid ament, inter phaleras tot sæpè requirũt;
Quas vbi sustuleris, pars quota Virgo sui est?
Fallitur infido prope, turba leuissima, fuco;
Præter & has phaleras, vix quod ametur, habẽt,
AEquabat niueos par VVilgefortis olores
Nota nimis formæ nomine virgo suæ:
Fiat vt Androgynos setosis hispida malis;
Barba, rogat, teneras, vestiat hirta genas.
Lucia sydereis, ceu fax, lucebat ocellis,
Cunctorumq́; oculis, Lucia, sidus erat.
Ne malè luceret, mea lux, extinguere, dixit;
Fodit & impactâ lumen vtrumque manu.
Læserat egregio multos Euphemia vultu,
Fecerat & roseis vulnera multa labris;

Vt fieret mutilo, fœdoq́ inamabilis ore,
Abſcidit enſe duas, bina labella, roſas.
Maxima de facie verus præconia rumor,
Deq́ tuis dederat Andrageſina genis:
Non poteras veram falſi conuincere famam,
Quod poteras, facta eſt per tua vota, breuis.
Sponſe, peregrinæ non carperis igne figuræ,
Nec bene criſpatæ falleris arte comæ:
Cor tibi labe carens, tibi cor ſine crimine, cordi eſt;
Obſtet & vt facies, cor tibi, ſponſe, placet.
O vtinam mihi cor nullis infame lituris,
Flagitij purum ſuſpicione vacet!
Tum, ſecura tui mihi mens geſtiret amoris,
Nec mea deijceret conſcius ora pudor.

Fiat cor meum immaculatum in iuſtificationibus tuis, vt non confundar. Pſalm. 118.

MERITÒ omnis cura Sanctorum, ſpreto ornatu, cultuq; ſuperfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni ſe diligentiâ præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei eſt, & renouatur de die in diem. Bern. ſerm. 25. in Cant.

Hæc, hæc profectò pulcritudo eſt, cui nihil deeſt, quę ſola meretur audire à Domino *Tota es formoſa proxima, & reprehenſio nō eſt in te;* Amb. lib. 1. de vir.

Pulcritudo enim optima, primùm eſt pulcritudo Clem. lib. 1.

pædag. cap. 2. critudo Animæ. Est autem absurdum eos qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinem, (tanquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

Ibid. Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornādus.

Ibid. Non intelligunt [enim] miseræ, se propriam perdere pulcritudinem, dum externam inducunt. Antiphanus Comicus in Malthaea: irridet.

Venit ipsa, transit, accidit, non transit,
Venit, adest, abstergitur, accidit,
Smigmate, saponeue purgatur,
Pectitur, eijcit, teritur, lauatur,
Se contemplatur, componitur, vnguentis perfunditur.
Ornatur, vngitur, & si quid non habeat, enecatur,
Ter enim, non semel dignæ sunt, quæ pereant,
Quæ Crocodylorum excrementis vtuntur.
Et spumâ lacèrtarum vnguntur,
Et supercilia fuligine illinunt
Et cerussâ.

Porrò autem alias quoque arguit Comicus, nempè Alexis, eius enim verba afferam.

Est aliqua parua: suber, insuitur in soleis:
Longa est aliqua; tenue gestat diabathron:
Caput in humerum demittens ingreditur,

Hoc

Hoc ei detrahit de longitudine;
Depreßiores alicui ſunt coxæ & femora;
Eis aliquid aſſuit, ———
Mollem ac prominentem habet ventrem;
(Vt comicorum nutrices) appoſitis nonnullis, eum erigit:
Depreſſus eſt venter; veluti contis efficit vt anterius procedat:
Supercilia habet flaua; ea aliquâ depingit fuligine:
Contigit alicui vt ſit nigra; tollit nigrorem ceruſſa:
Eſt aliqua nimis alba, interitur farina:
Habet aliquam corporis partem candidam, eam nudat, oſtendit;
Bellos habet dentes; rideat, neceſſe eſt;
Et quamuis non ſit læta, toto tamen die ridet,
In labris tenuem habens myrthi tabellam,
Vt velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

Reſideat quidem in vultu pudor & virginem aſpectu præ ſe ferat, procul autem abſit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarumque officinarum. Clem. lib. 3. pædag. cap. 11.

Atque cùm caro quidem ſerua ſit, quemadmodum teſtatur Paulus, quomodo quiſpiam iure ancillam, lenonis inſtar, exornauerit? Ipſum autem Dominum fuiſſe aſpectu deformem teſtatur ſpiritus per Iſaiam; *& vidimus ipſum, nec habebat ſpeciē, nec pulchritudinē.* Quis eſt autē Domino præſtantior? ſed non Clem. lib. 3. pædag. cap. 1.

carnis pulcritudinem (quæ visione apprehéditur) sed veram animæ & corporis ostendit pulcritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

Hiero. ad Demetr. de virg. seruā. c. 5.

Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi diligebas, polire faciem purpurisso, & cerussà ora depingere; ornare crinem & alienis capillis turritum verticem struere. Vt taceam de inaurium pretijs, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium; smaragdorum virore, cerauniorum flammis, hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & insaniunt studia matronarum.

Hier. 4.

Ablue à malitiâ cor tuum.

Gilb. ser. 29. in Cāt.

Quam enim mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulcram definire?

Iob 25.

Nemo mundus à sorde.

Hier. 2.

Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbā Borith, maculata es iniquitate tuâ.

August. med. c. 40.

Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat, aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

Ambr. in Psal. 118. Octon. 11.

Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluuie maculatur. Noli extraordinarijs cogitationibus aduersa naturæ contaminare penetralia. manus lauas, quasi possis crimina eluere, cùm mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatam lauare non possis. Didicisti cor esse mūdandum; disce quemadmodum mundes.

Mun-

Mundat hunc fontem iustificatio legitima, hoc est, confessio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam de qua dictum est, *aqua alta, consilium in corde viri.* quæ sint iustificationes, audisti dicentem: *Dic iniquitates tuas, vt iustificeris:* Ergo qui iniquitates suas dixit, iustificatur, qui autem iustificatur, non confunditur, quia pudorem peccatorum maturâ confessione præuenit.

Nescis ergo, Anima mea, quã fœda priùs fuisti, quàm deformis & squallida, discissa & dissipata, omni horrore, & enormitate plena! Priùs stude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, displinam seruare, & omnibus tandem in melius commutatis, digno spõso dignam sponsam reddere. Numquid audisti, quid Rex Assuerus fecit? *Factum est Regis præceptum, vt de omni Regno suo congregarentur puellæ speciosæ virgines, & adducerentur ad Ciuitatem Susan, & traderentur in domũ fœminarum, ibiq; acciperent mundum muliebrem, & cætera ad vsum necessaria: Sicq; omnibus abundanter secundùm Regiam ambitionem suppletis, excolerentur & ornarentur. Per sex menses, oleo mirthyno vngerentur, per alios seu quibusdam pigmentis vterentur, & sic compositæ & ornatæ de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum transirent, vt quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuisset, illa pro Vasthi in solio Regni*

Hugo de S. Victor. in Arrha. Animæ.

 sederet.

sederet. Consideremus ergo si fortè exemplũ hoc, præsenti (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, summi Regis filius, venit in hunc mundum, desponsare sibi vxorem electam, vxorem vnicam, vxorẽ nuptijs Regalibus dignam. Missi sunt Ministri Regis, Apostoli videlicet, per totum mũdum congregare animas ad sanctam Ecclesiam, in quâ domus est & mansio mulierum regiarum, id est, sanctarum Animarum. Ibi sacramenta CHRISTI, quasi quædam vnguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum præparata, accipiunt. Vide ergo vbi posita es, & intelliges quid facere debeas. Posuit enim te sponsus in triclinio, vbi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diuersas species dedit, ciboſque Regios de mensâ suâ, tibi ministrari præcepit; quidquid ad sanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandam speciem, quidquid ad augendum decorem valere potest, tribuit. Primò fons Baptismi est hic positus, & lauacrum regenerationis, in quo sordes præteritorum criminum abluis. Deinde chrisma & oleum, in cuius vnctione, Spiritu sancto liniris. Post hæc, delibuta & vnctione lætitiæ perfusa, ad mensam venis, & percipis ibi alimentum corporis & sanguinis CHRISTI, quò interiùs saginata, atque refecta, noxiam illam præteritorum ieiu-

ieiuniorum maciem depellis. Deinde vestimenta bonorum operum induis, & fructu eleemosynarum, cum ieiunijs & Orationibus, cum sacris vigilijs, alijsque operibus pietatis quasi quodam vario ornatu decoraris. Ad vltimum sequuntur aromata virtutum, quarum odor suaue spirans, omnem illum antiquarum sordium fœtorem fugat. Datur etiam tibi *speculum, sancta scriptura, vt vbi videas faciem tuam*, ne quid minùs, aut aliter quàm decet, habeat compositio ornatus tui.

O quàm multa sunt in me, de quibus coram oculis eius erubesco, & pro quibus iam magis illi displicere timeo, quàm pro ijs, quæ laudanda in me sunt (si qua sunt) placere, posse in me confido! O vtinam ad modicum ab oculis eius possem abscondi, donec maculas omnes istas detergerem, & sic demum ante conspectum eius, sine maculâ, immaculata apparerem! Nam quomodo in hâc deformitate placere illi potero, quæ & mihi quoque in illâ vehementer displiceo? ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite, discedite, & ne præsumatis ampliùs oculos dilecti mei offendere.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7
22.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Cant. 7.*

IAm satis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes;
Quin semel in virides exspatiamur agros?
Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
Portaq; ferratis non caret vlla seris:
Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,
Quod nusquam in clausæ mœnibus vrbis habes.
Magnificis turgent vrbana palatia tectis,
Multus & hic celsâ cuspide surgit apex.
Nescio quid melius tamen illa mapalia spirent,
Rustica quæ tenui stramine canna tegit.
Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul vrbibus agri,
Tam procul agrestũ, distet ab vrbe quies?
Fabula cantatur vatum notißima lusu,
Ad benè fallendas fabula ficta vias:
Et facit ad rerum modò quas tractauimus, vsum;
Si lubet, auditu decipiemus iter.
Rusticus vrbanum tecto mus paupere murem,
Fertur & appositis detinuisse cibis.
Musq; epulas muris ridens vrbanus, agrestis,
Hæc tua si mensa est, sat mihi ruris, ait.
Mox vice conuersâ, mus Rusticus iuit in vrbem,
Vrbico in hospitium mure vocante suum:
Magnaq; cùm tanto minor esset mensa paratu,
Vt sonuêre fores mensa relicta fuit;

Et propè deprenso conuiuâ expalluit hospes,
Turbatiq; suum vix reperêre cauum.
Rusticus ast animo sensim cum voce recepto,
Corripuit celerem Musculus vrbe fugam:
Et procul è cliuis oculis ad mœnia torquens;
Quàm meus his præstat mœnibus, inquit, ager!
Iam satis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes.
Vrbe volant strepitus, Rus colit alta quies.
Si memor es (subeat tibi pars lautißima vulgi)
Quisq; suburbanum rus propè ciuis habet;
Cumq; suam aßiduè commendet quilibet vrbem,
Re tamen, ipsa magis rura; placere docent.
Quin, quorum imperiis vrbesq; arcesq; reguntur,
Anxia securo pectora rure leuant.
Et magis hic puri libertas aurea Cœli,
Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.
Nec quæ centeno sinuat se porticus arcu,
Lenit, vt ambiguos paruula villa, metus.
Iam satis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes,
Quin semel in villis degimus, aut in agris?
Est mihi fontanis circumdata villula riuis,
Villula, quâ nusquam cultior vlla viret.
Seu cœli ingenio, seu fertilis indole terræ;
Aptaq; vicini commoditate loci.
Huc mea lux, paucis tantùm si veneris horis,
Oblitus patriæ protinus vrbis eris.
Tumq; ego, ceu tacitâ turtur medidatus in vmbrâ,
Libera, colloquiis, Sponse, vacabo tuis.
Et procul à populis procul vrbibus atque tumultu
Optata toties, sola, quiete fruar.

Audiet

Audiet hîc nullis quæ mutua verba loquemur,
Noſtraq́; qui turbet otia nullus erit.
Quiq́; notet noſtros, nemo metuendus, amores,
Tetricus hic nullum ius ſibi Cenſor habet.
Tunc mihi tu promes ſecretis intima fibris
Quæq́; iuuent animum verba cupita meum.
Tunc ego, ſim quantâ, dicam tibi, ſaucia flammâ;
Quæq́;, licet ſimiles, dicta placere, ſcio,
O ſemel optati micet hæc mihi ſideris aura;
Quàm fortunato lux erit illa die!
Iam ſatis vrbanas, mea lux habitauimus ædes;
Noſtra ſit exiguo tempore, villa domus.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7.

Hier. 2. *QVis dabit me in solitudine diuersorium viatorum?*

D. Thom. Aquin. hoc loco. Mallem [enim] in solitudine habitare, per quam nullus vel rarus transit.

Bern. de inter. domo cap. 66 Vtinam nullus hominum esset mecum exteriùs, vt familiariùs loqui possem cũ Deo interiùs! ipse enim & secretum quærit, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia; vt in secreto cordis mei. Deum habitatorem habere possim. Assuescam ergo sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, vt possim audire *quid loquatur in me Dominus Deus meus.* Ecce adsum pijssime Deus, tecum sum, intùs sum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intrà audire nõ potui. Nunc autem reuersus ad me, ingressus sum ad te, vt possim te audire, & tibi loqui.

Psalm. 54. *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.*

Greg l. 4. mor. c. 35. in Iob. Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium in altam Dei contemplationem se subleuat.

Hier. Epist. ad Rustic. Oppidum, carcer; solitudo, paradysus est.

Bernard. homil. Simil. O solitudo beata! ô Ereme, mors vitiorum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mirantur,

rantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradysum introierunt: ô beata vita solitaria & contemplatiua! quid vltrà de te loquar? ipse Dei filius Saluator & Magister noster, exemplum dedit nobis, fugiens in desertum & mansit in solitudine, vbi sunt Rosæ charitatis, quæ semper flammescunt, quæ semper in sancto odore viuunt? ô solitudo negotiorum cœlestium apotheca! in te transitoria & terrena mutantur in cœlestia & æterna. Denique in te, lacrymæ mutantur in risum, & gaudium pariunt sempiternum.

est Regnum cœlorum homini negotianti.

Pia anima [Deo] se totam exhibere nitens in studio contemplationis *Veni*, inquit, *in agrum, commoremur in villis*: congruentissimé cõtemplationis studium, *agri* exprimit vocabulo; quia & illud in solitudine, longeque ab hominum cõuersatione exerceri solet; & nouimus agrum eas dici terras, quæ sunt in solitudine, longeque à conuentibus humanis; Ac, sicut ager si excolatur, ingentem profert fructuum vbertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, si rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiã, vt per illas, in vita alamur spirituali. Vnde bene & in libro Genesis dicitur de S. Isaac: *Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinatâ iam die?* Nec minùs congruè particulares meditationes, villarũ nomine designat.

Mich. Gisler in c. 7. Cant.

designat; quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclaræ in agro sunt habitationes, ad id potissimùm extructæ, vt in illas tunc se conferant homines, cùm à mundanis negotijs respirare voluerint; cùm ex infirmitate aliquâ conualescere, aut quoquo pacto se recreare voluerint, & cùm fructus ex agro colligere, atque seruare curauerint: ita & meditationes pariter præclara sunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro cōtemplationis sibi extructa, in quibus illa, fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine conualescat, summisque fruatur delicijs, ac demum eximios virtutum colligat, seruetque fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto suo, *egredi* se, inquit, velle in *agrum* contemplationis, & *commorari in villis* meditationum, cùm voluptatem nullam percipiat ex hominum conuersatione. Quin imò quamuis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamuis prospere sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hiscè quippiam percipiat voluptatis, nec vnquam verè se arbitratur lætam, nisi cum sibi egredi liceat in hunc contemplationis agrum. Quâ in re, videtur se habere instar auis illius, quæ tametsi in caueâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum

quæ

quæ voluptati illi esse possent; lætam tamen numquam se reputat, quoad vsque permissum ipsi fuerit, à caueâ ipsà egredi, liberè volare, & commorari in foraminibus petrę. Iure autem cum Deo egredi vult, quem vnum habet dilectum; quia nec homines ardenter quempiam amãtes, villarum quippiam percipiunt gustus, nisi amicum illum comitem habeant, ideoque ipsum inuitant. Et experientiâ comprobamus, etiam summos Reges ac Principes, ad quos difficillimus aditus esse solet, cùm in palatio Regioque in throno resident, in villis commorantes, etiam cùm infimis rusticis libentissimè conuersari; & hoc illud est, quod anima intendit, cùm illum in dictũ inuitat agrum & villas, vt familiariter cum eo agat, vti cum vnico dilecto. Neque verò admodum temporis huic indulgere vult studio contemplationis, & familiariter agere cum Deo, sed delectatione maximâ, diutiùs in eo optat persistere; id namque ijs indicat verbis; *commoremur*, sed *per noctemus*, aut *requiescamus in villis*.

Quamdiu [enim] animus permixtus est turbis & in multitudine fluctuantium volutatur, nec vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decreuisti, esto sola; hominum consortia fuge, tumultuosas mortalium conuersationes deuita,

Laur. Iustin. in lig. vit. tract. de orat. c. 5.

uita, vt illi soli te solam serues, quem ex omnibus elegisti.

Bern. homil. 40. in Cant.

O sancta Anima, sola esto, vt soli omnium serues te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere præsentiam, præsentibus cæteris? secede ergo, sed mēte, non corpore, sed intentione, sed deuotione, sed spiritu: de cætero, sola indicitur tibi mentis & spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentia, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderant, alioquin nec si solus corpore es, solus es.

Hieron. epist. 1. ad Heliod.

O desertum CHRISTI floribus vernans! ô solitudo in quâ illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi ciuitas magni Regis extruitur! ô Eremus, familiariùs Deo gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum vmbræ premunt? quamdiu fumosarum vrbium carcer includit? Crede mihi nescio, quid plus lucis aspicio; libet sarcinâ corporis abiectâ, ad purum ætheris euolare fulgorem.

VIII.

Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. *Cant.* 1.

ASpicis vt iaceant strati sine viribus artus,
Nec sim qualis eram, sola sed vmbra mei?
Vix traho pertæsæ fastidia tetrica vitæ,
Ipsaq; sunt oneri languida membra sibi.
Lassa iacet capitis nimio sub pondere ceruix,
Sarcina suntq; manus, sarcina suntq; pedes.
Aßidueq; nouam quærunt iactata quietem,
Nec scio quo tandem fessa locare situ.
Surgere nunc meditor, nunc lassa recumbere strato,
Nunc nixum cubito sustinuisse caput.
Nunc lubet inuerso, nunc ore cubare supino,
Nunc aliud lateri substituisse latus.
Cumq; tori cunctas peragraui languida partes,
Quilibet ex æquo displicet vsque locus.
Heu! quid agā, grauis ipsa mihi, languēsq;, iacensq;,
Teq; volens cursu, non tamen apta, sequi?
An fugis, & medijs morientem deseris agris,
Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
AEger ita in Libycis, à milite, miles arenis
Deseritur, subitæ cùm data signa fugæ;
In triuijs genitrix ita proijcit impia natum,
Quem lactare pudor, pauperiésve vetat.

Tende manum, nostriq; pius miserere doloris;
Tende manum refugo vel pede siste gradum.
Troica Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,
Quisq; senem rapuit filius igne Patrem.
Trans mare defessam fert nata Cyconia matrem,
Sustinet hinnulei Cerua natantis onus.
Tu solam ignotis, fugitiue, relinquis in aruis,
Nec sinis hoc humeris ponderis esse tuis?
Quamquã ego, vel fieri tibi sarcina tanta recusem,
Si modò vel leuiter traxeris, ipsa sequar.
Et sequar & curram, rapiarq; simillima vento,
Languida funesto quæ modò strata solo.
Nec quibus inuitam cogas, opus ense, vel armis,
Sponte nec iniecto, libera, fune sequar.
Traxit ad impulsæ querulos testudinis ictus,
Cum syluis Geticas Thrax Cytharista feras:
Traxit, & attonitæ syluæq; feræq; stupebant;
Sic fide sic filo, se potuisse trahi.
Non ego Bystonij mouear testudine Vatis,
Nec trahar Aöniæ voce sonante lyræ.
Quemq; sui rapiunt sensus, sua quemq; voluptas,
Se sinit hic oculis, auribus ille capi.
Non ego luminibus, non auribus otia venor;
Noster Achæmenij languor odoris eget.
Lux mea, rorilegis halat tibi spica capillis,
Manat odoratæ Palladis imbre caput.
Vda Palæstino fragrant tibi tempora nardo
Myrrhaq; de madidis stillat odora labris.
Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
Verbaq; quot loqueris tot iacis ore rosas.

Albaq;

Albaq́; Panchæo ceruix tibi ſudat oliuo,
Aſſyrioq́; humeros rore perungit Onix.
Et manus Ambroſiis pluit vtraq́; roſcida guttis,
Et digiti Libycæ germina meſſis olent.
Denique quicquid olent, conchis vnguenta Sabæis,
Balſama quicquid olent, hoc meus halat Amor.
Nec ſolùm Aſſyriis quæ ſudant balſama ramis,
Nataq́; odorifero thura Sabæa ſolo:
Fragrat Orontæis hîc ſpica ſuauior herbis,
Guttaq́; Panchæis nobilior lacrymis.
Nempe tuo qualis, Baſiliſſa pudica, cubili,
Qualis odor thalamo, Cæcili caſta, tuo;
Aut qualis, cùm Dorotheæ pennatus Ephebus
Attulit hybernas germina verna roſas;
Aut Naſareni genæ qualis cum Virginis ædem
Sparſit Ieſſæi floris anhelus odor;
Denique Diuorum qualis cùm gemmea ſtillant
Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
O ſemel has liceat mihi ducere naribus auras!
Quæ modò languebam, ſana repentè ſequar.
Multaq́; currentem ſociarum turba ſubibit,
Vt glomerat ſocios vncta columba greges.

Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Cant. 1.

August. man. c 20. Bern. ser. 21. in Cãt.

ANIMA amans fertur votis, trahitur desiderijs.

Fessa sum, deficio, noli me deserere, *sed trahe me post te,* ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum, *Trahe me post te,* quia satiùs mihi est vt me trahas, vt scilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercẽdo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securã derelinquas. *Trahe me* quodammodo inuitam, vt facias voluntariam: trahe torpẽtem, vt reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntarié & cum omni alacritate curremus.

Ibid. initio

Quid? sponsane ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? quasi verò inuita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eũ scilicet qui per se ire nõ valet) trahi ad balneum, seu ad prandiũ non piget; etsi reum pigeat trahi ad iudiciũ vel ad pœnam. Deniq; trahi vult quę & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectum, prout vellet, valeret, vt quid verò nõ valet? An infirmã fateamur & sponsam? si qua ex adolescentulis infirmam se diceret

leret & peteret trahi, nequaquã miraremur. At verò de spõsa, quæ trahere & alios (vtpote fortis & perfecta) posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quod & ipsa trahi tamquã infirma vel debilis necesse habeat? de quanam animâ iam cõfidimus, quòd valida sit & sana, si illam infirmã dici consenserimus, quę pro sui singulari perfectione & excellentiori virtute, sponsa Domini nominatur? Quantæuis perfectionis anima, quãdiu quidẽ gemit sub corpore mortis huius, & huius sæculi nequã retinetur inclusa carcere, vincta necessitatibus, totq; sceleribus, libentiùs, segniusque assurgat necesse est ad contemplãda sublimia; nec omninò liberũ habet, sequi sponsum quocũque ierit. Hinc lacrymosa vox illa gementis, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* hinc supplex illa precatio. *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiã sponsa. *Trahe me post te, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.*

Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere modò sicut heri & nudius tertius. Curremus autem postea, cùm reddideris lætitiam salutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ; cùm Sol iustitiæ iterũ incaluerit & per- Bern. ser. 21. in Cãt.

transierit tẽtationis nubes, quæ nũc operire ad horam cernitur, atque ad leuẽ flatum auræ blandioris solito, cœperint vnguenta liquescere & aromata fluere, & dare odorem suum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, spirantibus inquã vnguẽtis curremus, quoniam abscedet torpor qui nunc est, & reuertetur deuotio, & iam non erit opus nobis vt trahamur, quippe odore excitatis, vt spontè curramus. Nũc verò interim *trahe me post te*, non curram ego sola, etsi solam me trahi petierim, current & adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul; ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc, omnes *in odore vnguentorum tuorum curremus.*

Curremus, curremus, sed *in odore vnguentorum tuorum*, non in nostrorũ fiduciâ meritorum, nec in magnitudine virium nostrarum. Currere nos cõfidimus, sed in multitudine miserationum tuarum. Nam etsi quãdo cucurrimus ac volũtariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, sed miserẽtis Dei.* Reuertatur miseratio, & curremus. Tu quidẽ in virtute tuâ, *tamquã Gygas* & potens curris; nos, nisi vnguẽta tua spirauerint, non curremus. Tu, quem Pater *vnxit oleo lætitiæ præ cõsortibus tuis*, curris in ipsâ vnctione; nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

Absalon Abb. Odor super omnia necessarius vtpote infirmis

firmis purgatiuus, proficientibus confortatiuus, perfectis verò sanatiuus: nonne vides agrum huius mũdi hoc odore plenum; cùm videas alios iustitiâ fortes, alios charitate feruentes, alios promptos ad obediendũ & humilitatis obsequium, hos lacrymis irriguos, & ad eleemosynas profusos? de odore autem, scriptum est: *Trahe me post te, in odorem vnguentorum tuorum.* Et alibi: *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* serm. 1. de annun. B. Virg. qui est 20.

Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguentorum, sed videas alios vehemẽtiùs studijs flagrare sapiẽtiæ; alios magis ad pœnitentiã, spe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad virtutum exercitiũ, vitæ & conuersationis eius prouocari exẽplo; alios ad pietatẽ, passionis memoriâ magis accendi. Currebãt in odore sapiẽtiæ, qui missi fuerant à Pharisæis, cùm reuersi dicerent; *Numquã sic loquutus est homo.* Currebat in hoc ipso odore S. Nicodemus qui *venit ad* IESVM *nocte*, in splendore multo sapiẽtię. In odore iustitię, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multũ.* Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationẽ peccatis suis humiliter imploraret *descẽdit iustificatus*, testãte ipsâ iustitiâ. Cucurrit Petrus, qui lapsus *fleuit amare.* Cucurrit Dauid, qui reatum agnoscens & confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit à te peccatũ tuũ.* Porrò in Bern. ser. 22. in Cãt.

rò in ſanctificationis odore Paulus currere ſeſe teſtatur, cùm CHRISTI eſſe ſe imitatorem gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Iam qui in odore cucurrerunt paſſionis, omnes Martyres accipe. En quatuor vnguenta aſſignata habetis, Primum ſapientiæ, ſecundum iuſtitiæ, tertium ſanctificationis, quartum Redemptionis.

Aug. medit. c. 35. Fac me, dulciſſime Domine, amare te, & deſiderio ſui deponere pondus omniũ carnalium deſideriorum & terrenarum concupiſcentiarum grauiſſimam ſarcinam, quæ impugnant & aggrauant miſeram animam meam, vt *poſt te*, expeditè *in odorem vnguentorum tuorum currens*, vſque ad tuæ pulcritudinis viſionem efficaciter ſatiandus, quantocyùs te quoque duce, merear peruenire.

Aug. medit. c. 35. Deſcendat, Domine, deſcendat, precor deſcendat in cor meum odor tui ſuauiſſimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

Aug medit c. 37. *Trahe me*, ſurſum ad te, vt *curram poſt te in odorem vnguentorum tuorum*; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currentem.

Gilb. in Cant. hom. 19. Tenax enim funiculus amor: amor affectuosè trahit, cui eſt idipſum alloqui quod eſt allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius.

IX.

Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inveniam te foris, & deoſculer te, & iam nemo me deſpiciat! *Cant. 8.*

QVis cumulet patrias tāto mihi ſtēmate ceras,
Frater vt ad fratres annumerere meos!
Non tamen hoc facio pro ſtirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi ſanguinis ambitio eſt.
Stirpe licet noſtrâ ſanguis tibi vilior eſſet,
Optarem fratrem te tamen eſſe meum.
Non pubente quidem vernantem flore iuuentæ,
Prima cui roſeas veſtiat vmbra genas:
Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea paſcat ope.
Quiq; ego quas ſuxi, paruo trahat ore papillas,
Inſideatq; illos, quos ego ſæpè ſinus.
Hoc ego vel ſimili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris maior, non ego te cupiam.
Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis,
Vt videam cunas puſio parue, tuas?
Et niſi fallor, habent pueri quid amabile mores,
Quoq; carent iuuenes, virq; ſenexq; carent.
Vtq; ſuam quæuis laudem ſibi vendicet ætas,
Ille tamen pueros ſcilicet ornat amor.

An dubitas, aliàs puerili pusio vultu,
Ipse Deûm domitor, paruulus esset, Amor?
Non nisi quod reliquis, magis hæc sit amabilis ætas,
Nullaq; sit tantum quæ, quod ametur, habet.
Hæc quoque, cur voueam puerum Te caussa coëgit,
Crediderim, puero quod mage posse frui.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis
Vt videam cunas parue puelle, tuas?
Tum mea, ceu nato, quoties daret vbera Mater
Parue, Tui toties copia prompta foret.
Prompta foret noctuq;, diuq;, domiq; forisq;,
Et sine sollicito copia multa metu.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Osculer vt cunas parue puelle tuas.
Casta, soror paruo quæ porrigit oscula fratri.
Oscula derisor carpere nemo potest.
Et licet illa frequens spectauerit oscula testis,
Illa tamen testis carpere nemo potest.
Et licet inceptas stiterint hæc oscula voces,
Semper habent iustas oscula casta moras.
O bona, quæ nostris faueant ita Numina votis,
Teq; velint fratrem sic semel esse meum!
Nascere parue puer, fraterq; admitte vocari;
Omnia te mundi vota, precesq; petunt.
Quid præ lætitiâ facerem tibi, paruule frater?
Ah! præ lætitiâ, quid tibi non facerem?
O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
Peruigil, ad cunas, nocte stetisse tuas!
Quot tibi seruitijs soror obsequiosa studerem,
Fortè vel officijs facta molesta meis.

Nempè

Nempe dato quoties depelleret vbere mater,
Depulsum geminis exciperem manibus;
Aut quoties tepidâ gestare iuberet in vmbrâ,
Gestarêre vlnis sarcina grata meis.
Aut quoties blando dare languida lumina somno,
Somniferis caneret vox tibi nostra modis.
Ipsaq́ue, cùm digitos cunis adhiberet agendis,
I licet hoc à me præriperetur opus.
Mox vbi te nostræ concederet anxia curæ,
Discedensq́ue, mihi diceret; esto vigil:
Excubiis, soli propè Te mihi, parue, relictis.
Quàm facerem votis libera frena meis!
Continuò, tacitè velo de fronte reducto,
Exemplum aspectu lumina nostra tuo.
Inq́ue tuo, fixis hærens obtutibus, ore,
Vterer oblati commoditate loci:
Et citò subijcerem capiti, colloq́ue sinistram,
Apprimeretq́ue meo Te mea dextra sinu.
Et tibi, vix tactis furarer basia labris,
Basia sit somno non nocitura tuo.
Quin igitur nostris, mea vita renascere saclis,
Vt semel optatas suâuier ore genas?
Mox vbi lactanti sensim tibi cresceret ætas,
Primaq́ue discenti verba docenda forent;
Discenti cuperem fieri tibi, parue, Magistra,
Blæsaq́ue, truncatis verba praire sonis:
Cumq́ue geri alterius nolles modò grandior, vlnis,
Ausus arundineo currere solus equo,
Instruerem stabili vestigia figere gressu,
Membraq́ue constanti firma locare pede.

Tumq́ue

Tumq; molesto aliquod si offenderet obice saxum,
Tutus in extensas exciperêre manus.
Quin tua sæpè velim falli vestigia lapsu,
Lapsus vt amplexu sustineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suauiolo pretium solueris omne tuo.

Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deoſculer te, & iam nemo me deſpiciat! Cant. 8.

QVæ amatrix vnquam optauit, vt is quẽ diligit, paruulus efficiatur eius frater, & in infantem verſus ſugat vbera matris? S. Tho. in c. 8. Cant.

Ergo antiquorum vox eſt iſta iuſtorum, qui Dominum ſaluatorem, quem in diuinitate Patri & Spiritui ſancto conſubſtantialem credebant, ac debitis venerabantur obſequijs in hominis quoque habitu & hominibus conſubſtantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*; ſed vt foris quoque poſſet inueniri, *verbum caro factũ eſt, & habitauit in nobis*; viderunt namque Patriarchæ, viderũt Prophetæ Dominum, ſed intus, id eſt, in contemplatione mentis ſpiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, ſed in imagine, ſed in Angelicæ forma ſubſtantiæ; at ipſam eius naturam, nequaquam videre valebant. Denique legifer ipſe, qui audire meruit, *oſtendam omne bonum*; rurſum audiuit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit faciem homo, & viuet*: felices; qui inter ſe conferre meruerunt: *Inuenimus Meſſiam qui dicitur* CHRISTVS. Hoc eſt namque Beda c. 7. in Cant.

oſculum,

osculum, id est amantissimũ illud oris illius donum, ac mutuę cõmercium allocutionis.

Mich. Gisler. cap 8. Cant. expos. 3.

[Sed &]ingens in his suum, pia anima, exprimit desiderium; quo eâ ratione per amorem, Deo vniri peroptat, vt nedum in secreto cõtemplationis, verùm etiam foris & coram proximis, in vitâ actiuâ eidem inhærere sibi liceat, ita vt omnibus ædificationi sit, nec quorumcũque mundanorũ hominum vereatur contemptum: æquè enim est ac si dicat: O vtinã, tanto mihi astringereris amoris vinculo, Deus meus, quanto adstringuntur frater atque soror! ô vtinam tam tenerè te diligerem, quàm tenerè à sorore diligitur frater paruulus, sugens vbera matris suæ! ita vt etiam palã & coram fratribus, dum proximorum indulgeo vtilitati, deosculer te osculo charitatis; ita vt non pudeat ante omnes, te cõfiteri, tibique obsequi, oratione ac bonis operibus. Quis mihi det vt iã nedum te timeam vt Deum zelotem, Dominum exercituum, ignem comburentem, & quicquid tale nominari voluisti, quo mihi tui incuteres pauorem; sed vt etiam diligam tamquam fratrem meum, & talem fratrem, qui ob infantiam nihil incutiens metus, vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

S. Tho. in c. 8. Cant.

Tu qui modò es in sinu Patris, quis det, vt homo efficiaris & particeps ac cõsors naturæ nostræ existens, frater meus appelleris?

vt

vt hominem factum in aperto videam, *&* *deosculer te*, id est, apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

Cùm magnus & excelsus esses, bonorum meorum non indigebas; vtinam detur mihi vt propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo sustenteris; sic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum, me tibi exhibituram. Priùs te inuenire nequibam, vnde & querebar; deploransque cum Prophetâ, dicebam; *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus?* At nunc audiẽs Angelum ad pastores dicẽtem: *Inuenietis infantem positum in præsepio*; confido sanè me quoque inuenturam te foris; extra incomprehensibilem maiestatem illam, quâ intra temetipsum ab æterno latebas; quærebam te iam in hoc mundo, & in creaturis: *In lectulo*, namque mentis meæ, *quæsiui te, quem diligit anima mea: quæsiui, & non inueni*, surrexi, & circuiui ciuitatem præsentis mundi: per *vicos & plateas* creaturarum, *quæsiui te, & non inueni.* At modò te inter creaturas, *paruulum fratrem meum*, ex vberibus Virginis Matris tuæ, simul ac meæ, pendentem inueniens, haud continere me potero, quin tota in tuâ prorumpam oscula, quin tota tibi per dilectionem vniat; *& iam me nemo despiciat*, quod adorẽ, quem nesciam; quod osculer, quem non vi-

Gisler. c. 8. Cant. expos. 3.

deam; quod illi offeram preces, qui noſtra non curet; quódve illi obſequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deoſculans profectò te, in primo conceptionis inſtanti, *vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oſculis meis, ita te meum adorabo fratrem, vt ijſdem te quoque meum profiteat Regem dilectiſſimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem vnctum, oſculo adoraſſe, lego in libr. Reg. Tibique vt Regi morem geram in omnibus, id quod & ijſdē conteſtabor oſculis meis, quæ tuo imprimā ori, ſicut antiquo illi Ioſeph, per Ægyptiaci populi oſculi ſignum, totius Ægypti obedientiam promiſſam lego à Pharaone, cùm ei dixit: *Et ad os tuum cunctus populus deoſculabitur.*

Bonau. ſoliló c. 1. Ignoraui, quòd tam ſuauis, ô bone IESV, eſſet tuus amplexus, tam honeſtus attactus tuus, tam delicioſus conuictus tuus! Cùm enim te amauero, munda ſum, cùm tetigero caſta ſum, cùm accepero, virgo ſum. Tuus, ô dulciſſime IESV, amplexus non maculat, ſed mundat; tuus attactus, non inquinat, ſed ſanctificat. O IESV fons vniuerſæ & dulcedinis & ſuauitatis, ignoſce mihi, quod tam ſerò credidi quantum habet delicioſitatis, quantum honeſtatis, quantum iucunditatis, quando *læua* tuæ æternæ ſapientiæ & cognitionis, eſt *ſub capite meo*, id eſt ratione, & *dextera*

ra tuæ Diuinæ clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id eſt voluntatem. Heu me miſeram! quid vmquam tam dulce, tam ſuaue, tam delicioſum & ſalutiferum poteſt experiri, quàm inter brachia tâti Sponſi quieſcere, inter oſcula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem ſenſerat anima deuota, quando optabat dicens: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Numquid has delicias anima deuota erat experta, quando orabat ardens, & iam penè deficiens prę dilecti ſui concupiſcentiâ, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foris, & deoſculer te?* Quis enarrare ſufficeret, niſi qui mente guſtaſſet, quantum habet hoc verbum dulcedinis & deuotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur deuotâ mẽte? ſed ô Domine Deus, ſi hæc tam dulcia ſunt cogitanti, quàm dulcia eſſe poſſunt deguſtanti? ſi tam ſuauia ſunt legẽti, quàm conſolatoria erunt per affectum ſentienti?

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea. quæsiui illum et non inueni. Cantic. 3.

25.

X.

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. *Cant.3.*

CAsta canunt nostræ suspiria, votaq; Musæ,
Nullaq; de thalamis vox, Hymenæe tuis.
Vt sua corporibus, sic mentibus est quoque flamma,
Et propè deterior corpora flamma coquit.
Intus, in accensis qui mentibus æstuat ignis,
Delicias liquidi solus amoris habet.
O quanto his, Animæ, facibus melioribus ardent!
Oscula quam certâ dantq; feruntq; fide!
Quàm placidis castas complexibus itur in vlnas,
Quàm sanctæ sociant mutua vincla manus!
Et suus hic etiam torus est genialis amori,
Quæq; maritali fœdera nexa face;
Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tedæ,
Nec, nisi quem cupiat Vesta subire torum.
Sed neque cycnæis hîc turget culcita plumis,
Fartaq; Amyclæo vellere fulcra tument.
Quo duo tam casti thalamo sociantur amantes
Lectus olorinas non habet ille niues.
Lectulus auspicijs tantorum stratus amorum
Mens est lætitiæ pace quieta suæ.
Lectule, pax animæ; cœlestis lectule tedæ;
Pronube sidereis lectule caste toris!

Tu Spōsi atque Animæ thalamus secretus amantū,
Solus es ô tantas dignus habere faces!
Hoc ego consueui, meditans, traducere noctes,
Cùm requiem pulso cura sopore negat.
Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
Est solitus vigili secubuisse toro.
Et mihi tunc imas vrit fax Dia medullas,
Inq; vicem flammis vritur ille meis.
Tunc desiderijs querimur sine voce loquentes,
Mutaq; plus verbis lacryma vocis habet.
At noua quæ subiti sit, nescio, caussa recessus;
Subuereor, vitio sit data caussa meo.
Nam mihi iam spatio plus visus abesse diurno,
Et secus atque solet nocte fuisse foris.
Hæccine signa forent mutati forsan amoris?
Aut illum melior lectulus alter habet?
Hei mihi quàm miseris ea nox fuit acta querelis,
Quæ sine te, viduâ nox fuit acta domo!
Iam propè constiterat medio vaga Cynthia cœlo,
Altaq; sopierat lumina lassa quies;
Cùm mihi visa tori pulsâ vox dicere spondâ;
Surge parat thalamo Sponsus abire tuus.
Suscitor, & piceos oculis detergeo somnos,
Impositum cubito sustineoq; caput:
Et desolatas implens vlulatibus ædes
Sollicitâ, dormis lux mea? voce rogo.
Hei mihi! responsum nullum dedit ille roganti,
Fugerat è thalamis transfuga nempe meis.
Protinus accenso reperi vestigia lychno
Quæ cuperem numquam visa fuisse mihi.

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, Sponsus?
Perfide, dic meus heu! lectule, Sponsus vbi est?
Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
Vt tua te viduâ luxit Alexi, domo.
Quos ego tunc animo sensi efferuere tumultus,
Cygnæus fuerat Pax cui fida torus!
Quæ mentem subitò insana vertêre procellæ,
Insolitam dubijs pandere lina Notis!
Quàm sterili iacuit damnatum pectus arenâ,
Dia cui æthereis vena scatebat aquis!
Iam grauidos labor est oculos attollere cœlo,
Oraq; diuinâ soluere laude, labor.
Iam neque sacra valent priscæ in certamina vires,
Quæ modò lusus erant prælia, facta dolor.
Scilicet optatâ dum felix vterer aurâ,
Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
Tunc vt inexpertis Tiro temerarius armis,
(Omnia qui linguâ prælia victor agit)
Optabam rabidis caput obiectare Tyrannis,
Aut animam pulcrâ fundere posse nece.
Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma, rosetum;
Tunc rota Costiadæ Virginis, esse trochus:
Visaq; sunt Agathæ gemini duo vulnera, torques,
Blandaq; Blandinæ, Taure putatus ouis:
Denique barbarici laniena infanda macelli,
Totaq; carnificum visa theatra, iocus.
Nempe erat in calidis tã feruida flamma medullis,
Aurea cùm placidus Pax mihi lectus erat.
At simul ac Sponso calor hic abeunte recessit;
Frigidior Scythico mens mihi facta gelu est.

Sic noua, quas Zephyris spirantibus educat æstas,
Decoquit immeritas vna pruina rosas.
Lampada sic tenui Pallas quam nutrit oliuo,
Extinguit tremuli bucca soluta Noti.
Ah malè, te placido quæsiui Sponse cubili;
Qui Crucis in thalamo repperiendus eras!
Pax *mihi* lectus *erat*, *Tibi* Crux *erat aspera* le-
Hoc *te debueram, quærere Sponse, toro.* ctus.]
Lux mea, iam quota. Te quærendo perdita nox est!
Sed quæsiui, vbi non inueniendus eras.

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. Cant.7.

NOn est reuersus Sponsus ad vocem & votum reuocantis. Quare? vt desideriũ crescat, vt probetur affectus, vt exerceatur amoris negotiũ. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio, superest vt quæratur si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino, *Omnis qui quærit, inuenit.* & primo quidem quærit illum in lectulo, sed minimè inuenit; neque vnius noctis quæsitio hæc & frustratio, cùm dicat ista: quia *quæsiui per noctes.*

Bern. ser. 75. in Cãt.

Legimus Psalmo 76. Piam quandam animam exquisisse Deum nocte, exquisisse verò manibus ac vocibus; illiusq; inquisitionem haud quaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *In die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum, & nõ sum deceptus*; at verò in hac sententiâ (*in lectulo meo per noctes quæsiui*) Anima pia Deũ ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequẽter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse.

Gisler in Cant. c. 3. expos. 3.

Quid est quod non inuenitur quæsitus, cùm requiratur tã studiosè & impigrè, ipse autem dicat: *Quærite & inuenietis: &, qui quærit,*

Bern. ser. 75. in Cãt.

 inuenit.

inuenit. quomodo ergo implebũtur Scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur quærens, vna est ex his quibus ipse ait: *Quæretis me, & non inuenietis.*

Gisler. in c. 3. in Cãt. expos. 3.

Ob istiusmodi diuersitatem non modicùm primo aspectu offensus est animus, multoque magis offendebar; quia rationi magis consonum mihi videretur, vt Deus ab illa citiùs inueniri se sineret, illiusque vocibus potiùs intenderet, quæ maiori erga ipsum flagraret caritate; qualem absque dubio Sponsam censebam.

Verùm attentiùs vtriusque animæ perpendens verba; percepi statim rationem diuersitatis prædictę. Intellexi quid caussę fuerit, cur Anima loquens in Psalmo, Deum repererit; Sponsa autem neutiquam eumdem inuenerit; quia nimirum ista, & si manibus Deũ quæsiuit, & vocibus; in lectulo tamen & lectulo suo singulari quietẽ agens & manibus palpans eum quæsiuit, qui ibi haud quaquam esset. Illa autem de tribulationibus ad eum clamauit, qui ait: *De quacumq; tribulatione clamauerint ad me, exaudiam eos.* Sicque facili negotio, nõ solùm inuenit, sed & apprehendit eum, qui dixit: *Cum ipso sum in tribulatione; in die tribulationis,* inquit, *Deum exquisiui manibus meis nocte contra eum, & non sum decepta.*

Bern. ser. 75. in Cãt.

Attendite [ergo] tres esse caussas, quæ inte-

interim occurrunt, & quærentes frustrari solent, cùm aut videlicet: *Non in tempore quærunt, aut non sicut oportet, aut non vbi oportet.* Si enim omne tempus aptum est ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum inueniri potest:* erit absque dubio cùm inueniri non poterit, & hæc vna caussa quæ impediri potest, ne inueniatur sponsus à quærentibus se, cùm non quærunt in tempore opportuno At non ea caussa impedit sponsam, nempe inuocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter seu perfunctoriè quærit; nam corde ardẽti & omninò infatigabiliter, quærit planè vt decet. Restat vt de tertiâ videamus, ne videlicet, vbi non decet quærat. *In lectulo meo quæsiui per noctes quẽ diligit anima mea.* An fortè nõ *in lectulo*, quærendus erat, sed *in lecto*: quippe cui orbis angustus est? sed nõ horreo lectulum, qui noui paruulum. An nõ lectulus, tumulus? an non lectulus, præsepium? an non lectulus, vterus Virginis? neque enim magni Patris vterus, lectulus est, sed lectus magnus, de quo ad filium: *Ex vtero,* inquit, *ante luciferum genui te.* Quamquam nec lectus quidem forsitan dignè censendus sit vterus ille, qui Regentis potiùs quàm iacentis est locus. Meritò proinde Sponsa, ponens lectulum, dicit; *Suum.* [Sed] quid in tuo quærebas, qui se iã in sua rece-

receperat? non videras filium hominis aſcẽdentem vbi erat priùs? Iam cœlum tumulo commutauit,& tu illũ, in tuo adhuc lectulo quæris? *Surrexit,& non eſt hîc*. Quid quęris,in lecto,fortem?in lectulo, magnum?in ſtabulo,clarificatum?Inttoiuit in potẽtias Domini,*decorem induit & fortitudinem*, & ecce ſedet ſuper Cherubim , qui ſub lapide iacuit. Ex hoc,iam non iacet,ſed ſedet,& tu tamquam iacenti ſubſidia paras; ſiue vt abſolutior veritas ſit,aut ſedet iudicans, aut ſtat adiuuans. Ex tunc ergo & deinceps fruſtrà in lectulo quæſitus eſt ſponſus: pulcrè verò ſponſa,nõ quem diligo ego , ſed *quem diligit anima mea*, inquit,quod verè,& propriè ad ſolam pertineat animam illa dilectio,quâ aliquid ſpiritualiter diligit.Nam cùm ſecundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus eſt.Et benè *per noctes ſe* quæſiſſe eum ait, nam non abſurdè dici poteſt,quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt nocte quærunt. Quis enim quærit quod palàm habet? Nox eſt itaq; donec quæritur ſponſus,quoniam ſi dies eſſet de medio fieret, & minimè quæreretur.ſed dicet aliquis : quod non ſit tam ſtulta tãque cæca ſponſa,vt quęrat lumẽ in tenebris,quærat Dilectum apud ignorantes,& qui non diligunt eum.Quaſi verò ſe per noctes nunc quærere dicat , &

non

non potiùs quæsisse? Non ait, Quæro, sed quæsiui, *per noctes quem diligit anima mea*. Et est sensus, quia cùm esset paruula, sapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatẽ vbi non erat, errãs & non inueniẽs, iuxta illud in Psalm. *Erraui sicut ouis quæ perijt.*

Quod si quis contendat sponsam ipsam hîc ea referre, quæ sibi tunc temporis euenêre, cùm toto corde viribusque omnibus, ardentissimo amore Deum dilectum suum prosequeretur; Dicendum; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *quâ anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & Isaias, *lectuli & cubilis* nomine insigniuit, cùm de iusto loquens dixit: *Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulauit in directione suâ.* Gisler in c.3. Cant. expos. 3.

Dilectum [enim] *in lectulo quærimus*, quando in præsentis vitæ aliquantulâ requie redemptoris nostri desiderio suspiramus. *Per noctem quærimus*; quia etsi iam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat. Greg. ho. 19. in Eze. & 25. in Euang.

Sed ingens ilico hîc insurgit difficultas, quâ ratione anima sancta in eiuscemodi lectulo Deum quæsisse se asserat, & non inuenisse? cùm alibi fateatur, in eo ipso lectulo, se vnâ cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *In pace in idipsum, dormiam & requiescam.* Cumq; exploratum omnibus sit; *In pace factum esse locum ipsius Dei.* Si ergo in pace com- Gisler. in c.3 Cant. Expos. 3.

moratur

moratur Deus:ſi in pacis lectulo,cum eo pacifica dormit anima:quomodo ſponſa,ibi ſe eum inueniſſe negat, vbi iam præſens is adeſt? Ad hæc breuiter reſpondendum: adeſſe quidem Deum,& vt proprio requieſcere loco,in interiore pace. verumtamen, admirabili prouidentiâ, elongari nonnumquã, vel abſcondi ab ipsâ animâ, cum quâ *lectulũ habet communẽ*, ſinens eam eſſe *aridam*, & quodammodo dulci deſtitutam complexu.

Bern.ſer. 32.in Cãt.

Sunt[enim] qui in ſtudijs ſpiritualibus fatigati,& verſi in teporem,atque in defectu quodam ſpiritus poſiti,ambulant triſtes vias Domini corde arẽte & tædente, lõgos dies, longas conqueruntur & noctes loquentes cũ S.Iob: *Si dormiero, dicam: quando conſurgam? & rurſum exſpectabo veſperã.* An tibi aliud, vel pati,vel petere ille videtur,qui ait: *Dormitauit anima mea præ tædio,confirma me in verbis tuis.*

Giſler.in c.3 Cant. Expoſ.3.

Porrò id ob triplicem[accidit]rationem: Primò vt hâc ſuâ tantilla elongatione, ad maiorem perfectionem eam prouehat. Secundò vt iucundior poſtea ſit eius reditus vel eius inuentio. Denique quemadmodum chorda,quò magis ab arcu recedit,eò maiore impetu ad ipſum accedit, maioremq; exhibet vim ſagittæ, quæ per arcum iacitur; ita quò magis Deus videtur ſe ab anima amouere,eo ardentiori beneuolentiâ, in eandẽ ſeſe poſtea inſinuat. At,ſi ob allatas rationes

ab

ab illâ se abscondit, cur non inueniri se sinit ab eâ, quæ tanto studio ibi ipsum quæsiuit, vbi quæri is velit? *Quæsiui illum*, inquit, *& non inueni*; vt videlicet, eius perseuerantiæ periculum faceret, vtque experiretur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab internæ pacis lectulo surgeret.

Abscondit se [ergo] Sponsus cùm quæritur, vt non inuentus ardentiùs quæratur; & differtur quęrens Sponsa ne inueniat, vt tarditate suâ capacior reddita, multiplicius quandoque inueniat, quod quærebat. Greg. li. 5. mor. ca. 4.

[Sed] Domine, si non es hîc, vbi te quæram absentem? si vbique es, cur non video te præsentem? sed certè habitas lucem inaccessibilem. Et vbi est lux inaccessibilis, aut quomodo accedam ad lucē inaccessibilem? aut quis me ducet, aut inducet in illam vt videam te in illâ? accedere ad te desiderat seruus tuus, & inaccessibilis est habitatio tua. Inuenire te cupit, & nescit locum tuum. Obsecro Domine, doce me quærere te, & ostende te quærenti; quia nec quærere te possum nisi tu doceas, nec inuenire nisi te ostendas: quæram te desiderando, desiderem quærendo, inueniam amando, amem inueniendo. Ansel. in protolog. cap. 1.

Surgam et circuibo ciuitatem; per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum et non inueni. Cantic. 3. 26.

XI.

Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. *Cant. 3.*

TAndem, serò licet, meus est mihi cognitus error:
Si bene quæsissem, Sponse, repertus eras.
Credideram placido somnos te carpere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam cœptæ pergam dare membra quieti,
Et sine te somnus lumina nostra teget!
Ah, sine te, nequeam solito dare membra sopori,
Aut vllâ, sine te, Sponse, quiete, frui!
Non si somniferis iuuitet lympha susurris,
Lympha cauernoso præcipitata iugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multaq; quæ syluis garrula cantat auis:
Aut Heliconiadum, Parnaßia turba, Dearum,
Aut pater auratæ Delius ipse lyræ.
Nec tua discutiant mihi, Somne, papauera curas,
Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.
Noxia nec vigilem quæ sopijt herba Draconem,
Fistula quæq; oculos condidit, Arge, tuos.
Vix vbi composui luctantia lumina somno,
Rumpitur indomito cœpta dolore quies.
Et nullam accipiunt oculiq; aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur vna, decem!

Fingit & aßiduè de te, mihi somnia Morpheus,
Nec fugis ex oculis flebilis vmbra meis.
Cur toties igitur somni mihi nocte petuntur,
Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
Eripiar stratis, mediamq; vagata per vrbem,
Quò sors aut ratio me volet ire, ferar.
Et circumspiciens, nûm fortè quis angulus abdat,
Quæram quem propriâ diligo plus animâ.
Quæram porticibus, quæram stabulisq;, casisq;,
Perq; semel tritas ibo, redibo, vias.
Nec malè perspectæ fallet specus vlla latebræ,
Nec quem transiero, circulus vllus erit.
Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
Mersâ nare legens, lustra, rubosq; subit:
Aut qualis siculas Ops errabunda per vrbes,
Aspicit an flores perdita Nata legat,
Ruraq; piniferis vestigans auia tedis
Persephonen stygijs optat adire vadis.
Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis
(Cùm flebat Domini marmor inane sui)
Saxa peralta rudesq; ruit furiata per agros
Qua dolor ancipitem qua rapiebat amor.
Omnibus vna locis aderat, comes omnibus vna,
Vna super Domini funere multa rogans.
Attica sic viduo volucris gemit anxia nido,
Luctisonisq; nemus personat omne modis:
Et circum, supraq; volans, nunc ardua summo
Vertice, nunc imâ pendula fronde sedet;
Et raptam sobolem, raptoris & aucupis artes
Heu! consanguineo nunciat orba gregi.

Haud aliter cunctis lustraui compita vicis,
Non tamen est vllo præda reperta loco.
Infames vici, loca detestanda plateæ,
Decepto toties compita trita pede!
Amissum in thalamis, foris hîc reperire putabam,
Sed malè quæsitus, perditus vsque latet.

Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni. Cant.3.

Orig. homil. 10. in diuer.

EFFVNDITE lacrymas oculi mei, plorate, & nolite deficere. Ambulate pedes mei, discurrite, & nolite quiescere. Heu! heu! quò abijt gaudium meum, vbi latet amor meus? vbi est dulcedo mea? cur dereliquisti me, salus mea? O dolores! ô angustiæ! Intolerabiles angustiæ sunt mihi vndique, & quid eligam, ignoro. Quò me vertam? ad quem ibo? à quo consilium petam? quem percunctabo? quis mei miserebitur? quis me consolabitur? quis indicabit mihi quem diligit anima mea? Reuertere, dilecte mi! reuertere, dilecte votorum meorum! ô amabilis! ô desiderabilis! redde mihi lætitiam salutaris præsentiæ tuæ.

Orig. ibid.

Heu me! vbi eum quæram, vbi eum inueniam? surgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero; non dabo somnũ oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inueniam illum, quem diligit anima mea.

Bern. ser. 7. in Cant.

Sedens in lectulo, quæsiui, cùm adhuc infirma & inualida forem, & omninò minùs idonea sequi Sponsum quocumque ierit; sequi ad ardua & excelsa sublimitatis illius. Incidi in multos, qui cognoscentes deside-

rium

rium meum, dicebãt mihi: *Ecce hîc est* CHRISTVS, *ecce illic est*; & neq; hîc, neque illic erat; & dixi, *Surgam, & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc quia iacet, quæ dicit *surgam*.

Adhuc vt paruula sapit; per vicos & pla- Bern. ser. 76. in Cãt.
teas, quærendum putauit, fruendi auida, sed ignara mysterij iterum ergo frustrata reperit dicens: *Quæsiui eum, & non inueni.* Non est, vt ista suspicata est, in plateis, aut vicis; nisi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hierusalem, sternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluya cantabitur.*

Anima [enim] quæ amat, adscẽdit frequẽ- Aug manu ca. 24.
ter, & currit familiariter per plateas cœlestis Hierusalem, visitando Patriarchas & Prophetas, salutando Apostolos, admirando exercitus Martyrum, & Confessorum, chorosque Virginum speculando.

Ibi, ibi illum, qui quæret, inueniet, & vi- Bern. ser. 76. in Cãt.
debit gloriam eius, non gloriam quasi vnius ceterorum, sed planè gloriam, quasi vnigeniti à Patre. quid facies, ô Sponsa! putas, potes sequi eum illic? aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, tamq; arcano sanctuario, vt filium in patre, & patrem intuearis in filio? non vtique; vbi est ille tu non potes venire modò; venies autem postea: Age tamen, sequere, quære, nec te inaccessibilis claritas, vel sublimitas à quærendo de-

terreat, ab inueniendo desperare faciat. Si potes credere, omnia possibilia sunt credēti. Propè est, inquit, verbū in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inuenisti, nam credere, inuenisse est. Norunt fideles, habitare CHRISTVM, per fidem, in cordibus suis. Quid propius est? Quære ergo secura, quære deuota, bonus est Dominus animæ quærēti se. Quęre votis, sequere actibus, fide inueni; quid nō inuenit fides? attingit inaccessa, deprehēdit ignota, comprehendit immensa, apprehēdit nouissima; ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamq; Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

Bern. ser. 75. in Cāt. Quid hoc desiderij est & ardoris, vt surgens de nocte publicū non erubescat? percurrat ciuitatem? percunctetur palā & passim de dilecto, atque à vestigandis semitis eius nullâ valeat ratione auerti? nullâ præpediri difficultate, non tempestiuæ retineri amore quietis, non Sponsæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est vsq; adhuc à desiderio suo. Quare? quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio, tędiorū nutrix, suspicionum fomes, impatiētiæ fax, nouerca amoris, mater desperationis? si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto, quod piè, vtiliterque

interim fuerit dissimulatum, donec in solâ adhuc vocatione, seu reuocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponsis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut litteralis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

Nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos ciuitatis, dicas, licet: *Surgam & circuibo ciuitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea*; & interroges; *Num, quem dilexit anima mea, vidistis?* nemo tibi respondere dignabitur: sponsus in plateis non potest inueniri. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, zelotypus est IESVS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines stultæ, tu intrinsecus esto cum sponso. Hieron. epist. 22. ad Eustoc.

Non in foro, non in plateis CHRISTVS reperitur. non est CHRISTVS circumforaneus; CHRISTVS enim pax; in foro, lites: CHRISTVS iustitia est; in foro iniquitas: CHRISTVS operator est; in foro inane otium: CHRISTVS charitas est, in foro obtrectatio; CHRISTVS fides est, in foro fraus atque perfidia. fugiamus ergo forum, fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in ciuitate, in foro, & in plateis, &* Ambr lib. de virg.

quæram quem diligit anima mea; quæsiui eum, & non inueni eum. Nequaquam igitur ibi quæramus CHRISTVM, vbi inuenire nõ possimus.

Bern. ser. 84. in Cãt.

Non pedum passibus, sed desideriis quęritur Deus; & vbique non extundit desiderium sanctum, felix inuentio, sed extendit. Numquid consummatio gaudij, desiderij consumptio est? oleum magis est illi, nam ipsum flamma. Sic est; adimplebitur lætitia, sed desiderij non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animer ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace?

Guilib. Abb. ser. 45. in Cãt.

Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsenti; ibi, vota anhelata laborant; hîc exhausta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam vicissitudine, aut liquescit in ipso, aut quærens, anhelat ad ipsum! *quæsiui & non inueni.*

Aug. solilo c. 31.

Ego erraui, sicut ouis quæ perierat, quærens te exterius, qui es interius; & multùm laboraui quærens te extra me, & tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Circuiui vicos & plateas ciuitatis* huius mundi quærẽs te, *& non inueni*, quia malè quærebã foris, quod erat intus. Misi nuncios meos, omnes sensus exteriores, vt quærerem te; *& non inueni*, quia malè quærebã. Video enim, lux mea, Deus, qui illuminasti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipsi,

vbi

vbi intraueris, neſciuerunt. Serò te amaui pulcritudo tam antiqua & tam noua, ſerò te amaui; & tu intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in iſta formoſa quę feciſti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè â te, quæ eſſe non poterant, niſi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogaui terrã, ſi eſſet Deus meus, & dixit mihi, quod nõ; & omnia quæ in ea ſunt, hoc idem confeſſa ſunt. Interrogaui mare & abyſſos & reptilia quæ in eis ſunt, & reſponderunt, nõ ſumus Deus tuus: quære ſuper nos eum. Interrogaui flabilem aërem, & inquit vniuerſus aër, cum omnibus incolis ſuis: fallitur Anaximenes, nõ ſum ego Deus tuus. Interrogaui Cœlum, Solem, Lunam & Stellas; neque nos ſumus Deus tuus, inquiunt. Interrogaui deinde mũdi molem, Dic mihi, ſi es Deus meus, an nõ? & reſpondit voce forti: Non ſum, inquit, ego, ſed per ipſum ſum ego; quem quæris in me, ipſe fecit me; ſuprà me quære eum qui regit me, qui fecit me.

Num, quem diligit anima mea, vidistis? Paullulum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Cantic. 3. 27.

XII.

Num quem diligit anima mea vidistis?
Paullulùm cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea;
Tenui eum, nec dimittam. *Cant. 3.*

Restat adhuc totâ locus vllus omissus in vrbe?
Aut regio nostro non peragrata pede?
Flammiferis cunctæ facibus luxêre plateæ,
Nullaq; vel minimæ compita spreta viæ.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca tristis obiui?
Vrbs etiam in tantâ defuit vrbe mihi.
Sed quid in hos frustrà iuuat incubuisse labores,
Si Sponsum semper quæro, nec inuenio?
Ergo domum lacrymans, vestigia retrò ferebam,
Quiq; rogaretur, nemo viator erat.
Cùm propter portis à mœnibus aufero gressum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
Ac prior hîc dixi, quem diligo fortè latebit;
Et subitò, vigiles, reppererintne? rogo.
Illi, cum tacito conuertere lumina risu,
Verbaq; dentatis reddere salsa iocis.
Et quidam; Quisnam ille tuus quem diligis ignis,
Absq; suo nosci nomine posse putas?
Parcite, respondi, tam rusticus est mihi candor,
Scire omnes rebar; quis meus esset amor.

Nec

Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Orestis,
Néve tuum, Thysbe, Pirame, néve tuum:
Vosq; etiam quamuis, quem diligo, scire negetis,
Scire, nec ignotum posse latere, puto.
Obsecro, dic igitur Custodia pervigil vrbis,
Num meus hac vobis tendere visus Amor?
Ille meus, propriâ quem plus ego diligo vitâ,
Qui quoque me vitâ plus amat ipse suâ.
Dicite, quando abijt? quantillo tempore mansit?
Quaq; prӕhensurum se simulauit iter?
Hac ijt aut illac? dextra vel fortè sinistrâ?
Solus erat? socijs an comitatus erat?
Excubiӕ salsis iterum risêre cachinnis;
At mihi salsa meas obruit vnda genas.
Transieram: Sponsi neque spes super vlla videndi,
Mensq; erat in damni mersa dolore sui:
En subitò, dum cuncta animo tristissima voluo,
Nullaq;, quam tantӕ vota minora spei;
Ille meus, totâ toties quӕsitus in vrbe,
Iam non quӕsitus constitit ante oculos.
Exilij, mystoq; metu perterrita gaudens
Vix potui proprijs credere luminibus.
Et, Téne aspicio, mea lux, mea vita? volentem
Dicere, vox hӕrens faucibus impedijt.
Qualis vbi viso coniux inopina marito,
(Quem mendax tulerat rumor obisse diem)
Obstupet ac visâ veluti percellitur vmbrâ.
Optantemq; loqui, pallida facta, fugit.
Nec nisi iam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus coniugis ire sui:

Tumq;

Tumque veretur adhuc, ne se malè credula fallat,
Inque fidem leuior decipiatur amor:
Sic ego, dum trepido redierè in pectore vires,
Teque iterum ante oculos, Sponse, reuiso meos;
Subdubitans, speransque timensque & amore fatiscens,
Túne es, quem video, clamo, vel vmbra tui?
Ah Sponse! ah non es! non es, quem diligo, non es!
Imò es quid dubito? numquid es? haud dubito.
O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
Nil vltra dubito, lux mea, te video.
Agnoscensque tui vocem præsentis & ora,
Inuolo in amplexus, Sponse reperte, tuos.
Iamque ego te teneo, neque per vaga compita quæram,
Ludibrium vigili, nocte futura gregi.
O mea si geminis mutentur brachia vinclis,
Atque manus manicis, compedibusque pedes!
Quàm te complicitis, mea lux amplecterer vlnis!
Arctius amplexu, vitis & vlme, tuo.
Arctius anguipedum manibus, pedibusque hederarũ,
Queis obit annosas herba marita domos.
Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,
Sæpè nec errantes per tua colla manus:
Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,
Nec nisi pensari tempore posse putes.
Ah citò tam longi quæreris compendia damni.
Vix ego iam cœpi, tu satur, ecce, fugis.
Non ita discedes non tam citò liber abibis;
Non nisi pugnando viceris, effugies.

Num quem diligit anima mea vidistis? Paullulùm cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

Bern. ser. 79. in Cāt. O Amor præceps, vehemens, flagrans, impetuose! qui præter te, aliud cogitare non sinis, fastidis cætera, contemnis omnia, præter te, te contentus: confundis ordines, dissimulas vsum, modum ignoras. Totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod consilij, iudiciíve videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captiuitatem. En omne quod cogitat ista & loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil. ita tibi, ipsius & cor vendicasti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidistis?* quasi verò hi sciāt, quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua de ipso sciscitaris? & non habet nomen? Quænam verò tu, & ille quis?

Nyss. ora. 12. in Cāt. Quo pacto inueniri posset, quod nullæ res nobis cognitę ostendere possunt? nō forma, non color, non circumscriptio, nō qualitas, non locus, non figura, non coniectura, non adsimilatio, non proportio; sed quod semper extra omnem perceptionis viam positum, comprehensionem peruestigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quæsiui eū*, per animæ facultates eas quæ inueniēdi vi præditæ sunt; per ratiocinationes & cogitationes:

nes: at extra hæc omnia positus erat, accessum mentis propiorem effugiens. Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de quâ possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

[Sed] sicut Coniux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & vbique speculans, in mari & in terrâ; etsi viderit nauem veniētem, ibi suum putat esse virum; & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi vbi eum dimiseritis, in quâ regione, aut in quâ ciuitate? quid dicentem, aut quid faciētem, aut quando venientem? in hunc modum, omnis sancta [anima] constricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, vbi pascit, vbi cubat, quem diligit anima mea?* Chrysost. homil. de virtute.

Iam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderij intentionem suauiter illum peruestigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum, & iterum de eius, (totiens expertus) bonitate præsumis, nunc quasi vlterius non sustineas, spirituali quodam litigio vel luctamine euincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? nunc oculi fletu graues, cùm intimis singultibus erigun- Bernard. hom. infr. 8. Epiph.

tur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes similes sunt, nec alicuius linguæ sensus vel idioma seruatur; quando vox aliquando respondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille IESVS tali certamine superari.

S. Greg. in Psal. pœn.

Superest itaque vt ad eũ recurrat, in quo solo vera est cõsolatio, & per istius vitæ noctes, in lectulo cordis DEVM quærat; Quem si primò non inuenit, magis ad quærendum animetur, surgat ad amorem cœlestium; ciuitatem circumeat exultatione vniuersę terræ fundatam; interroget vigiles, qui custodiunt Ecclesiam, nudetur pallio sæcularis ornatus, & charitatis sagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo desistat, quàm mœrentium consolatorem inueniat. Inuentum autem summoperè teneat, donec redemptus ope adiutricis gratiæ, à conscientiæ eripiatur tribulatione.

Orig hõ. 1. in Cant.

Est enim quidam spiritalis amplexus, atque vtinam contingat, vt meam Spõsam altior Sponsi amplexus includat, vt ego quoque possim dicere, quod in eodem libro scriptum est: *Sinistra eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

Quid

Quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec ventis dissoluitur, nec scinditur gladijs? Deniq; *aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. Tenui eum nec dimittã.* Et sanctus Patriarcha: *Non te,* inquit, *dimittam, nisi benedixeris mihi:* Ista non vult eum dimittere: & fortè magis quàm Patriarcha id non vult, quia nec pro benedictione quidem; siquidem ille, benedictione acceptâ, dimisit eum: hæc autem non sic, Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. *Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram?* non dimittã te, nec si benedixeris mihi. *Tenui eũ, nec dimittã.* Nec minùs forsitan ille teneri vult, cùm perhibeat dicens: *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.* Quodque pollicens ait: *Ecce ego vobiscum sum, vsque ad consummationem sæculi:* quid hâc copulâ fortius, quæ vna, duorum tam vehementi voluntate fundata est? sed nihilominùs, illa vicissim tenetur ab eo quem tenet; cui alibi dicit: *Tenuisti manum dexteram meam.* Quæ tenetur & tenet, quomodo iam cadere potest? tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non teneretur. Tenetur autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui eum, nec dimittam.* Bern. ser. 79. in Cãt.

Inueniam [& ego] Te desiderium cordis mei. teneam Te, amor animæ meæ, amplectar Te sponse cœlestis, exultatio mea summa Aug. solilo cap. 1.

ma, intus & extra, possideam. Te beatitudo sempiterna, possideam. Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa animæ meæ!

Aug. med. cap. 37. Ecce quod concupiui iam video, quod speraui iam teneo, quod desideraui iam habeo; illi namque in cœlis iunctus sum, quem in terris positus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico, atque adoro.

Beda in c. 3. Cant. Tantò instantiùs inuentum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inueni.

Orig. ho. 10. in diuers. O pijssime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quàm felices qui sperant in te! Verum certè est, & indubitanter verum, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquam derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter inuenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te, sed plus est consecuta per te, quàm expectârat à te.

Aug. solilo cap. 38. Gratias Tibi, lux mea, quoniam illuminasti me, & inueni Te, & me, vbi inueni me, vbi cognoui me, ibi inueni Te, ibi cognoui Te; vbi autem cognoui Te, ibi illuminasti me.

XIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. *Pſalm.72.*

QVàm mea, per varios, vita eſt exercita caſus!
Vt pila, percuſſu pulſa, repulſa manus.
Munera belligeri primùm placuêre Gradiui,
Armaq; ſpe laudis, ſanguinolenta tuli.
Arma dabant animos, & erat ſpes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis
Sæpè vigil tetricas traduxit cantibus horas,
Et cuſtos ſpeculæ tædia longa tuli.
Nec ſemel admonitu fraus hoſtica prodita noſtro eſt,
Cùm ſignum toties, ore, vel ære dedi.
Addidici ſeptis foſſam producere caſtris,
Et ſude præfixas impediſſe vias.
Quin etiam ſubitæ faciem componere pugnæ,
Et trepidis animos addere, voce, globis.
Denique non tenuit belli quis certiùs artes,
Militis auxilio ſeu Ducis eſſet opus.
Ah, quoties Libycas preſſit pes laſſus arenas,
Et cecidit madidis ſudor in ora comis!
Collaq; magnanimus tinxit fumantia puluis;
Nec tamen vnda, ſitim quæ recrearet, erat.
Ah quoties gelidos fluuiorum innauimus alueos.
AEre grauante humeros, ære grauante caput!
Oraq; prenſatos retinebant mordicus enſes,
Nando per obſtantes cùm veheremur aquas.

Bellantem tenuit iam tot me Marſpiter annis,
Principioq́; pedes, ſine merebar eques:
Quoq́; tegor, decimâ fuit ictus arundine thorax,
Læſaq́; ſunt totidem caßis & vmbo locis.
Lethifero cecidit ſonipes mihi tertius ictu,
Criſta quater, galeæ cuſpide, rapta fuit.
Quin animam præceps in aperta pericula miſi,
Dum nimis hoſtili dextera cæde calet.
Nulla tamen noſtro tunc ſunt data vulnera tergo,
Omne ſed aduerſo pectore vulnus erat.
Nempe gradum tenui, contra ferrumq́; faceſq́;
Telaq́; præcipiti grandine plura tuli.
Perq́; meo factos gladio ſpatiabar aceruos,
Impoſito ſubigens corpora ſtrata pede.
Quis putet, hoc tantis caput inſuperabile bellis,
Non etiam bellis, vota tuliſſe ſuis?
Heu mihi! poſt partas proprio tot ſanguine lauros,
Poſt tot ad infernos funera miſſa lacus;
Poſt toties meritas gladio victore coronas,
Poſt tot fixa tuo ſigna, Gradiue, tholo:
Vna tot egregios deleuit culpa triumphos,
Nec fuit vlla ſuper nominis vmbra mei:
Et grauis in pœnam me diruit ære Tribunus,
Iußit & incincto turpiter ire ſago.
Gloria quin odijs popularibus obruta vertit,
Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
O vtinam potiùs pro te, Deus, arma tuliſſem!
Non ita caſſa ſuis laudibus arma forent.
Te ſuper, intrepidâ meliùs ſpe, vota locantur,
Vt fundat trepidas anchora fida rates.

Ergo suum Odrysio positum suspendimus ensem,
AEraq; sunt curuæ iussa valere tubæ.
Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisêre tabernæ,
Vnaq; Mercurio cura litasse fuit.
Tum piper & lanas lydo reparauimus auro,
Veximus & grauidâ grana, merumq; trabe.
Nostraq; Barbaricos tetigerunt lintea portus,
Et sinus inuectâ vix sine merce fuit.
Scilicet, è minimâ magnum re cogere quæstum,
Maximus hâc studij parte triumphus erat.
Creuerat aggestis iam densa pecunia nummis,
Nec domus immensas arcta tenebat opes.
Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
Sed perijt, patrijs proxima classis aquis.
Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
Credita periurus debitor esse negat.
Ergo velut liquidis sal crescit & interit vndis,
Vt creuistis opes, sic perijstis opes.
O quanto placidos tranquillius exigit annos,
Qui neque lucra cupit, qui neque bella mouet!
Diues Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
Nulla mihi vestrâ merce redemta quies.
Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis,
Marte negante decus, Murcurioq; fidem?
Regis in ignotam subrepsi nobilis aulam;
Magnaq; mox regi fama relata mei est.
Et vocor, & videor, placidoq; arrideor ore;
Dumq; loquor, pronâ Principis aure fruor.
Nescio quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare;
Non fuit hoc meriti, sed magè sortis opus.

Seu fuerit virtus, seu sors, seu Regius error,
Maximus exiguo tempore creuit amor.
Sæpè diem nocti coniunximus, inq; loquendo,
Non fuerat visus præcipitasse dies.
Sæpè domi tacitas lusu traduximus horas,
Vnaq; sæpè foris mensa duobus erat.
Non ita Seianum Latiæ fauor extulit Aulæ;
Clitus Alexandro non ita carus erat.
Commodus haud tantū potuit tribuisse Cleandro,
Aut Constantini plus amor Ablauio.
Iamq; suâ fateor, fauor hic, nouitate placebat,
(Vt propè non solitæ res nouitate placent)
Aulaq; felicem, felicem turba vocabat,
Quòd mihi tanta Ducis gracia parta foret.
Vah! nimis insidis subnixa potentia sceptris,
Quæ minimo sortis turbine versa ruit!
Ecce, minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,
Nec tamen est vitio gratia læsa meo.
Hei mihi! cœptus amor, subitam se vertit in iram,
Hostis & è patrio cogor abire solo.
Et veteres auxi casu, noua fabula fastos;
Fabula sic elegis triste canenda meis.
Arcadij Eutropius, Stilico rediuiuus Honori,
Et Constantini Cæsaris Ablauius;
Clitus Alexandri; Tiberî Seianus; imago
Heu nimis historiæ vera fuêre meæ!
O Deus! ô quantò tranquilliùs exigit æuum,
Qui locat in sceptris votaq; spesq; tuis!

Mihi autem adhærere Deo bonum est: ponere in Domino Deo spem meam. Psalm. 72.

COR humanum in desiderio æternitatis non fixum, numquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius de alio in aliud transit, quærens requiem, vbi non est. In his autem caducis & transitorijs, in quibus eius affectus captiui tenentur, veram requiem inuenire non valet, quoniam tantæ est dignitatis, vt nullum bonum præter summum bonum, ei sufficere possit. Aug. med. cap. 25.

[Et ego] aliud & aliud sequebar, & à nullo implebar: dum non in me inueniebam te, incommutabile & singulare, indiuisum, vnum bonum, quod consequutus, non egeo; quod consequutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum. Aug. sollo cap. 13.

[Sed nunc] nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo esse. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Da mihi, Domine, donec his fragilibus assisto membris, *tibi adhærere*, sicut scriptum est, *qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo.* Aug. med. c. 37.

Eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuersas variasque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturã, *mihi autem adhærere Deo bonum est.* Deo adhærere nihil est me- August. in Psal. 72.

 lius

lius, quando, eum videbimus facie ad faciẽ: modò ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor. *Adhærere Deo bonum est*; sed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in Deo spem meam.* Quamdiu ergo nondum adhæsisti, ibi pone spem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præsentiam? inhære per spem: & quid hic ages, ponens in Deo spem tuam? quod erit negotium tuum, nisi vt laudes, quem diligis? Ecce si amares Aurigam, non raperes cæteros vt tecum amarent? Amator Aurigæ quacumque transit, loquitur de illo, vt eum ament & cæteri.

Basil. in Psal. 61. *Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Fluxa est diuitiarum natura, suos possessores, ocyùs torrente prærapido, prætercurrit; alios aliò modo, apta mutare Dominos. Hodie huius est ager, cras erit alterius, & paullò post ad alium perueniet. Respice parumper ad ciuitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerũt ædificatæ, sortitæ sunt, aliter ab alijs atque alijs appellatæ possessoribus? Et aurum è manibus habentis se, fluens semper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter possis, quàm diuitias conseruare tibi ipsi.

Iustorum iudicio(quælibet bona adfuerint) cum sanctis desiderijs æstuant, bona minimè videntur. vnde Dauid Propheta, qui Regni diuitijs, multisque obsequijs fulciebatur, quamuis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, vni tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *mihi autem adhærere Deo bonum est.* Greg homil.4.in Euang.

Sit ergo Dominus Deus spes tua, non aliquid aliud à Domino Deo tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Namque multi de Deo sperant pecuniam; multi de Deo sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipsum Deũ, sed tu ipsum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulcrior est ille qui fecit cœlum & terram. *Beatus vir cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.* Aug.in Psal.39.

Sicut autem nemo potest duobus Dominis seruire, ita nemo potest in duobus Dominus sperare. Nemo potest in incerto diuitiarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in Deo. Nemo potest sperare in viribus equi, & in Deo. Nemo potest sperare in sæculo, & in Deo. Nisi enim in solo Deo speraueris, & videat Deus spem tuam, in sæculum æternum esse conuersam, & quia aliam nullam omninò spem geris, nisi in ipso, qui viuificat mortuos, & Orig.in Psal.36. hom.5.

vocat,

vocat, quæ non ſunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus eſt enim ipſe *qui ſaluos facit ſperantes in ſe.*

Baſil. in reg. fuſiùs disp. q. 42.

Huic qui in homine ſpem ponit, magnoperè eſt metuendum, ne in execrationem illam incidat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachij ſui, & defecit à Domino anima eius.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine*, illud præcipiunt; nequaquam in altero ſpem poni debere. cùm autem, *& fulcit carnem brachij ſui*; in ſe, ſui habendam fiduciam vetant.

Bern. ſerm. 9. *Beat. qui habit.*

Quidquid igitur agendum ſit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum. Tu es Domine, ſpes mea. hæc vna mihi omnium promiſſionum cauſſa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum; ſuſtinere ſe iactet põdus diei & æſtus; ieiunare bis in ſabatho dicat, poſtremò non eſſe ſicut cæteri hominum glorietur; *mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam.* Sperent in alijs alij; fortè hic in ſcientiâ litterarum; hic in aſtutiâ ſæculi; ille in nobilitate; ille in dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate cõfidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & vt ſtercora arbitror: quoniam tu es Domine ſpes mea.* Speret, qui vult, *in incerto diuitiarum*; ego verò ne ipſa quidem, niſi abs te victui neceſſaria ſpero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda

tinenda ſperabo. Si inſurgant aduerſum me prælia, ſi ſæuiat mundus, ſi fremat malignus, ſi ipſa caro aduerſus ſpiritum concupiſcat, in te ego ſperabo. Quid cunctamur abijcere omninò ſpes miſeras, vanas, inutiles, ſeductorias, & huic vni, tam ſolidæ, tam perfectæ, tam beatæ ſpei, totâ deuotione animi, toto feruore ſpiritus, inhærere? ſi quid illa impoſſibile, ſi quid vel difficile eſt, quære aliud in quo ſperes.

Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propoſitam ſpem: quam ſicut ancoram habeamus animæ tutam ac firmam. Heb.6.

Iam ſpem quaſi ancoram [præmiſimus] ne in iſto mari turbati, naufragemur. Quēadmodum enim de naui quæ in ancoris eſt, rectè dicimus quod iam in terrâ ſit, adhuc tamen fluctuat, ſed in terrâ quodammodo educta eſt contra ventos, & contra tempeſtates; ſic contra tentationes huius peregrinationis noſtræ, ſpes noſtra fundata, facit nos non abripi in ſaxa. Aug. in Pſal. 64.

Adhæreat, quæſo, Domine, *anima mea poſt te*, ſuſcipiat me dextera tua; ſuſtollat me ſuper altitudinem terræ, & cibet me illâ cæleſti hæreditate, cui ſuſpirat peregrinatio mea die ac nocte.

XIV.

Sub vmbra illius quem desideraueram, sedi.

Cantic. 2.

29

XIV.

Sub vmbrâ illius, quem desideraueram, sedi. *Cant.* 2.

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
Et bona iam cœptæ pars erat acta viæ.
Vtq́; solet lassus metam spectare viator,
Credebam spatijs pauca deesse meis.
Vt cœpi reliquos metiri prouida passus,
Maius erat medio, quod superabat, iter.
Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,
Totq́; nimis durus, millia visa labor.
Ergo oculos cœlo miserâ cum voce tetendi,
Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus vmbram?
Solis ab infesto verberor igne caput.
Aspice, sub plantis quàm ferueat arida tellus,
Siccaq́; semustos vrat arena pedes.
O nemora! ô riguæ, frondosa cacumina, sylvæ!
O latebræ! ô fontes! arboreæq́; domus!
O vtinam, virides pandat mihi populus alas,
Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
Audijt ille meas solitus lenire querelas,
Cuius erat toties vmbra petita mihi.
Et scio, quò properas, scio, quas, ait, arripis oras;
Et scio, quam toties anxia poscis opem:
Cœlestis Solymæ longinquam tendis in vrbem,
Quamq́; agis in terris, huc tibi, vita, via est.

Iamq; grauat longi te tanta molestia cursus,
    Et cuperes Mali fronde virente tegi.
Ecce tuis venio sperata laboribus vmbra,
    Quamq; voues, placido tegmine, Malus ero.
Aspicis hærentes funestâ ex arbore palmas,
    Quosq; fodit geminos cuspis acuta pedes?
Aspicis innumero laniatum vulnere corpus?
    Aspicis? heu vix est corporis vmbra mei.
Hæc tibi quæsitam fessæ dabit vmbra quietem,
    Portus & in duris, hæc tibi Malus, erit.
Dixerat, & vires subitò rediêre iacenti,
    Tanta loquente Deo, visq; vigorq; fuit.
Tunc ego suspiciens, in Sponsum lumina fixi:
    Hei mihi, suspensus de Cruce Sponsus erat!
Et qualis, Spõse, inquã, hæc est, quam tristis imago?
    Hæccíne erit capiti Malus aprica meo?
Hæc ego sanguineâ languens residebo sub vmbra
    Tu, crucis infami stipite fixus eris?
O mala Malus! & infelix, quæ te manus vmquam
    Fixit humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.
Attamen hæc lætos Malus iacit ardua ramos,
    Vtq; cubent, placidos vmbra dat apta toros;
Vmbra dat apta toros, sed non tamen apta sopori:
    Ah! magis hæ lacrymas, Malus & vmbra petunt.
O bona Malus! & ô felix, quæ te manus vmquam
    Fixit humo, hanc sidus iam decet esse manum.
Ah video, cui te similem, mi Sponse, vocabo;
    Sæpè mihi vmbriferæ munere functe domus.
Qualis onusta rubris latè sua brachia pomis
    Spargit, & apta siti munera Malus habet;

Exsupe-

Exſuperatq́; ſuas, numeroſâ fruge ſorores,
Vna nemus laßis, hoſpitibuſq́; penus:
Talis es æſtiuis mihi, Sponſe, caloribus vmbrâ;
Lymphaq́; dum ſitio, dum fameoq́;, cibus.
O quoties ego te! quoties, mi Sponſe, vocaui,
Vt ſemel illa meum conderet vmbra caput!
Hic ego, ſi liceat, dixi, gemebunda ſebedo;
Vt ſedet amiſſo mœſta columba viro.
Et modò purpurei concreto ſanguine crine,
Et modò materies, labra, doloris erunt.
Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula ceruix,
Nunc os, nunc atro barba cruore madens.
O quoties latus hoc, lacrymanſq́; gemenſq́; videbo!
Ne videam, lacrymis impediarq́; meis!
Multa tamen dabit hoc vnũ mihi vulnera, vulnus,
Saucia dum geminos labar ad vſque pedes.
Tuncq́; iterum amplexu lignum lacrymabile ſtringens,
Subſcribam hæc plantis verba ſuprema tuis:
En duo qui cauſſam præbent ſibi mortis, Amantes;
Mergitur hæc lacrymis, ignibus ille perit.

Sed vmbrâ illius, quem desideraueram sedi, Cant. 2.

Orig. hõ. 3. in Cant. Orig. ibid.

AMORIS enim vulnere percussa arborum solatia syluarumque sectatur.

Sicut [namque] arbor meli inter reliqua ligna syluæ, sic est sponsus inter reliquos filios, habens fructum, qui non solùm sapore omnes, sed & odore precellat; & duos animæ sensus: id est gustum & odoratum reficiat: diuersis namque copijs mensam suam nobis præparat sapientia, in quâ non solùm panem vitæ apponit, sed immolat carnes verbi; & non solùm miscet in cratere suo vinum, sed & mela adhibet odorata & dulcia, quæ non tantùm in ore & labijs suauitatem reddant, sed & interioribus tradita faucibus dulcedinem seruent.

Nyss. in orat. 4. in Cant.

Is enim qui in syluâ naturæ nostræ, ob suam erga genus humanum beneuolentiam germinauit, eo ipso quod carnis ac sanguinis particeps factus est, quasi malum quoddam existit. Nam in hoc fructu videre est quiddam, quod cum vtroque, nimirum, carne ac sanguine, similitudinem aliquam habeat: etenim ratione coloris subalbi; carni quod proprium est imitatur; rubedinis specie cognatio quasi quædam cum sanguinis naturâ indicatur.

Meritò

Meritò ergo eius desiderauerat vmbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem syluarum ligna etsi vmbram solatij habent, sed non vitæ refectionẽ, non fructus perpetuos salutis, vnus est etenim vitæ auctor, vnus mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua ego sum.* Propterea ergo CHRISTI potissimùm desiderauerat vmbram; quòd solus sit, qui non solùm ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutũ. *Sub vmbrâ eius quem desideraueram sedi.* vmbra eius, caro eius. Bern. serm. 48. in Cat.

Quis enim posset sustinere Solem iustitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radijs eius? assumpsit ergo Sol iustitiæ hominem mediatorem, & ita ex coniunctione solis & humani corporis facta est vmbra. Guil. apud Delrio in c. 2. Cant.

CHRISTVS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonum odorẽ mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati grauem detersit fœtorem & vnguẽtum potus vitalis effudit. *Tanquam malum*, inquit, *in lignis syluæ, ita consobrinus meus in medio filiorum. In vmbrâ eius concupiui & sedi.* Bona vmbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, & *fructus eius dulcis in faucibus meis.* Quis fructus eius dulcis, nisi prædicatio Dominicæ passionis? Ambr. in Psal. 118. Octon. 5.

Ambr. in Psal. 118. Octon. 3.

Nathanaël *sub arbore fici* videtur; Dauid, *in vmbrâ alarum* Domini IESV sperare se dicit; Zacchæus *in arborem sicomori* ascendit, vt CHRISTVM videret. Nobis quoque expandit manus suas IESVS, vt totum mundum obumbraret. quomodo non sumus in *vmbrâ*, qui Crucis eius protegimur velaméto? quomodo non sumus in *vmbrâ*, quos crucifixus à malignitate sæculi, & corporis ardore defendit.

Idem ibid. Oct. 4.

Hâc vmbrâ Dauid protegi se postulabat, ne eum *per diem Sol vreret vel luna per noctem. Hanc vmbram* spiritalis ministrat gratia, torrida sæculi huius, & mundi æstiua fugientibus. In hâc ergo *requiescamus vmbrâ,* peccatorum nostrorum æstibus fatigati; si quos adussit libido, hos Domini Crux refrigeret, in quâ se reclinauit, vt nostra delicta susciperet.

Hon. apud Delr. in c. 2. Cant.

Vmbra sit ex corpore & luce, & est itinerantium refrigerium ab æstu, & protectio à tempestate. Arbor vitæ, scilicet *malus*, est *sancta Crux*: fructus eius, *Christus*; *vmbra*, tutela vel refrigerium humani generis, quod graui onere peccatorum per æstum concupiscentiæ premebatur.

Greg. in c. 2. Cant.

Vmbra Christi [siquidem] omnem tentationum feruorem temperat, & dum aura suæ inspirationis suauiter mentem tangit, quicquid noxij caloris sustinebat, expellit,

& quam iam forsitan nimius vitiorum æstus marcidam fecerat, vmbra sancti Spiritus, protegens recreat, vt dum in eius inspiratione sedens pausat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robustiùs currat.

Per *vmbram* ex supernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut Sponsa in Canticis Cant. aduentum Sponsi præstolata prænunciat, dicens: *Sub vmbrâ illius quem desideraueram sedi*, ac si dicat: ab æstu carnalium desideriorum, sub aduentus illius protectione requieui. Greg. l. 33. mor. c. 3. in c. 40. Iob.

Nónne meritò sub arboris huius vmbrâ sedit genus humanum, quod per esum ligni scientiæ boni & mali paradysum amiserat? graue onus peccatorum in æstu vitiorum portabat, quod deorsum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideò ad arborem vitæ IESVM CHRISTVM festinabat. Honor. apud Delr. cap. 2.

Tu ergo, vide, vt viuas in vmbrâ eius, vt quandoque & regnes in lumine eius. Non enim tantùm vmbram habet, habet & lucem. Bern. ser. 48. in Cãt.

Apostolus dicit: legem, vmbram habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam vmbram & exemplar pronunciat esse cœlestium. Nos autem alieni sumus ab vmbrâ eorum quoniam non sumus sub lege, sed sub gratiâ, sed quamuis non sumus sub vmbrâ illa, sumus tamen sub vmbrâ Orig. hom. 3. in Cant.

meliore; in vmbrâ enim CHRISTI viuimus inter gentes.

Ibidem.

Et meritò Sponſa ſub meli vmbrâ ſedere concupiſcit; ſine dubio, vt vitæ, quæ eſt in eius vmbrâ, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in præſenti vitâ eſt, vmbram habere neceſſariam, propter illum, credo, ardorem Solis, qui cùm exortus fuerit, continuò ſemen, quod non altâ radice demerſum eſt, areſcit & deperit.

Bern ſer. 58. in Cāt.

Sed fortaſſe felicius aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo quod ſe in vmbrâ dicit non (vt Propheta) viuere, ſed ſediſſe: ſedere enim quieſcere eſt. Plus autem eſt quieſcere in vmbrâ quàm viuere; ſicut viuere plus eſt quàm tantummodò eſſe in eâ. Igitur quod eſt commune multorum, Propheta aſſumens ſibi; *in vmbrâ eius viuimus*, inquit; ſponſa verò, habens prærogatiuam, etiam quod ſub eâ ſingulariter *ſederit* gloriatur, vbi itaque nos cum labore viuimus, qui conſcij peccatorum ſub timore ſeruimus, ibi hæc deuota & amans ſuauiter requieſcit. Denique timor pœnam habet, amor ſuauitatem, vnde ait; *Et fructus eius dulcis gutturi meo*; guſtum contemplationis ſignificans, quem obtinuerat per amorem ſuauiter ſubleuata. Aſt iſtud, *in vmbrâ*, quia, *per ſpeculum & in ænigmate*, erit cùm *declinauerint*

clinauerint vmbræ creſcente lumine, imò penitùs diſparuerint, & ſubintrabit ſicut perſpicua ita & perpetua viſio, eritque non modò ſuauitas gutturi, ſed & ſatietas ventri, ſine faſtidio tamen: *ſub vmbrâ eius quem deſideraueram ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.*

In te ergo, dulciſſime Domine IESV, quieſcat mens noſtra, & à te, nec ad modicum ſeparetur. Stultiſſimum quidem eſt, etiam nobiliſſimo & iucundiſſimo loco exire. Quomodo audemus, niſi dulciſſimum ſponſum inſpicere, ne ſubtrahatur à nobis? quid, quæſo, nos mouet, aliud intueri? quomodo omnia non deſipiunt & deſpiciuntur? Bonau. 2. part. ſtimul. c. 8.

Confugiat, Domine, mens mea, *ſub vmbrâ alarum tuarum*, ab æſtibus cogitationum huius ſæculi; vt in tui refrigerij temperamento abſconſa, lætabunda cantet, & dicat: *In pace in idipſum dormiam & requieſcam.* Aug. med. cap. 37.

Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra aliena? Psal. 136.

30.

XV.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ. *Psal.* 136.

QVid toties cantus iterare iubetis amici,
Seu lubeat digitis, seu iuuet ore loqui?
Lætitiam cantus poscunt, animiq́ quietem,
Turbida cùm mens est, os digitiq́ dolent,
Quin mage cantandũ cũ mens iacet ægra, monetis;
Tuncq́ opus esse lyrâ, tuncq́ opus esse chely.
Nempe suo nimiùm ne mersa dolore laboret,
Aut intenta suis, sit nimis ipsa malis:
Quid quòd opem certæ promittitis vsque medelæ,
Vestra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc causam cur lassus nauita cantet,
Sollicitat celeri cùm freta lenta manu.
Quiq́ gregem virides pascendum ducit in agros,
Non, nisi ne nimiùm sit mora longa, canit.
Et canit vt fallat fastidia longa viator,
Miles & vt cantet, noxq́ laborq́ facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta, atque viator,
Quodq́ facit pastor, damno rebellis opus.
Adde quod & Dominæ iam dudũ assueta querelis,
Ad solitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixq́ retentanti iam carmina prisca subibant,
Musica quin etiam res mihi visa noua est.
Vtq́ timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea lætitiam lingua modosq́ timet.

Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
Aut solitam digitis sollicitare chelym;
Aut docto querulas impellere pectine chordas,
Aut mollem articulis increpuisse lyram;
Aut leue ceratis modulari carmen auenis,
Aut voci liquidas associare fides.
Heu! toties lacrymæ sunt, me tentante, profusæ,
Et lacrymis, digiti, voxq; retenta fuit.
Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
Et querulâ digitos attenuaße lyrâ;
Nequicquam aduersis sensi me tendere Musis,
Vlla nec est nostrâ barbitos ista manu.
Interea longâ iam desuetudine pigrâ,
Artem dedidicit voxq; manusq; suam.
Nec si nunc studium grauitatis inane retentem,
Molescant studio tristia fata meo.
Esto, sciam leuibus tamen addere carmina neruis,
Aptaq; mutandis sit mihi lingua sonis;
Et vincam Aonias digitis aut gutture Diuas,
Et mea sit melior, Marsia, Canna tuâ,
Panaq; multiforem cogam submittere buxum,
Et superem Thressæ stamina docta lyræ:
Questibus, an cantu videor debere teneri,
Maxima cui flendi copia semper adest?
Ah! bene, ne cantē, mihi per mala plurima cautum (est;
Vertit & in morem, iam mihi pene dolor.
Nec locus, vt cantem, patitur, neque tēpora prosunt;
Vtq; locus sinat aut tempora, mœror obest.
Quid? vultis patriâ procul à tellure iacentem,
Externo patrios orbe sonare modos?

Parcite,

Parcite, fortunæ nimis exulis ista repugnant:
Non est conueniens cantibus ille locus.
Exul & à patrio tam longè dißita Cœlo,
Impellam patriæ dulcia fila lyræ?
Parcite tam miserum fortunæ vulnus habenti;
Cantandi, externo nulla libido sola est.
Tristia stabilibus manant mihi lumina riuis,
Et videor festam posse ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cytharâ videor posse, vel ore loqui?
Heu! nimis insistunt præsenti pectora fato.
Et numqaam exilij sensus acerbus abest.
Si quisquam his iubeat Amphiona viuere terris,
Aonio numquam pectine tangat ebur.
Respectu Euridicen propero cùm perdidit Orpheus,
Ilicet artifices obriguêre manus;
Et manibus cecidit leue cum testitudine plectrum,
Fractaq; sunt casu garrula fila suo.
Quid mihi, non vnâ fatorum clade sepultæ
Præcipitis, toties vngue ciêre fides?
Dum circumspiciens, vbi sim, te Patria specto;
Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!
Cùm semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar.
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ? Psalm.136.

Aug. med. cap. 35. VTINAM possem talia dicere qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderé? ô quàm deuotissimè illa cœlestis melodiæ cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem!

Aug. med. cap. 33. O beatæ nimiùm illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare possunt te sanctè & purissimè, cum nimiâ dulcedine & ineffabili exultatione! Inde laudant vnde gaudent, quia semper vident vnde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis pressi & procul à vultu tuo in hâc peregrinatione positi, atq; per mundanas varietates distenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per speciem. Illi verò Angelici spiritus per speciem & non per fidem.

Chrys. in Psal. 61, Nostra certè natura vsque adeò delectatur canticis & carminibus, & tantâ cum eis habet necessitudinem & conuenientiam, vt vel infantes ab vberibus pendentes, si fleant & affligentur, eâ ratione sopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos gestant in vlnis, sæpè adeuntes & redeuntes, & quædam puerilia

puerilia ijs carmina decantantes, ſupercilia eorum ita ſopiunt: quocirca ſæpè quoque viatores meridie agentes iugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris moleſtiam illis canticis conſolantes; nec ſolùm viatores, ſed etiam agricolæ, vuas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcumque aliud opus facientes ſepè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

Iam verò mulieres quoque texentes & confuſa ſtamina radio diſcernentes, ſæpè quidem & per ſe ſingulæ, ſæpè autem etiam omnes concorditer, vnam quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores, & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo ſuſcipitur, cantu conſolari volentes; vtpote quòd anima, ſi carmen & canticum audierit, moleſta & difficilia ſit faciliùs toleratura. Ambr. enarrat. in Pſal. 36.

[Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captiuitatis, quod in ſuâ patria canere conſueuerant. Hæc terra captiuitatis eſt, alia terra libertatis eſt; iſta peccati, illa quietis æternæ; valleſtris iſta, illa cœleſtis. Ambr. enarrat. in Pſal. 36.

[Imò] ſi caro menti repugnat, nec ſubdita eſt animi gubernaculo, & mētis imperio, *aliena eſt terra*, quæ non donatur exercitio cultoris, & ideò non poteſt fructus charitatis, Ambr. l. 2. de pœnit. cap. 11.

tis patientiam pacis afferre: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Ambr. in Pſ. 118. Octon 7. Qui cantat, vacuus eſt, & diuerſarum cogitationum curas releuat, culpas relegat, ſequeſtrat auaritiam, & non ſolùm corporis voce, ſed etiam mentis ſuauitate ſe mulcet.

Nam cùm mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore,
Ad læta occluſas tunc habet illa fores:

Nazian. de humana natur.

Ambr. in Pſal. 118. Octon. 22. In regione vmbræ mortis ſumus; abſcõdita eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera in regione viuorum. Ibi ergo viuit anima noſtra, vbi nihil mortale, nihil infirmum amicta ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Dominum, vbi depoſito infirmitatis corpore, conformis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRISTI, nam dum in peccato ſumus, plenè laudare quid poſſumus. In vmbrâ ſumus hîc poſiti, in vmbrâ viuimus, in vmbrâ laudamus: perfectè in vmbrâ laudare non poſſumus. Deniq; *in terrâ alienâ* ſumus; *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Ibid. ſuperiùs. Eructabat hymnum anima pia, cui dicebat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia vox tua ſuauis eſt.* eructabat hymnũ cui dicebat: *Fauum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel & lac ſub linguâ tuâ*; ſed non poteſt quis ante eructare hymnum, niſi didicerit iuſtitias Dei, & didicerit ab ipſo Domino Deo ſuo. ideò ſpecialiter hoc Dauid petit, vt eum doceat

ceat Deus, quomodo cantare poteſt in metu poſitus & in timore pœnarum? quomodo cantare poteſt grauium ſibi conſcius delictorum; niſi priùs fiat veniæ ſecurus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captiuetur in lege peccati; in quâ defleat atque deploret ſuæ captiuitatis ærumnas?

O pax illa, quam videbimus apud Deum! ô illa ſancta æqualitas Angelorum! ô illa viſio & ſpectaculum pulcrum! ecce in Babylonia pulcra ſunt quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud eſt ſolatium captiuorum, aliud gaudium liberorum. August. in Pſal.136.

Facilè poteſt demonſtrari captiuos nos eſſe: Non enim reſpiramus iam in auras illius libertatis; non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum ſuggeſtionibus illicitarum voluptatum. Vix reſpiramus, vel in oratione; captiuos nos eſſe intelligimus. Ibidem.

Illi autem *qui captiuos duxerunt nos*, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba canticorum*: Quid reſpondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia Ibidem.

te

te nutrit, Babylonia de te loquitur; non nosti capere nisi quod fulget ad tempus; æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

I.

Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum meum, vt nũcietis ei: quia amore langueo. *Cant.5.*

COelestes animæ, Solymæ cælestis alumnæ,
Quæ teritis niueo cærula templa pede;
Vos ego, vos numquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis fortè repertus amor)
Dicite, quòd cæcâ, sic eius langueo flammâ,
Languet vt Assyrio flosculus vstus agro.
Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,
Delituit proprijs mistus arundinibus:
Et summâ trifidi præfixus cuspide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fidit.
Ah quibus, ah quantis tum pectus amoribus arsit!
Non furit AEtnæo sæuior igne rogus.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluraq; languentem non potuisse loqui.
Si roget; an lento mihi febris inæstuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis propior sim visa periclo?
Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantùm reddere verba mei.
Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,
Nec graue sit vobis dicere, qualis eram:

Hâc, precor, aut simili, tum me depingite formâ,
Quâ sciat & morbi quæ sit origo mei.
Dicite, quòd iaceam tenebris exsanguis obortis,
Succiduo in nudum corpore lapsa solum.
Sintq; hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
Inq; sinu iaceat languida facta manus:
Nec rosa picta genis, neque viua corallia labris,
Venaq; vix, quamuis pollice tacta, micet:
Iamq; diu nullo constet me viuere signo,
Quàm quod anhelanti pectore sæpè gemam.
Quodq; mihi certam non poßim fingere caussam,
Cur toties nullo læsa dolore querar:
Non poßim, nisi fors gemitu se prodere cogat,
Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
Hæc reor, hæc nostri fuit vnica caussa doloris,
Et quid amans esset nescij, amansq; fui.
Hoc fuit, hoc toties me suspirare coëgit,
Per gremium iniussæ cùm flueretis aquæ.
Hoc, fuit, vt quamuis toties aliena loquenti,
Illius aßiduè nomen in ore foret.
Ergo meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
Illius immodicâ quod cremor ægra face:
Dicite, quòd lento sic torreor illius igne,
Vt rosa cœlesti torrida facta cane.
Dicite, quòd longâ sic eius langueo flammâ,
Vt languent siccâ lilia cana coma.
Dicite quodq; mei caussa vnica sit languoris,
(Qui simul est mortis caussa futurus) Amor.

Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei: quia amore langueo. Cant. 5.

PROBAVIT dilectionem suam nobis præclarus ille procus animarum nostrarum CHRISTVS, quâ adductus etiam tum, cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Idcirco sponsa vicissim, amore incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, demonstrat latens in se dilectionis telum, imò in pectore. Nyss. orat. 13. in Cãt.

Sagittarius autem eiaculatus hoc telum, est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem, sacris è litteris didicimus, qui quidem, telum electum, Deum illum vnigenam, ad eos mittit, qui seruantur; spiritu vitæ, triplicem cuspidis aciem inungens, vt eum in quem immissa fuerit, vnà cum telo, & ipso sagittario, is vnum colligat. Itaque videt iam anima per diuinos gradus in sublime deducta dulcedinem dilectionis, tamquam telum in sese quo vulnerata est. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quasi quoddam ostium & ianuam sibi aperiens ipsâ diuisione. Nyss. orat. 4. in Cant.

Quàm pulcrum est, quàm decorum, vulnus à charitate accipere? Alius iaculum carnei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus est; tu nuda membra tua, & præ- Orgi. hom. 2. in Cant.

be te iaculo formoso; siquidem Deus sagittarius est. Audi scripturam de hoc eodem iaculo; imò vt ampliùs admireris, audi ipsum iaculum quid loquatur: *Posuit me in sagittam electam, & in pharetrâ suâ seruauit, & dixit mihi: magnum est tibi hoc vocari puerum meum.* Intellige sagittam, quid dicat, & quomodo à Deo sit electa. Quàm beatum est, hoc iaculo vulnerari!

Hier. epist. 104. ad Principiā. Nec mirum si sponsus habeat plures sagittas, de quibus in 119. Psalmo dicitur: *Sagittæ potentis acutæ.* His sagittis & Cleophas, in itinere, cum altero vulneratus aiebat: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* Et in alio loco legimus: *Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum.* His sagittis totus mundus vulneratus & captus est. Paulus sagitta fuit Domini, qui postquam ab Hierosolymis vsque ad Illyricum missus arcu Domini, hùc illucque volitauit; ad Hispanias ire festinans, vt velox sagitta, sub pedibus Domini sui, Orientem Occidentemque prosternat.

August. med. c. 40. Quid ergo dicam? quid faciam? quo vadam? Vbi eum quæram? vel quando inueniam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

Aug. solil. cap. 1. O vita, cui omnia viuunt, vita quæ das mihi vitam; vita quæ est mea vita! per quam viuo, sine quâ morior; vita per quam resuscitor, sine quâ pereo; vita per quam gaudeo, sine

ſine quâ tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, ſemper memorialis, vbi quæſo es? vbi te inueniam, vt in te deficiam, & in te ſubſiſtam? propè eſto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia ſine te morior?

Anxia vota, ſuis neſciunt eſſe contenta meritis; ideò alienæ precis mendicant ſuffragia: *Adiuro vos*, inquit, *filiæ Hieruſalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris acceſſus; vos nunciate, quæ noſtis ex parte, quãta ſit amatorij virtus languoris, quàm ſit fortis vt mors dilectio. Guilb. Abb. ſer. 46. in Cãt.

Sed quorſum ſic adiurat? Nónne Dilectus cũcta nouerat, & in his amorem Sponſæ amantis? ſi Petrus dixit: *Tu ſcis, quia amo te*, quanto magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipſam abſque internuntijs dicere poteras Dilecto, & frequenter ſine dubio dixiſti; dilecte nullum tibi abſconditum eſt cor, nullius occultus amor, *tu ſcis, quia amore tui langueo*. Quorſum igitur, tendit hæc adiuratio? Nónne vt percuſſa, percutiat? vt vulnerata, vulneret? Rupert. in Cant.

Nunciate ei, non quaſi ignorãti (nihil enim ei incognitum eſt) ſed quia gaudet, quæ nouit de dilecta etiam ex aliis intelligere. Guil. apud Delrio Cant.

Narrate & annunciate, & exaudiet vocem veſtram, vt refoueat vota mea, *Annunciate, quia amore langueo*. Non languet amor, ſed Guilb. Abb. ſer. 64. in Cãt.

languet amans; vbi viget amor, ibi viget languor, si absit, quod amatur; languet animus dum æstuantis voti nimietate conficitur; liquefactus se fugit animus amoris violētiam ferre non valens. Sic enim in cōsumptâ materiâ & iam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et *Deus noster ignis consumens est.* ô potens & præpotens passio charitatis! si non temperatur, non toleratur. Iure potens, quæ animum, quem possederit, suiipsius efficit impotem.

Rupert. in Cant.

Annunciate, quia amore langueo, præ magno faciei eius videndæ desiderio; vitæ tædium patior, & vix præsentis exilij moras sustineo.

Guilb. Abb. ser. 66 in Cant.

Singultus de imis prodeuntes precordiis, crebri gemitus, nónne sunt quædam eructationes spiritus & conceptæ gratiæ? nōne talibus indiciis se probat lāguor amoris? Non est occultatus languor, quādo gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cùm hæc producit indicia.

Guilielm. apud Delrio in c. 5. Cant.

Langueo in amore mei, præ amore Sponsi cœlestis, Amor eius languidum & remissum in me facit amorem mei ipsius. Meo amori mortua, viuo ego, iam non ego, sed viuit in me Sponsus. Me namque amo, non amore mei, sed amore sponsi qui me amat. Non amo me, in me, sed me in ipso, & ipsum in me.

Bona. solilo cap. 2. §

Eia dulcissime IESV, transfige saluberrimo

mo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, vt verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat; *cupiat diſſolui, & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ, qui de Cœlo deſcendiſti. Te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te ſemper ambiat, te quæ-rat, teque inueniat, in te dulciter requieſcat.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cantic. 2. 32.

II.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis; quia amore langueo. *Cant.* 2.

O Amor! ô quantis torres mihi viſcera flammis!
O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?
Parce, vel in vapidos diſſoluor cineres.
Parce Amor, ô toties repetitis parce ſagittis!
In noua, pars animi, vulnera nulla vacat.
Parce Amor, & nocuæ procul abÿce tela pharetræ,
Proxima quam iacies figet arundo necem.
Ah perÿ! neque nota mihi ſuſpiria duco,
Quæ ſonat, ignoto vox ab amore ſonat.
Scilicet arcanos penitus graſſatus in artus,
Iam mea, victor ouans, regna ſubegit Amor.
Me miſeram! tantos nemo miſerabitur ignes?
Nemo vel è terris, nemo vel è ſuperis?
Tuq; meus (tanti cauſſa vnica qui tormenti es),
Tu meus, hæc ſicco lumine cernis Amor?
Vos ſaltem AEtherÿ Cœlo properate coloni,
Vos, quibus à ſimili mens calet icta face:
Ferte roſas, date mala, & odora Chloridis herbas,
Quicquid & Alcinoüs, Floraq; quicquid habet.
Ferte roſas, date mala ardentibus obuia flammis,
Mitior in malis eſt amor, inq; roſis.
Ferte roſas manibus, calathis effundite mala,
Fors erit hinc noſtris certa medela malis.

Sed

Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?
Est dolus in malis, est dolus inque rosis:
Forsan Amor falsi tegitur velamine mali,
Aut sua spiniferis occulit arma rosis.
Periuro simplex malo delusa Cydippe est,
Et Venus armatæ cuspide læsa rosæ.
Nolo tuas Cytheræa rosas, tua mala, Cydippe,
Nescia perfidiæ mala rosasque volo.
Quales Dorothea superis tulit Ales ab hortis,
Canaque quas stupuit Bruma rubere rosas.
Quale tibi Elysiis venit, Luduina, viretis
Angelico carptum pollice liliolum.
Has mihi posco rosas hæc mala, hæc lilia posco,
Nescia perfidiæ lilia, mala, rosas.
His mihi vernantem viridi super aggere lectum.
Pictaque puniceis sternite fulcra crocis.
Fiscinaque è lento fiat puluinus hibisco,
Fiscina quam viridi farciat herba toro.
Iungite vimineis collecta ligustra quasillis,
Et pluat in laxos lutea Caltha sinus:
Iunceaque egregiis onerate canistra Hyacinthis,
Misceat & calyces Bellis amœna suos:
Spicaque Narcissusque & apex stellatus Amelli,
Pulcraque cæruleus cum Cyanis Anemon,
Et Nymphæa marina, immortalesque Amaranthi,
Iridis & Violæ multicoloris opes.
Iunctaque Smilacibus Pæonia regia paruis,
Cunctaque quæ Pasto diuite serta virent.
Addite deceptas Arabo de cortice frondes,
Et Myrthum & Daphnen Cecropiumque Thymum.

Serpillumq́; Chamæmelumq́;, Aloenq́;, Ciperumq́;,
Et Nardum & Tymbrã, Cynnamaq́; & Casiã:
Et Costum & Stacten, & olentis germen Amomi,
Et Cilicum totâ sternite messe solum.
Sternite, & hoc animæ quidquid super exspirãdum
Roscidulis, sinite, elanguecat in folijs. [est,
Tunc ego sic moriens componam leniter artus,
Vt Rosa deciduas vngue resecta comas.
Aut moritura graues inclinant Lilia culmos,
Quæq́; halant animas gramina messa suas.

Fulcite me floribus, stipate malis; quia amore langueo. Cant.2.

Bern. ser. 51. in Cât.

CREVIT amor, quia incentiua amoris plura solito processerunt. [sed] post illa omnia, Sponso (more suo) secedente; illa, languere amore se perhibet, id est, præ amore. Quò enim grauiorem fuerat experta præsentiam, eo postmodum absentiam molestiorem sensit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio desiderij est, & quod ardentiùs desideras, eo cares ægriùs. Rogat proinde ista interim odoramentis florum ac fructuum confoueri, quo vsque denuò reuertatur, quem molestissimè sustinet remorantem.

Gislen. in c. 2. Cant. expos. 1.

[Nempe] quod amentibus sæpè euenire solet puellis, vt præ amore ad illius quem deperennt absentiam, & corporis languorem & animi patiantur deliquium, hoc Sponsæ frequentius in Cantico Cant. euenisse comperimus. Nam in huiuscemodi deliquio constituta prima illa protulit verba: *Osculetur me osculo oris sui*, hanc ægritudinem sese opprimentem, Sponso, vt nuncient, socias supplicibus exorat verbis; cùm defatigata iam esset in illo quærendo, dicens? *Adiuro vos filiæ Hierusalem, si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo*; quin

imò

imò & hoc ipſo amore, eadem in ſomnum dicitur incidiſſe, ita vt Sponſus eam miſeratus, in ea ipſa proruperit verba. *Adiuro vos, ne ſuſcitetis.* At nullibi ſanè clariùs deſcribitur iſtiuſmodi eius deliquium, quàm in præſenti ſententiâ, in quâ ipſamet ægritudinẽ ſuam, ſimul cum illius causâ exprimens illa expoſcit remedia, quæ præſentanea ijs exhiberi ſolent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non ſit ad mortem, ſed ad vitam, vt glorificetur Deus per eam. Cùm ardor, febríſve iſta, non ſit ab igne conſumente, ſed ab igne potiùs perficiente. Porrò quod aduertitur in ægritudinibus corporalibus, vt languens (cùm ſibi integrum non ſit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum ſibi curet viridi fronde conueſtiendum, ac varijs & odoratis floribus, pomíſve exornandum, quibus viſum & defeſſum mœſtúmve ſoletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentiſſimo laborans Diuini amoris languore, cùm humanos guſtus nequeat percipere, diuina verba audire exoptat, & toto laborat ſtudio, vt actiones, operaque ſibi recenſeantur CHRISTI dilecti ſui, & iſtiuſmodi florum ac pomorum

Idẽ ibid. expoſ. 3.

morum ſuauiſſimo odore ac pulcritudine, vires ſibi ad ſeruiendum Deo, & ſpiritus ſuppeditandos confidit.

Delrio in c 2, Cant. *Fulcite me floribus*, ô columnas admirabiles! ô noua fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutãtem? quid ni ſuſtineant, nixam lacerti fortiſſimorum athletarum & gigãtum, quorum robur inexpugnabile fuit? quidni ſunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione ſunt æternæ, celſitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara vſque penetrârunt.

Ibidem. *Stipate me malis*. Non vult ſuper fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum, non ſtipulam; quia hæc ignis abſumet; ſed poma ſuauiſſima.

Nyſſen. orat. 4. in Cant. Quodnam enim ſpectaculum elegãtius excogitare quis poſſit, malorum compoſitione? cum ordine continuo fructus, hîc bellè collocatus atque in loco confertim poſitus varietatem quamdam aſpectui exhibet; rubedine, cum colore ſubalbo, permiſtâ.

Greg. in c. 2. Cant. Sponſa [verò] quia amore languet; fulciri ſe floribus, & ſtipari malis appetit; quia; dũ ſe æternitatis deſiderio afficit; dum, qualiter illuc perueniat, totâ anxietate perquirit (eò quòd perfectionem, dum in carne viuit, omninò non inuenit) fatigata in deſiderio ſuo requieſcit; & in hoc ſolo gaudet, ſi circa ſe reſpicit, vel quibus ipſa proficiat, vel in quorum

rum profectione consolationem, de languore suo, recipere possit.

Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè vt opinor id tibi videbitur, si aduertas quomodo instar floris necessario præcedentis fructum, bonũ quoque opus, fide oporteat præueniri. Alioqui sine fide, impossibile est placere Deo. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide, opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est; sicut inutiliter quoq; flos apparet, vbi nõ sequitur fructus. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore lãgueo.* Cùm præsto est quod amatur, viget amor; lãguet cùm abest: quod non est aliud, quàm tœdium quoddam impatiẽtis desiderij, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum totus in expectatione, quantamlibet festinationem, reputat tarditatem. Et ideò ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat. Bern. ser. 51. in Cãt.

Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies et inclinentur vmbræ. Cant. 2 33.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ. *Cant. 2.*

Felices animæ populus genialis Amantum,
Quas amor irruptâ nectit vtrimq; fide!
Non ego præ vestrâ, fortunam optauero Regum;
Nam puto Cœlicolûm vos ego sorte frui.
Sed neque iam Siculi mirer noua vota Tyranni,
Optantis, Pythiæ tertius esse Comes.
Ecquis enim socijs medius neget esse duobus,
Quos sibi tam sancto fœdere iunxit Amor?
Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
Reddit & alternas mutua flamma vices!
Hâc ego me toties optaui lege beatam,
Ad sua cùm trepidam signa vocaret Amor.
O quoties dixi; si quando cogar amare,
Non nisi qui pariter me redamârit, amem!
Audijt optantem volucrum Deus ales Amorum,
Et quid, ait, dubitas? vt redameris, ama.
Vicino extimui præsentis Numine Diui,
Attonuitq; meum vox inopina caput.
Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide castris,
Auspicijsq; iubes æra merere tuis?
Sæpè quidem iuueni mihi narrauêre sodales
Gaudia quanta suis polliceatur Amor.
Sæpiùs at contra monuit me sedula nutrix,
Cùm veherer gerulæ sarcina parua sinu.

Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
Quæ cecinit castis ingeminanda choris:
„ Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblâ,
„ Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
„ Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,
„ Res est solliciti plena timoris Amor.
Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.
Fida vel alternis si sint rata fœdera vinclis
Tum grauis, vt constent fœdera, cura subit.
Curre per historias; quotus, heu! securus amauit?
Hunc breuis, hunc fictus ludificauit Amor.
Quâ Paris Oenone sine viuere posse negabat,
Oenonem potuit deseruisse Paris.
Dilecti Hypsyphile non mansit Iasonis vxor,
Non mansit reducis, sicut euntis erat.
Thesea crudelem quoties Ariadna vocauit,
Nauigio numerum questa deesse suum?
Quin etiam leuibus monstras, Puer improbe, pennis,
Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.
Ite igitur, leuibusq; animas modò credite flammis
Cùm sua non aliter sceptra Cupido gerat.
„ Et leuis est multoque suis ventosior alis,
„ Gaudiaq; ambiguâ datque negatq; fide,
Tum pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
Teq; leuem celeri fassus es esse fugâ.
Tuncq; ego, Cyprigenæ detectâ fraude, triumphans,
Instabilem iussi læta valere Deum.

Et

Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera iungam,
Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
Donec ab aëreis labentur montibus vmbræ,
Et reducem fugient vmbraq́ꝫ, noxq́ꝫ diem.
O liquidæ ambrosiæ! ô Diuini nectaris haustus!
O amor! ô quanti pocula mellis habes!
Quid totis Te, Dius amor, sit amare medullis,
Expertus nisi sit, dicere nemo potest:
Quid verò sit amare, iterumq́ꝫ abs te redamari,
Sit licet expertus, dicere nemo potest,
Omnibus hisq́ꝫ etiam supereminet illa voluptas,
Fidus hic æternum quòd sibi constet amor.
O Amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
Aut melli geminum si quid Hymettus habet!
O Amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia misces,
Dum, quòd amās redamer; dū, quòd amere, subit!
Dumq́ꝫ iterum æternos recolo fore fœdere nexus
O Amor! ô quantis gestio lætitijs!
Non habet hic miseros Amor, vt leuis ille, timores:
Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
Pascitur in riguis, vbi candent, lilia, campis,
Et sua Virgineos ducit in arua greges.
Scilicet æthereum decet hic flos purus Amorem,
Et benè tam castas pascit hic ortus oues.

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur vmbræ. Cant. 2.

Bern. ser. 67. in Cãt.

QVID est hoc quod dicit, *Ille mihi, & ego illi?* Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter fauorabiliterque discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, tuque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud? si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, euidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundùm Prophetã, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & ideò non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omninò quiuit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neq; enim vt exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantiâ cordis, os locutum est; sed non pro abundantiâ. Habent suas voces affectus, per quas se etiã cùm nolunt, produnt. Timor, meticulosas; dolor gemebundas; amori iucundas. Eiusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erũpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præsertim Diuinus, cùm se intrà cohibere

bere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborũ ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdũ nec verba requirit, interdum nec voces omninò vllas; solis adhuc contẽtus suspirijs. Indè est quod spõsa sancto amore flagrans, idque incredibili modò, sanè pro captandâ quantulacumq; euaporatione ardoris quem patitur, nõ considerat, quid, qualiter eloquatur, sed quicquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid indè? Ructus est. Quid tu in ructu? quæras orationum iuncturas, sollemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non est dubiũ; duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo, vnius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neq; enim inter pares est cõsensio seu complexio hæc Ait itaque: *Dilectus meus mihi, & ego illi*, principiũ *Dilecto* tribuẽs; in consequentibus; *Ego*, inquit, *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi*: cõsummationem æquè illi concedens. Nunc iam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi.* Si enim hoc recipitur, vt subaudiamus, intẽdit, & sicut Propheta ait: *Expectans expectaui Dominũ & intẽdit mihi*; ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogatiuæ.

Bern. ser. sequenti. Audite gaudium meum quod sensi; & verũ est, audite gaudentes sponsa locuta est, & dixit, sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic, Deus noster est; & illa, si audeo dicere, nos sumus; gaudeamus. Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamẽ disparilitas! quid terrigenæ & filij hominum corã illo? quid sibi vult ergo ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum amat. Quã admirabile est quod illius intentionem ista quasi sibi propriam vẽdicat, dicens: *Dilectus meus mihi.* Nec eo contenta tamẽ pergit ampliùs gloriari; respõdere se illi, quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim, *& ego illi*, insolens verbum, *& ego illi*; nec minus insolens: *dilectus meus mihi*, nisi quod vtroque insolentius, vtrumq; simul. O quid audet cor purum & conscientia bona, & fides non ficta! *Mihi*, inquit, *intendit*. Itáne huic intenta est illa maiestas, cui gubernatio pariter & administratio vniuersitatis incumbit, & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia, imò otia amoris & desiderij huius. Ita planè. Prouidentiam cæteris creaturis non negamus; curam sponsa vindicabit sibi. [Sed &]propterea vtrumque ponit, dicens: *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata; Ille mihi gratiam ex gratiâ;

ego illi gratiam pro gratiâ; Ille meæ liberationi, ego illius honori, ille saluti meæ, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam vna sum columba eius; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

Anima [enim] ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligit nihilominus vehementer non ambigit, ac de suâ singulari intentione, sollicitudine, curâ, operâ, diligentia, studioque, quo incessanter & ardenter inuigilat, quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis eius; *in quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis*, ergo nec dubitat se amari, quæ amat. Ita est. Amor Dei amorem animæ parit. Bern. ser. 69. in Cãt.

Et vnde tibi, ô humana anima, vnde tibi hoc? vnde tam inæstimabilis gloria, vt eius sponsa merearis esse, *in quem desiderant Angeli prospicere*? vnde tibi hoc, vt ipse sit spõsus tuus, *cuius pulcritudinem Sol & Luna mirantur*, ad cuius nutũ vniuersa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? vt sis socia mẽsæ, socia Regni, & socia thalami vt introducat te Rex in cubiculum suum, vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus, & amplectẽdus sit, qui tanti te æstimauit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce, consuetudines noxias obliuiscere. Quid enim Bern. serm. Domin. 1. post octa. Epiph.

 putas?

putas? Nónne ſtat Angelus Domini, qui ſecet te mediam, ſi fortè (quod auertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?

Auth. Scalæ paradyſi c. 9. tom. 9. Auguſt.

Zelotypus eſt ſponſus iſte ſi fortè alium amatorem acceperis, ſi alijs placere ſtudueris, ſtatim diſcedet à te; & alijs adhærebit adoleſcentulis.

Bern. ſer. 70. in Cāt.

Quis huic iam imputet præſumptioni vel inſolentiæ, ſi ſe dicat inijſſe ſocietatem cum illo qui paſcitur inter lilia? etiamſi inter ſydera paſceretur, eo ſolo quo paſceretur, neſçio quid magnum videri poſſit, cum eiuſmodi amicitias ſeu familiaritatem habere. Non ignorat [ſponſa] vnum eſſe, & qui naſcitur, & qui paſcit; inter lilia commorantem, & regnantem inter ſidera: Nam qui in altiſſimis eſt Dominus, in imis eſt Dilectus; ſuper ſidera regnans, & inter lilia amans. Amabat & ſuper ſidera, quia nuſquam & numquam potuit non amare, quia amor eſt: ſed donec ad lilia deſcēdit, & paſci inter lilia compertus eſt, nec amatus eſt, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligi quàm agnoſci, ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum ſponſum! quærenda in ſpiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia à nobis demonſtrāda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia è quibus ſpecies decoris eius? *Procede, inquit, & regna: propter veritatem & manſuetudinem*

tudinem & iuſtitiam. Bonum lilium *veritas*, candore conſpicuum, odore præcipuum. Eſt & *manſuetudo*. Quod autem *iuſtitia* lilium ſit, recordamini de ſcriptura; quia *iuſtus germinabit ſicut lilium*. Sunt multa apud ſponſum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempè quot virtutes, tot lilia. Et fortaſſe propterea ipſe ſe lilium appellauit, quòd totus verſetur in lilijs; & omnia quæ ipſius ſunt, lilia ſint: conceptio, ortus, conuerſatio, eloquium, miracula, ſacramenta, paſſio, mors, reſurrectio, aſſcenſio. Quid horum non candidum, & non ſuauiſſimè redolens?

Nimirum hic eſt præclarus ille paſtor, qui non fœnum gregi, pabuli loco præbet, ſed puris lilijs oues alit, non ampliùs fœno fœnum nutriens. Eſt enim fœnum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cùm rationis ſit particeps, verâ ratione paſcitur. Quod ſi eiuſmodi fœno ſaturaretur, & ipſe in fœnum commutaretur. Eſt enim præſcriptum, *omnis caro fœnum eſt*; quamdiu ſcilicet caro exiſtit; at ſi quis ſpiritus fiat è ſpiritu progenitus, non amplius victu gramineo paſcetur, ſed ſpiritus ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilij obſcuriuſculè denotat. Quin etiam ipſe, lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipſius alimenti commu-

Nyſſ. in orat. 4. in Cant.

commutatus, atque hoc ſibi vult; *Dies per radios diffuſa* ſiue *perflans*, quemadmodũ Diuina vox loquitur, cùm diffuſionem, per ſpiritum radiorum factam, *perſpirationem* appellat, per quam vmbræ huius vitæ remouentur, in quas ſtudiosè defixis oculis reſpiciũt, qui necdum luce veritatis animi oculum illuſtrarunt, qui vmbram ac vanitatem ſic intuentur, quaſi reuera quiddam ſubſiſtens, quod autem verè exiſtit, quaſi non exiſteret, negligunt. At qui lilijs veſcuntur, hoc eſt, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pingueſcit, omni fraudulentâ, amoriſq; conſimili rerum ſpecie(quæ res hâc in vitâ caræ ducuntur) reiectâ ad veram ipſarum rerum ſubſtantiam reſpiciunt, effecti lucis ac diei filij.

Bern. ſer. 71. in Cãt. Tu ergo qui hæc audis, vel legis; cura habere lilia penes te, ſi vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, ſtudium tuum, deſiderium tuum lilia eſſe proteſtentur, moralis quidam rerum ipſarum candor atque odor. Habent & mores colores ſuos, habent & odores. De colore. Conſcientia conſultetur; de odore, fama: ſponſus itaque & cùm ſit virtus; in virtutibus complacet ſibi; & cùm ſit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm ſit candor, delectatur candidis.

Aug manu c. 24. O anima mea, inſignita Dei imagine, dilige

lige illum, à quo tantùm dilecta es! Intende illi, qui intendit tibi! Quære quærentem te, ama amatorem tui, à quo amaris; cuius amore præuenta es, qui est caussa amoris tui. Esto sollicita cum sollicito, cum vacante vacans, cum mundo munda, cum sancto sancta. Elige illum amicum præ omnibus amicis tuis, qui cùm omnia subtracta fuerint, solus tibi fidem seruabit: in die sepulturæ tuæ, cùm omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet, sed tuebitur *à rugientibus præparatis ad escam.*

Ego dilecto meo, et ad me conuersio eius. Cantic. 7.

34.

IV.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius. Cant. 7.

MOesta cupressiferi nemoris spatiabar in vmbrâ,
Tristitiam lacrymis compositura meis:
Iamq; sinum tepidis submerserat imbribus vnda,
Concideramq; meis pœnè subacta malis.
Fors Chélys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mœstitiæ quondam certa medela chelys:
Obruta tristitiâ, frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni,
Nullus & in nostro carmine viuet amor?
Ah! precor, eueniant hæc hostibus omnia nostris,
Et procul his flammæ tam bona tela cadant!
Viuere se iuret, non hunc ego viuere credam,
Qui trahit hoc vacuos frigidus igne dies.
Vnicus est homini, viuendi fructus, amare;
Solus amans, vixi, dicere iure potest.
Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,
Et subit aërias, ardua flamma, vias;
Nos ita fax animi, violento cogit amore,
Abripimurq; omnes, impetu quisque suo.
Me quoque natiuâ stimulari sentio flammâ,
Visq; adhibet tacitas, nescio, quanta faces.
Quo meus ergo suos Amor eiaculabitur ignes;
(Primitiæ nostri namque caloris erunt)
Auferar humanæ furiata Cupedine tedæ,
Cognata Angelicis stirpsq;, sororq; choris?
Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quæ sum immortali Sponsa creata Deo.

Ah,

Ah, super hasce hiemes, nostri rapiuntur amores,
Terra parem thalamis non habet ista meis.
Nympha puellarum pulcerrima Romulearum
Agnes, Ausonio sponsa petita proco;
Absit, ait, iuuenis mea ne tibi fœdera speres,
Iam mea cœlestis fœdera sponsus habet.
Sic nostra ætherios ambit quoque fax Hymenæos,
Inde petendus erit qui mihi sponsus erit.
Hunc ego, non alium, solum hunc ego diligo spõsum,
Nemo potest vno tempore amare duos:
Illius ante oculos mihi semper oberrat imago,
Ante oculos, quamuis longiùs absit, adest.
Et loquor absenti momentis omnibus, absens,
Absentisq; sonos illius aure bibo.
Sic vbi magnetis vim ferrea linea sensit,
Semper ad agnati vertitur alta poli.
Et sua Sydonijs patet hinc Cynosura carinis,
Seruat & hinc Helicen cymba pelasga suam;
Sic læsi sequeris studiosa pedissequa Phœbi
Dilectam Clytie, flos modò facta, facem:
Bisq;, die quouis, verso iubar ore salutans,
Manè precaris Aue; serò precare Vale.
Obuia fraternos ita spectas Cynthia vultus,
Et reparat vultus ignibus ille tuos.
Sponse, ego sum Clytie, Tu Sol; ego Cynthia, Phœbũ
Quâlibet obuerso persequor ore meum:
Es mihi, sponse, Helyce, Cynosuraq; duplicis Arcti
Quo trahis, huc oculis ad tua signo volo.
Quid mirum, alterno si respondemus amori?
Magnetem sequitur linea tacta suum.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius. Cant. 7.

IMpossibile est, vt non semper humana natura aliquid amet, omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; seu rectè & vtiliter, cùm amat quæ oportet. Orig. in prologo Cant.

Cor meum per multa dispergitur, & huc, illucque quærit vbi requiescere possit, & nihil inuenit, quod ei sufficiat donec ad ipsum redeat. Bern. medit. ca. 9.

Duo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non se simul in vno capiunt pectore. Et ideò si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincerè casteque permanens in sæculum sæculi, amor qui semper ardes & numquam extingueris, dulcis CHRISTE bone IESV, charitas, Deus meus, accēde me totum igne tuo, amore tui, suauitate & dulcedine tuâ, ita vt nullus pateat in me locus adulterinis amoribus. Aug. med. cap. 35.

Nam Christo & mundo quisquis partitur amorem,
Huius amor planè leuis est & frigidus; atqui Nazianz. de laudib. Virgin.

Totam animi flammam penitùs defixit in vno,
Ille procul dubio, constans & certus amator.
Quin etiam latomi sollertes, quiq; fabrilem
In lignis artem exercent; cùm linea recta
Quæritur, exactâq; operâ captatur amußis,
Ex oculis vnum claudunt, & lumine toto
In socium fuso, visus acieq; coactâ,
Recta sequente tenent duro vestigia ferro.
Sit collectus amor, propiùs coniungit amantûm
Pectora casta Deo; cupientem qui cupit, atque
Cernentem cernit, fitq; obuius aduenienti,
Quem quo plus quisquam cupit, hoc magè cernit eumdem,
Quoq; magis cernit, tantò magis expetit illum
Cernere : Sicque bonus semper conuoluitur orbis.

Bern. ser. 68. in Cãt. Carissima illa est, vna vni, non adhærens alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid ista non audeat apud tam ambitiosum amatorem?

Bern. ser. 69. in Cãt. Paueant quæ non amãt. Ego verò amans, amari me, dubitare non possum, non plus, quàm amare: nec possum vereri vultum cuius sensi affectum.

Bern. ser. 69. in Cãt. *Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilauerint ad me, inuenient me.* Vide quomodo non solùm de amore suo certum te reddat si quidem tu ames illum; sed etiam de sollicitudine suâ quam pro te gerit, si te senserit esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille.

Conſurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, accelera quantum vis, etiam ipſas anticipare vigilias; inuenies eum, non præuenies. Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus: & magis amat & antè.

Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, vt quacumque ex parte inſpiciantur, ſemper videantur habere oculos ad intuentes conuerſos. Huiuſcemodi ſanè imagines, ex parte ſuâ, ſemper ad quoſcumque conuerſæ ſunt qui in illo reperiuntur cubiculo, vbi ipſæ fuerint: quod ſi quis minimè percipiat ab illis ſe reſpici, id haud ab eis, ſed ab ipſo prouenit potiùs, qui ſuam auertit faciem; ideoque vt primùm is ad illas ſeſe cõuerterit, eas pariter ad ſe animaduertet conuerſas: Quid ſimile & in re noſtrâ fieri cenſendum eſt. Giſl. in c.7 Cant. expo. 3.

Ego dilecto meo, & ad me conuerſio illius. Ac ſi diceret: quoniam fide ac dilectione, ſoli CHRISTO adhæreo, ſolum ſequor, ſolum videre concupiſco; reſpectionis eius ſuauitatem, viſitationis benignitatem, conuerſationis dulcedinem gaudenter experior. Greg. Papa in Cant.

Ille quippe ſingularis amor eſt, qui ſoli non adiungit alterum, & æternus, qui nec primo ſecundum. Hugo de S. Vict. ſer. de Aſſum.

Bern.ser. 83. in Cát. Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, vnde iugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo potest creatura, & si non ex æquo, respondere auctori, vel de simili mutuã rependere vicem. Verbi gratia: si mihi irascatnr Deus: num ego illi similiter redirascar? non vtique. Ita si me arguat, non redarguetur à me. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eum. Si dominatur, me oportet seruire: si imperat, me oportet parere. Nunc iam videas de Amore, quàm aliter sit; nam cùm amat Deus, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, nisi vt ametur; sciens ipso amore beatos qui se amauerint.

Aug manu cap. 29. Reuera hæc est vera cordis requies, cùm totum in amorem Dei, per desiderium figitur, nec quicquam aliud appetit, sed in eo quod tenet felici quâdam dulcedine delectatur, delectando iucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, indè aliquantulum abstractum fuerit, summâ cum festinatione illuc redire festinat (exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

Aug. med. cap. 25. Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, vt alter alterum vix patiatur abesse: si sponsa sponso, tanto conglutinatur mentis

mentis ardore, vt præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari ſui abſentiam non ſine magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo ſtudio, quo feruore anima, quam deſponſaſti fide & miſerationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcerrimum ſponſum.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Cantic. 5. 35.

V.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. *Cant.* 5.

TE semel vt cursim tantùm, mea vita, viderem,
Quot iuga, quot syluæ, quot loca visa mihi!
Vt semel audirem tantùm, mea vita, loquentem,
Ah! quot inaccessis rura petita viis!
Aërij montes, metuendaq́ꝫ culmina rupes,
Saxaq́ꝫ syluiuagis vix adeunda feris.
Nec tamen, ecce, tui data spes fuit vlla videndi,
Vixq́ꝫ vel alloquij spes fuit vlla tui.
O quoties dixi! quæ te, mea vita latebræ,
Quæ caua, quæ terræ, quæ nigra lustra tegunt?
Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
Respondit lacrymis sylua nec vlla meis.
Fors semel ignotos me duxerat error in agros,
Solus vbi ante oculos campus, & error erant.
Metior hîc oculis Cœlos, clamoribus agros;
Sed neque vox Cœlis, nec data vox ab agris.
Inde deerranti vallis se monstrat opaca,
Vociferor, nullus fit mihi valle sonus:
Ecce cauâ densum, procul haud à valle, viretum
Adiacet, æstiuo textilis vmbra gregi:
Hîc erit, hîc forsan, dixi, mea vita, latebit;
Heu dolor! vt vidi, nulla latebra fuit.
Ergo amens tandem lacrymansq́ꝫ ad littora curro,
Littora, quæ refluis Neree tundis aquis:
Hîc Pharos ingenti se tollit in ardua cliuo,
Vnde suam ratibus nauita captat iter.

Scando Pharon, totoq́ue oculos circumfero ponto,
Et quantâ possum littora voce voco.
Littora, littora, vos cautes, vosq́ue æquoris vndæ,
An latet æquoreis lux mea mersa vadis?
Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
Cùm citò littoribus vox geminata redit.
Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
Et nimiùm pronâ luserit aure fidem:
Tristibus ergo iterum caua littora pulso querelis;
Littoribusq́ue iterum vox repetita redit.
Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
Et mihi voce Tuâ, reddita vita fuit.
Ibam semianimis, subitò ad tua verba reuixi,
Ne penitùs morerer, vox satis vna fuit.
Scilicet ora loquens, quoties cœlestia soluis,
Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
Igniuoma non quale nucis, testudine clausum
Efflabas Syriæ fraudibus, Euna, Deæ,
Quale sed in comites, Emmautia rura petentes
Sparsisti stygijs Dux rediuiue plagis,
Frigida cùm subitis arserunt pectora flammis
Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
Hinc mihi succensis caluit quoq́ue flamma medullis,
Ictaq́ue cœlesti vocis ab igne fui:
Et licet Oceano gelidis licet vndique saxis,
Vndiq́ue cæruleis obsita cingar aquis;
Intus agunt flammæ sic liquor ab ignibus intus,
Liquitur vt lento pinea teda foco.
O vtinam, mea vita, animam liquamur in vnam,
Vnaq́ue vita duos iungat Amorq́ue duos!

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Cant. 5.

QVID est hoc quod sentio? quis est ignis qui calefacit cor meũ? quæ est lux quæ irradiat cor meum? ô ignis qui semper ardes & numquam extingueris, accẽde me! O lux, quæ semper luces, & numquam obfuscaris, illumina me! O vtinam arderem ex te, ignis sanctè! quàm dulciter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris. Augnst. solil. c. 34.

Sicut cera fluit à facie ignis, sic anima succensa est à facie eius; *Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est.* quàm dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti, liquefacta miscetur, quàm subtilis est in illo momẽto, quàm extenuata, quàm mobilis! Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens & liquẽs. Cognata sunt sibi inuicem liquidum & calidũ; in his duobus contẽplationis vsus cõsistit. Quod liquidum est, calorem citiùs cõcipit, & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc alijs nominibus, est succensum & sincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer! inflammat cor commutat renes, in nihilum (in cõspectu suo respectu Dei sui) animum redigit; à seipso lique- Guilb. Abbas ser. 44. in Cãt.

 scere

ſcere & deficere facit, vt iam anima non ſit tecum.

Ibid. ſupr.

Auſculta & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehēſæ, quid Samaritanæ, Chananææ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis ſermones & clementiæ, cuius nō molleſcat affectus viſcera liqueſcant! Ad tam vehementes flatus Auſtrinos, etiam de duriſſimo pectore, quantumlibet annoſa poterat glacies diſſolui. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & ſimili affectu liqueſcere, quoties miſericordiæ tuæ opera & verba perfecta recenſeo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſeruus tuus dilexit illud.*

Greg. in c. 5. Cant.

Dum [enim] CHRISTVS ſe per ſpiritū ſuum animæ deſideranti infundit, omnem duritiam cordis mox diſſoluit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, vt vix capere poſſit hoc quod ſe capere intra ſe exultat; & intus miretur quid fuerit & quid factam ſubitò ſeipſam videat. Quem liquorē dum ſentit, perfectiùs apprehendere cōcupiſcit, & aliquando dum hoc ipſum cogitat, hoc quod modò ſentiebat, iam non ſentit.

Greg. c. 39. in c. 3. Iob.

Quia nimirum mens dum occultę locutionis aſpiratione tangitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis infirmata, ipſo quo abſorbetur deſiderio, liquatur.

Guill. Abbas.

Sed res corporeæ cùm per calorē extrin-

ſecus

ſecus liquefiunt, in ſemetipſas reſoluuntur; animæ verò, cùm per calorem intimum liquefiunt, non in ſemetipſas reſoluuntur, ſed in reſoluentem. Reſoluuntur à ſemetipſis, ſed non in ſemetipſas; reſoluuntur igne Dei, ab amore ſui, in amorẽ ſponſi cœleſtis. Hoc Paulus inſinuans, *qui adhæret*, inquit, *Domino, vnus ſpiritus eſt*. Et ſuam animam hoc modo lique factam indicâs: *Viuo*, inquit, *ego, non iam ego, viuit autem in me* CHRISTVS. apud Delrio cap. 5. Cant.

Quid verò congruentius eſt quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum eſt, redditur fluens; cùm exploratum ſit eos eſſe præcipuos amoris effectus, vt amãtem impellat ad amatum, eumdemque cum illo vniat; quæ certè vnio tunc fit pulcriùs, cùm amor ipſe ſit mutuus, atq; adeò & ambos amantes ad alterutrum fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarũ IESVM CHRISTVM dixiſſe, in Pſalmo 21. *Factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens*. vnde ſi liquefacta anima fluat ad IESVM, qui & liquefactus vt cera, fluit ad ipſam animam, quid exinde conſequitur niſi perfecta vnio; Giſl. in c. 5 Cant. expoſ. 3.

Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt, ô mira & ineſtimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentẽ eleuat ad patriam & Deum & animam vel hominem ſimul conglutinat ad gloriam; Deum facit Bonauen. ſtimuli amoris, part. 1. c. 8.

facit hominem & hominẽ facit Deum; temporalem facit æternum, immortalem occidit, mortalem facit immortalem, & imum excelſum conſtituit, inimicũ facit amicum, ſeruum facit filiũ, & abominabile facit glorioſum, frigida facit ignea, obſcura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta eſt.* O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego viliſſimus & nequiſſimus ſeruus tuus Domine Deus meus, qui etiam non ſum dignus aliqua creatura tua vocari, nec eſſe, quomodo sũ tibi tanto vinculo charitatis colligatus, vt ad verbũ tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris qui intima mentis in Deũ infundis! Nam adamãtina erat anima mea; & eius intima nimiùm ſolidata. Nunc amore liqueſcit, nũc extra ſe exit, & in Deum tota ſe diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, abſorbetur à Deo & obliuiſcitur ſui. O amor! quid tibi tribuã, qui me feciſti diuinum? *Viuo ego, iam non ego, viuit autem in me* CHRISTVS. Inenarrabilis eſt virtus tua, O amor, qui lutum in Deum tranfiguras! Quid ergo te potentius, quid dulcius, quid iucũdius, quid & nobilius, obſecro? O deſiderabilis amor, qui ſummis delicijs reples egentes! ſed ſi liquefacta es, ad verbum eius, ô anima mea, quomodo ſuſtines amplexus eius? Quomodo non es aſſumpta ad oſcula

eius?

V I.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? *Psal. 72.*

QVid cœlo, mea lux, terráve, maríve requirã?
Nec cœlum, sine te, terra, nec vnda placet.
Non equidẽ ignoro, quæ, quantaq; gaudia Cœlum,
Terraq; quas fundat, vndaq; condat opes.
Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcumq; vel æther.
Vel tellus gremio, vel tegit vnda salo.
O cœlum! ô tellus! ô cærula marmora ponti!
O tria delicijs regna superba suis!
Delicias cumulus vestras licet aggerat vnus,
Non sint deliciæ, si meus absit amor.
Sæpè tulit, fateor, vaga per diuortia mentem
Hinc Thetis hinc Tellus, arduus inde Polus.
Sed totum iniectis, mundum si metiar vlnis,
Non tamen hæc vlnis par erit vlna meis.
Mens aliquando fuit grauidam recludere terram,
AEraq; diuitibus vellere fulua cauis,
Aurumq;, argentumq;, nitentis germina venæ,
Quæq; metallifero nutrit arena sinu.
Ferro igitur magnæ Matris suffodimus aluum
Totaq; telluris gaza coacta fuit.
Quid iuuat? aggestas licet aurum fregerit arcas,
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub æquoreos rapuit me cura penates,
Quâ subit Eoes Indus adustus aquas.

Quidquid & aurifluis gemmarum nascitur vndis
Carpere sub liquido gurgite feruor erat.
Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
Rideret patulis purpura si qua labris.
Et sparsas rutilis baccas conquirere ripis,
Diues Hydaspæi quâ nitet vnda vadi.
Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,
Littoribus totidem fluminis atque maris,
Tot cyanos tot chrysolitos tot iaspidas inter,
Nulla meæ potuit gemma sat esse siti.
Quid facerem, votis, terraq;, mariq; negatis?
Sidereos, dixi, vota subire lares.
Visa igitur superi circumuaga machina mundi,
Templaq; luciferis fulgida lampadibus.
Obstupui stabili currentes ordine flammas,
Astraq; perpetuos ducere nexa choros:
Inter at indigenas tot Olympi pensilis ignes,
Flamma capax animæ non fuit vlla meæ.
Nempe ita cùm totum requieuit in Hercule Cælum,
Non illi requies sidera, pondus erant.
Ah! piget è terris Cæli conuexa tueri,
Iam super alta feror nubila, terra vale.
Iam cunctæ ex oculis, turresq;, vrbesq; recedunt,
Iam coit in minimam pendula terra pilam:
Iam lunæ, solisq;, Iouisq; superuehor orbes,
Et septena premens sidera, calco pede:
Iamq; pauimentum stellarum illustre pyropis,
Sub pede despicitur, quod modò culmen erat:
Altaq; iam cingunt flammantis mœnia mundi,
Et propior cœli regia tota patet.

Quin properant volucres, pennata examina, ciues,
Et sociant varijs verba fideſq; modis.
Saltanteſq; obeunt pedibus plaudentibus orbem,
Lætaq; ceu festo personat Aula die.
O cælum! ô cælum! ô fulgentia lumina ſtellæ!
O, niſi ſidereis, atria digna choris!
O volucres animæ, rutili reſpublica Regni!
O chelys Angelicis aſſocianda modis!
O vbi ſum? prope facta ſui immemor, exciderat mēs?
Sed redit vt ſponſum ſenſit abeſſe ſuum.
Aſtra valete, valete Poli; Volucreſq; valete;
Nil mihi vobiſcum eſt, ſi meus abſit amor.
Iam video, mihi quid terraq́; poloq́; petendum,
Si meus abſit amor, Terra, Poluſq; vale.
Magnanimas iuuenis lacrymas, Pellæe, dediſti,
Nulla tibi domito terra quod orbe foret:
Quid mihi millenos ſi fregero viribus orbes?
Non ſatis eſt votis gloria tanta meis.
Ah, minus eſt animo, quidquid ſola diſſita terrarū,
Aſtriferæq́; obeunt mœnia vaſta plagæ!
Quod neq; terra capit, neque regna liquentia ponti,
Non hominumq́; lares, non auiumq́; domus;
Quod neque ſiderei claudunt amplexibus orbes,
Id voto ſpes eſt, reſq́; petita meo.
Hactenus heu fateor, vacuas dum prendimus auras,
Semper ab amplexu mens malè luſa ſuo eſt!
Tu mihi Terra, Deus, mihi tu Mare, tu mihi cœlū,
Denique cuncta mihi es, Te ſine, cuncta nihil.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Psalm. 72.

Hugo de S. Victore in arrhâ Animæ.

DIC mihi, quæso, anima mea, quid est quod super omnia diligis? ego scio quòd vita tua dilectio est, & scio quòd sine dilectione esse non potes. Aspice mundum & omnia quæ in eo sunt, multas ibi species pulcras & illecebrosas inuenies, quæ humanos affectus alliciunt, & secundùm varias vtentium delectationes ad fruēdum se, desideria accendunt. Habet aurum, habent lapides preciosi fulgorem suum; habet decor carnis speciem, picta tapetia & vestes fucatæ colorem, Dic ergo, obsecro, mihi; quid de his omnibus vnicum tibi feceris, quod singulariter amplecti, quo semper perfrui velis? Certus enim sum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut si iam postposuisti vniuersa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

August. in Psal. 143.

Quid tibi placet in sæculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare? quocumque corporeis sensibus te conuerteris, occurrit tibi cœlū, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum est; quicquid amas in Cœlo corporeum est. Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diuersitate verberata, portas plagas, saucia, diuisa per amo-

res

res multos, vbique inquieta, nusquam sæcura. Colligere ad te ipsum; quicquid tibi foris placebat, quęre quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratia, quâm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita; quid melius in Cœlo, solo, lunâ, sideribus? Totum cogita; omnia ista simul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; vndique pulcritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorē. Non occuperis in eo quod factū, & discedas ab eo qui fecit: hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

Anima humana quæ ad Deum appetendum facta est, quicquid infra Deum appetit, minus est, ideoque iure ei non sufficit, quod Deus non est. Sed caue, anima mea, ne non spōsa, sed adultera dicaris, si munera dantis plusquam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras in vestigijs suis, si nutus suos, pro eo amas, & nō aduertis purgatæ mentis intelligentiâ, quid innuat lux illa beatissima, cuius nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si fortè *ignoras te ô pulcerrima mulierum, egredere, & abi post vestigia gregum*, id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigiū Creatoris tui; tu verò speculum sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior comprobaris. Bonau. solil. cap. 1.

Et *pasce hædos tuos, iuxta tabernacula pastoris*, id est, conuerte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ & conciuis eris in gloriâ.

Bonau. c. 1. solilo. Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non aduerti, quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo vnam guttam tuæ inæstimabilis pulcritudinis cōmunicasti. Quis enim ornauit cœlum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulcritudinis modica scintilla? dulcedo etiam Creaturarum decepit gustum meum, & non aduerti, quòd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, imò tuam commodasti. Decepit etiã odor creaturæ olfactum meũ, & ignoraui quòd odor tuus, o bone IESV, redolet super omnia aromata. Decepit etiam sonus falsus siue fallax creaturarum, auditum meum, & nesciui nec sensi quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

Bern. med. cap. 9. Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, vt saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest.

August. Sed hoc scio Domine Deus meus, quia vbicum-

vbicumque ſum ſine te, malè eſt mihi præte; non ſolùm extra me, ſed etiam in me; quia omnis copia, quæ non eſt Deus meus, mihi eſt egeſtas. *Satiabor* tunc *cùm apparuerit gloria tua.* ſolilo c. 13.

Anima [enim] quam creaſti, ita facta eſt capax maieſtatis tuę, quòd à te ſolo & à nullo alio poſſit impleri; quando autem te habet plenum eſt deſiderium eius, & iam nihil aliud quod deſideretur exteriùs, reſtat. Dum autem aliquid exterius deſiderat, manifeſtum eſt, quòd te non habet interius; quo habito, nihil eſt quod vltra deſideret: cùm enim ſis ſummum, & omne bonum, non habet quod deſideret amplius, ſed poſſidet te omne bonum. Aug. ſolil. cap. 30.

Bruma, calens æſtas, ver, Autumnuſq́; viciſſim,
Spectra duo vitæ, nox ſimul atque dies;
Cœlum, æquor, telluſq́; nouũ nihil eſt mihi prorſus,
Non quæ ſunt motu prædita, quæq́; carent.
Nil moror hæc, aliũ mihi da, Rex optime, mundum,
Propter quem hîc prompto tot mala corde fero.
Cætera quæ terris voluuntur, nil moror ipſe
Ampliùs, humanis linquere cuncta libet.

Nazian. carm. de externi hominis vilitate.

Ad quodcumque me conuertero, vileſcit mihi adeptum, quamuis acciderit deſideratum. quando ſatiabitur deſiderium meum in bonis? non ſatiabor de mortalibus, non ſatiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum August. in Pſal. 102.

tuum quære, ô anima. Eſt enim bonũ aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuũ, integritatis ſuæ & perfectionis naturæ ſuæ intereſt, quid cuique rei imperfectæ neceſſarium ſit, vt perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus niſi vnus Deus*, ſummum bonum, hoc eſt tuum bonum. Quid ergo deeſt, cui ſummũ bonum, bonum eſt? ſunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona ſunt: Pecori quid bonum eſt, niſi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia ſocius es pecori? Erige ſpem tuam ad bonũ bonorum omnium [ad eum] *qui ſatiat in bonis deſiderium tuum.*

Chryſ hõ. 5. in epi. ad Roman. Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi eſt in Cœlo?* & illud: *A te quid volui in terrâ?* ac ſi dixiſſet nullius prorſus alterius rei, nec cœleſtis, nec terreſtris, ſed tuo vnius deſiderio teneor.

Hoc eſt; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæſiui aliud, niſi vt te partem haberem; nullas ſæculi huius diuitias & voluptatum illecebras concupiui. Nullius egeo qui à te aſſumptus ſum, nec ſupereſt in cœleſtibus quod ampliùs quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTVM habeo; omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia ipſe rem-

merces est vniuersorum.

Nihil[enim]aliud desiderat anima, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum, vt iam ex affectu cordis, atque sentētiâ clamet illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus, cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam priuato sui ipsius amore desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed tota pergit in Deum, vnicumque ei ac perfectum desiderium est, vt introducat eam Rex in cubiculum suum, vt ipsi adhæreat, ipso fruatur. Bern. de diuers. affectio-nib. animæ

Vidit[nempe] quid ibi seruaretur, & cogitans & æstuans in cogitatione cuiusdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; non dixit: Illud aut illud mihi est in Cœlo, sed, *quid mihi est in cœlo?* quid est illud, quod habeo in Cœlo? quantum est? quale est? & cùm non transit, quod habeo in Cœlo, *à te quid volui super terram?* seruas tu mihi in cœlo diuitias immortales, teipsum; & ego volui à te in terrâ, quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fœminæ turpes, multi August. in Psal. 72.

viri turpes? Hæc pro magno desideraui à Deo meo super terram, cùm seruet se mihi in Cœlo Deus meus.

Aug. med. cap. 40. Defecit gaudium cordis mei, versus est in luctum risus meus; *defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Renuit consolari anima mea, nisi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* Te volo, te spero, te quæro; *Tibi dixit cor meum? Quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne auertas faciem tuam à me.*

Ambr in orationib. Scis igitur, occultorum cognitor Deus, quia non solùm terrâ & omnibus quæ in eâ sunt, sed ipso Cælo, & omnibus quæ in eo sunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior es; diligo enim te supra Cœlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis sunt.

Aug. solil. cap. 20. Quidquid enim cœli ambitu continetur, inferiùs ab animâ humanâ est, quæ facta est vt summum bonum superiùs possideret, cuius possessione beata fieret.

VII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit Anima mea. *Psalm.* 119.

AN peragit solitis Phœbi rota cursibus annum,
Sidereumq́; suo tempore finit iter?
Credideram fractis currum consistere loris,
Tempora tam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, decretos iam dudum expleuimus annos,
Nec tamen è vitâ cedere Parca iubet!
Cur mea tam longo ducuntur stamina filo?
Debueras, Lachesis deproperasse colum.
Ecquid in his adeò delectet viuere terris?
Quídve quod inuitet, tristis hic orbis habet?
Quælibet, ah! simili mihi mors minùs aspera vita est,
Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.
Nempe gradu stabili nihil hîc immobile constat,
Cuncta sed aßiduâ mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phœbeo splendidus auro,
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cœlo, sole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,
Nunc claudit gelidos, flante Aquilone, sinus.

Nunc canet niuibus, nunc ſpargitur alba pruinis,
 Nunc tepidi ſolis veris amicta viret.
Mollia iam liquidas pandunt freta nauibus vndas,
 Iam tenet incluſas vnda gelata rates.
Nunc agitant tumido venti fera prælia Ponto,
 Nunc ſtagnat placidis cærula Tethys aquis.
Humidus effuſis nunc liquitur imbribus æther,
 Nunc aquâ nitidus ſtat ſine nube Polus.
Nunc fragor horriſono Cœlũ quatit omne tumultu,
 Nunc ſilet, & ſuperas pax tenet alta plagas.
Denique (quæ reliquos ſuperant incommoda caſus)
 Mœſta ferè in medijs vita trahenda feris.
Quæq; domus hominũ, magè ſunt ſpelæa ferarum,
 Quiq; homines, hominum nil niſi nomen habent.
Scilicet inſidiæ, fraudeſq; doliq; triumphant,
 Nec, niſi quod rigido, ius datur enſe, viget.
Exulat hinc pietas, terriſq; Aſtræa receßit,
 Faſq; relegatum ſub pedibuſq; iacet.
Adde loci faciem; locus eſt inamabilis, & quo
 Libera vix riſu ſoluere corda queas.
Martius, heu! ſæuis ardet furor vndiq; bellis!
 Nec numerat plures altera terra neces.
Hoſtibus in medijs, inter gladioſq;, faceſq;,
 Hâc geris arma manu, quâ ſeris arua manu.
Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
 Sortis & aßiduis ictibus eſſe ſcopus?
Hei mihi, decretos, iam dudum expleuimus annos!
 Tempora cur fati ſunt ita lenta mei?
Tempora cùm numero (numero quæ ſæpiùs exul)
 Iure grues damnata noſtra querela moras.

Nec

Nec ſcio quæ cæcas hebetent obliuia mentes,
Omnia queis longi ſunt ſua vota, dies:
Crediderim miſeræ neſcire pericula vitæ,
Nec quàm ſit grauis hic conditione locus.
Nam bona ſiderei ſi noſſent maxima mundi,
Arceri patriâ ſe quererentur humo.
Sed procul abſentes cœleſtia gaudia fallunt,
Raraq; de Cœlo nuncia rumor habet.
Hei mihi, quàm procul his diſtas, mea patria, terris!
Quàm procul à cœli finibus exul agor?
Exulibus quondam tellus fuit vltima, Tybur;
Me profugam fatis vltimus orbis habet.
Et nondum infauſtas colui ſatis incola ſedes,
Squallentes tenebris, triſtitiáq; domos?
Sexta Ceres cæſis quoties procumbit ariſtis,
Seruus ab Hæbræo pilea ſumit hero:
Cur ego non etiam ſeruili emancipor agro?
Et rudis immunem verbere virga facit?
Cur patriæ, fines portuſq; relinquere cogor,
Nec ſinor ætherios exul adire lares?
Deſerit externas peregrina Cyconia ſedes,
Inq; ſuas reuolat, per mare vecta, domos.
Nuncia veris auis, nidos quoque mutat hirundo,
Cùm redit ad notos Biſtonis ales agros.
Vrbe relegatus, patrijs Antiſtius oris,
Redditus, exilij fine fauente, fuit.
Hei mihi, cognatis cur exul abarceor aſtris?
Nec ſinor illa meo tangere regna pede?
Lux mea, rumpe moras, ſatis his habitauimus oris,
Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea, Psalm. 119.

Aug. med. cap 11. Aug. ser. 42 de verbis Domini.

TÆDET enim me, Domine, valde vitæ huius, & istius ærumnosæ peregrinationis! Tota quippe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

Aug. med. cap. 21.

Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miserijs & erroribus, quæ non est vita dicenda sed mors; in quâ momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diuersis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis; licet his alijsque sit respersa amaritudinibus, proh dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quàm multos suis falsis promissionibus decipit.

Orig. hõ. 1. in Psal. 38.

Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc vtimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis ignorant, sed ne auspicia quidem viri luminis vlla senserunt, nec sciunt Angelicam vitam sperandam esse animæ, cùm ex vanitate huius vitæ euaserint.

Quid

Quid amiſſa cæleſti patriâ, repulſus homo delectatur exilio? Greg. l. 11. mor. in ca. 14. Iob.

Vitium [hoc eſt] noſtræ infirmitatis, qui voluptate corporis, & delectatione vitæ iſtius capimur, & curſum hunc conſummare trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm voluptatis eſt. At non ſancti ac ſapientes viri, qui longæuitatem vitæ huius ingemiſcebant, diſſolui & cum CHRISTO eſſe pulcrius æſtimantes: denique idem generationis ſuæ execrabantur, ſicut ille qui ait, *Pereat dies illa in quâ natus ſum.* Quid enim eſt, quo hæc vita delectet? plena ærumnarum & ſollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ moleſtiæ, & multæ lacrymæ eorum qui affligantur moleſtijs, *& non eſt*, inquit, *qui eos conſoletur*, & ideò laudat Eccleſ. *defunctos magis quàm viuentes.* Ambr. de bono mortis cap. 2.

Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, vita quæ quanto magis creſcit, tanto magis decreſcit; quanto magis procedit, tanto magis ad mortem accedit. Vita fallax & vmbratica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc ſtatim triſtor, nunc vigeo, iam infirmor, nunc viuo, ſtatim morior, nunc felix appareo ſemper miſer, nunc rideo, nunc fleo; ſicque omnia mutabilitati ſubiacent, vt nihil vna hora in vno ſtatu permaneat. Auguſt. ſolilo cap. 2.

Nec terra intrepida eſt, quatitur ſed turbine venti,
Inq; vicem cedunt tempora prompta ſibi. Nazianz. carm. de humani. nat.

Nox

Nox tegit atra diem, tempestas æthera fuscat,
Astrorum obscurat sol radiansq; decus.
Sol tegitur nebulis, rediuiuaq; luna resurgit,
Dimidiâ Cœlum parte latetq; sui.
Quæ vita hæc? tumulum? à tumulo peto rursus, &
Post tumulũ rursus me tumulabit edax (ignis
Idq; ipsum est, quod viuo, velut rapidißimus amnis,
Qui sursum exoriens semper ad ima fluit.

Carm. de externi hominis vilitate. Chrys. in Psal. 119. Est enim præsens vita *Incolatus* & quid dico *incolatus*, cùm res sit vel *incolatu* inferior, vnde *Christus* etiam, ipsam vocauit viam, dicens: *angusta est porta, & arcta est via quæ ducit ad vitam.*

Greg l. 23. mor. c. 24. in c. 33. Iob. Via quippe est vita præsens, quâ ad patriã tendimus; & idcirco hîc occulto iudicio, frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortasse in itinere prata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare; eorumque gressus tardat pulcritudo itineris dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Dominus, huius mundi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præsentis requie, quasi amœnitate vitę pascitur; magis eum diu pergere, quàm citiùs peruenire delectet; ne dum oblectatur in viâ, obliuiscatur, quod desiderabat in patriâ.

Chrys. in Psal. 119. Sed hæc est doctrina optima atque adeò prima, scire nos esse *inquilinos in vitâ præsenti.*

Qui rerum quæ hîc sunt est hospes, erit rerũ supernarum ciuis. Qui eorum quæ hîc sunt, est hospes; non lubẽter versabitur in præsentibus. Nõ domus, non pecuniæ, nõ alimenti, nec alterius eiusmodi curam gerit, sed quemadmodum qui in aliena versantur, nihil non agunt & procurant vt patriæ suæ restituantur, & quotidie vrgent & festinant, vt eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui amore futurorum tenetur, nec rebus præsentibus aduersis animum demittet, nec secundis efferet, sed vtrasque prætercurret tamquam qui viam ingreditur. Quocirca iubemur etiam dicere in Oratione: *Adueniat Regnum tuum*, vt illius diei desiderium & cupiditatem animo nostro versantes & ipsum præ oculis habentes, ne videamus quidem præsentia. Si enim Iudæi Hierosolymã desiderantes, etiam postquã liberati sunt, deflent præterita; quænã dabitur nobis venia, quænã relinquetur defensio, si nõ supernæ Hierusalem teneamur vehementi desiderio? Vide ergo quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis versentur: *Habitaui* dicentes, *cũ tabernaculis Cedar, multùm incola fuit Anima mea*: Hîc enim non solùm deflent quòd in aliena habitent, sed etiam cũ Barbaris versentur. Neque enim hæc vita est eò tantùm laboriosa, quòd plurimam habet vanitatem & curas importunas, sed quòd etiã multus Niss.

ſit malorum prouentus. Nihil eſt autem grauiùs & moleſtiùs, quàm quæ eſt cum huiuſmodi hominibus congreſſio. Eſt Barbarorum, cum ijs in quos imperium obtinuerũt, inſtar ferarum agere; vt qui tugurijs & tentorijs vtantur, & ad immanitatem ferarum ſint redacti: ſed his multo ſunt efferatiores, raptores, auari & qui impudicè, ac libidinosè & in delicijs vitam tranſigunt. *Multùm incola fuit anima mea*; non multùm propter multitudinem, ſed propter rerum difficultatem. Etſi enim ſit exiguum, videtur eſſe multum ijs qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, puſilli & abiecti animi, qui etſi per multos annos vixerint eos paucos eſſe dicunt. Quibus, quid eſſe poteſt à ratione alienius? quid verò craſſius ijs, qui cœlo propoſito, & ijs bonis quæ ſunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audiuit*, ore hiante vmbras ſtupent, nec volunt vitæ præſentis Euripum traijcere, in perpetuis fluctibus, tempeſtatibus & naufragijs volutati?

Aug. ſer. 49 ad fratres in Eremo.

O vita quæ tãtos decipis, de proprijs tantos ſeduxiſti, tantos excœcaſti! Quæ dum ſurgis, nihil es: dum videris vmbra es, dum exaltas fumus es, Dulcis es ſtultis, amara ſapientibus; qui te amat, non te cognoſcit; qui te contemnunt, ipſi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam te oſtendis. Alijs oſtendis

te

te longam, vt perdas in finē, vt faciant quod volunt; alijs breuē, vt dum pœnitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nesciēs quâ horâ vel die Dominus domus dicat: vade foras, quia nō est tua domus in qua es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

Erraui fateor, *sicut ouis perdita, & incolatus* Ambr. in *meus prolongatus est*; atque procul proiectus orationi- sum à facie Dei mei, in hanc exilij cœcitatē, bus. vbi expulsus à Paradysi gaudiis, deploro quotidie mecū super miserias captiuitatis meæ, lugubre carmen, ingentesq; lamentationes, dū recordor tui, mater Hierusalē, dum stant pedes mei in atrijs tuis sancta & decora Siō!

Heu quassa nostra CHRISTE *mi, vis concidit!*
Heu quas procellas excitat corpus mihi! Nazian. ad
Heu quàm incolatus *se meus longè extulit!* Christum.
Omninò rerum sum satur præsentium, Alibi optāt
Census, inopiæ, gaudÿ, molestiæ, finem vitæ
Famæ, decoris, hostium, & chari gregis.

Infelices quorū vita est in exilio, vita in periculo, finis in dubio, nesciens finē nostrum quia omnia in futurum reseruantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te, portum maris. O patria nostra! patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lacrymis, si quomodo ad te perueniamus. Aug. solil. cap. 35.

Aug. med. cap. 18.

Sed quia *dum sumus in corpore peregrinamur* à te Domine, *non habemus hîc ciuitatem manẽtem, sed futuram inquirimus;* noster autem municipatus in cælis est. Id ò duce gratiâ tuâ, ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, gemens inenarrabiles gemitus, in loco peregrinationis meæ, vbi *cantabiles mihi sunt factæ iustificationes tuæ.* Et recordans Hierusalem, extendo in eam, sensum cordis; Hierusalem patriam meam, Hierusalem matrem meam, teque super eam regnatorem, illustratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, pastorem, castas & fortes delicias, solidum gaudium & omnia bona, ineffabilia simul omnia, quia vnum summũ & verũ bonum.

Aug. solilo cap. 35.

O gaudium super gaudium, vincẽs omne gaudiũ, extra quod non est gaudiũ. Quando intrabo in te, vt videam Deum meum, qui habitat in te? Ibo illuc, *& videbo visionem hanc grandem.* Quid est, quod me detinet? *Heu me quia incolatus meus prolongatus est!* Heu me quamdiu dicetur mihi; *vbi est Deus tuus?* Quamdiu dicetur mihi *expecta, reexpecta? & nunc, quæ est expectatio mea? nónne Deus meus? Saluatorem expectamus Dominum nostrum* IESVM CHRISTVM, *qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Expectamus Dominum quando reuertatur à nuptijs, vt inducat nos ad suas nuptias.*

VIII.

VIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? *Ad Roman. 7.*

INfelix! vbi nunc bona tot, quæ perdita plango,
Sed frustrà, planctu non reuocanda meo?
Tot bona! quid repetit dolor? ah! meminisse nocebit:
Amissæ cruciant dum memorantur opes.
Vtilius veteris fortunæ nescius esses,
Cùm mala sors fato deteriore premit.
Passim hominum satira est, decepti noxa parentis,
Stultitiæ solus scilicet ille reus.
Adam, Adam simplex, Adam, Adam vxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eua probris.
Non ego sic: sed, si gemitus sinit edere vocem,
Pars, fateor; mundi in crimine, magna fui.
Te quoque, cui primos studium damnare parentes,
Peccati memorem conuenit esse tui.
Cùm vitæ & mortis non felix alea iacta est,
Collusor proaui dilapidantis eras.
Credite posteritas, Adam vos estis & Eua,
Et vestræ pomum corripuêre manus.
Hinc nudi, gens pelliceâ dignissima zonâ,
Et pudor & dolor, & Numinis ira sumus.
Non querar acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis sum satis apta meis.

Ordior à cunis; hîc mecum lacryma nata est,
Hîc docuit vitæ syllaba prima, queri.
Mensis erat Maius, mensis gratißimus orbi,
Sed, mea si reputem fata, December erat.
Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,
In cineres isset muta querela meos.
Cùm tandem post luctā vteri, horribilesq; vlulatus,
Progenies ceruæ parturientis eram.
O Mater, scio, tunc Mater, noua facta Rebecca es,
Tunc serus subijt virginitatis amor.
Diriguit nutrix, pallens pater ora retorsit,
Et cunæ in læuum procubuêre latus.
Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus vna,
Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
Atra dies, AEgyptiacâ dignißima nocte;
Quâ, de me, licuit dicere; Natus homo est.
Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit,
Nec stata qui Cœli tempora; Ianus agit.
Illa dies, abeat Graias orsura Kalendas,
Nullus eam cupiat mensis, habere suam.
Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
Et gelidum densâ grandine tunsa caput.
Tum tonitru & fulmen funesto aduerberet igne,
Et sibi sic hostem nouerit esse Deum.
Sentio iam, quod fatidici plorastis amici:
Mentitur vitæ, clepsydra nulla meæ.
Tanti erat hæc soboles, lacrymis assueuimus indè,
Indè oculos rarò deseruêre meos
Nam postquā posita est prætexta, nucesq;, trochusq;,
Et bulla ad patrios victima facta lares;

Tunc ego, quæ meliùs nescirem, discere cœpi:
  Primus erat, sortem plangere posse, dolor.
Et vix posse datum est, sæpè obluctata fuit mens,
  Naturæ impatiens sub pede colla premi.
Surgere sæpè adnixa, suoq; irrumpere Cœlo,
  Nec poterat pigrâ tollere corpus humo.
Tum vibrans oculos, oculos tristi imbre natantes,
  Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)
Et rursum ah! ah! (sed per luctisonos singultus
  Ipse sibi obsistens non sinit ire dolor)
Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensit
  Qui bos ex homine est, de boue factus homo.
O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis,
  Qui me mortali corpore soluat; erit?
O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud
  Quod voueo toties, ilicet, ô quis erit?
Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
  Pocula Thessalico misceat ille fauo.
Nec liquido plumbo, nec auaro terreor vnco,
  Mors miseræ quâuis condicione placet.
Æratos gemitu doceam mugire iuuencos,
  Supposito quamuis excrucianda rogo.
Aut etiam iubear (quamquam pudor ista vouere)
  Inter Vlysseos exululare lupos.
O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis
  Qui me mortali corpore soluat, erit?
Parce Deus, ne crudelem vox impia iactet,
  In furias quando præcipitata ruit.
Hic propè barbaries poterit clementia dici,
  Ad pœnas veniat si stupefacta meas.

Corpora corporibus coniunxit mortua viuis
Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
Me, viuum cruciat (magis hoc ferale) cadauer;
Nec, quæ dißidium finiat hora, venit.

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? Ad Rom. 7.

Ambr. ser. 22. in Psal. 118.
Nazian. Ora. 16.

QVomodo viuit anima operta mortis inuolucro?

Corpori quonammodo coniunctus sim, haud equidem scio; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum cœno voluter; quod & cùm pulcrâ valetudine est, bello me lacessit; & cùm bello premitur, mœrore me afficit: quod & vt conseruũ amo, & vt inimicum odi atq; aduersor; quod & vt vinculum fugio & vt cohæres vereor: si debilitare illud & conficere studeo, iam non habeo quo socio & opitulatore ad res pręclarissimas vtar; sin contra, vt cum socio & adiutore mitiùs agam, nulla iam ratio occurrit quâ rebellantis impetum fugiam, atque à Deo non excidam, compedibus degrauatus, vel in terram detrahentibus vel in eâ desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram coniunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo pertimesco. Antequã bellum gesserim, in gratiam redeo; antequam pace fruar, ab eo dissideo.

Cur

Cur carnis laqueis tu me Pater, implicuisti? Naz'an. carm. ad Christum.
Cur vitæ miseræ, cur cœnosóq; barathro?

Ecce *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam.* Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? quanta à sublimi intétione detorquét? quanta interpellant? quæ turba phantasmatũ? qui populi suggestionum? [Iam] quis nõ ægrotat in hac vitâ? quis non longum languorem trahit? Nasci hîc in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentiæ nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nónne te occideret, nisi medicamentum apponeres? Sitis, nõne te perimeret, nisi eã tu bibendo non penitus extingueres, sed differres? reditura est enim sitis paullulùm téperata. Temperamus ergo istis fomentis ærumnam ægritudinis nostræ. Stãdo lassatus eras, sedendo reficeris: ipsum sedere medecina est lassitudinis. In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, vbi fatigationi succurritur, alia fatigatio inchoatur. Aug. in Psal. 102.

Quod meliùs ostendimus; si priùs carnis, Greg.

& post

c.22, in c.7 Iob. & post, pondera mentis exprimamus, vt enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suâ quâdam ægritudine cõstringitur. Ipsa hæc corporis nostri, quæ salus vocatur, ægritudo est. Nam otio tabescit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo reficitur vt subsistat; refectione lassessens, abstinẽtiâ releuatur, vt vigeat; aquâ perfunditur, ne arescat; linteis tergitur, ne ipsa nimis perfusione liquefiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat; quiete refouetur, ne laboris exercitatione succumbat, fatigatur vigilijs, somno reparatur; oppressa somno, vigilijs excutitur, ne suâ peius quiete lassetur; vestibus tegitur, ne frigoris aduersitate penetretur; quæsito calore deficiens, aurum flatu refouetur; cumque indè molestias inuenit, vnde vitare molestias quæsiuit, malè sauciata (vt ita dixerim) de ipso suo medicamine languescit. Remotis ergo febribus, cessantibusq; doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est, cui curandi necessitas numquam deest. Quot enim solatia ad viuendi vsum quærimus, quasi tot, ægritudini nostrę medicamẽtis obuiamus. Sed ipsum quoq; medicamẽ, in vulnus vertitur, quia exquisito remedio paulò diutiùs inhærẽtes, ex eo grauiùs deficimus, quod prouidè ad refectionem paramus. Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris securo gaudio exclusa, modò spe decipitur,

cipitur, modò pauore vexatur, modò dolore deijcitur, modò falsâ hilaritate releuatur; transitoria pertinaciter diligit, eorumque amissione incessanter atteritur, quia & incessanter, cursu rapiente, permutatur.

Habes, ô anima mea inimicum domesticum, hostem amicum, aduersarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiæ crudelior existēs inimicus, his omnibus & alijs infinitis bonis te priuauit! Hic hostis, (saluâ tuâ reuerentiâ) est caro infelix & misera, multū tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cùm pauisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cùm honorasti, hostem crudelissimum contra te armasti. Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quemdam qui plures annos tecum vixit, ad mensam tecū sedit, cibū de manu tuâ sumsit, & in sinu tuo dormiuit; cùm voluit, tecum colloquiū habuit. Hic iure hæreditario seruus tuus est, sed quia delicatè nimis enutristi eum, & virgæ pepercisti, leuauit calcaneum super caput tuum, & te in seruitutem redegit O anima miserabilis & misera, quis te liberabit de vinculo improperij huius! Recordare, ô anima primordia tua; attende quod es insignita Dei imagine. Quid tibi cū carne, vnde ista pateris? si diligēter conditiones eius aduertis, numquā vilius sterquiliniū vidisti; si eius miserias enumerare velis, quā onusta

Bonau. c. 1. solilo.

onuſta ſit peccatis, pruriens concupiſcentiis, occupata paſſionibus, polluta illuſionibus, cõfuſione plena, & ignominiâ repleta, quid de eâ habes aliud quàm cogitationes fœdas & immundas?

Nazian. carm. aduerſ. carnẽ.

Exitioſa caro, Beliæ tenebroſa procella,
Exitioſa caro, quâ fluit omne ſcelus!
Cœnum, maſſa grauis plumbi, limoſa catena,
Bellua pugnaci prodita materiâ.
Peſtifer æſtus, heræq; tuæ vinclum atque ſepulcrum
Formæ, quæ ſuperâ venit ab arce mihi.

Bern. ſer. de tripl. gẽ. cogita.

Non ſine cauſâ dictum eſt; *hominem plaſmatum*, nõ de terrâ quâlibet, ſed *de limo*. Vide enim quàm limoſum ſit corpus, quod ipſi quoque ſpiritu tam fortiter, & pænè indiſſolubiliter inhæret, vt vix cum multâ afflictione poſſit aliquando ſeparari.

Nazian. car. de hum. nat.

Eia age mens; nam te tunc alloquar, atq; ea dicam,
Quæ fore narratu non aliena puto.
Ecquid es, ô mea mens? & quis tibi contigit ortus?
Atque cadauer olens quis tibi fortè dedit?
Quis ſolidis vitæ aſtrinxit grauibuſq; catenis,
Pendentem aſſiduè lumina fixa ſolo?

Orig. hom. 1. in Pſ. 38.

Vniuerſa vanitas omnis homo viuens, qui autem de hâc vitâ accipiatur iſta ſentẽtia; audi Eccleſiaſten proteſtantẽ & dicentẽ *laudaui omnes qui mortui ſunt ſuper omnes qui viuũt, cuicũq; ipſi viuunt vſq; modò, & bonus ſuper iſtos duos qui nondũ natus eſt.* Laudat ergo mortuos pluſquã viuos; quia illi hoc ſaltẽ lucri habẽt, quòd de vinculis huius corporis liberati ſunt, nec vl-

tra carne ac pellibus induti sunt, nec ossibus ac neruis inserti sūt, nec vltra subiacēt necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit viuere in carne (etiamsi Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Nō enim à corruptione resoluitur, quæ mortali corpore, terrenoq; circumdatur: vide ergo, quoniam *vniuersa vanitas est omnis homo viuēs*; contēnamus istā vitā, & festinemus ad sanctam vitā & beatā ac verā & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate discusâ.

Ex quo enim quisq; in isto corpore morituro esse cœperit, numquā in eo non agitur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas; toto tempore vitæ huius, si tamen vita dicenda est, vt veniatur in mortem. Aug. l. 13. de Ciu. cap. 10.

Et ideò laudat Ecclesiastes defūctos magis quā viuentes, *& optimus*, inquit, *supra hos duos qui nondū natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliore longæuo viro asseruit, quem ab ortu eiecit mater sua, quia non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulauit sæculi. Quid enim boni est homini in hâc vitâ? Ambr. lib. de bono mortis c. 2.

Cognouit se Paulus in miseriâ, in gemitu, in rixâ, in contentione; ipse secum sibi non concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem supernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* August. in Psal. 102.

Coarctor autem è duobus; desiderium habens dissolui et esse cum Christo. Ad Philip. 1. 39.

I X.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum CHRISTO. *Ad Philip.* I.

QVid faciam gemini flammata, cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?
Terra tenet, cœlum reuocat; lis magna moratur,
Iamq; volentē animū pondere mēbra premunt.
Sed procul illecebræ; semel impete rumpere modum
Præstat, & è vinclis eripuisse pedes.
Pergite festina persoluere stamina Diuæ,
Nec Letho clausæ sint veniente fores.
Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu,
Vtq; ferè à membris distrahar ipsa meis.
Distrahar vt mediam tibi me coniungere possim,
Vnaq; sit saltem pars tibi nexa mei.
Non sinis, & rides nil proficientia vota,
Quodq; negas toties, vis tamen vsque peti.
En peto quod renuis, geminasq; exporrigo palmas,
Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus.
Sæpè mihi de te, mendacia dulcia fingo,
Vincula ceu positâ compede fracta forent:
Et dico; meus hic, prendiq; & prendere certat,
Meq; sed vt video, dissimulanter amat.
Tam bona credulitas erat haud indigna fauore,
Debueratq; meos expediisse pedes.
Si tamen implicitam pedicis, cupis vsque teneri,
Hîc ego conatu deficiente cadam.

Ast redit, & velut allabens sese ingerit vltrò,
Spemq; iterum nutu sollicitante facit.
Surgam supremumq; amplexibus obuia curram,
Collaq; furtiuâ fraude, negata petam.
Quàm propè, quàm propè sum! vestis pars vltima tacta est,
Iam puto, vicinâ prendere posse manu.
O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
Decipit Amplexus mobilis aura meos!
Et licet aut digitis tribus aut vix quattuor absis,
Semotus medio crederis orbe mihi:
Nempe pater Pelopis sic poma fugacia captat,
Poma datam toties fallere docta fidem.
Dum modò prona arbos patulo super incubat ori,
Osq; iterum, fructu decipiente, fugit.
Ludicra res Amor est, falliq; & fallere gaudet,
Sed fraus supplicio non caret illa suo.
Decepti, quo tormento crucientur amantes
Exemplo poterit discere quisque meo:
Quique alium ludit (sed rarum est ista fateri)
Ipse suo patitur vulnera facta dolo.
Nescieram, mea lux, istis te fraudibus vti,
Sed nimis expertam iam sua pœna docet.
Vt canis indomitâ iactans ceruice catenas,
A populo solui prætereunte rogat;
(Ni faciat, querulis vlulans latratibus auras,
In sua conuerso vincula dente furit)
Sic queror & supplex toties ad vota recurro
Vt præstes, quam me poscere cernis, opem,
At postquam implacido vertisti lumina vultu
Nec placuit pedibus demere vincla meis.

Cla-

Clamaui; ô truculentum & inexorabile pondus!
  Quin etiam dicta est sæpè catena nocens.
Hãc trahat Autolycus, trahat hãc furiatus Orestes,
  Aut qui tardipedes vertit in antra boues.
Sentiat hanc Scyticâ damnatus rupe Prometheus;
  Aut Scinis, aut scelerum quis feritate prior.
Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
  Error & hic, sese quo tueatur, habet.
Compedibus facile est sæuoq; ignoscere ferro,
  Durior at vinclis qui ligat illa, suis.
O vbi littoreâ vinctam qui rupe puellam
  Bellerophon volucri retulit ales equo?
En ego barbaricæ constringor mole catenæ
  Seruus vt à rigido transfuga vinctus hero.
Et quoties patrias assurgere nitor in auras,
  Deprimor hospitij pondere victa mei.
Nempe ita dat pueris captus ludibria passer,
  Dum fugit & reuocant fila reducta fugam.
Et licet è dominis cœnét ve, bibát ve labellis,
  Mauelit in syluas liber abire suas.
Sic quamuis nitidâ pastæ bene corte palumbes,
  Anteferant caueæ rusq; nemusq; suæ.
O mea si lacrymis mollescere vincula possent!
  Dudùm essent lacrymis mollia facta meis.
Lux mea, tende manus; contra tibi tendo catenas,
  Has nisi qui vinxit soluere nemo potest.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum CHRISTO. Ad Philip. 1.

Aug. med. cap 37.

QVID faciam miser ego, grauedine *compedis* mortalitatis meæ constrictus? quid faciam?

Nazian. car de animæ calam. August. in Psal. 78.

Quænam hæc lex? cur me constringunt vincula carnis?
Spiritus & socium tam graue corpus habet?

Compedes sunt infirmitas & corruptibilitas corporis, quæ aggrauant animam; ab his compedibus *concupiscebat dissolui* Apostolus *& esse cum* CHRISTO.

Aug. manu cap 8.

Vtinam remissa *peccatorum mole*, me[quoque]vltimum seruorum CHRISTI, iuberet Diuina pietas, hanc carnis *sarcinam* deponere, vt in suæ Ciuitatis gaudia æterna repausandus transirem!

Nazian. carm. de animæ calamit.

Corporeâ nec mole grauis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi massa profunda petat.

Nazian. in luctu.

Me miserum, caro quem remoratur perfida; cæli
Ad Dominum, cursu dum properante feror!

Nazian. præcep. ad virgines.

Echenæidis instar
Quæ velut iniectâ properantem compede puppim
Detinet.

Ah

Ah grauibus me solue, Pater supreme, catenis,
Inq́; Beatorum me trahe sancte choros!

Naziánz. in luctu.

Soluimur enim *hoc nexu* animæ & corporis, cùm recedimus: vnde & Dauid ait, *dirupisti vincula mea.* Mors igitur solutio est animæ & corporis. Denique & in Apostolo docuimus lectum; *dissolui & cum* CHRISTO *esse multo melius.* Solutio autem ista, quid aliud agit, nisi vt corpus resoluatur & quiescat; anima autem conuertatur in requiem suam, & sit *libera*, quæ si pia est cum CHRISTO futura sit, Quid igitur in hac vitâ aliud iusti agunt, nisi vt exuant se huius corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & se ab his molestijs separare contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammas libidinum?

Ambr. de bono mortis, cap. 3.

Iustos enim quamuis nullus desideriorũ carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis* eos in hâc vitâ positos, suæ molestia corruptionis ligat: scriptum quippe est: *Corpus quod corrumpitur aggrauat animã.* Eo itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis *suæ pondere grauantur*, *& astricti molestiâ vincti sunt*, quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis nõ exurgunt. An non *duro molestiæ vinculo ligantur*, quorum nimirum mens, sine labore, in ignorantiâ soluitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta exigitur, libens iacet, ab infimis vix leuatur,

Greg. l. 4. mor. c. 40.

& tamen eleuata protinus labitur ſemetipsã laborioſè vincendo, ſuperna conſpicit, ſed reuerberata. An non duro moleſtiæ vinculo ligantur, quos cùm accenſus ſpiritus ad ſinum pacis intimæ pleno deſiderio pertrahat, feruẽte certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* ſuſtinent, quæ grauis exteriùs neceſſitas aſtringit; eſurire quippe ſitire, laſſeſcere, vincula corruptionis ſunt, quæ ſcilicet ſolui nequeunt, niſi cùm in illam immortalitatis gloriam, noſtra mortalitas permutatur.

Idem cap. ſequent.

Sed cùm corruptibili carne exuimur, quaſi ab his, quibus nunc aſtringimur, moleſtiæ *vinculis* relaxamur. Præſentari namque iam Deo cupimus, ſed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Iure ergo *vincti* dicimur: quia adhuc *inceſſum noſtri deſiderij, ad Deum liberum non habemus*. vnde bene Paullus æterna deſiderans, ſed tamen adhuc corruptionis ſuæ ſarcinam portans, *vinctus* clamat: *Cupio diſſolui, & eſſe cum* CHRISTO; *diſſolui* enim non quæreret, niſi ſe procul dubio *vinctum* videret. Hæc autem *vincula*, quia certiſſimè rumpenda in reſurrectione conſpexerat, iam quaſi rupta gaudebat Propheta cùm diceret: *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.*

Ambr. lib. de bono

[Sic] Simeon ſe dimitti poſtulabat à Domino, quaſi à *vinculis quibuſdam ad liberta-*

tem festinaret. Sunt enim velut *vincula* quædam corporis huius, & quod grauius est *vincula tentationum, quæ nos alligant & ad iniuriam captiuitatis astringunt* quâdam lege peccati. Quid igitur tãtopere istam vitam desideramus in quâ, quanto diutiùs quis fuerit, tanto maiore *oneratur sarcinâ* peccatorum? vnde Iacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali*; non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa accumulantur. mort.ca,2.

Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: vnde egregiè Apostolus ait: *mihi viuere* CHRISTVS *est & mori lucrum*; aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis vtilitatem. Et addidit. *Dissolui enim & eße cum* CHRISTO *multo melius*; *permanere autem in carne magis necessarium propter vos.*

Sed sicut *auceps auium* aut visco aut reti in grano aliquo *captum, tenet passerem*, & manu suâ *subtilißimo funiculo ligatum* retinet, & quasi dimittens laxũ de manu suâ; dat ei liberam volandi potestatem; at ille auidus ad volandum, elapsumq́; se putans, alacer altiora appetit; sed iste summum funiculũ tenens, restringit eum cùm volauerit, & ad se trahit ab spe volandi & viuendi deceptum; ita & diabolus versutus venator & per spiritum præsumptionis, laqueo suo deceptum implicat hominem. Qui semel hæserit, vult quidem Chrys. ser. de pœnit.

ab eo euelli, ſed vinculum velox venator tenens, reuocare captum ſemel in laqueo & reuolutum premit.

Idem hō. 55. ad pop. Antio.

Quouſque [ergo] hîc erimus *affixi*? adhæſimus terræ tamquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terrâ nobis Deus contulit, vt ipſum & in cœlum reuehamus, non vt animā per ipſum *ad terram detrahamus.* Terrenum eſt, ſed ſi velimus efficitur cœleſte? trahe te ipſum ad illum, qui te ſurſum tollit, *pondere quodam vetuſtatis grauaris.*

Erige te mea mens, capiant te obliuia mundi,
Nec trahat in vitium te malè blanda caro.

Nazian. ad anim.

Bonau. c. 1. ſolilo.

Eia dulciſſime IESV, tranfige ſaluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, vt verè ardeat, langueat & liqueſiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat, *cupiat diſſolui & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat, panem vitæ cœleſtis qui de cœlo deſcendiſti! te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te ſemper ambiat, te quærat, teque inueniat, in te dulciter requieſcat!

X.

Educ de custodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo. *Psalm.* 141.

LIbera quæ potui spatioso ludere Cœlo,
Cernis, vt angusto carcere clausa premar?
Heu dolor! vt miseras me lux effudit in auras.
Ipsa loco caueæ membra fuêre meæ.
Pes compes, manicæq; manus, neruiq; catenæ,
Ossaq; cancellis nexa catasta suis.
Quo mihi cognati natiua repagula claustri,
Damner vt hospitij carcere vincta meï?
Siccine, more Chelys, breuibus tegar abdita conchis,
Regia cui Cœli vix satis ampla domus?
O quoties quæsita fugæ fuit ansa pudendæ!
In votis quoties restis & vnda fuit?
Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Faustaq; combibito Porcia dicta foco est.
Visa nec Assyria tristis mihi sica puellæ,
Heu nimis in geminas prodiga sica neces!
Sed negat hæc animis Numen solatia captis.
Nec sinit hâc vinctos fata preire viâ.
Ergo Syracosiis malim iacuisse cauernis,
Aut Danaës rigidâ delituisse serâ:
Nec verear curui Cretæa volumina septi,
Vnde citam rapuit Dædalis ala fugam.
Profugus immeriti damnet pia claustra rigoris,
Quæ sibi sollicitam non renuêre fugam.

Si mihi sideriis pateat vel rimula tectis
    Non querar immites AEtheris esse fores.
Donec at hæc captam retinent ergastula mentem,
    Mens nequit agnati templa subire poli.
Quin suêta imperiis iacet hîc captiua voluntas,
    Nec bona quæ vellet, vincula velle sinunt.
Euge semel nostræ, mea lux, succede catastæ,
    Quantula sit nobis experiere domus.
Si tamen insidiæ vel ahena repagula terrent,
    Fac pateat demptâ ianua laxa serâ.
Captiuum gemitu fertur reuocasse Magistrum,
    Oblitus caueæ psittacus ipse suæ.
Eia graues reseras, noue Iane patulcie, vectes;
    Non erit hæc dextræ gratia prima tuæ.
Angelico, memini, patefactas impete portas,
    Claustraq; suffractis dissiluisse seris;
Cùm stupuit lapsas manibus, pedibusq; catenas,
    Vixq; Petrus patulas credidit esse fores.
Nullus obit nostris obses vadimonia vinclis?
    Liberat Herculeâ Thesea nullus ope?
O vbi nunc Minyis fidissima turba maritis,
    Vincula pro captis ausa subire viris!
Aut qui VVandalicis obses ergastula neruis,
    Ipse sui capitis iussit abire lytro?
Lux mea, pande fores, inamœnaq; claustra resolue,
    Et sine sidereas ætheris ire vias.
Aut spectanda tuo vis ducar præda triumpho,
    Vt Scyticus caueæ pompa Tyrannus erat?
En manus, en digiti rimis hiscentibus extant,
    Cur ego non digitos tota manumq; sequor?

Quâ caput, hâc reliquæ subrepit cauda colubræ, &
Cur mihi serpentis lubrica pellis abest?
Cortis obit toties volucris captiua fenestras,
Et notat an tacitæ rima sit vlla fugæ;
Nexaq; sollicitans furtiuo vimina rostro,
Natiuas nemorum tentat adire domos.
O Catharis, niueiq; polo comes agminis Agnes!
O casta Vrsulidum, Sophiadumq; cohors!
Vos ego, dimidium vestri modò nobile testor
(Dimidium vester quod sibi iunxit amor)
Pandite ferratos, ergastula barbara, postes,
Inserar vt vestris dimidiata choris.
Dimidium felix, vinclis socialibus exsors,
Cui licet in plenas iam caluisse faces!
Lux mea, tam durum residet tibi pectore ferrum,
Vt neque captiuæ commoueare prece?
Non ego, sed nostræ Tu maxima caussa querelæ es;
Spectat enim laudes ista querela tuas;
Non benè conueniunt rigidis tua carmina clathris,
Quis queat in caueâ cantibus esse locus?
Libera quæ cantat vernis auis Attica syluis,
Capta silet, solitos nec ciet ore modos.
Eia age, pande fores inamœnaq; claustra resolue,
Et sine sidereas ætheris ire vias.
Aut tua si cupidam præconia dicere temnis,
Inuidus in laudes efficiere tuas.

Educ de custodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psal. 141.

LAVDO quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. quare? quia quamdiu August. in Psal. 14.

ſumus in corpore, *peregrinamur à Domino.* Quare ſic laudas Dominum? non perfectè, non ſtabiliter? Interroga ſcripturam; quia *corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena cogitatio ſenſum multa cogitantem.* Tolle mihi corpus quod aggrauat animam *& laudo Dominum.* Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem ſenſum multa cogitantem, vt à multis in vnum confluam *& laudo Dominum.* Quamdiu autem ita ſum, non poſſum; prægrauor.

Chryſ. in c.4. Matth. hom.14. Nihil enim *præſens vita* differre videtur *à carcere*, ſed ſicut cum triſte illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, ſi(extra omnia nos phantaſmata collocantes) vnius cuiuſque ingrediamur vitam, eiuſque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

Ambr. lib. de bono mortis, c.2. In exitu ipſo videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim *ſoluat ſe vinculis carnis*, & ore emiſſa, euolet *tamquam carcereo corporis huius exuta gurguſtio.*

Greg. c.17. in c.7. Iob. *Carcere homo circumdatur*, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur, & tamẽ carnis ſuæ corruptione præpeditur, quâ bene exui Pſalmiſta deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia ſcriptum eſt, *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam*, intentione

tione iam quidem vltra ſemetipſos eminēt, ſed tamen adhuc infirmitatis ſuæ incertis motibus ſubditi corruptionis ſuæ ſe *carcere clauſos* dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare ſum ego, aut cetus, quia circumdediſti me carcere?* ac ſi apertè diceret; mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumque auctor malignus ſpiritus) quia effrænari ad ſolam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ ſuæ carcere conſtringuntur; Ego autē quia iam æternitatis tuæ *libertatem deſidero*, cur adhuc meæ *carcere corruptionis premor?*

Videmus in hoc ſæculo *inſertos nexibus catenarū reos*, in ſpecie pompæ miſerabilis duci. & nonnumquam patiuntur inſontes, vt tolerabilius ſit mori, quàm talia ſubire ſupplicia. Optant vtique audiri bene ſibi conſcij. Optant etiam hi qui grauibus flagitijs vrgentur, pœnam, mortis celeritate tranſigere, vt aliquanta compendia pœnarum lucrentur, Spes eſt etiam de iudicis miſericordia. Ipſo exilio *clauſtra carceris* duriora ſunt. Ambr. in Pſal. 118.

Quemadmodum [igitur] eorum qui in carceres conijciuntur; hi quidē in afflictione carceralium vinculorum detinentur, introcluſi diuturniore temporis morâ; illi verò ab eâ calamitate ſubmouentur, ſic & animæ. Etenim hæc diſtinentur in præſenti vitâ diutiùs; aliæ minùs, pro cuiuſque merito, dignitatéve, iuxta Diuinæ ſapientię profunditatem, Baſil. in hom. in Martyr. Iulittam.

ditatem, ſic vt mens nulla hominum, ea poſſit attingere, quæ de vnoquoque noſtrũ ipſe Creator præuidit. Non audis dicentem Dauid: *Educ de carcere animam meam*? Non audiſti vt ſancti eius exſoluta anima eſt? quid rurſus Simeon, Dominum noſtrum pro vlnarum aſtringens complexu, cuiuſmodi vocem emiſit? nónne hanc? *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine.* Ei enim qui ad ſupernum & cœleſte domicilium feſtinus contendit, ſupplicio omni, *omni carcere* grauior eſt hæc inhabitatio corporis.

Anſel. in proſolog. cap. 1.

O miſera ſors hominis cùm hoc perdidit ad quod factus eſt! ô durus & dirus caſus ille! heu quid perdidit & quid inuenit! quid abſceſſit, & quid remanſit? perdidit beatitudinem ad quam factus eſt; inuenit miſeriam, propter quam factus non eſt. Abſceſſit ſine quo infelix eſt, & remanſit quod per ſe, non niſi miſerum eſt, Ærumnoſi! vnde ſumus expulſi? quo ſumus impulſi? vnde præcipitati? quo obruti? A patriâ, in exilium; à viſione Dei in cœcitatem noſtram; à iucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Miſera mutatio! de quanto bono, in quantum malum! graue damnũ, grauis dolor, graue totum! ſed heu me miſerum vnum de alijs miſeris filiis Euæ elongatis à Deo! quid incœpi? quid effeci? quò tendebã? quò deueni?

Diſſolue

Dissolue me, oro, à vinculis, quibus constrictus teneor, vt relinquēs ista omnia, tibi festinem, tibi soli inhæream, soli intendam. Hugo de S. Vict. l. 4 de anima cap. 4.

Hinc me, CHRISTE potēs, educ iam, quæso malisq́;
Queis crucior medicam protinus affer opem.
Vnum homini est certumq́; bonum, fixumq́; beata
Vita; animus cuius languet amore meus.

Nazianz. carm. de exter. hominis vtilitate.

Felix anima, *quæ terreno resoluta corpore libera cælum petit!* secura est & tranquilla, non timet hostem neque mortem: habet enim semper præsentem, cernitque indesinenter pulcerrimum Dominum, cui seruiuit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & gloriosa peruenit. Aug. med. cap. 13.

Tu [ergo] Domine expectatio Israël desiderium ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaueris; surge, propera & veni, *vt educas nos de isto carcere, ad confitendum nomini tuo.* Aug. soliloq. cap. 23

Veni Domine, & noli tardare, veni Domine IESV, veni & visita nos in pace; veni & *educ vinctos de carcere*, vt lætemur corā te, corde perfecto; veni Saluator noster; veni desideratus cunctis gentibus; ostende faciem tuam & salui erimus; veni lux mea, Redemptor meus, *educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini sancto tuo!* O verè felices, qui *è carcere ad palatium* peruenerunt! Aug. soliloq. cap. 35

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus. Psal. 41.
41.

XI.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. *Psal.* 41.

Scire cupis, mea lux, quibus intùs amoribus vrar?
Quantaq; flāma tui pectora nostra coquat?
Nec satis extulero sitientis imagine prati,
Aut violæ, nimio quæ iacet vsta die.
Nec satis æstiferæ depinxero fulmine stellæ,
Cùm canis ardenti sidere torret humum.
Ah! quàm puluereæ Libyes patiuntur arenæ.
AEstuat hæc, nostro siccior ore sitis.
Siccior Icario quàm dum canis imminet astro,
Aut violæ tosto flos cadit vstus agro.
Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe veenifero pastus serpente medullas,
Ceruus agit totis hausta venena fibris;
Aut humeros tincti traiectus arundine teli,
Carpitur infestâ viscera tacta lue:
Ille furit, pectusq; citatus anhelitus vrget,
Cæcaq; per syluas saucias antra petit:
Antra petit fugiens salientibus humida lymphis,
Vt sua fontano guttura rore lauet.
Hîc riui scatebris fumantia temperat ora
Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.
Haud aliter scelerum mihi mens temerata veneno,
Tela venenatâ combibit vncta manu.

Et modò combibitum populatur pectora virus,
Ardet & in tacito noxia flamma sinu.
Nempe graues, animi sunt toxica vindicis, iræ,
Et tua quæ iaculas tela, venena, Venus.
Quæq; grauant nimio spumantia pocula Baccho,
Pocula quæ diro gramine pota necant.
Aspicis vt tumido turgescunt pectora fastu?
Pectoribus fastus virus inane tumet.
Quo sitiens igitur peterem de flumine lympham,
Cùm mea tam varium viscera virus edit?
Ah! nisi te, nullo sitis hæc placatur ab haustu,
Tu potes hanc solus, fonte domare sitim.
Scis etenim, mea lux, quàm te, meus ardor anhelet,
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.
Ceruus odorisequi fugitiuus ab ore Molossi,
In laqueos nullo sæpè sequente ruit:
Tunc densam aspiciēs venantûm, hinc, indè coronā,
Tela super, saltu corpora fertur agens.
Exoritur clamorq; canum, strepitusq; sequentûm,
Ille fugit, tergo cornua celsa locans;
Ambiguusq; pauet ne sit comprensus, & ipsa
Quæ iam præteriit tela, canesq; timet
Respectansq; metu, per saxa, per auia currit,
Igneus atque illi spiritus ore micat.
Gutturaq; ardenti flagrant arentia linguâ
Quaq; sitim releuet, quærit anhelus aquam.
Tum fontis mediis venas rimatus arenis,
Fontano rabidam mergit in amne sitim;
Et bibit & potis largè se proluit vndis,
Haurit & exhausto robur opemq; lacu.

Sic ego tartareis cingor, mea vita, sagittis,
  AEgraq; flammata torreor ora siti.
Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
  Et multâ ancipitem trudit vterq; cane.
Sublimes leuis hinc suspendit Gloria casses,
  Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
Indè cohors magnis sociorum hortatibus instat,
  Et docet exemplo crimina quisq; suo.
Hei mihi quot circum venabula stricta minantur!
  Ceu fera, cum cincto clausa tenetur agro.
Mille vias repetens, infraq;, supraq; pererro,
  Si qua meæ pateant hospita lustra fugæ.
Tum mihi per siccas sitis æstuat ignea venas,
  Et sensim vapidas decoquit igne fibras.
Fontis inops igitur ad flumina quæque recurro,
  Flamma sed hæc nullo flumine victa fugit.
Sic cadit obscœnos miles defessus in haustus,
  Sit licet infami turbida lympha luto.
Sperabam effoßis æstum compescere riuis,
  AEstus at infusæ gurgite creuit aquæ.
Qualis in amne leuem sectatur faucibus vndam
  Tantalus, & fallit, quam dedit vnda, fidem.
Mobilibusq; inhiat, deluso gutture, lymphis,
  Semper aquæ locuples, semper egenus aquæ.
Scilicet haud simili calor hic extinguitur haustu
  Nec domat hanc cœni turbida lympha sitim.
Cœlestes animus sitit insatiabilis vndas,
  Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.
Ite igitur pigro torpentia flumina stagno.
  Non bibit è vili gurgite nostra sitis.

Ite graues stygijs serpentibus, ite lacunæ,
Noxia Tartareis flumina pasta vadis:
Ite, sitit superi dias mens fluminis vndas,
Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.

Quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Psalm. 41.

Chrysost. homil. in Psalm. 41.

HIc est mos amantium, amatorem non celerare, sed enunciare vicinis, & dicere, se amare. Ardens enim res est natura dilectionis, nec potest anima sustinere vt eam silentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non potest in animo inducere vt taceat, sed aliquando quidem dicit: *Quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum*; aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

August. in Psal. 41.

Quis est qui sic cantat? si volumus, nos sumus; Et quid quæris extrà, quísnam sit, cùm in tuâ potestate sit, esse quod quæris? Eia fratres, simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligendi curramus. Desideremus velut *Ceruus fontem*. desideremus illum fontem, de quo scriptura dicit: *Quoniam apud te est fons vitæ.* Ipse enim fons & lumen est, *quoniam in lumine tuo videbimus lumẽ.* Si & fons & lumen est; meritò & intel-

intellectus est; quia & satiat animam auidam sciendi. Curre ad fontes, desidera aquarum fontes. Apud Deum est fons vitæ, & insiccabilis fons; in illius luce, lumen inobscurabile. Lumen hoc desidera; quemdam fontem, quoddam lumen, quale non norunt oculi tui; cui lumini videndo, oculus interior præparatur; cui fonti hauriendo sitis interior inardescit.

Salutaris nimirum aquã, quę noxiam huius mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus extinguit, sordes omnes peccatorũ eluit, animæ nostræ terram cœlesti imbre irrorat atque fœcundat; & ad solum Deum anhelo spiritu mentem humanam sitientem reddit. Hâc aquâ largiter potatus fuit Propheta, cùm totus ad Deum suspirans dixit: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus!* Cyril. lib. 5 in Ioan. cap 10.

Curre ad fontem, desidera fontem, sed noli vtcumque, noli vt qualecumq; animal currere, vt *Ceruus* curre. Quid est? vt *Ceruus*? Non sit tarditas in currendo; impigrè curre, impigrè desidera fontem. Inuenimus enim insigne velocitatis in Ceruo, sed fortè non hoc scriptura solùm nos in Ceruo considerare voluit, sed & aliud audi: Quid aliud est in *Ceruo*? serpentes necat, & post serpentium internecionem, maiori siti inardescit; peremptis serpentibus ad fontes acriùs currit. August. in Psalm. 41.

Serpentes,vitia tua ſunt;conſume ſerpentes iniquitatis, tũc ampliùs deſiderabis fontem veritatis. Auaritia fortè in te tenebroſum aliquid ſibilat, & ſibilat aduerſus verbũ Dei, ſibilat aduerſus præceptum Dei. Et quia tibi dicitur Contemne aliquid, ne facias iniquitatem; ſi mauis facere iniquitatem quã aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à ſerpente, quàm perimere ſerpentem. Cùm ergo faueas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, auaritiæ tuæ, ſerpenti tuo, quando in te inuenio tale deſiderium, quo curras ad fontem aquarum? quando cõcupiſcis fontem ſapientiæ, cũ adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quicquid contrarium eſt veritati, & cùm te videris tamquam vacare à cupiditatibus peruerſis, noli remanere, quaſi nõ ſit quod deſideres. Quæris fortè vnde delecteris; Deſidera vnde delecteris: *Deſidera ad fontes aquarũ,* habet Deus vnde te reficiat, & impleat venientem ad ſe, & ſitientem poſt interemptionẽ ſerpentium, tamquam velocẽ Ceruum. Eſt aliud quod animaduertas in Ceruo. Dicuntur Cerui, vel quando in agmine ſuo ambulant, vel quando natando, alias terrarũ partes petunt, onera capitum ſuorum ſuper ſe inuicem ponere; ita vt vnus præcedat & ſequantur qui ſupra eum capita ponant; & ſupra illos alij conſequentes, & deinde alij, donec

donec agmen finiatur. Ille autem vnus, qui pondus capitis in primatu portabat, fatigatus redit ad posteriora, vt alius ei succedat qui portet quod ille portabat, atque fatigationem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ita vicissim portãdo quod graue est, & viam peragunt & inuicẽ se non deserunt. Nónne quosdã Ceruos alloquitur Apostolus dicens: *Inuicẽ onera vestra portate, & sic adimplebitis legẽ Christi?* Talis ergo Ceruus, in fide constitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contrarios Ceruos, non solũ obscuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non ostẽdenti, *vbi est Deus tuus?* quid ergo iste Ceruus fecerit cõtra hæc verba, audiamus; vt ipsi, si possimus, faciamus. Primò, expressit sitim suam. *Quemadmodum*, inquit, *Ceruus, desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quid si Ceruus ad fontes aquarum, lauandi causâ desiderat? vtrùm ergo bibendi, aut lauandi causa, nescimus? audi quod sequitur & noli quærere. *Stiuit anima mea ad Deum viuum.* Quid sitiuit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc est, quod sitio, venire & apparere, sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satiabor in aduentu. Sed quoniam sicut *Ceruus*

desidero ad fontes aquarum, & est apud eum *fons vitæ.* Quid agam vt inueniam Deum meum? Considerabo terram; & facta est terra: Est magna pulcritudo terrarum, sed habet artificem: Magna miracula sunt seminum, atq; gignentium, sed habent ista omnia Creatorem: Ostendo magnitudinem circumfusi maris; stupeo, miror; artificem quæro. Cœlum suspicio & pulcritudinem siderum; admiror splendorem solis, exercitio diei sufficientem; lunam nocturnas tenebras consolantem. Mira sunt hæc, laudanda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc, neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc. Nondum ibi stat sitis mea. Hæc miror, hęc laudo, sed eum, qui fecit hæc, sitio.

Aug. manu cap 20. Anima [enim] quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, sed frequenter suspirat, dicens: *Sicut Ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea, ad te Deus meus.*

Aug. soliloq. ca. 35. O fons vitæ, vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ desertâ, inuiâ & inaquosâ, vt videam virtutem tuam & gloriam tuam, & satiē ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, satia me. Sitio Domine, sitio te Deum viuum.

August. in Psalm. 62. *Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea.* In aliâ vitâ, cùm resurrexerit caro; satia-

ſatiabitur; modò ex corruptione fragilitatis ſi non manducemus, deficimus & eſurimus; ſi non bibamus, deficimus, & ſitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dormimus; ſi diu ſtemus, fatigamur, ideò ſedemus; & ſi diu ſedeamus, fatigamur, & ideò ſurgimus. In iſtis omnibus multiplicibus defectionibus noſtris, ſitimus illam incorruptionem; & ſic caro noſtra, *multipliciter ſitit Deo.* In iſta Idumæa, in iſto deſerto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter ſitit; quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter ſitit illam infatigabilem incorruptionem, in terrâ deſertâ, ſine viâ, & ſine aquâ, talis enim eſt mundus iſte.

Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Psal. 41. 42.

XII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Psalm.* 41.

AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti,
Nulla secuta tamen, seria verba fides!
Euge breui venies, toties dixisse recordor;
Adde fidem verbis, dic semel, Euge veni,
Heu mihi, quàm longæ sunt expectantibus horæ!
Plùs æui spatio creditur vna dies.
Iam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,
Spemq́; facis toties, spem tamen vsque negas.
Quid miseram spatijs tam lentis ferreus vris?
Et toties, paruo hîc tempore, dicis, eris.
Iam lacerant falsis me publica compita sannis,
Et tuus ille Deus, dic, vbi? quisque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?
Quando adstabo oculis obuia facta tuis?
Aspicis vt misero consumar squallida luctu?
Quâ careo, facies hæc mihi damna facit,
O facies animi crudele mei, tormentum!
Vnica quæ præsens esse medela potes.
O quando, facies toto spectabilis orbe,
Quando tuo dabitur lumine posse frui?
Scilicet vt grauis est terris, absentia Phœbi,
Squallet & obscurus, sole latente, dies:
Nec color est hortis, nec amœnis gratia syluis,
Iamq́; silent homines, iamq́; siletis aues:
Mox vbi purpureo roseum caput extulit ore,
Læta micat radijs, luce nitente, dies;

Et suus est hortis color, & sua gratia syluis,
Iamq; strepunt homines, iamq; loquuntur aues:
Sic ego, te viso, moriens, mea vita, resurgo;
Viuaq; non viso protinus emorior.
Sæpè iubes, alio me pascere lumina vultu,
Multaq; conspectu corpora pulcra refers.
Aspice prata, inquis, formosos aspice flores;
Picta mei multum prata coloris habent.
Aspice cæruleo palantes æthere stellas;
Hæ quoque de nostro lumine, lumen habent:
Aspice & humanis præstantia corpora formis;
Est meus humano multus in ore decor.
Siccine, Lux, nostris sperasti illudere votis?
Falsaq; supposito vendere frustra vitro?
Non ego polliceor mortalis imagine formæ,
Ah, mea fax facies est, mea vita, tua!
Illa, ô digna Deo facies! grauis ille süaui
Mixtus in ore timor, parq; timoris, amor.
Illa supercilij maiestas dîa, cadentûm
Cœlituum prono quam colit ore tremor.
Nam quota pars tanti sedet vlla in fronte decoris,
Lux mea, quanta tuâ fronte, genisq; sedet?
Ah, neque si faciem coëat decor omnis in vnam,
Tanta sit vllius gratia, quanta tuæ!
Lux mea splendidior quanto supereminet astris
Lucifer, & quanto Cynthia Lucifero;
Ipsaq; quanto iterum superatur Cynthia Phœbo,
Tanto formosis omnibus ore præis.
De tribus id melius narrabit testibus vnus,
Qui tibi tum comites vertice Thabor erant:

Cùm

Cùm teſtata Deum facies tibi flammea luxit,
Cinxit & auratas fax radiata comas:
Nempe aliquis tantæ captus dulcedine lucis,
Et nimio formæ ſaucius igne tuæ;
Immemor & patriæ, oblitusq; ſuiq; ſuorumq;,
Optabat ſtabiles figere monte lares.
Nec tamen auguſtum, qualis, quantuſq; videri
Cœlitibus ſolitus, viderat ille Deum.
Viderat aërios abſiſtere vultibus ignes,
Vt ſolet accenſo candida mica foco.
Videras ardenti rutilantem vertice flammam,
Quale laceſsitum Sole refulget ebur.
Viderat, vt placidis Lucina videris in vndis,
Cùm tuum in nitidis fluctuat ardor aquis;
Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
Vnda repercuſsi cùm tremit igne poli.
Quid dicturus erat, totâ ſi luce coruſcas
Vidiſſet, circum tempore bina faces?
Quid ſi oculos? quid ſi faciem ſine nube micantem?
Quodq; polo facies lumen vtroque iacit?
Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
Numinis ambroſio cùm ſinar ore frui!
Sæpè quidem veſtros ſpecto ſub imagine vultus,
Cùm vultus obeunt ſpica, merumq; tuos:
Magna, equidem fateor, tamẽ imperfecta voluptas,
Pro facie, faciem nube tegente frui:
At mihi mens alio ſtimulata cupidine flagrat,
Ardet & innubes læta videre genas.
Quando erit ergo dies, cùm te, ſine nube, videbo?
Impedient faciem vela nec vlla tuam?

Solaq;

Solaq́ʒ, quæ fueras animo libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipiêre meis?
Illa dies, fausto si quando affulserit astro,
Iuro, erit his oculis carior illa dies.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Psalm. 41.

SI inuenis meliùs quàm videre faciem Dei, illuc te præpara. Væ tali amori tuo, si vel suspicaris aliquid pulcriùs, quàm est ille, à quo est omne pulcrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis. August. in Psalm. 43.

Dulcissime, amantissime, benignissime, carissime, pretiosissime, desideratissime, amabilissime, pulcerrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam*? quando satiabor de pulcritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroso, vt confitear nomini tuo. Aug. med. cap. 37.

Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo; *Quæro vultum tuum, vultum tuum Domine requiro.* Eia nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, vbi & quomodo te quærat, vbi & quomodo te inueniat. Quibus signis, quâ facie, te quæram? numquam te vidi, Domine Deus meus; nõ noui faciem tuã, quid faciet altissime Domine, quid iste tuus lõginquus exul? quid faciet seruus tuus anxius amore tui, & longè proiectus à facie tuâ? anhelat videre te, & nimis abest illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me fecisti & refecisti, & omnia mea bona tu mihi contulisti, & Ansel. in prosolog. cap. 1.

ſti, & nondum noui te. Denique *ad te videndum* factus ſum, & nondum feci propter quod factus ſum.

Aug. ſoliloq. ca. 36. Hæc eſt plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei ſui*, videre eum, qui fecit Cœlum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui ſaluauit eum, & qui glorificauit eum. *Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in quâ ſolâ, conſiſtit tota gloria ſempiterna beatorum.

Aug. ſoliloq. ca 35. *O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam?* putâſne, videbo diem illam, diem, inquam iucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, vt exultemus & lætemur in eâ?* O dies præclara & pulcra, neſciens veſperum, non habens occaſum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & cõfeſſionis; in quâ audiam, *intra in gaudium Domini tui!* intra in gaudium ſempiternum, in domum Domini Dei tui, vbi ſunt magna & inſcrutabilia & mirabilia, quorum non eſt numerus. Intra in gaudium ſine triſtitiâ, quod cõtinet æternam lætitiam; vbi erit omne bonũ, & non erit aliquod malum; vbi erit quicquid voles, & non erit, quicquid noles; vbi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, ſemperq́; memorialis; vbi non erit hoſtis impugnans, nec vlla illecebra, ſed ſumma & certa ſecuritas, ſecura tranquillitas, & tranquilla iucunditas

cunditas, iucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, beata visio, quæ est gaudium Domini Dei tui.

Hanc verò, dulcedinem, vt gustauit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamauit quasi ebrius, dicens; *Domine bonum est nos hic esse, faciamus nobis hic tria tabernacula.* hîc moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te*, sufficit, inquit, tantâ dulcedine satiari: vnam enim stillam dulcedinis ille gustauit, & omnem aliam fastidiuit dulcedinem. Quid putas dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Diuinitatis tuæ gustasset, quam abscondisti timentibus te? Aug. soliloq. ca. 22.

Vide quoque ardentem hominem [Dauidem] vide inflammatum, sciens enim se cùm hinc recesserit, eum esse *visurum*, ne expectat quidem dilationem; morã enim non patitur; & si esset quidem priuatus aliquis, humilisque & abiectus, & viuens in paupertate, magnum quiddam esset, vel sic, vitam præsentem contemnere; sed non esset adeò magnum vt nunc est, vtpote Rex est, & tantis fruitur delicijs, tantæque est gloriæ particeps, & est innumerabiles victorias consecutus, multaque bella vicit, & est omni ex parte clarus, insignis & illustris; hæc qui omnia irrideat, diuitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aspiret & inhiet, Chrysost. homil. in Psalm. 41.

hoc est magni cuiusdam & excelsi animi, hoc est animæ, quæ tenetur studio sapientiæ, & cœlesti amore verè capta est.

August. in Psal. 138. Moyses sic desiderauit & concupiuit videre ipsam speciem Dei, & loquenti secum Deo dixit: *Si inueni gratiam ante te; ostende mihi temetipsum, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo.*

Augu. soliloq. cap. 23 Et ego paruulus, inter paruulos familiæ tuæ, Deus pater, & virtus mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, vt qui nunc tibi confiteor ad tempus, ex tunc confitear tibi in æternum? Beatus ero si fuero admissus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat, vt ad hoc venire permittas me!

August. in Psalm. 41. Sed *quādo veniam*? en quod citius est Deo, tardum est desiderio. *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei*? ex illo desiderio est & hoc, quod clamatur alibi: *Vnā petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc? vt contempler delectationem Domini. *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor, dum curro, dum in viâ sum, antequam veniam, antequam appaream, *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cùm dicitur mihi per singulos dies; vbi est Deus tuus.*

Aug. med. cap. 40. Eia, iam Domine! eia, appare mihi & consolatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & cōsecutus ero desiderium meum, reuela gloriam tuam, & erit perfectum gaudiū meum,

Sitiuit

Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea! Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum; quando veniam & apparebo ante faciẽ Domini. Quãdo venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudiũ meũ, quod desidero? ô si satiabor, cùm apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab vbertate domus tuæ, ad quam suspiro! ô si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce sponsus tuus.

Ostende te mihi, consolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium spiritus mei; *videam te* lætitia cordis mei. Diligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, solatium meum dulce, Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ! Aug. soliloq. cap. I.

Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo et requiescam ? Psal. 54. 43.

XIII.

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? *Pſalm.* 54.

Magne opifex rerum, generis mortalis origo,
Corpora noſtra tuâ ſunt fabricata manu.
Si tamen aduerſis liceat contendere verbis,
Quos habeant næuos corpora noſtra, querar.
In tria ius homini vaſtiſsima regna dediſti;
In maria, in terras, ætheriaſq; domus:
Tanta ſed vt iuſtis tria regna gubernet habenis.
Non quantum hæc poſsit machina, robur habet.
Pace, parùm timide temeraria verba loquenti,
Plus operi vitij, quàm reputetur, ineſt.
Momus abeſſe homini, fertur, doluiſſe feneſtram,
Cætera tam nitidæ membra probaſſe domus:
Sed fuerítne foris, fuerítne foraminis vſus,
Lis erit arbitrio, Mome, ſecanda tuo.
Officit humana, me iudice, turpius ædi,
Nulla quod obſequium ſquamma vel ala ferat.
Non quod opus ſquammis vt terra regatur & aliis;
Imperium terræ ſquamma nec ala iuuat.
Sed ſimul ætherias homo cùm moderetur habenas,
Et ſimul æquoreæ cærula ſceptra plagæ;
Quâ niſi ſint pinnæ, tumidas reget ante procellas?
Quâ niſi ſint pennæ, nubila lege premet?
Vt volet, aëriâ volucris petit ardua pennâ;
Piſcis vt æquor aret, ſquammea pinna facit.

Sed neq; pinna vices homini, neq; penna ministrat,
Et simul hic fluctus & simul Astra reget?
Nec pelago piscis, neque nubibus imperat ales,
Cur opus his, pennâ, remigioq; fuit?
Scilicet, ingenij minus, orbis & artis haberet,
Ni streperet pennis stridula musca suis.
Nec stabili geminus penderet cardine mundus,
Bina nisi querulas ala moueret apes.
Quid, quod & in triplici, volucrum vilissime, regno,
Principis instar, iter Merge natator, agas:
Et modò gramineâ pedes expatieris in herbâ;
Mox auis, alta petas; mox freta nauta, seces.
Quin potius triplicis cessit tibi regia mundi,
Per tria qui pennis hospita regna volas?
Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,
Cur homini, triplici non licet ire viâ?
Cærulus æquorei Nereus pater ipse profundi,
Non nisi squammigeris, currere fertur equis:
Iuppiter, aërium qui flectere fingitur orbem,
AEtheris ipse vehens alite; carpit iter.
Nec leuitas hominem celeri fert plumea pennâ,
Nec liquidas pinnâ remige findit aquas.
Et flectet geminum iustis sine viribus, orbem,
AEthere factus auis, factus in amne ratis?
Vt tamen vndifragæ careat moderamine pinnæ,
(Plurima cum pinnis corpora cassa natent)
At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,
Quæ patet aligero Regia sola gregi:
O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,
Altaq; sidereæ visere regna plagæ!

Aspice,

Aſpice, quos inter iaceat mea patria mores,
Indignus patriæ nomen habere locus.
Aſpice, nec quod amem volucres, mirabere, pennas,
Me grauior, quàm quæ Perſea, cauſſa mouet.
Pegaſeis vtinam rapiar ſuper æthera plantis,
Aut moueat volucres Perſeos ala pedes!
Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,
Icarijs quamuis fabula labar aquis!
Aut lapſas agitem pennato pectore plumas,
Quas vulſit vario picta columba ſinu!
Aſtra columbinis meditabor protinus alis,
Et ferar ante tuam, Iuppiter ales auem.
O ſtultæ volucres, gens nata paluſtribus vlnis,
Sueta cauernoſos turba natare lacus!
Non ego, ſi veſtras mihi Dædalus applicet alas,
Littora vel ſcopulos imaq; ſaxa legam.
Non ego, flumineæ volitem leuis accola ripæ,
Aut mea percuſſas penna flagellet aquas:
Non mea torpentes circumvolet ala paludes;
Vt propior ſegnes radit hirundo lacus.
Non meâ, ceu mœſtis Ceyx dum plangitur vndis,
Humida vicino ſe lauet ala freto.
Perſequar ætherium ſublimior ales Olympum,
Altaq; mox ſolitis niſibus aſtra petam.
O quondam felix hominum, modò turba volucrũ,
Quos amor, in celeres iraq; vertit aues!
Cur mea non capiunt agiles quoq; brachia plumas,
Induit aut motas hiſpida penna manus?
Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
Aligeroq; ſecant nubila celſa pede!

Si mihi, Niſe, tuo plumeſcant brachia fato,
Cruraq; Scyllæis veſtiar hirta comis;
Si leuis Aönio fierem certamine pica,
Aut, Cytheræa, tuâ verterer ales aue;
O mea ſi tangant aliquod ſuſpiria Numen,
Muter vt in pennas caſta columba, tuas!
Scilicet aduectâ, ceu Chäonis ales, oliuâ
Reppetijt notæ tecta Noëa ratis;
Protinus aligeris raperer ſuper æthera velis,
Noſtra nec has iterum viſeret ala plagas.

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Pſal. 54.

INARDESCIT & ſuſpirat omnis peregrinus in ſæculo. Patria bona, patria cœleſtis, patria contemplationis, Angelorum patria! vbi nullus moritur, quo nullus hoſtis admittitur. Patria vbi habes ſempiternum Deum amicũ, vbi nullum timeas inimicum, Auguſtin. ſerm. 145. de temp.

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo eſſe, præbe, mihi, rogo, *pennas*, quibus indutus, ad te volitem ſurſum. Aug. med. cap. 37.

Quas *pennas*, niſi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, ſi recipiam, poſſum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Iam volemus ſpe & deſiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc ſit ſpes noſtra, hæc ſit conſolatio noſtra. Recipiamus *pẽnas* per charitatem, quas amiſimus per cupiditatẽ; cupiditas enim *viſcum* facta eſt *pennarum noſtrarum*; eliſit nos de libertate aëris noſtri, id eſt, aurarum illarum liberarũ ſpiritus Dei. Inde eliſi perdidimus *pennas*, & fuimus quodãmodo captiuati *in aucupis poteſtate*. In iſtâ vitâ, inter tanta ſcandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum Auguſt. in Pſalm. 138.

ſugge-

ſuggeſtionum malarum: quid facio?

Ambr. de fuga ſæculi cap. 5. Omne tempus in ſollicitudine, omnis vita in moleſtijs: *in medio*, inquit, *laqueorum ambulas*, & alius; *in viâ quâ ambulat, extẽtos ſibi, ſed abſconditos laqueos querebatur*, ne deprehẽſus caderet; volebat fugere *ſicut paſſer*, ſed adhuc *laqueus contritus non erat. Periit*, inquit, *fuga à me* Grauatus habebat *pennas* per illam *tenebroſam aquam in nubibus aëris*, & fortaſſe euolare non poterat. Denique *illas pennas* quærebat accipere, vt *euolaret & requieſceret* ſicut ſcriptum eſt: *Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?*

Ambr. l. 4. in cap. 4. Luc. Etenim quaſi clauis quibuſdam ſuffigitur anima, corporis voluptatibus, & cùm ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt. vnde deſcendit, ſine Dei fauore *reuolare*. Actuum enim ſuorum laqueis vincta & deliciarum ſæcularium illecebris obnoxia iam tenetur.

Ambr. ſer. 70. Volare non poteſt niſi quod purum leue atque ſubtile eſt, cuius nec ſinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole grauatur. Grauari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delictorum; vnde puto etiam in ipſis auibus ideò velociùs *columbam* pænè præ omnibus volitare, quòd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. Dauid cùm puritate mentis volare concupiſceret, non alterius animan-

animantis nisi *columbæ optauit alas*; dicens, *quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam!* Intelligebat enim quòd altiora faciliùs penetrãtur simplicitate mentis, quàm *leuitate pennarum.*

Conceperat amorem verbi Dei, & cupiebat ad ipsum *volatu celeri peruenire* dicẽs: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbæ, & volabo & requiescam? volabo* sensibus, *volabo* intellectibus spiritualibus, *& requiescam*, cùm apprehẽdero sapientiæ & scientiæ eius thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terrã, consortes efficiuntur similitudinis mortis eius; ita & hi qui virtutem Spiritus Sãcti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis eius replentur (quia ipse *in specie columbæ* apparuit) etiam ipsi *columbæ* fiant, vt de terrenis & corporeis locis *euolent ad cœlestia, pennis Sancti Spiritus eleuati.* Orig. hõ. 4 in Cant.

Bene factum est *vt pennas* acciperetis sicut *columbæ, & volaretis ad requiescendum.* Nam in terrâ non erit requies, sed labor & dolor & afflictio spiritus. Quid ergo timẽdum est sic volanti? nisi fortè cadauer, vel simile aliquid videat in terrâ, cuius desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis, & preparatis laqueis capiatur, *& sint nouissima hominis illius peiora prioribus?* Bern. ser. super *Beati quĩ habitant.*

Etenim tamdiu transilire debemus, quicquid August. in Psalm. 76.

quid nos impedit, quicquid irretit; quicquid *visco quodam illigat*, & onere aggrauat *volatum nostrum* donec perueniamus ad id quod sufficit, vltra quod nihil est, infra quod sunt omnia, ex quo sunt omnia.

Aug. med. cap. 37. Da, quæso, toto desiderio & omni studio, tendere quo te ascendisse credimus, vt in præsenti quidem miseriâ solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper & auiditate; vt ibi sit cor meum, vbi tu es thesaurus meus desiderabilis, & incōparabilis, multumque amabilis. Assumat Domine, assumat, rogo, spiritus meus *pennas* & *volitet & non deficiat*, volet & perueniat vsque ad decorem domus tuæ, & *locum habitationis gloriæ tuæ*.

Ibidem. Tene cor meum manu tuâ, quia sine te ad altiora non rapitur, illic festino, vbi summa pax regnat & iugis tranquillitas rutilat. Tene & rege spiritum meum, & assume illum secundùm voluntatem tuam, vt te duce, ascendat ad illam regionem vbertatis, vbi pascis Israel in æternum pabulo veritatis.

XIV.

XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Psalm. 83.*

O Qui sidereas ducis fortissime turmas,
Cui cingant decies millia mille latus!
Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!
Mens stupet, & tantæ languet amore domus,
Mœnia Tænario defendunt marmore muros,
Limina sunt Parius portaq; celsa lapis.
Vestibulo rutilant adamantum lumine valuæ,
Amplaq; magnificus culmina splendor habet.
Fulgurat excelsis fuluum laquearibus aurum,
Et camera auratâ cedrina fulta trabe.
Tectum angustũ, ingens, gemmisq; auroq; superbũ,
Quale putes ipsum posse decere Deum.
Stratus humi calcatur onyx, vitreiq; plateas
Stellarum fundant, marmora fulua, globi.
Iam sua temperies placido mitissima Cœlo est;
Qualis vbi vernis aura tepet zephyris;
Nec glacialis hiems tremulo pede pulsat Olympum,
Icta nec hibernâ grandine tecta sonant;
Nec pallent viso morituræ sole pruinæ;
Nec stant marmoreo flumina vincta gelu;

Nec coquit æstiui Cererem iuba sæua leonis,
Solstitij medius nec furit igne dies.
Nec viridis folijs sanguis feruore recedit.
Nec tostus nimio sole fatiscit ager.
Perpetuum ver astra colunt, frigusq; caloremq;
Inter, Cœlicolæ tempora veris agunt.
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes,
Quàm tua præ terris inuidiosa domus!
Quin absunt gelidi bruma intractabilis imbres,
Quiq; regat madidos imbrifer hœdus agros;
AEoliæq; silent animæ tranquilla per alta,
Quassaq; nec venti murmure spica tremit.
Stat placidus positis Aquilonum flatibus æther,
Seruat & æternus longa serena tenor.
Sed neque flammãtes liquido lauat æquore currus,
Nec subit occiduas Sol fugitiuus aquas.
Nec premit astra dies, neq; Sol fugat æthere stellas,
Nec premitur lassus nocte fugante dies.
Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
Nigraq; subducto somnia sole vocat.
Exulat æthereis longè nox horrida terris,
Et nitet æterno lumine clara dies:
Clara dies, iucunda dies, setemplice Phœbi,
Fulmineam nostri lampada, luce premens.
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
Quàm tua præ terris inuidiosa domus!
Sollicitæ procul hinc, profuêre cubilia curæ,
Et metus & tristi luridus ore dolor;
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Lessu, & impexis nænia mœsta comis.

Et labor & toto gemitus proſcriptus Olympo,
Et lis & rabidi iurgia rauca fori,
Rixæq; inuidiæq;, cruentaq; ſanguine bella,
Monſtraq;, quæ ſecum plurima, bella trahunt.
Pauperies febriſq; fameſq; ſitiſq; lueſq;,
Quæq; ſequi ſolitæ Martia caſtrâ neces.
Hîc clauſæ Bello portæ, & ſine militis armis
Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.
Non galeæ, non ſcuta micant, non claßica clangunt;
Miteſcunt poßitis aurea ſæcla tubis.
Tabificiq; abſunt, examina pallida, morbi,
Quæq; cohors Letho præuia ſternit iter.
Quin etiam Letho interdictum mœnibus vrbis,
Nec quidquam in Superûm corpora iuris habet.
Lætitiæ data cura domus, quæ ſedula fletum
Elyſij longè finibus arcet agri,
Inſtruit auratis conuiuia Regia menſis,
Quas recreant feſtis gaudia ſancta iocis.
Non quia Cœlicolæ dapibus ieiunia ſoluant,
Aut vllus Superûm proluat ore liquor.
Abſq; epulis, hîc omnis amor compreſſus edendi,
Omnis & abſque meri munere pulſa ſitis.
Non iſtis temerant Superi conuiuia menſis,
Aut Regio ſimiles ſuggerit illa dapes.
Elyſium ſine carne epulas Bacchoq; miniſtrat
Cœlicolumq; venit nullus in ora cibus.
Cœleſtes onerant, incognita fercula lances,
Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
Ambroſiæ, Superos hilarat, quis neſcio, ſuccus,
Deus, & æthereo nectare potus alit;

Sicq; super strato æternùm discumbitur ostro,
Gaudet & auratis gens epulata toris.
Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hymnos,
Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.
O qui sidereas habitas Rex maxime sedes,
Quot tua delicijs affluit illa domus!
Iam flagrat & studio nimis inflammata videndi,
Mens desiderio deficit ægra suo.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Psal. 83.

Aug. med. cap. 25.

MATER Hierusalem, Ciuitas sancta Dei, charissima sponsa CHRISTI, te amat cor meum, pulcritudinem tuam amat cor meum, pulcritudinem tuam nimiùm desiderat mens mea. O quàm decora, quàm gloriosa, quàm generosa tu es. Tota pulcra es, & macula non est in te. Felix anima mea, semperque fœlix in sæcula, si intueri meruero gloriam tuam, beatitudinem tuam, pulcritudinem tuam, portas & muros, & plateas tuas, & mansiones tuas multas; nobilissimos ciues tuos, & fortissimum Regem tuum in decore suo. Muri namque tui ex lapidibus pretiosis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro purissimo, in quibus iucundum alleluya sine intermissione concinitur; mansiones tuæ multæ, quadris

dris lapidibus fundatæ, ſaphyris conſtructæ, laterculis coopertæ aureis, in quas nullus ingreditur, niſi mundus, nullus habitat inquinatus. Specioſa facta es & ſuauis in delicijs tuis, mater Hieruſalem; nihil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc miſerâ vitâ cernimus. Non ſunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diuerſitas temporum, ſed Deus de Deo, lux de luce, Sol Iuſtitiæ ſemper illuminat te, Agnes candidus & immaculatus, lucidum & pulcerrimum eſt lumen tuum; Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, huius pulcerrimi Regis indeficiens contemplatio: Ipſe Rex Regum in medio tui, & pueri eius in circuitu eius.

Ibi Hymnicidi Angelorum chori. Ibi ſocietas ſupernorum Ciuiū. Ibi dulcis ſolennitas omnium, ab hâc triſti peregrinatione ad tua gaudia redeūtium. Ibi Prophetarum prouidus chorus. Ibi duodenus Apoſtolorū numerus. Ibi innumerabiliū Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confeſſorum ſacer conuentus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi ſanctæ mulieres, quæ voluptates ſæculi, & ſexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos ſuos ſanctis moribus trãſcenderunt. Ibi oues & agni, qui iam huius voluptatis laqueos euaſerunt. Exultant omnes in proprijs manſionibus, diſpar eſt gloria ſingulorū, ſed communis eſt lætitia om-

nium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia Deus est ibi omnia in omnibus; quem sine fine vident, & semper videndo in eius amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei sine fine, sine defectione, & sine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, si post resolutionem huius corpusculi, audire meruero illa cantica cœlestis melodiæ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni, ab illis supernę patriæ ciuibus beatorumque spirituum agminibus! Fortunatus ego, nimiumque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo & Duci meo!

Aug. med. cap. 22. O tu vita, quam præparauit Deus ijs, qui diligunt eum! vita vitalis, vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulcra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine varietate & mutatione, vita totius elegātiæ & dignitatis plenissima, vbi non est aduersarius impugnās, vbi nulla peccati illecebra, vbi est amor perfectus, & timor nullus, vbi dies æternus & vnus omniū spiritus, vbi Deus facie ad faciē cernitur, & hoc vitæ cibo, mēs sine defectu satiatur. Libet me tuæ intēdere claritati, delectant me bona tua auido corde. Quanto plus valeo mecū considerare, tanto plus amore tui lāgueo, tui vehementi

hement idesiderio tuiq; dulci memoriâ admodum delector. Libet itaque, libet in te oculos cordis attollere, statũ mentis erigere, affectum animi cõseruare. Libet sanè de te loqui, de te audire, de te scribere, de te conferre; de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie legere & lecta sæpiùs corde reuoluere, vt vel sic possim ab huius mortalis perituræq́; vitæ ardoribus, periculis & sudoribus sub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio transire & transiens, sinu tuo fessum caput dormiturus vel paululum reclinare. O tu vita felicissima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tẽpora succedunt per æuum, vbi continuus sine nocte dies nescit habere tempus, vbi victor miles, illis hymnidicis Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine cessatione canticum de canticis Sion.

Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi sine fine decantantur! sonant enim semper mellifl ua hymnorum organa, suauissima Angelorum melodia cantica canticorum mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à supernis ciuibus in perpetuum decantantur. Hugo de S. Victore lib. de anima cap. 4.

O anima, suspira ardenter, desidera vehementer, vt possis venire ad illam supernam Ciuitatem, de quâ tam *gloriosa dicta sunt*, in quâ *sicut lætantium omnium habitatio est*! Aug. manu cap. 24.

Quanta erit illa felicitas, vti nullum erit

 malum,

22. de Ciuit. Dei, cap. 30.

malum, nullum latebit bonum! vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam sancto Cantico, vbi lego: *Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per vsus necessitatis varios distributa, quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed plena, certa, secura, sempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, vbi laudantis nec errore quisquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi est, vbi nihil aduersi nec à seipso, nec ab alio quisquã patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, eique seipsum, quo maius nihil possit esse, promisit. Quid enim est aliud quod per Prophetam dixi: *Ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi plebs*; nisi ego ero vnde satientur, ego ero quæcumq; ab hominibus honesta desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria, & honor, & pax, & omnia bona? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *vt sit Deus omnia in omnibus ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. vbi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine,

ſine fine. Nam quis alius noſter eſt finis, niſi peruenire ad Regnum cuius nullus eſt finis?

O Anima, quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aſpicio? Iam pœnè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, ſubtus & ſupra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus. Bonau. ſolilo. cap. 4.

O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc felicem choream fueris aſſumpta, & cùm omne tormentum tibi (ſi piè vixeris, ſi patienter ſuſtinueris) conuertetur in æternum iubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum, labijs exultationis, dicens: *Miſericordias Domini in æternum cantabo.* Bonau. ſolilo. cap. 4.

O domus Dei æterna, poſt CHRISTI dilectionem, tu eſto lætitia mea & conſolatio; dulcis memoria tui beati nominis, ſit releuatio mœroris, tædiorumque meorum; Tædet enim me valde vitæ huius & iſtius erumnoſæ peregrinationis. Ambr. in orationib.

O domus Dei luminoſa & ſpecioſa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & poſſeſſoris tui. Tibi ſuſpiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad ſocietatem tuæ beatitudinis peruenire deſideret anima mea. Ambr. in orationib.

Quando tranſibo in illam admirabilem August.

& pul-

med.c.37. & pulcerrimam domum tuam, vbi personat vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Iustorum? *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegisti & assumpsisti in illam Cœlestem hæreditatem. Ecce *sancti tui, Domine, florent ante te sicut lilium*; replentur enim ab *vbertate domus tuæ & torrente voluptatis tuæ potas eos*, quoniã tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulcra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine *dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

Aug. soliloq. ca. 35. O verè beati! ô terque quaterque beati, qui iam omnium malorum exuti, securi de suâ immarcessibili gloriâ ad te, Regnum decoris, peruenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium sæculorum! vbi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, in quo sanctorum animæ requiescũt, & *lætitia sempiterna super capita eorum; gaudium & exultationem obtinebunt*, & fugiet dolor & gemitus. *O quàm gloriosum est Regnum, in quo tecum, Domine, regnant omnes Sancti.*

Greg. in Psal. 7. pœnitent. Ibi est lux sine defectu, gaudium sine gemitu; desiderium sine pœnâ, amor sine tristitiâ;

ſtitiâ; ſatietas ſine faſtidio; ſoſpitas ſine vitio, vita ſine morte, ſanitas ſine languore. Ibi ſancti & humiles corde, ibi ſpiritus & animæ iuſtorum, ibi cuncti cœleſtis Patriæ ciues, & Beatorum ſpirituum ordines, Regem in decore ſuo videntes, & in gloriâ virtutis eius exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, vna omniũ lætitia, vna iucunditas.

Bone IESV, verbum Patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant Angeli proſpicere, doce me facere voluntatem tuam, vt à ſpiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perueniam Ciuitatem, vbi eſt dies æternus, & vnus omnium ſpiritus; vbi eſt certa ſecuritas & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuauitas, & ſuauis iucunditas; vbi tu Deus cum Patre & Spiritu Sancto viuis & regnas per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

Fuge dilecte mi, et assimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum super montes aromatum. Cantic. 8.

45.

XV.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloq; ceruorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

OCyus aspectu, mea Lux, te proripe nostro;
Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
Quàm, mea Lux, mallem dicere posse, mane.
Non etenim tua me præsentia tempore lassat.
Ah sine te, grauis est quælibet hora mihi!
Sed prohibent nimijs incendia dulcia flammis,
Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.
Hæc mihi Tu, fateor, si iussa aliquando dedisses,
Exanimis misero lapsa dolore forem.
Parce, iubet sæuis Amor ignibus, haud ego mando,
Stare velim totos in mea vota dies:
Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,
Si potes, inuitas aure repelle preces.
Ergo mane, mea lux, monitis neq; flectere nostris,
Nec, precor, audieris quæ modò iussa dedi.
Trans mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,
Non mea, sed stolidi verba fuêre metus.
At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
AEstuo nec tantas mens capit ista faces.
Ergo fuge & celeres pedibus præuerte capellas,
Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
Sed fuge respiciens, tamquàm discedere nolles,
Vt qui spectari, dum fugit, antè cupit.

Deus in Ephremi cùm pectore ferueret ignis;
  Non ego par flammæ quin fugis, inquit, Amor?
Ille triumphato clarus Xauerius Indo,
  Saucius ætheriâ pectora sæpè face;
Cœlestis quoties ardebat arundinis ictu,
  Ah satis est, satis est! dicere suêtus erat.
Cùm flagrat iuuenis sceptri laus magna Poloni,
  Corda rigat gelidis Stanesilaüs aquis.
Quis mea pectoribus compono pectora tantis?
  Non ego sum toti, lux mea, par pharetræ.
Carpe fugam, pedibusq; leues præuerte capellas,
  Antevola ceruos, anteuola hinnulcos.
En iuga vicino cœlos tangentia cliuo,
  Thuris vbi madido cortice gutta tumet;
Cedrus vbi, Laurusq; & copia plurima Myrrhæ,
  Mixtaq; puniceis Cynnama læta crocis.
Huc fuge pennigeris super alta cacumina plantis,
  Seu tua, Mons Amana, Libane siue tua?
Alta super iuuenum fastigia Seraphicorum,
  Cherubicosq; apices, Astraq; summa super.
Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
  Pectora quos imis vallibus ista timent.
Vna potest flammare meas scintilla medullas,
  Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
Carpe fugam, pedibusq; leues præuerte capellas,
  Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
Sic tamen, vt fugiens oculis huc sæpè recurras,
  Longiùs aspectu néve vagêre meo.
Qualis at oppositum spectat soror aurea Phœbum,
  Cùm plus de radÿs, quo magè dictat, habet.

Parce

Parce, suas vires, mea lux, vitiumq; fatenti,
 Nec tecum possum viuere, nec sine te.
Ardeo, si properas; rigeo, si fugeris; hei mî,
 Et procul, & præsens, igne geluq; noces!
Quid facies, mea lux. sine te non esse volenti?
 Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedesq; celer præuerte capellas,
 Antevola ceruos, antevola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
 Et referet laudes fistula facta tuas.
Post, vbi vox longo modulamine fessa silebit,
 Ore silente nouum dextra capesset opus.
Arboribusq; meos folijsq; insculpet amores,
 Amborumq; vno cortice nomen erit.
Scriptaq; præteriens ne noscat signa viator,
 Littera confusum nomen vtrumq; teget.
Post opus hoc, reliquæ si quæ super hora diei,
 Illa mihi in somnos hora quietis erit.
Sic tamen vt vestri sit mixtus imagine somnus,
 Et mihi stes clausos peruigil ante oculos.
Dum loquor, en tacitis gliscunt incendia flammis,
 Ocyùs ingratam lux mea carpe fugam.
Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
 Vtq; breui redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloq́ cervorum, super montes aromatum. Cant. 8.

Guil. Abbas apud Delrio in c. 8. Cant.

SPONSVS plerumq́ue præpropere & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei, *Fuge.* quippe tempus manendi ſponſo & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei; *Mane nobiſcum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge dilecte mi.* Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te niſi benedixeris mihi*, niſi auxeris incrementa frugum iuſtitiæ meæ, vt ſuo tempore dimittam te.

Beda in c. 8 Cant.

[Sed] quis eum quem diligit, à ſuâ fugare præſentiâ velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, ſed eius potiùs voluntate ſeruendo.

Author Scalæ Paradyſi, to. 9 Aug. ca. 5.

Sicut enim in quibuſdam carnalibus officijs adeò vincitur carnalis concupiſcentia, quod omnem viſum rationis amittit, & fit homo quaſi totus carnalis; ita meritò in hâc ſupernâ contemplatione, ita conſummuntur & abſorbentur carnales motus ab animâ, vt in nullo caro ſpiritui contradicat.

Idem c 6.

Numquid huius conſolationis & lætitiæ teſtes ſunt & nuncij, ſuſpiria & lacrymæ? Si ita eſt, noua eſt antiphraſis iſta & ſignificatio inuſitata; ſed quid huius ſecreti colloquia proferimus in publicum?

Dimitte

Dimitte me, iam enim aſcendit Aurora: datâ ergo benedictione, mortificato neruo femoris & mutato nomine de Iacob in Iſraël, pauliſper ſecedit Sponſus, diu deſideratus, citò elapſus. Idem c. 7.

Sed ne timeas, ô Sponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni, ſi pauliſper tibi ſubtrahit ſponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur in bonum, & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo conſolationis extollat te. Hanc gratiã cùm vult & quãdo vult Sponſus attribuit, non iure hæreditario poſſidetur. Vulgare prouerbium eſt, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis aſſiduus, contemnatur, & abſens magis deſideretur, deſideratus auidiùs quæratur, diu quæſitus tandem gratiùs inueniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, arrhã pro pretij ſummâ, venit ſponſus & recedit viciſſim, nunc conſolationem afferens, nunc vniuerſum ſtatum noſtrum in infirmitate commutãs, pauliſper nos permittit guſtare, quàm ſuauis eſt; & antequam plenè ſentiamus, ſe ſubtrahit, & ita quaſi alis expanſis ſupra nos volitans prouocat nos ad volandum. Idem c. 8.

Meritò proindè quærenti illum anima reſpondetur. *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Bern. ſer. 9. ſuper.

Beati qui, habit. Neque enim sic Deũ sitiens anima, aut cum Petro, ei in terreno monte. Facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terrâ, sed planè clamat: *Fuge dilecte mi, aßimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum.*

Ambr in bono morti cap. 5. Hortatur, enim, vt fugiat, sponsus, quia iam sequi potest etiam ipsa terrena fugientem. Dicit autem, *vt similis sit damulæ*, quæ euadit de retibus. Vult enim & ipsa fugere & euolare supra mundum.

Beda in c. 8. Cant. *Aßimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum super montes aromatum*; multùm optando ac supplicando prosequitur, sciens hanc sibi maximam in præsenti vitâ esse fœlicitatẽ; vt quia continuâ visione non valet, saltem crebrâ eius visitatione cõsoletur, quæ nimirum fœlicitas illis solùm conceditur, qui contẽptu terrestriũ & gaudiorũ appetitu cœlestium, appellari spiritualium merentur montes aromatum. assimilatur enim *capreæ hinnuloq; ceruorum* apparentibus *super montes aromatum*, cùm rursus, vt opportunũ ipse iudicauerit, collatâ ibi luce sui præsidij, siue obsidentia tentationũ pericula tollit, seu consueta quæ subtraxisse videbatur, virtutum dona restituit: constat enim de nostrâ paruitate, quia nequaquam vno atq; indissimili modo semper orationum dulcedini insistere, lacrymas (vel pro reatus nostri cõscientiâ, vel pro desiderio patriæ cœlestis) fundere valemus;

ita vt nonnumquam multum conati, his vti bonis nequeamus. Ac rursus aliquando, etiam minùs ipsi studentes, horum copiâ potiamur. Quod, vnde agitur, nisi nunc fugit dilectus; nunc mentem nostram reuisit.

Quis verò mihi huius mutabilitatis referet Sacramenta? quis mihi explicet ire, & redire *Verbi?* numquid leuitate vtitur sponsus? sensu animæ, non motu verbi, ista fieri sentiamus. Cùm sentit gratiam, agnoscit præsentiam; cùm non, absentiam queritur, & rursum præsentiam quærit: sed fortè ideò se subtraxit sponsus, quo auidiùs reuocaretur, teneretur fortiùs? Nam & aliquando simulabat se longiùs ire; non quia hoc volebat, sed magis volebat audire: *Mane nobiscum quoniam aduesperascit.* Nunc verò constat in animâ fieri huiusmodi vicissitudines euntis & redeuntis *verbi*, sicut ait: *Vado & venio ad vos.* Item, *modicum & non videbitis me.* O modicum & modicum! ô modicum longum! Pie Domine, modicum dicis, quòd non videmus te? saluum sit verbum Domini mei, longum est; & multum valdè nimis. Bern. ser. 75. in Cãt.

Sed *fuge dilecte mi*, quia non possum adhuc sociari tibi in thalamo sicut vis. Ansel. in c. 8. Cant.

O vocem dignam auditu dilecti! vocem de corde fideli & mente humili! hoc enim est, quod anima quæuis fidelis & sapiens dicere consueuit: Domine non sum digna vt Rupert. in c. 8. Cant.

intres ſub tectum meum; non ſum digna, vt in me oſtendas frequens aliquod præſentiæ vel viſitationis tuæ miraculum. *Euge*, inquam, *dilecte mi*, & ſaltus huiuſmodi ſimiles ſaltibus *capræ* aut *hinnuli ceruorum* effice, non ſuper me, ſed ſuper montes aromatum, ſuper præcelſa merita ſanctorum, atque perfectorum.

Augu. 10. confeſſ. cap. 40. Aliquando intromittis me in affectum multum inuſitatum introrſus, ac neſcio quam dulcedinem; quæ ſi perficiatur in me, neſcio quid erit, quod vita iſta non erit; ſed recido in hæc, ærumnoſis ponderibus, & reſorbeor ſolitis; & teneor, & multùm fleo, ſed multùm teneor.

Aug. ſolilo cap. 22. Domine conſolator meus; in hac vitâ *renuit conſolari anima mea*, vt digna habeatur conſolationibus æternis.

S. Eu. in vitâ ſuâ. *Recede à me, Domine, parumper*; quoniam vaſis huius infirmitas ferre non poteſt.

SYL-

SYLLABVS
LIBRI PRIMI
GEMITVS
ANIMÆ POENITENTIS.

I.

ANima mea desiderauit te in nocte. Isaiæ 26.

I I.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. Psalm. 68.

I I I.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psalm. 6.

I V.

Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea. Psalm. 24.

V.

Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Iob. 10.

V I.

Peccaui: quid faciam tibi, ô custos hominum! quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

V I I.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hier. 9.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Psalm. 17.

X.

Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Psalm. 142.

XI.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. Psalm. 68.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Iob. 14.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me vt plangam paululùm dolorem meum. Iob. 11.

XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouißima prouiderent. Deut. 32.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30.

SYLLABVS
LIBRI SECVNDI
VOTA
ANIMÆ SANCTÆ.

I.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas. Psalm.118.

II.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Psal.118.

III.

Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea. Psal.16.

IV.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.

V.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psal.118.

VI.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar. Psal.118.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant.7.

VIII.

Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum meorum. Cant.1.

IX.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat. Cant.8.

X.

In lectulo meo, per noctes, quæsiui, quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. Cant.3.

XI.

Surgam & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni Cant.3.

XII.

Num quem diligit anima mea, vidistis? paullulùm cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam. Cant.3.

XIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam. Psalm.72.

XIV

Sub vmbrâ illius, quem desideraueram, sedi. Cant.2.

XV.

Quomodo cantabimus canticum Domini, in terrâ alienâ? Psalm.136.

SYLLABVS LIBRI TERTII
SVSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

I.

ADiuro vos, filiæ Ierusalem si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo. Cant. 5.

II.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cant. 2.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies & inclinentur vmbræ. Cant. 2.

IV.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius. Cant. 7.

V.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Cant. 5.

VI.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Psal. 72.

VII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, habi-

habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit anima mea! Pſalm.119.

VIII.

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? Rom.7.

IX.

Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolui & eſſe cùm CHRISTO Philip.1.

X.

Educ de cuſtodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo! Pſal.141.

XI.

Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus. Pſal.41.

XII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Pſal.41.

XIII.

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Pſal.54.

XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum; concupiſcit & deficit anima mea, in atria Domini! Pſal.83.

XV.

Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum, ſuper montes aromatum. Cant.8.

FINIS.

FLORENTIVS
DE MONTMORENCY,
Præpositus Prouincialis Societatis IESV per Flandro-Belgicam.

CVm Pia desideria à P. Hermanno Hugone Societatis IESV *Sacerdote conscripta, quatuor designati eiusdem Societatis Patres legerint probarintq; potestate ab admod. Reuerend. Patre nostro Mutio Vitellesco ad hoc mihi factâ, vt typis excudantur, permitto. In quorum fidem has litteras manu meâ subscriptas, officij mei sigillo muniui. Bruxellæ,* 28. *Aprilis Anno* 1624.

Florentius de Montmorency.

Approbatio Censoris.

HÆc Pia Desideria, Gemitus & Suspiria animæ Christianæ, Elegijs, Emblematis, & SS. Patrum scriptis illustrata à R.P. Hermanno Hugone Societatis IESV Presbytero, pererudita sunt & solida, atque perlucidam semitam continent; quâ æterna Veritas, & vera charitas, & chara æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in vmbrâ mortis sedent ad dirigendos pedes suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus. Nouembris, M. DC. XXIII.

Henricus Smeyers S. Theologiæ Licentiatus Scholasticus Bruxellensis Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. *Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Arragoniæ, vtriusque Siciliæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingia, Brabantiæ &c. Comes Flandriæ, Arthesiæ &c. Diplomate suo sanxit ne quis citra voluntatem* HENRICI AERTSSENS *Typographi Antuerp. librum cui titulus est* PIA DESIDERIA à R. P. Hermanno Hugone, Soc. IESV, Presbytero edita, *proximo sexennio imprimat alibíve impressum in hasce ditiones invehat venalemve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum, & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellæ 3. Febr. 1629.*

Signat

I. Cools.

ANTVERPIÆ,

Apud HENRICVM AERTSSENS,

M. DC. XXXI.